

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Tuba ÖZİÇEL

**MAVİSEL YENER'İN HİKÂYELERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ VE ORTAOKUL TÜRKÇE
DERS KİTAPLARI İÇİN METİN ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

AĞRI-2022

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ danışmanlığında, Tuba ÖZİÇEL tarafından hazırlanan bu çalışma 15.02.2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ	İmza:
Jüri Üyesi	: Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ	İmza:
Jüri Üyesi	: Dr. Öğr. Üyesi Muhammed TUNAGÜR	İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../2022 tarih ve . . . /..... nolu kararı ile onaylanmıştır.

.... /...../.....

Prof. Dr. İbrahim HAN

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “**Mavisel Yener’in Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri**” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitimi Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin erişime açılmasını istiyorum.

Tarih

Tuba ÖZİÇEL

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	vi
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	vii
ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ.....	v
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
GİRİŞ	1
 1. Problem Durumu.....	 2
 1.1. Araştırma Amacı ve Problemi	 5
1.1.1. Araştırmanın Amacı.....	5
1.1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi	5
1.2. Araştırmanın Önemi.....	6
1.3. Sınırlılıklar	7
1.4. Varsayımlar	7
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
 2.1. Değer Kavramı.....	 8
2.1.1. Değer Kavramının Tanımı.....	8
2.1.2. Değerin Özellikleri	9
2.1.3. Değerin Amacı ve Önemi	12
2.1.4. Değerin Oluşumu.....	14
2.2. Değerler Eğitimi.....	16
2.2.1. Değerler Eğitiminin Tanımı.....	18
2.2.2. Değerler Eğitiminin Önemi	19

2.2.3. Değerler Eğitimiyle İlgili Yaklaşımlar	21
2.2.4. İlköğretimde Değerler Eğitimi.....	23
2.2.5. Değerler Eğitiminde Öğretmen ve Okulun Rolü	24
2.2.6. Değerler Eğitiminde Ailenin Rolü.....	28
2.3. Türkçe Öğretim Programı ve Değerler Eğitimi	30
2.4. Türkçe Ders Kitapları Metinlerinde Olması Gereken Özellikler	33
2.5. Mavisel Yener'in Edebî Kişiliği ve Eserleri	36
2.6. Mavisel Yener'in Eserlerine ve Değerler Eğitimine İlişkin Yapılan Çalışmalar	40
3. YÖNTEM.....	49
3.1. Araştırmanın Modeli	49
3.2. Araştırmanın Çalışma Materyali.....	50
3.3. Verilerin Toplanması	51
3.3.1. Görüşme Formu	51
3.4. Verilerin Analizi	52
4. BULGULAR VE YORUM	54
4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular.....	54
4.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular.....	54
4.2.1. Adalet Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	54
4.2.2. Dürüstlük Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	56
4.2.3. Öz Denetim Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	60
4.2.4. Sabır Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	67

4.2.5. Sevgi Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	69
4.2.6. Saygı Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	85
4.2.7. Sorumluluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	91
4.2.8. Vatanseverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar	101
4.2.9. Yardımseverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	103
4.2.10. Dostluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	113
4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular	119
4.3.1. “Hayaletten Mektuplar” Adlı Hikâye Ait Bulgular	121
4.3.1.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	121
4.3.1.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular .	123
4.3.2. “Leya da Kim?” Adlı Hikâye Ait Bulgular.....	124
4.3.2.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	124
4.3.2.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular .	126
4.3.3. “Evvel Zaman İçinde” Adlı Hikâye Ait Bulgular.....	127
4.3.3.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	127
4.3.3.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular .	129
4.3.4. “Canım Öğretmenim” Adlı Hikâye Ait Bulgular	130
4.3.4.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	130
4.3.4.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular .	132
4.3.5. “Karamelli Akide Şekeri” Adlı Hikâye Ait Bulgular	133
4.3.5.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	133

4.3.5.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular .	135
4.3.6. “Badem Ağacı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular	136
4.3.6.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	136
4.3.6.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular .	138
4.3.7. “Barış’ın Flütü Nerede?” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular.....	139
4.3.7.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular	139
4.3.7.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular .	141
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	143
5.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar.....	144
5.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar	144
5.2.1. Metinlerin Değer Eğitimi Bağlamında Doküman İncelemesi Yoluyla Elde Edilen Sonuçları	146
5.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar	148
5.3.1. “Metinlerin Değer Eğitiminde Kullanılabilirliği İle İlgili Uzman Görüşme Formu” Neticesinde Varılan Sonuçlar	148
5.3.2. “Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” Neticesinde Elde Edilen Verilerle Varılan Sonuçlar	151
KAYNAKÇA	154
EKLER.....	163
ÖZGEÇMİŞ.....	241

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ MAVİSEL YENER'İN HİKÂYELERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ VE ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARI İÇİN METİN ÖNERİLERİ

Tuba ÖZİÇEL

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

2022, IX sayfa + 241

Jüri: Başkan : Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Muhammed TUNAGÜR

Bu araştırmanın amacı Mavisel Yener'in hikâyelerinin Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yayınlanan on kök değer bağlamında incelenerek Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları ve kazanımları doğrultusunda ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerilerinde bulunmaktır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “doküman taraması” yapılmıştır. Doküman taraması neticesinde fişlenen değerlerin analizinde “betimsel analiz” uygulanmıştır.

Öncelikle Mavisel Yener'in tesadüf örneklem ile belirlenen 15 hikâye kitabına ulaşılmıştır. Verilerin analizi sürecinde tarama yöntemiyle belirlenen değerler ayrı başlıklar altında ele alınmış ve tablolarda frekansları verilmiştir. Her değer için ayrı ayrı hazırlanan tablolarda, değerlerin işlendiği eserler, eserlerin sayfa numaraları, işlenme sıklıkları verilmiştir. Ayrıca her değer için kavramsal açıklamalara yer verilerek değerlerin toplumu oluşturan bireyler için önemine değinilmiştir. Tablolarda değerlerle ilgili verilen sayısal veriler doğrudan alıntılarla örneklendirilerek desteklenmiş ve yorumlanmış. En yüksek frekansa sahip on kök değere ait hikâyeler, Türkçe Öğretmeni 10 uzman tarafından taşıdığı düşünülen değerler ve okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler yönünden standart

görüşme formlarıyla değerlendirilmiştir. Bu aşamada “Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Görüş Formu” ve “Değerlere Yönelik Uzman Görüş Formu” adlı iki farklı görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler nicel olarak değerlendirilmiş, frekans tabloları oluşturulmuştur.

Araştırmanın problem sorularına bağlı olarak ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: Mavisel Yener’in eserlerinde 2019 Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan on kök değere yer verildiği tespit edilmiştir.

Mavisel Yener’in eserlerinde sevgi değeri (f=94), “yardımseverlik” değeri (f=57), “sorumluluk” değeri (f=66), “saygı” değeri (f=37), “dostluk” değeri (f=37), “öz denetim” değeri (f=32), “dürüstlük” değeri (f=20), “sabır” değeri (f=12), “vatanseverlik” değeri (f=12) , “adalet” değeri (f=5) tespit edilmiştir. Mavisel Yener’in incelenen hikâyelerinin değer eğitimi için zengin olduğu, eserlerinde on kök değere yer verdiği söylenebilir.

Eserlerin 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde bulunması gereken özellikler bakımından ise, Türkçe Öğretmeni 10 uzman görüşü neticesinde testin hem fikirlik yüzdesi %50’nin üzerinde uyum sağladığı için Mavisel Yener’in eserlerinin ortaokul Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği sonucuna varılabilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, hikâye, Türkçe dersi, değer eğitimi, Mavisel Yener.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

ANALYSIS OF MAVISEL YENER'S STORIES WITHIN THE CONTEXT OF VALUES EDUCATION AND TEXT RECOMMENDATIONS FOR SECONDARY SCHOOL TURKISH TEXTBOOKS

Tuba ÖZİÇEL

2022, IX page + 241

Thesis Advisor: Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

Jüri: Başkan : Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Muhammed TUNAGÜR

The aim of this research is to examine Mavisel Yener's stories in the context of ten root values published in the Ministry of National Education Turkish Lesson Curriculum and to make text suggestions for secondary school Turkish textbooks in line with the general objectives and achievements of the Turkish Lesson Curriculum.

In the study, "document scanning", one of the qualitative research methods, was used. "Descriptive analysis" was applied in the analysis of the recorded values as a result of the document scanning.

First of all, 15 story books of Mavisel Yener, which were determined by random sampling, were reached. During the analysis of the data, the values determined by the scanning method are discussed under separate headings and their frequencies are given in the tables. In the tables prepared separately for each value, the works in which the values are processed, the page numbers of the works and the frequency of their processing are given. In addition, by giving conceptual explanations for each value, the importance of the value for the individuals who make up the society is mentioned. The numerical data given about the values in the tables are supported and interpreted by exemplifying with direct quotations. The stories of the ten root values with the highest frequency were evaluated with standard interview forms by 10 Turkish language teachers in terms of the values they are thought to have and the features that should be found in the reading texts. At this

stage, two different interview forms were used, namely "Opinion Form Regarding the Features Required in the Reading Text in the Textbook" and "Expert Opinion Form for Values". The obtained data were evaluated quantitatively and frequency tables were created.

The results reached depending on the problem questions of the research are as follows: It has been determined that Mavisel Yener's works include ten root values in the 2019 Turkish Curriculum.

In Mavisel Yener's works, love value (f=94), "helpfulness" value (f=57), "responsibility" value (f=66), "respect" value (f=37), "friendship" value (f= 37), "self-control" value (f=32), "honesty" value (f=20), "patience" value (f=12), "patriotism" value (f=12) , "justice" value (f) =5) was detected. It can be said that Mavisel Yener's analyzed stories are rich for values education, and she includes ten root values in her works.

In terms of the features that the works should have in the texts in the Turkish textbooks included in the 2019 Turkish Lesson Curriculum, it can be concluded that Mavisel Yener's works can be used in secondary school Turkish textbooks, as the percentage of agreement in the test is above 50% as a result of the opinions of 10 experts from the Turkish Language Teacher. .

Keywords: Turkish education, story, Turkish lesson, value education, Mavisel Yener.

ÖN SÖZ

Hedef kitlesi çocuk olan eserlerin, çocukların eğitimi üzerindeki etkisi yadsınamaz. Çocuklara verilecek değerler edebi eserlerle aktarılabilir. Bu iletiler sayesinde çocuk kişiliğini oluşturacak değerlere sahip olacak ve toplumla sağlıklı iletişime geçebilecektir.

Değerler bir toplumun geçmişine ayna tutar. Atalarından kalan değerlere sahip çıkabilen toplum gelecek nesillere kalıcı en önemli miras bırakır. Bu mirası korumak için eğitimin yapıldığı okullarda ders materyali olarak kullanılan ders kitapları en önemli kaynaktır. Türkçe ders kitaplarında değerlerin geçtiği metinlere yer vererek çocuklara değerler sezdirilebilir. Mavisel Yener yazdığı eserlerle çocuğu ulusal ve evrensel değerlere hazırlar.

Tez çalışmam pandemi gibi zor bir döneme gelse de benden desteğini esirgemeyerek çalışmamı yönlendiren değerli danışmanım Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ'a, tez jürimdeki Doç Dr. Yusuf SÖYLEMEZ'e, Dr. Öğr. Üyesi Muhammed TUNAGÜR'e tezime sundukları katkıları için çok teşekkür ederim. Bu zamanlara gelmeme vesile olan üzerimde emeğini unutamayacağım öğretmenlerime, zor olanı başaracağıma olan inançlarıyla kendimi güçlü hissettiren aileme, arkadaşlarıma, akademik anlamda başlangıcıma vesile olan Lütfü Akın UZUNDAL'a, varlıklarıyla bana güç veren kızım Ece ve oğlum Çınar'a teşekkür ederim.

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

Akt	Aktaran
CGYD	Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği
ÇZ	Çikolata Zamanı
GD	Gitme Dönemezsin
GI	Gölgeler Islanmaz
TDK	Türk Dil Kurumu
HM	Hayaletten Mektuplar
KAŞ	Karamelli Akide Şekeri
KSO	Kızlar Sünnet Olur Mu?
KTS	Kedi TED'in Serüvenleri
KYÖV	Kocaeli Yüksek Öğrenim Vakfı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MK	Mucize Kasabası 1
MK2	Mucize Kasabası 2
MK3	Mucize Kasabası 3
ÖNÇ	Öğretmen Neden Çıldırıldı?
S	Sayfa
TÖMER	Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi
TUDEM	Test Uygulama Değerlendirme ve Eğitim Merkezi
Ü	Üşengeç
Vb.	Ve benzeri
VÖ	Vampir Öyküsü
ZT	Zaman Torbası
ZZK	Zeki'nin Zekâsı Kaçtı

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Yenilenen Programda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar	33
Tablo 3.1. Araştırmaya Alınan Hikâye Kitapları	50
Tablo 4.1. Mavisel Yener'in Değerlendirmeye Alınan Eserlerindeki Toplam Kök Değerler.....	54
Tablo 4.2. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Adalet” Değerinin Dağılımı	55
Tablo 4.3. Mavisel Yener'in hikâyelerinde “Dürüstlük” Değerinin Dağılımı.....	57
Tablo 4.4. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Öz Denetim” Değerinin Dağılımı	61
Tablo 4.5. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Sabır” Değerinin Dağılımı	68
Tablo 4.6. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Sevgi” Değerinin Dağılımı.....	70
Tablo 4.7. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Saygı” Değerinin Dağılımı.....	85
Tablo 4.8. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Sorumluluk” Değerinin Dağılımı	91
Tablo 4.9. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Vatanseverlik” Değerinin Dağılımı..	101
Tablo 4.10. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Yardımseverlik” Değerinin Dağılımı	103
Tablo 4.11. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Dostluk” Değerinin Dağılımı	114
Tablo 4.12. Uzman Görüşüne Sunulan Hikâyeler ve Kök Değerleri Taşıma Durumlarının Dağılımı.....	120
Tablo 4.13. “Hayaletten Mektuplar” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler	121
Tablo 4.14. “Hayaletten Mektuplar” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı.....	122

Tablo 4.15. “Hayaletten Mektuplar” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu.....	123
Tablo 4.16. “Leya Da Kim?” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler.....	124
Tablo 4.17. “Leya Da Kim?” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı	125
Tablo 4.18. “Leya Da Kim?” hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	126
Tablo 4.19. “Evvel Zaman İçinde” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler	127
Tablo 4.20. “Evvel Zaman İçinde” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı	128
Tablo 4.21. “Evvel Zaman İçinde” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	129
Tablo 4.22. “Canım Öğretmenim” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler.....	130
Tablo 4.23. “Canım Öğretmenim” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı	131
Tablo 4.24. “Canım Öğretmenim” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu	132
Tablo 4.25. “Karamelli Akide Şekeri” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler	133
Tablo 4.26. “Karamelli Akide Şekeri” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı.....	134

Tablo 4.27. “Karamelli Akide Şekeri” hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu.....	135
Tablo 4.28. “Badem Ağacı” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler.....	136
Tablo 4.29. “Badem Ağacı” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı	137
Tablo 4.30. “Badem Ağacı” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu.....	138
Tablo 4.31. “Barış’ın Flütü Nerede?” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler	139
Tablo 4.32. “Barış’ın Flütü Nerede?” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı.....	140
Tablo 4.33. “Barış’ın Flütü Nerede?” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu.....	141

GİRİŞ

Her toplumda toplumun temelini oluşturan değerler vardır. O toplumu oluşturan bireylerin değerlerini bilmesi ve bu değerleri hayatına inşa etmesi gerekir. Toplum olarak yaşamın zorluklarının üstesinden değerler sayesinde gelmek mümkündür. Aslında değerler sadece o toplumun kendine has değildir. Bir dünya üzerinde yaşayan birey diğer kültürlerle de etkileşim halindedir. Değerler insan olmanın gereklerini barındırdığı için insanın olduğu her yerde karşımıza çıkar.

İnsanoğlu sürekli değişen, gelişen bir toplumda yaşamaktadır. Gelişen teknolojiye karşı insanlar duyarsız kalamamış ve bu durum kısmen değerleri de etkilemiştir. Özellikle iletişim araçlarının çoğalmış olmasıyla yüz yüze iletişim azalmıştır. İstenene hızla ulaşımın verdiği hazla sabır değeri yitirmeye başlanmıştır. İnsanlar duyarsızlaşarak yardımseverliğini yitirmiştir. Özenti sebebiyle vatanseverliğini kaybetmeye başlamıştır. İnsanların birbirine kolayca zarar verebildiği toplumda şiddet ön sıralara geçmiştir. Değerlere sahip çıkılmadığı sürece toplumda güvensizlik ve huzursuzluk da baş gösterebilir.

Değerler, yazılı olmayan yasa gibi düşünülebilir. Hatta değerlerin, insanı vicdani boyutta sorguya tutuyor olmasıyla bir yasanın yaptırımından daha güçlü olduğunu söylemek mümkündür.

Eğitim, önce ailede başlar. Dolayısıyla birey değer eğitimi almaya da ailede başlar. Birey ilk önce tanımaya başladığı ebeveynlerini model alır ve onların davranışlarını beyinde kodlar. Bu kodlamalar nasıl başlarsa ilerleyen dönemde de öyle devam eder. Onun içindir ki bireyin değerleri algılamaya başladığı aile ortamı bireyin yetişmeye başladığı aile ortamı değerlerinin şekillenmesinde önemli paya sahiptir.

Daha sonra değer eğitimi okul ortamında devam eder. Çocuk, okulda arkadaşları ve öğretmenleriyle sosyal bir çevreye adım atmış olur. Bu sosyal çevrede etkileşimle yeni değerler kazanmaya başlar. Bazen olumsuz davranışlara şahit

olacaktır. Ancak olumsuzlukların hakkından temelinde var olan değerler ile gelecektir.

Bu noktada ders kitaplarının çocuk için önemi düşünülecek olursa değerlere buralarda yer vermek kaçınılmaz olmalıdır. Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle öğrenciye değerler sezdirilebilir. Değer, çocuğa direkt öğüt şeklinde olmadan sezdirilerek verildiği için çocuğun bu değeri hayata geçirmekte kayıtsız kalmayacağı söylenebilir.

Çalışmada yazdığı hikâyelerle ödüller alan Mavisel Yener'in hikâyeleri, değerler eğitimi açısından incelenmiş ve ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerilerinde bulunulmuştur.

1. Problem Durumu

Eğitimle ilgili yapılan pek çok tanım vardır:

1. Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek, yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçler toplamıdır (Demirel ve Kaya, 2002: 5).

2. Eğitim, bireyin içerisine doğduğu millî, manevi ve kültürel değerler başta olmak üzere, yetenek, beceri, tutum, estetik duyarlılık gibi davranışlar kazanılmasını içeren bir süreçtir (MEB, 2017: 3).

3. Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde ve dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (Güncel Türkçe Sözlük, 2011: 761).

Bu tanımlardan yola çıkarak eğitimin bilişsel ve duyuşsal yönlerini birleştiren bir kavram olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla bilişsel ve duyuşsal yönler bir arada geliştirilmeye çalışılmalıdır. Toplumu oluşturan temel yapı taşı bireydir. Bireyin iyi bir şekilde eğitilmiş olması toplumun da iyi olmasını etkileyecektir. Birey öncelikle ailede eğitim almaya başlayacak daha sonra okullarda devam edecektir. Bu sebeple okullarda değerlerin eğitime önem verilmelidir.

Toplumu bir arada tutan, değerlerde kayıplar yaşanması sosyal bir varlık olan insanı sıkıntıya düşürebilir. Bu kayıpların yaşanmaması için okullarda değerler eğitiminin önemi artmıştır. *“Eğitimin temel öğrenme alanlarından birisi olan duyuşsal öğrenme alanı (Effective Domain) öğrenme ve öğretme sürecinin his ve duygu yönüyle ilgilenmektedir. Bu öğrenme alanına göre insanlar sadece düşünen değil, aynı zamanda hisseden bireylerdir”* (Turan ve Ulusoy, 2014: 271). Buradan hareketle duyguların öğrenme ve öğretme sürecinde etkisi görülmektedir.

Geçmişten günümüze değin insanoğlunun hayatını kolaylaştıran icatları sayesinde bireyler ve toplumlar kısmen zarar da görmüştür. Yani teknolojinin faydaları yanında zararları da olmuştur. İnsanoğlu bu zararları bilse de teknolojiye karşı kendini soyutlayamamıştır. Verdiği zararlarından bir kısmı; birey duygusallıktan uzaklaşmış, girdiği sosyal çevreye uyum sağlamakta zorlanmıştır.

Teknoloji alanında, hızına yetişilemeyen bir gelişim mevcuttur. Bu gelişim insanları sanal bir dünyaya iter. Sanal âlemde olan birey sosyalleşme noktasında kayıplar yaşar. Topluluk içine girdiği zaman insanlarla hızlı iletişim kuramaz.

Son dönemde tüm dünyayı etkisine alan pandemi, toplumları ekrana kilitlemiştir. Teknolojinin pandemi sürecinde katkısı tartışılmaz olsa da zararı da göz ardı edilemez. Bu süreç eğitim öğretimi de etkilemiştir. Eğitim öğretimin yüz yüze yapıldığı okullarda online eğitime geçilmiştir. Bu durum çocuklarına tablet, telefon ve bilgisayar gibi teknolojik aletleri vermeyen aileler için zorunluluğa sebep olmuştur. Durumu fırsata çeviren çocukların elinden teknolojik aletler düşmemeye başlamıştır. Arkadaşlarıyla vakit geçiremeyen çocuklar online oyunlar oynamaya başlamıştır. Teknolojiye ilgisi zaten var olan insanlar pandemiyle beraber teknolojiden kopamaz olmuştur. Sosyalleşmenin yok olmaya başladığı bu dönemde bazı değerler de hissedilememeye başlamıştır.

Birey, eğitimle beraber değerlerini kuşaktan kuşağa aktarabilir. Millî kültür unsurlarını öğrenir ve sahip çıkar. Bu unsurlar değerlerini oluşturur. Birey bu değerlerle hayatını devam ettirir, çevresine ayak uydurur. Geçmişten bu yana var olan değerlerini öğrenmek ve aktarmak eğitimle mümkündür.

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda genel amaçlar kısmında, Madde 23 – *İlköğretimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, 1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek* (MEB).

Eğitimin amacı, bireylere yalnızca bilgiyi öğretmek değil, sahip olunan değerleri öğrenmelerine ve korumalarına da yardımcı olmaktır. Bu noktada okullarda kullanılan ders kitapları önemli rol üstlenir. Yine bunun yanı sıra öğrencilere okutulacak edebi eserlerin seçimi de önemlidir. Değerler eğitimi, Türkçe Öğretim Programlarında yerini almıştır.

(MEB, 2017: 4). MEB'e (2017: 10) göre 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan *“Türkçe Dersi Öğretim Programlarının amaçlarından birisi de öğrencilerin millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesidir.”*

MEB (2017: 7) değerler eğitimi ile ilgili Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda *“Günümüz demokratik toplumlarında akademik başarı kadar, insan ilişkilerini düzenleyen pek çok değer giderek daha fazla öne çıkmaktadır. Millî, manevi ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmede aile, toplum, medyanın yanı sıra öğretim programlarının da önemli bir etkisi bulunmaktadır.”* açıklama geçmektedir. Dolayısıyla değerlere Öğretim programlarında ve kanunlarda yer verilmiş olması değerler eğitiminin okullarda da öneminin arttığını göstermektedir.

Türkçe derslerinde bir araç olarak kullanılan edebî eserler değerlerin aktarılmasında ve korunmasında önemli bir görev üstlenir. Edebi eserlerin değer aktarımında öğrencilerde estetik zevk kazandırma işlevi de bulunmaktadır. Ayrıca kitabın çocuğun iç dünyasında ve çevresiyle ilişkisinde büyük etkisi vardır (Sınar, 2006: 176).

Anaz (2018) “*Mavisel Yener’in Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Dil Özellikleri, Söz Varlığı, Anlatım Teknikleri ve Dış Yapı Özellikleri Bakımından İncelenmesi*” adlı çalışmasında Mavisel Yener’in eserlerini çocuk edebiyatı bağlamında söz varlığı, anlatım teknikleri ve dil özellikleri açısından değerlendirmiştir. Bu bağlamda Mavisel Yener’in eserlerinin Türkçe eğitimi konusunda hem ana malzeme hem de yardımcı materyal olarak kullanılması gerektiği önerilmiştir.

Yine Mavisel Yener yazdığı eserleriyle birçok ödül almıştır. Çocuk edebiyatı eserlerindeki dil ve anlatım özellikleri, anlatım teknikleri ve bol ödüllü yazar olması, yazarın hikâyelerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve değerlerin aktarımına öğretim programlarında yer verilerek ders kitaplarıyla mümkün olabileceği fikri bizi bu araştırmaya itmiştir. Ayrıca çalışma çocuk edebiyatı alanında eser veren yazarlara ve program geliştirme uzmanlarına bilimsel temel oluşturacağı düşüncesiyle tasarlanmıştır.

1.1. Araştırma Amacı ve Problemi

1.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Mavisel Yener’in hikâyelerindeki kök değerlerin tespit edilmesi ve bu değerler ışığında, Türkçe Öğretim Programı’nın genel amaçları ve kazanımları da dikkate alınarak, ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerilerinde bulunmaktır.

1.1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi

MEB 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda, öğrencilere kazandırılması hedeflenen kök değerlerin, Mavisel Yener’in hikâyelerinde yer alma durumu nasıldır ve hikâyelerin Türkçe ders kitaplarında kullanılabilirliği nedir?

Alt problemler:

1. Mavisel Yener’in hikâyelerinde hangi kök değerler bulunmaktadır?
2. Mavisel Yener’in hikâyelerinde tespit edilen kök değerlerin hikâyelere göre dağılımı nasıldır?

3. Mavisel Yener'in hikâyelerinin Türkçe ders kitaplarında kullanılabilirliği mümkün müdür?

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Bu temalar dışında kalan diğer beş tema seçimi kitap yazarlarınca belirlenir. Öngörülen temalar; erdemler, millî kültürümüz, millî mücadele ve Atatürk, birey ve toplum, okuma kültürü, iletişim, hak ve özgürlükler, kişisel gelişim, bilim ve teknoloji, sağlık ve spor, zaman ve mekân, duygular, doğa ve evren, sanat, vatandaşlık, çocuk dünyasıdır (MEB, 2019, s.15).

Değerlerimiz öğretim programlarının temelini oluşturur. Gelenek ve göreneklerimizden beslenerek zamanımıza kadar gelmiştir. Bir toplumun geleceği de bu değerleri devam ettirebildiği sürece kalıcı olur. Bu amacın yerine getirilebileceği temel dayanak ise eğitimle başlar. Eğitim sistemini sadece akademik anlamda düşünmek yersizdir. Değerleri benimseyen toplumlar yetiştirmek asıl amaçtır. Değerler, bireylere kazandırılabilmek için öğretim programlarıyla desteklenir. Değerler ayrı bir şekilde ele alınmayarak öğretim programının her birimine dâhil edilmiştir. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem tek başına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınır (MEB, 2019, s.4).

Değerlere sahip çıkmak ve kalıcı olmasını sağlamak eğitimle mümkün olabilmektedir. Okullarda verilen eğitimle değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması sağlanabilir. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 10 kök değere yer verilmiştir. Bu sayede Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde değerlere yer verilerek çocuğa istendik davranışlar kazandırılabilir.

Değerler eğitime yönelik olarak yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde çalışmalardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda değerler eğitiminin

özellikle ilköğretim çağında bulunan çocuklar açısından önemli bir eğitim olduğu söylenebilir. Aynı zamanda değerler eğitimi kapsamında ele alınan hikâye, roman ve masalların değerlerin aktarımı konusunda etkili bir araç oldukları söylenebilir.

Değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalar yeni yapılacak çalışmalara yön vermesi adına önemlidir. Aynı zamanda MEB'in belirlediği on kök değerlerin eserlere dağılımı incelenerek Türkçe ders kitaplarına metin önerileri de sunacağı için alan yazına katkı sağlayabilir.

1.3. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda verilen başlıklarda ele alınmıştır.

- Araştırma Mavisel Yener'in incelenen 15 hikâye kitabı ile sınırlıdır.
- Araştırma Mavisel Yener'in eserlerinde yer verdiği değerler ve Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler ile sınırlıdır.
- Araştırma, Mavisel Yener'in eserlerinden ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alması için seçilen metinlerin uygunluklarının belirlenmesinde, görüşlerine başvurulmuş 10 uzman görüşü ile sınırlıdır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları aşağıda açıklanmıştır.

1. Mavisel Yener'in hikâyelerinin Türkçe derslerinde değer iletimi etkinliklerinde kullanılabileceği varsayılmaktadır.
2. Mavisel Yener'in eserlerinden ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alması için seçilen metinlerin uygunluklarının belirlenmesinde görüşlerine başvurulmuş uzmanların, metinleri hiçbir etki altında kalmadan istekli ve ayrıntılı bir şekilde değerlendirdikleri varsayılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Değer Kavramı

2.1.1. Değer Kavramının Tanımı

Değer konusuna ilişkin yapılan tanımlara bakıldığında herkes tarafından kabul gören bir tanımın olmadığı görülmektedir. Bunun yanında çok sayıda tanımın olduğu da bir gerçektir. Farklı şekillerde yapılan değer kavramı en genel ifadeyle herhangi bir nesne ya da varlığa ahlaki, ruhsal ve toplumsal açıdan tanınmış olan üstünlük derecesi olarak ifade edilen bir nesnenin niteliği olarak tanımlanmaktadır (Öncül, 2000: 281).

Değerin aynı zamanda kıymet anlamı da bulunmaktadır. Sanatsal, nakdi ve arazi gibi şeylerin değerinden söz edilirken bu anlam akla gelmektedir. “Değerler” ifadesiyle de genellikle ahlaki veya etik değerler şeklinde tanımlanmaktadır (Power vd. 2018: 149). Türk Dil Kurumu (TDK)’ye göre “Herhangi bir şeyin önemini belirlemeye yarayan ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, bedel, üstün nitelik, meziyet, maddi ve manevi öğelerin bütünü” şeklinde tanımlanmaktadır.

Bireyin eylemlerine yön veren özelliği yanında başkalarının davranışlarını değerlendirme kriterleri olarak da işlev gören (Zengin, 2017: 434) değerler, “Bir durumu diğerine tercih etme eğilimi” olarak da karşımıza çıkabilmektedir (Turan & Ulusoy, 2016: 5). Başka bir tanımda ise değer; “Sosyal bir varlık olan insanların birlik ve beraberlik içerisinde hayatlarını idame etmelerine aracılık eden ve bireyleri yönlendiren, durumlar karşısında onları korumaya çalışan inanışlar” (Ulusoy ve Dilmaç, 2014: 15) olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin tutumlarının temelinde genel olarak değerler yer almaktadır. Bu nedenle değer bireylerin belirledikleri hedefler doğrultusunda farklı seçenekler arasında tercihte bulunmalarına aracılık eden kararlı güdüler olarak ifade edilmektedir (Özgüven, 2000: 36). Değerler aynı zamanda bireylerin farklı durumlar karşısında nasıl davranacaklarını belirleyen köklü inançlardır. Hangi davranışların doğru ya da yanlış olduğu, iyi ya da kötü olduğuna dair inanç ve kabullerdir. Değerler bireylerin tutum ve davranışlarına yön vermektedir. Toplum içerisinde yaşamını sürdüren bireylerin dürüst, güvenilir,

adaletli ve sorumluluk sahibi olup olmadıkları o topluma ait olan değerlere göre şekillenmektedir (Aydın ve Gürler, 2014). Değer kavramına ilişkin yapılan tanımlara bakıldığında değer olgusunun herhangi bir olay ya da durumu değerlendirirken bireyin duygu ve düşüncelerini yansıtan ve doğrudan davranışlarına yön veren inançlar olarak ifade edilmektedir.

Toplumun en önemli unsurları arasında yer alan insan kabul gördüğü ve hayatını idame ettirdiği toplum içerisinde mutlu olabilmek için yaşadığı toplumun değerlerini benimsemeye çalışır. Bu bağlamda Güven (2014: 16) değer olgusunu ifade ederken “Bireysel davranışların temelinde yer alan değerler, bireyin ihtiyaçları ile toplumsal yaşamın taleplerini uzlaştıran içselleştirilmiş standartlar” olarak tanımlamıştır. Bu nedenle bireyler değerler çerçevesinde tıpkı bir orkestra gibi tek başına bambaşka sesler çıkartan fakat birleştiklerinde toplumla uyum içerisinde güzel ve kayda değer bir ses çıkarttığını ifade etmiştir.

2018 yılında yayınlanan Türk dili ve edebiyatı öğretim programında değer olgusunun kültürümüzü oluşturan ve geçmiş ile bağ kurmamızı sağlayan bir araç olduğu ifade edilmiştir (MEB, 2018). Aynı zamanda temelde insan özelliklerinin yer aldığı değerlerimiz gündelik hayatın içerisinde yer alan ve karşılaşılan sorunların çözümünde aracılık eden bir güç kaynağı şeklinde tasvir edilmiştir.

2.1.2. Değerin Özellikleri

Değerlerin sosyal hayat içerisinde oldukça önemli özellikleri bulunmaktadır. Değerler aynı zamanda bir toplumun kültür yönünden şekillenmesinde belirleyici bir rol üstlenmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde değerler, belirli bir kültürün gelişim süreci içerisinde şekillenmektedir (Özensel, 203: 230-232). Bunun için de bir kültürün temelini oluşturulmasında oldukça önemlidir.

Değerlerle ilgili literatüre bakıldığında değerlerin bazı özellikleri vardır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (Akyol, 2010; Aydın ve Gürler, 2018: 5-6):

- Değer köklü bir geçmişe sahiptir ve tarihi birikimleri mevcuttur.

- Bir değer ortaya çıktığında o değere ilişkin bir görüş birliği olması gerekmektedir.
- Sosyal yaşamı düzenlemek için birtakım roller vermektedir.
- Bireylerin karar verme süreçlerinde etkili olan ve kullanılan birtakım ltleri bulunmaktadır.
- Sosyal kontrol noktasında etkindir.
- Toplumun kültürel devamlılığı açısından gereklidir.
- İşlevselliği vardır ve evre ile etkileşim sonucunda ortaya çıkar.
- Bireylerin sergileyeceği tutumların temelinde yer alır.
- Yapılan iş açısından motive edici özelliği bulunmaktadır.
- Sosyal rol seçimi konusunda bireylere yardımcı olur.
- Toplumsal dışlanma ya da yalnızlığa karşı bireyi korur.
- Farklılık ya da anlaşmazlıklar olduğu noktalarda ortak zeminde bireylerin buluşmasına aracılık eder.
- Kalıtsal olarak gelmez zamanla öğrenilir ve öğretilir niteliktedir.
- Bireyleri ahlaki olarak olgunluğa eriştirir.
- Kapsayıcıdır.
- Değeri yaşatanın insanlar olduğu düşünüldüğünde insani değerlerdir.
- Bireylerin amaçları ve hedefleri doğrultusunda yol göstericidir.
- Niteldir.
- Her değer bir başka değer ile yakında ilişkilidir.

- Bireylere durum ya da olaylar karşısında ayırt etme ve uyum sağlama yetenekleri kazandırır.
- Toplumsal düzene aykırı hareketleri engelleyici ve düzenleyici özelliği bulunmaktadır.
- Soyuttur.
- Bireylerin olay ve durumlar karşısında farklı bakış açısı ile bakmalarına yardımcı olur.
- Değerler daha çok bireyin duyuşsal alanına hitap etmektedir.
- Değer her disiplin alanına göre farklı anlamlar kazanabilir.
- Değişim süreçlerinden etkilenirler ve değişime maruz kalırlar. Kısacası durağan değildir.

Rezsahazy değerlerde bulunması gereken özellikleri şu şekilde sıralamıştır (Akt. Bacanlı, 2017: 37):

- Bireyin toplum içerisinde kimlik kazanmasına aracılık eder.
- Hem bireysel hem de toplumsal yapının temelini oluşturmada aktif rol üstlenir.
- Gerçeklik ve bireyler arasında aracı konumunda bulunmaktadır.
- Toplumsal yapıda bireylerin benimsemiş oldukları ideolojilerin temelinde bulunmaktadır.
- Bireylerin tutumları değerlerden etkilenecek medyana gelmektedir. Bireylerin davranışlarında değerler yol gösterici niteliğindedir.
- Toplumsal değişime öncülük ederler.
- Toplumsal düzenin sağlanması konusunda etkin rol üstlenirler.

Değer, sosyolojik olarak ele alındığında özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır (Tezcan, 2011: 267):

- Değerler bir grup içerisinde yaşayan bireylerin paylaştığı bir durumdur. Bireylerin büyük bir bölümü bu değerler üzerinde anlaşmaya varmışlardır ve değerler herhangi bir bireyin yargısına bağlı olarak belirlenmez.
- Değerler insanların hayatlarını huzur içinde geçirmelerine ve toplumun gereksinimlerini karşılamasına yardımcı olur.
- Soyutlanma özelliği nedeni ile diğer nesnelerden ayrılırlar.
- Değerler insan zihninde yer kaplayan kavramsal bir varlıktır.

Değerin bir de işlevsel özellikleri vardır. Keskin (2016), değerlerin işlevlerini bireysel ve kültürel olarak iki yönden ele almıştır. Bireysel olarak bakıldığında; değerler kişilik kazandıran, sosyalleştiren, bireyin karakterini oluşturan, onun tercihlerini etkileyen, davranışlarını değerlendiren, hayatına rehberlik eden bir işleve sahiptir. Toplumsal olarak ele alındığında ise değer daha çok sosyal kontrol görevini üstlenen, toplum içerisinde doğru olanı işaret eden, sosyal dayanışma görevi olan, kültürün şekillenmesini sağlayan, günlük hayatı organize eden, davranış örüntülerine rehberlik eden işlevlere sahiptir.

2.1.3. Değerin Amacı ve Önemi

Değer insanları diğer canlı varlıklardan ayıran en önemli özelliktir. Ölen yavru bir köpeğin başında bekleyen annesi bu davranışı içgüdüsel olarak yaparken aynı durum karşısında insanın ölümü kabullenmesi beklenmektedir. Sürü halinde gezen hayvanlar hayatta kalma mücadelesi verirken insanlar bir arada yaşayarak toplumsal amaçları gerçekleştirme arzusu güderler. İşte bu nedenle insanlar diğer canlılardan farklı olarak toplumsal değerler doğrultusunda yaşamlarına yön veremeye gayret gösterirler. İnsanlar hayatlarında neyin önemli olduğunu düşündüklerinde akla ilk gelen değerler ve değer yargıları olmaktadır. Toplumda yaşayan tüm bireyler için önem dereceleri değişen sayısız değer (başarı, güvenlik, yardımseverlik, vicdan, merhamet, saygı vb. gibi) bulunmaktadır. Bir kişi için çok

önemli olan bir değer, bir başkası için önemli olmayabilir (Halstead ve Taylor, 2000, Akt. Kırıl ve Dinçer, 2018: 85).

Değerler doğada varlığını bir amaç için sürdürmek zorunda olan insanlara özgü bir durumdur. Bu da değerın insanı insan yapan ve doğada bulunan diğer varlıklardan ayıran bir özelliğidir. Değer aynı zamanda bireylerin hedeflerine ulaşabilmesi için kendisini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır. Kısacası değerler bireyin doğru düşünebilmesi, doğru bir şekilde değerlendirme yapabilmesi ve doğru eylemde bulunabilmesi açısından oldukça önemlidir. Değerler, toplumun tamamı ya da geneli tarafından kabul gören, toplum tarafından korunan ve kabullenilen inanışlardır. Her toplumda tarihi birikimlerle ortaya çıkar. Bu nedenle kültürel kimliğin şekillenmesine kaynaklık eden ve etkili olan unsurların başında gelir (Tural, 1992: 109).

İnsanlar yaşadıkları toplum içerisinde değerlerle özdeşleşmiş durumdadır. Yani toplumsallaşma sürecinde değerler bireyler aracılığı ile öğrenilmektedir. Kısacası bireyin kişilik yapısıyla bütünleşmektedir. Değerler aynı zamanda toplumsal bir ölçüte sahiptir. Değerlerin hem duygusal hem de zihinsel yönleri bulunmaktadır. Bu nedenle değerler bireylerin toplum içerisindeki ilişkilerini düzenlerken bir yandan da toplumsal değerlerin muhakeme edilmesinde bir araç olarak kullanılır. Böylelikle değer, bireyin etrafında bulunan kişilerin gözündeki konumunu belirlemesine yardımcı olur. Değerler aynı zamanda toplumun kontrol edilmesinde de etkili bir araç olarak kullanılır. Değerler bireyleri gelenek ve göreneklere göre hareket etmesini sağlar; doğru şeyleri yapmaya yönlendirir. Böylelikle tasdik edilmeyen davranışlar engellenir, engellenmiş örüntülerin ne olduğu bilinir ve toplumsal ihlallerden kaçınılır (Özensel, 2003: 230-232). Değerler; bireylerin toplumsal kuralları, gelenekler ve görenekler vasıtasıyla iyi-kötü ve doğru-yanlış ayırması ve kendi ahlaki ilkeleri bağlamında bir ölçü edinmeyi öğretmektedir. Bu ölçü aynı zamanda değerler sistemini oluşturmaktadır. Bu nedenle değerler insan davranışlarının oluşturulmasında önemli bir unsurdur (Beill, 2003: 14).

Değerler aynı zamanda kültürel aktarım açısından oldukça önemli bir konuma sahiptir. Çünkü bir toplum kendi kültürel özelliğini bir sonraki nesle aktarma amacı güder. Bunun içinde değerden yararlanılır. Ayrıca değer insanın amaçlarına uygun

bir şekilde kendisini gerçekleştirebilmesi için bireye yardımcı olur. Aristoteles'in deyişiyle, kişilere "insanın işini" yapabilecek duruma gelmelerine insana özgü diğer bütün etkinlikleri amaçlarına uygun gerçekleştirebilecek duruma gelmelerine yardımcı olmak değerlerin işlevidir. Yani değerler kişilere doğru bilmesine, doğru düşünme, doğru değerlendirmesinde, doğru eylem içinde olduğunu görebilmesinde yardımcı olmaktadır (Kuçuradi,1995:8).

2.1.4. Değerin Oluşumu

Değerleri ortaya çıkartan bazı unsurlar bulunmaktadır. Bunun için de değer in iki unsurla bağlantılı olması gerekir. Bu bağlantının bir kolu özne iken diğer kolu ise özne ya da nesne olabilir. Kişinin kendisiyle olan ilişkisi de bu kapsamdadır. (Türkeri, 2015: 402). Bu nedenle bireylerin çevresinde bulunan canlı ya da cansız nesnelerle etkileşim olmadığı durumlarda değer oluşumundan bahsedilemeyeceği söylenebilir. Herhangi bir şeyin değer olarak ifade edilebilmesi için öncelikli olarak eylemin gerçekleşmesi gerekmektedir.

Değerlerin ortaya çıkmasındaki diğer eylem ise etken sosyal onaylardır. Sosyal olarak onaylanmış olanlar ise zamanla davranış hâline gelmektedir. Sosyal olarak onaylanmayanlar ise zaman içerisinde unutulup gider ve bu şekilde değerler oluşturulur. Sosyal roller aracılığı ile ortaya çıkan ve bireyin sosyal kimliğinin oluşmasında değer oldukça önemlidir. Sosyal roller sayesinde birey toplum içerisinde nasıl davranması gerektiği konusunda bilgi sahibi olur (Sarı, 2005: 77). Örnek verilecek olursa düğüne katılan bireyin mutlu görünmesi gerektiği gibi cenazeye katılanların da mutsuz ya da üzgün görünmesi gerekmektedir. İşte bu davranışlar sosyal rollere göre şekillenmektedir.

Felsefe ve Değer: Farklı bilim dallarında olduğu gibi değer olgusunun felsefi değer içerisinde de kendisine has bir tanımı bulunmaktadır. Bu bağlamda felsefe içerisinde değer iki şekilde açıklanmaktadır. "İyi, güzel, faydalı ve doğru nedir?" gibi sorularla etkinliği açıklarken sevgi, saygı, dürüstlük, eşitlik, adalet gibi kişisel ilişkilerin temelinde kavramları ve değerleri sorgulamaya çalışır (Karakaya, 2013: 204).

Ahlak kavramı bütün toplumlar tarafından kabul edilen bir değer olarak görülmesine rağmen her toplum için genel geçer bir ifade olduğu söylenebilir. Çünkü ahlaki değerler iyi ile kötü herhangi bir olayın karşılığı olarak ifade edilmez. Herhangi bir eylem için ifade edilen iyi kavramı eyleme ait özellikler doğrultusunda değerlendirilmez. Bu nedenle herhangi bir şeyin karşılığı doğrudan budur demek çok doğru değildir. Felsefenin temel sorgulamasına baktığımızda değerın mutlak ya da nesnel olduğuna dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle felsefe içerisinde değer olgusu daha çok özne ve nesne arasındaki ilişki neticesinde ortaya çıkan bir kavram olarak ele alınır. Bu açıdan bakıldığında değerın oluşumu için özne gereklidir (Soykan, 2013: 45-52).

Psikoloji ve Değer: Psikoloji alanına bağlı kalarak değer olgusu değerlendirildiğinde bireylerin herhangi bir şeyin arzu edilebilir olma ya da olmama durumuna ilişkin inançları şeklinde tanımlanmaktadır. Bu nedenle psikoloji değer olgusunu felsefeden bağımsız bir şekilde incelemektedir. Psikolojiye göre değerın önemi konusunda objektif olma ya da olmama durumu ile değerlendirilmesinde ziyade daha çok insan davranışına yol gösterici olmasına bakılmaktadır. İşte bu durumdan dolayı psikoloji içerisinde değer daha çok inanç boyutu ile ele alınmaktadır (Güngör, 2010: 27).

Sosyoloji ve Değer: Değer insanların günlük yaşamı içerisinde en çok kullandığı kavramlar arasında yer almaktadır. Her toplum geçmişinde bulunan gelenek ve göreneklerine uygun olarak hareket etmeye çalışır ve bu alışkanlıklarını zamana karşı korumak ister. Bu korunma isteğinde bulunan değerler genel olarak töre ya da yazısız hukuk kuralları olarak nitelendirilir. Bu da değerın nesnel bir gerçekliği olduğunu göstermektedir. Sosyolojik açıdan ele alındığında değer herhangi bir grubu ya da bireyi belirli kalıplar içine koyarak diğer sosyo-kültürel kavramlara bağlı olarak ölçme şeklinde tanımlanmaktadır (Tezcan, 2011: 267).

Ulusoy ve Arslan (2016: 5) sosyolojik değeri daha çok toplumların arzuladıkları tutum ve davranışlara ulaşabilmek için belirlemiş oldukları hedefler olarak tanımlamışlardır. Toplumların varlıklarını ve işleyişlerini sürdürebilmeleri için toplumun tamamı tarafından onay olan normlar o toplumun değerlerini oluşturmaktadır. Bu nedenle toplum nazarında herkes tarafından kabul gören değer

yargıları aynı zamanda toplumu oluşturan bireylerin ideal düşünceleri ve davranışlarıdır.

Toplumun değer yargıları olan ilke ve kurallar aynı zamanda toplumun anlamını bilme noktasında da oldukça önemlidir. Toplum tarafından kabul edilmiş değerler eksildiğinde toplumu da etkileyerek bazı çözümler yaşanmasına sebep olur. Toplumu ayakta tutmaya yarayan manevi gücün kaybolması olarak yorumlanabilir. Bu nedenle değerlerin nesilden nesle aktarılması toplumun devam etmesini sağlamaktadır. Toplumda güzel davranışların ve düşüncelerin yaygınlaşması, kötü ve olumsuz düşüncelerin iyi ve güzel davranışlara dönüştürülmesinin temelinde ise değerler eğitimi vardır (Ulusoy ve Aslan, 2016: 5).

2.2. Değerler Eğitimi

Eğitim kavramının farklı alanları kapsayan geniş bir anlamı bulunmaktadır. Çünkü eğitim aynı zamanda öğretim süreçlerini de bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle eğitim programlarının içerisinde öğretim programlarında yer alan bütün etkinlikler, planlamalar ve şemalar yer almaktadır. Yaman (2012) eğitimi bireylere herhangi bir şeyi öğretmeyi hedefleyen ve verilen bilgilerin davranışa dönüştüğü bir yapı olarak tanımlar. Hökelekli (2013) ise okullar aracılığı ile verilen eğitimi öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açıdan olgun ve doygun kişiler olmasını sağlamak amacı ile açık ve örtük hedefler doğrultusunda yapılan bütün faaliyetler olarak ifade eder. Bu tanımlardan yola çıkarak eğitimin yetiştirilen bireylerin sadece bilişsel açıdan değil aynı zamanda en iyi karaktere sahip olacak şekilde eğitilmesinin amaçlandığını söylenebilir.

Değer öğrenme yolu ile öğrenilen bir kavramdır. Bu nedenle bireylerde değer oluşumu çocukluk dönemi ile başlar ve hayatının her anında varlığını sürdürür. Buradan da anlaşılacağı üzere değer bireyin yaşadığı çevreye özgü olarak şekillenmektedir. Bireylerde ilk değer oluşumu ailede başlamaktadır. Bu da değerın yakın çevre ile olan ilişkisini göstermektedir. Çocuk okul hayatına başladıktan sonra bu görevi okul üstlenmektedir. Değer eğitimi demokratik bir toplum için önemli bir olmazsa olmaz bir durumdur (Akbaş, 2004).

Eğitim bütün toplumlar açısından oldukça önemli ve üzerinde durulması gereken bir özelliğe sahiptir. Eğitimin en önemli amaçları arasında toplumun değer yargılarını yeni nesillere aktarmak yer almaktadır (Şahin, 2010). Bireyin içinde yaşadığı toplumda var olan değerler genel olarak kültür birikimi ve eğitim aracılığı ile kazandırılmaktadır (Erdal, 2009: 2).

Değerlerin eğitim aracılığı ile veriliyor olması eğitimin çok yönlü olduğunu göstermektedir. Bu nedenle değerler eğitimi de eğitimin bir parçası olduğunu söylemek yanlış olmaz. Aydın ve Gürler (2012) değerler eğitiminin amacını bireylerin hem kendileri hem de başkalarının mutluluğuna ve mükemmelliğine yardımcı olacak şekilde hareket etmesi fikri üzerinden ortak bir görüş bildirmişlerdir. Cihan (2014) ise eğitim kurumlarının sadece bilgi veren ve beceri geliştiren bir kurum olmadığını aynı zamanda bireylere değer ve ahlaki özellikler kazandıran faaliyetlerinde yürütüldüğü bir yer olduğu vurgulamıştır. Eğitimin böylesi bir özelliğe sahip olması hem dünya da hem de ülkemizde değerler eğitiminin daha çok önem kazanmasına katkı sağlamıştır.

Değerler eğitimine yönelik çalışmalar genel olarak II. Dünya Savaşı sonrasında ağırlık kazanmıştır. İlk zamanlarda değerler eğitimi çalışmaları daha çok geleneksel yöntemlerle sürdürülmüştür. Sonrasında ise değişen dünya düzenine ayak uydurmak için birey odaklı yaklaşımlar benimsenerek öğrencinin merkezde olduğu yeni bir sistem benimsenmiştir. Bu tarihten sonraki değişimleri Lrckana şöyle açıklamaktadır: “Bu dönem, doğrular ve özgürlüklerin vurgulandığı bir dönemdir. Her yerde bireysel özgürlüklerden söz edilmiş, otoriteye karşı başkaldırı noktasına kadar gelmiştir. Bu gelişmeler bütün dünyayı etkilemiştir.” (Lrckana, 1992: 9’dan akt. Akbaş, 2004: 64).

Okullar aracılığı ile öğretilmeye çalışılan değerler öncelikli olarak sosyal birer varlık olan insanların bu değerlerden kopmasını ve karşılaştıkları durumlarda ahlaki çözümler sunabilmeleri için verilmektedir. Değerler eğitiminin gündeme gelmesi ve zaruri bir ihtiyaç olarak eğitimlerin verilmesinin gerekçeleri arasında gençler arasındaki şiddet eğiliminin artması, sahtekârlıklarda yaşanan artış, iş ahlakında her çalışanın aynı davranmaması, toplumsal sorumluluk alma konusunda bireylerin geri planda durma arzuları ve bireylerin kendilerine zarar verme

eğilimlerinin artması gösterilebilir. Yaşanan bu olumsuz gelişmeler aile ve özellikle de eğitim kurumlarında değerler eğitiminin verilmesini zorunlu hale getirmiştir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Buradan da anlaşılabacağı üzere bir toplumda meydana gelen bozulmalar toplumun temelini etkilediği için bu sorunu çözebilmek için uygulanacak yöntemlerden birisinin değerler eğitimi olduğu söylenebilir.

2.2.1. Değerler Eğitiminin Tanımı

Bir varlığın duygusal, toplumsal ya da ahlaksal yönden taşıdığı düşünülen yararlı ya da yüksek niteliğe değer denir (Oğuzkan, 1993: 33). İnsanın yaşı ilerledikçe çevresi de genişlemekte ve hayatın kargaşası artmaktadır. Bu durum karşısında insan hayatın düzenini sağlayabilmek amacıyla öğrenme ve öğrendiğini bir sonraki kuşağa aktarma ihtiyacı duymaktadır. Bunu da eğitim sayesinde yapmaktadır.

İnsanoğlu geçmişten günümüze kadar birçok kültürel değeri gelecek kuşaklara aktarabilmiştir. Değerlerin aktarımı konusunda en önemli görev eğitim kurumlarına düşmektedir. Bu nedenle değerler eğitimi bireylerin sahip olduğu bazı değerleri, bilgileri ya da inançları kendinden sonraki nesillere aktarma süreci olarak ifade edilebilir (Çankırılı, 2015: 13).

Eğitimin amacı ve insan açısından ne olduğu tartışma konusu olmuştur. Eğitimciler bu konuda temelde üç görüş ileri sürmüşlerdir. Bunlardan biri insanın düşünme kabiliyetini ve zihnini geliştirmek, diğeri insanın irade ve duygu yönünü güçlendirmek, bir diğeri ise insanın bedenini eğitmektir. İnsanı beden ya da zihin eğitimi güçlü ve akıllı hâle getirebilir; ancak bu gücün ve aklın varlık ve tüm insanlık için hayırlı bir şekilde kullanılması değerler ve ahlak eğitimi ile mümkündür (Kaymakcan ve Meydan, 2016: 137). Değerler doğrultusunda eğitim gelişir. Değerler, eğitim faaliyetinin oluşmasında rol oynamaktadır. Eğitimi bir bina olarak düşündüğümüzde, değerler o binanın tuğlalarıdır.

Değerler eğitimi son yıllarda ülkemizde de gündemdedir. Değerler eğitimi toplumsal olarak etik ve ahlâki kaidelere uygun olarak bireylerin yetiştirilmesi bakımından girizgâh olarak da değerlendirilebilir. Değerler eğitimi amacına uygun

hizmet ettiğinde din, dil, ırk ayırmadan ahlaki değerlerin oluşmasında evrensel olarak hizmet etmelidir (Bezirci ve Konuşkan Bayraktar, 2017: 39). Değerler eğitimi, eğitimin en önemli parçalarından birisidir. Bireyin kişiliğini öne çıkaran, bireyi benmerkezci olmaktan kurtaran, topluma, milletine, vatanına faydalı birey olmasında ona yol gösteren değerlerin eğitimi son derece önemlidir. Değerler eğitimi sayesinde ulaşılacak istenen hedef; ahlâklı, karakterli, kişilik sahibi, dürüst bireyler yetiştirmektir.

2.2.2. Değerler Eğitiminin Önemi

Değerler insanın en doğru yanını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. İnsanı her yönüyle geliştirerek en kâmil olana ulaştırmayı amaçlar. İnsanlar hayatlarının her alanında bilinçli ya da bilinçsiz zihinlerindeki değerleri davranışa dönüştürürler. Bu yüzden değerler davranışları ve tutumları şekillendirir denebilir. Değerler eğitimi, bireyin topluma ve kendisine faydalı olacak temel değerleri sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişimine uygun olarak edinmesini amaçlar. Değerler eğitiminin amacı insanın en güzel en iyi yanını ortaya çıkarıp kişiliğinin çok yönlü olarak gelişmesini sağlamak ve bireyi ve toplumu kötü ahlaktan koruyup güzel ahlaka yönleltmektir (Aydın, Akyol Gürler, 2012: 16).

Değerler eğitime yönelik olarak yapılan çalışmaların artması bu durumun dünya genelinde daha da önem kazanmasına zemin hazırlamıştır. Eğitimin hedeflerine bakıldığında aralarında toplumsal düzen içerisinde kabul edilen değerlere uyan, uygulayan ve yaşatan bireylerin yetiştirilmesi gerektiği yer almaktadır. Toplum tarafından kabul edilen değerler aynı zamanda bireylerin davranışlarının şekillenmesine neden olmaktadır. Bu nedenle bireylerin hangi davranışlarının toplum tarafından kabul edildiği hangisi tarafından kabul edilmediğine dair kendilerini yönlendirecekleri rehberlere ihtiyaçları vardır. Bireylerin bu gereksinimleri okullar aracılığı ile verilen değerler eğitimi ile sağlanmaktadır (Yılmaz ve Yılmaz, 2017: 738).

Toplumsal huzurun sürdürülebilmesi ancak ve ancak yeni nesillere değerleri aktararak mümkündür. Eğitim değerlerden bağımsız düşünülemez. Bu yüzden eğitimin hedefleri arasında toplumun ortak değerlerinin yeni nesillere aktarılması ve

değişen değerlerin yerine uygun olanların konulması yer almaktadır. Öğretim programındaki her dersin kendine özgü bir amacı bulunur. Her ders kendine uygun hedefi gerçekleştirmeye çalışırken ülkedeki eğitim politikasına bir katkıda bulunur. Okul değerler eğitimine de bu doğrultuda katkıda bulunur (Kaçmaz, 2020: 27).

Değerler eğitimi ile ulaşılmak istenen hedef kişilik sahibi, ahlaklı ve karakterli bireyler yetiştirmektir. Bireylere olayları aklın süzgecinden geçirme, duygusal güvenin temelini kazandırma, doğru örneklerle sorunları çözebilme, çatışan düşünceler karşısında zekice tavır sergileme, uyum sağlama gibi davranışları geliştirmek hedef alınmaktadır (Çağlayan, 2005: 92). Bireylere salt bilgi depolamak yerine öğretilenleri davranışa çevirmeleri, hayatlarına aktarmaları ve karakter edinmeleri söylenebilir.

Değer eğitiminin bir diğer amacı da bireylerde dengeli, tutarlı, sağlıklı bir kişilik oluşturmaktır. Bireyin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirip geliştirerek hayata hazırlamak ve bireylerin “iyi insan” olmalarını sağlamak için gerekli tutum, bilgi, beceri ve davranışı kazandırmaktır. Toplumu ve bireyleri kötü ahlaktan kurtarmak ve onları korumak ve bununla birlikte iyi ahlakla donatıp iyi ahlakın devamlılığını sağlamaktır (Kaçmaz, 2020: 28).

İnsanlara istediğimiz en üst düzeyde eğitim versek, en üst düzeyde bilgi ve en üst düzeyde becerileri kazandırsak bile en sonunda bir yerde tıkanır, istediğimiz sonuçları alamayız. Çünkü bilgileri işleyecek olan insanın kendisidir. Benmerkezci yetişen insan ilk olarak kendi menfaatlerini düşünür ve toplum menfaatini geri plana atar. Kendi ülkesine, toplumuna, kültürüne ve değerlerine sahip çıkacak sağlam karakterli insanlar yetiştirmek zorundayız (Ekinci, 2018: 240). Bunun da yolu insanlara iyi bir değerler eğitimi vermekten geçer.

Değer eğitimi çocuklarda var olan iyi yönleri ortaya çıkararak çocuğu kişilik olarak bütün yönleriyle geliştirebilir. Aynı zamanda değerler eğitimi ile birlikte çocuğun yaşadığı toplum tarafından istenen mükemmelliğe ulaşabilmesi için ona rehberlik etmek mümkündür. Özellikle toplumlarda görülen şiddet eğilimini azaltmak, adli vakaları en aza indirmek, değer eğitimiyle mümkündür. Özellikle

sosyal medya ve internet teknolojilerinin hemen hemen her eve girmesiyle birlikte olumsuz davranışların önüne, değerler eğitimiyle geçmek mümkündür.

2.2.3. Değerler Eğitimiyle İlgili Yaklaşımlar

Değerlerin bireylere nasıl öğretildiğine ilişkin literatüre bakıldığında farklı yaklaşımların olduğu tespit edilmiştir. Bu yaklaşımlar altı grupta toplanmıştır (Bacanlı, 2006, s. 33). Bunlar:

1.Öğretici Yaklaşım: Bu yaklaşımda öğretilecek olan değerler önceden belirlenerek öğrencilere aktarılır.

2.Klasik Yaklaşım: Bu yaklaşımda ise felsefe dersi aracılığıyla değer öğretme esastır. Öğrencilere felsefe dersini okullarda göstererek birtakım değerler kazandırılmaya çalışılır.

3.Yaşantısal Yaklaşım: Bu yaklaşım yapılandırmacılığın kuramcılarının biri olan J. Dewey tarafından ortaya atılmıştır. Burada esas olan değerleri kazandırmada bir model belirlemektir. Bu model diğer öğrencilere değeri kazandırmada örnek teşkil etmelidir.

4.Gelişmeye Yönelik Yaklaşım: Bu yaklaşım ise bireylere var olan değerleri sorgulatmayı amaçlar. Böylece bireyin gelişmesine katkıda bulunulur.

5. Gelişimsel Yaklaşım: Kolberg ve Piaget'nin ahlâk gelişimi ile ilgili yaptığı çalışmalara dayanmaktadır. Bireylerin kendi gelişim dönemleriyle ve yaşlarıyla ilgili olarak bulundukları dönemin özelliklerine uygun değerleri kazanmaları gerektiğini savunur.

6. Meslek Öncesi Yaklaşım: Bireylerin meslekî gelişimleri ile ilgili dersler alırken bir yandan da değer kazanmalarını sağlayan bir dersin verilmesi gerektiğini savunur.

Değerler eğitim için uygulanan başka yaklaşımlar ise aşağıdaki gibidir:

Telkin Etme Yaklaşımı: Telkin etme yaklaşımının temel çıkış noktası toplum tarafından benimsenen birtakım değerlerin devamlı ve kalıcı şekilde öğrenciye telkin edilerek aşılınması ya da empoze edilmesidir (Yazıcı, 2006: 510). Safran'a (2014) göre ise telkin etme yaklaşımı, değerlerin doğrudan öğretimi olarak da adlandırılmaktadır. Bu yöntemde öğrencilere neyin iyi neyin kötü olduğu söylenmektedir. Bu nedenle değerler öğüt verme yoluyla kazandırılmaya çalışılır. Bunun yanı sıra pekiştirme kullanılır. Belli değere göre davranan öğrenciyi övme, belli değer aksini yapan öğrenciyi cezalandırma gibi durumlar mevcuttur. Bu yaklaşım daha çok ilköğretim birinci kademedeki ergenlik öncesi çocuklarda etkili olmaktadır. Çünkü ergenlik döneminde çocuk artık öğüt dinlemek istemez ve yetişkinler olmadan yaşayacağını kanıtlamak ister.

Değer Açıklama Yaklaşımı: Değer açıklama yaklaşımı bir diğer adıyla değer belirginleştirme olarak adlandırılmaktadır. Telkin etme yaklaşımının etkisini yitirdiği varsayımları üzerine geliştirilmiştir. Simon, Raths ve arkadaşları tarafından geliştirilen bu yaklaşım, özellikle ABD'de 1960-1970 yıllarında etkili olmuştur. Bu yaklaşımda bireylerin kendi duygu ve düşüncelerini sorgulayarak değerlerinin farkına varmaları ve buna göre karar vermelerini sağlamak amaçlanır. Doğrudan öğretim yaklaşımının tersine bireyin hangi değeri benimseyeceğine başkalarının telkiniyle değil, olabilecek sonuçları inceledikten sonra bireyin kendisinin karar vermesi esasına dayanmaktadır (Doğanay, 2009: 228).

Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı: Bireylerin ahlaki gelişimlerine yönelik araştırma yapan Kohlberg ve Piaget zihin ve ahlak gelişimi konularında dikkatleri üzerlerine çekmeyi başarmışlardır. Bu araştırmacılar bilişsel muhakeme, düşünme, değer iklimleri ve karar verme konusunda yapılan akademik çalışmalardan etkilenecek çocukların ve yetişkinlerin ahlaki yapılarını belirleyecek yaklaşımlar geliştirmişlerdir (Selçuk, 2000: 105). Bu yaklaşım, öğrencilerin değişik bakış açılarını yakalayıp daha gelişmiş bir ahlaki düşünmeyi oluşturmaya amaçlamaktadır.

Gözlem Yoluyla Öğrenme Yaklaşımı: Değer öğretiminde, öğrencinin aktif olarak katıldığı ve kendi duyu organlarını işe kattığı bir yaklaşımdır. Öğrenci bizzat kendine model olarak aldığı bireyi gözlemleyerek kendi değerini oluşturmaktadır.

Model aldığı kişinin davranışlarını gözlemlediği için bu kişinin toplum kurallarına uygun bir davranış sergiliyor olması önemlidir. Bireye doğru, iyi, güzel davranışları değerleri görmesi ve yaşaması için fırsatlar oluşturulmalıdır (Aydın & Akyol-Güler, 2012: 90).

2.2.4. İlköğretimde Değerler Eğitimi

“Değerlerin kökü insanın ruh dünyasında, bedeni ise kültür dünyasında yer alır” sözleriyle değerleri esasında insanın içinde var olan bir niteliğin yansıması olarak değerlendiren Hökelekli (2013: 266), bu doğuştan gelen ve insanı mükemmel yapan birtakım özelliklerin keşfedilebilmesi için bilgiye, yardıma ve rehberliğe ihtiyaç olduğunu söyler. Bu ihtiyaç en iyi ve etkili olarak evde anne ve baba, ev dışında ise okul tarafından karşılanabilir. “İyi karakterler otomatik olarak oluşmaz; öğretme, model olma, öğrenme ve uygulama içeren süreçler vasıtasıyla zamanla gelişir” (Hökelekli, 2013: 290).

Öğretmen, idareci, personel kısaca okulda işe koşulan her birey öğrencilere bir şekilde model olmakta veya en azından duygu ve davranışlarını etkilemektedir. Değerler eğitimi başlığı altında anlatıldığı üzere bu alanın gelişimi gelişigüzel tesadüflere bırakılamayacak kadar önemlidir. Bu nedenle okul planlı ve sistemli bir şekilde değer aktarma görevini üstlenmelidir (Kılıç, 2019: 24).

Okulda değer aktarımında etken rol oynayan diğer unsur uygulanan öğretim programıdır. Bu bağlamda değer eğitimi gerek açık gerekse de örtük programda yerini bulmaktadır. Son yıllarda açık programda üstünde durulmaya, belirlenen değerleri kazandırmaya yönelik konu ve etkinlikler her dersin müfredat programına eklenmeye çalışılsa da değer aktarımının asıl hüküm sürdüğü kısım örtük programdır. “Formel programla elde edilmesi zaman alan ve sonuçlarının gözlenmesi neredeyse mümkün olmayan değerler eğitimi uygulamalarında örtük program çalışmaları daha etkili sonuçlar sağlayabilir” (Girgin, 2012: 11).

Özellikle ilköğretim çağında bulunan çocukların ahlâkî gelişimleri için daha doğru ve düzgün bir yol alabilmesi, yaşanan olaylar karşısında farklı bakış açıları ile olayları değerlendirebilmeleri, toplumsal düzen içerisinde yer alan kuralları ortak bir

düşünce yapısı ile anlayabilmeleri için özellikle yönlendirilmesi gerekmektedir (Can, 2002: 136). Bu durumun en temel nedeni ise soyut düşünme becerilerinin yeni yeni gelişiyor olması ve bu ilkeleri anlayabilmeleri için onlara telkinde bulunmanın tek başına yeterli olmadığı ve değer yokluğunda yaşanacak olumsuzlukların canlandırılmasına yardımcı olmak gelmektedir (Erden ve Akman, 2001: 116).

Demokratik toplumlar içerisinde yer alan eğitim kurumları sadece bilişsel amaçlar doğrultusunda bireyleri eğitemez aynı zamanda bireye insani değerlerin de öğretilmesi gerekmektedir. Bu nedenle eğitimi bir bütün olarak ele almalı ve tek bir noktaya odaklanmamak gerekir (Maslow, 1996: 68-74).

Değerlerin kullanımı konusunda Çınar (2013) değerler açısından bireylerin yaşı, cinsiyeti, bulunduğu sosyal konumu, eğitim durumu, yaşadığı çevre ve aile gibi faktörlerin oldukça önemli olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda değerlerin kazanılması konusunda da aile, yakın çevre ve eğitim kurumları oldukça önemlidir. Çocuklar kendi bilişsel ve duyuşsal kaynaklarını bağımsız bir şekilde yönetebilene kadar aile değer aktarımı konusunda çocuğuna yardımcı olması gerekmektedir.

2.2.5. Değerler Eğitiminde Öğretmen ve Okulun Rolü

Okula başlama döneminden sonra sosyal çevre, öğretmen ve akran gibi etkenlerin değer eğitiminde önemli olduğu görülmektedir. Topluma uyumlu bireylerin yetişmesi, toplumun istediği davranışların bireyde oluşmasıyla gerçekleşir. Eğitim kurum ve kuruluşları bireysel ve toplumsal değerlerin korunmasında, kazandırılmasında veya değiştirilmesinde en etkili araçlardan birisidir (Avcı, 2007: 33).

Öğretmen, değerler eğitiminin okullarda sistematik ve planlı bir şekilde verilmesi için önemli bir role sahiptir. Öğretim programlarının uygulayıcısı olan öğretmen, çocuklar için rehber konumdadır ve örnek alınabilir niteliktedir. Öğretmen, bilgiyi yaşama yakın hâle getiren, uygulayan ve uygulatandır. Bilgi aktaran bir robot değildir, duygularıyla vardır ve duygularını okul içinde, sınıfta harekete geçirir.

Ailede anne ve babasını, komşularını, akranlarını örnek alan çocuk, okulda da öğretmenlerini örnek alır. Çünkü öğrencinin çevresindekilerle etkileşime geçmesi onun değer yargılarını belirlemesi için bir kıstas sunacaktır. Okul ortamında sergilediği tutum ve davranışların doğruluğu, yanlışlığı, güzelliği, çirkinliği bu etkileşim sonucu ortaya çıkacaktır. Bu durumu Sayar ve Aysun (2011: 10) “Ayna Hususu” olarak açıklamaktadır. “Ayna Hususu” öğretmenin rol model, güzel örnek olmasıyla ilgilidir. Onlara göre eğitimcinin ayna etkisi göstermesi gerekmektedir. Böylece eğitimci öğrencilerine sosyal birlikteliğin amaçlarını, toplumda kabul gören ve görmeyen davranışları gösterecek ve öğrenciyi olumlu gelişimi için destekleyecektir. Yine onlara göre eğitmenin çocuğa gösterebileceği en önemli değer, çocuğa anne-baba gibi davranmaktır.

Okulda verilen değerler eğitiminin etkili ve verimli olmasının yolu değerleri telkin etmekten ziyade öğrencilerin bu değerleri içselleştirmelerini sağlamaktır. İçselleştirmenin gerçekleşmesi için öğrencilerin sınıf içinde ve sınıf dışında değerleri yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri gerekmektedir. Kurtdede Fidan’a (2009: 12) göre değer öğretiminde öğretmenin tutum ve davranışları da çok önemlidir. Çünkü öğrenciyi en çok etkileyen şey, öğretmenin sınıfta ne söylediği değil, daha çok ne yaptığıdır.

Aynı zamanda öğrenmeler sadece zihinsel açıdan değil, duyuşsal açıdan da gerçekleştirilmelidir. Bu öğrenmelerde rehber olan öğretmenin sınıf içi davranışlarında tutarlı, sabırlı, hoşgörü sahibi olması, adil, eşit ve demokratik davranması öğrencilerin bu davranışları örnek almasına ve davranışa dönüştürmesine neden olacaktır. Öğretmen sınıf içinde veya dışında yanlış hareketlerde bulunursa ve yanlış, olumsuz değerler sergilerse öğrencilerde mevcut olan değerler de sarsıntıya uğrar. Bu yüzden öğretmenin sahip olduğu özellikler öğrenci üzerinde anne ve babanın tavır ve davranışları kadar etkili olur. Öğretmenler değer eğitimi yaparken şu aşamalara dikkat etmelidir (Tyree ve Vence, 1997, Akt. Dilmaç: 2002: 4).

1. Öğrencilere doğru rol model olmak.
2. Sınıf içerisinde her için eşit bir sosyal ortam yaratmak.

3. Öğrencilere yapabilecekleri sorumluluklar vererek ahlaki gelişimlerinin desteklenmesini sağlamak.
4. Öğrencileri değerler konusunda cesaretlendirerek aktarımda bulunmak.
5. Öğrencilere karar verme konusunda imkânlar sağlamak.
6. Öğrencileri işbirliği konusunda teşvik etmek.
7. Öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri paylaşım ortamları sağlamak.

Okul ortamında öğretmenlerin farklı farklı değerleri benimsemeleri, farklı değerlere önem vermeleri öğrenciler üzerinde de etkili olmaktadır. Örneğin bir öğretmen derslerinde dinî değerleri ön planda tutarken bir başka öğretmen inanışı, hayata bakış açısı gereği bu değerleri önemli görmeyip küçümseyebilir. Bu da öğrenci üzerinde farklı etkiler yaratabilir. Bu durum verilmek istenen değerler eğitiminin amaçlarına ulaşmasını sekteye uğratabilir.

Demirtaş (2012) yapılan araştırmalarda öğretmenlerin değerler eğitimi yaklaşımlarını sistemli bir şekilde izlemediği ve değerler eğitimine ders sürecinde plansız bir biçimde yer verildiğini ifade etmektedir. Tüm bunların olmaması ve öğretmenlerin değerler ve eğitimi hususunda ortak tutum ve davranış içinde hareket etmelerini sağlamak için bu konuda eğitim almaları gerekmektedir.

Diğer taraftan öğretmen sınıf içi bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalıdır. Sayar ve Aysun'a (2010) göre öğretmenler özellikle davranışsal bozukluklar gösteren öğrenciler üzerine daha çok düşmelidir. Çünkü değer ihtiyacı diğer öğrencilere oranla daha fazladır. Öğretmen bu tür öğrencilerle güven bağı kurmalı, destek olmalıdır. Dışlanma, sevgisizlik, olumsuz davranışa muhatap olma gibi eksiklikleri olan öğrencilerin bu eksikliklerinin kapatılması gerekir. Bu hem öğrencinin toplumsallaşmasını hem de sınıf içi ve dışında disiplinsiz davranışların azalmasını sağlar. Ayrıca öğretmen velilerle daha sık iletişime geçmeli, aile ve okul ekseninde ortak tutum geliştirmelidir. Öğrencinin sergilediği davranışın yanlışlığı

hem öğretmen tarafından hem de aile tarafından onaylanmazsa öğrenci o davranışın yanlış bir davranış olduğunu anlayacaktır.

İlkokul çağında bulunan çocuklar genellikle öğretmenlerini rol model almaktadır. Çünkü günlerinin büyük bir bölümünü öğretmenleri ile geçirmektedir. Bu nedenle öğretmenler saygı, sevgi, cesaret, doğruluk, çalışkanlık ve dürüstlük gibi değerleri öğrencilerine kazandırmaya çalışmalıdır. Öğretmenler öğrencilerine bu değerleri kazandırırken aynı zamanda bu değerlere uygun olarak davranışlar sergilemelidir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin etkin bir değerler eğitimi sunabilmesi için bütün paydaşların sürece aktif bir şekilde dâhil olması gerekmektedir. Bu da öğretim programından, aileye, arkadaş çevresine kadar bütün unsurları kapsamaktadır. Öğretmenler değerler eğitimi konusunda öğrencilerin öğretilen değerleri içselleştirebilmesi için farklı etkinlikler yapması gerekmektedir. Özellikle de sınıf içerisinde uzun süreli faaliyetler değerler açısından daha etkilidir. Bu nedenle öğretmenlerin bu tarz çalışmalara yönelmesi değerler eğitimi açısından önemlidir (Balci, 2008: 202).

Öğretmenler öğretim programlarında yer alan değerleri öğrencilere benimseterek örnek davranışlar oluşturmaya yardımcı olmaktadır. Değerler eğitimi ile alakalı olarak bireylerin genel düşüncesi bireyin tutum ve davranışlarına dönük değerlerin yerleştirilmesi, geliştirilmesi ve benimsetilmesidir. Böylelikle bireyler değerlerin farkında olur ve bunları doğrudan özümseyebilir. Ayrıca süreci diğer toplumlarda bulunan değerlerle karşılaştırarak yaptıklarında daha kimlikli bir toplum yapısı inşa edilebilir (Can, 2004: 115).

Sonuç olarak unutulmamalıdır ki öğretmenler bir toplum için her zaman rol model kabul edilen bir meslek grubudur. Öğrenciler öğretmenlerini sürekli olarak gözlemlemekte ve onların kabul edilebilir davranışlarını benimsemektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin değerlerin benimsenmesi konusunda okulda bulunan bütün öğrencilere rol model olduğunu göstermektedir (Sağlam ve Genç, 2015: 16). Sonuç olarak değerler eğitimi konusunda okullarda görev yapan öğretmenlerin süreç içerisinde daha dikkatli olması ve öğretilen değerleri davranışları ile de göstermesi gerekmektedir. Aksi hâlde verilen değerler eğitimi tam olarak amacına ulaşamayabilir.

2.2.6. Değerler Eğitiminde Ailenin Rolü

Çocuklar hayatı aileden öğrenir. İlk doğdukları andan itibaren aileleri ile vakit geçiren çocuklar üzerinde en büyük etki anne ve babalardadır. Çocukların yeni bir şey öğrenmesi konusunda onlara imkânların sağlanmasında, bilişsel, duyuşsal ve sosyal açıdan gelişmesi için çocukların ilk öğretmen ailesidir. Bu nedenle toplum tarafından kabul edilen ve doğru olarak ifade edilen sevgi, saygı, dürüstlük, paylaşma ve dayanışma gibi değerler daha çocuk okul hayatına başlamadan önce verilir. İşte bu nedenle aile değer aktarımı konusunda ilk basamak olarak görülür (Aybey, 2018: 557).

Sosyolojik açıdan aile ilişkileri incelendiğinde toplumsal değişime uyum sürecinde aile ile olan ilişki oldukça önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle aile içi ilişkilerin aynı zamanda toplumsal yapı üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Aile içerisinde bir kültür ortamının oluşturulmasında değerler oldukça önemlidir. Bu nedenle değer oluşumu konusunda bireysel, çevresel ve toplumsal faktörler etkili olabilmektedir. Yaşanan küreselleşme ile birlikte dünya genelinde yaşanan değişim aynı zamanda aileleri dolayısıyla da ailelerin değerlerini de etkilemiştir. Fakat bu noktada asıl önemli olan yaşanan toplum içerisinde kabul gören dini, ahlaki ve kültürel değerlerin gelecek kuşaklara doğru bir şekilde aktarılmasıdır (Özyürek ve diğerleri, 2019: 131). Buradan da anlaşılabacağı üzere ahlaki ve dinî değerlerin aktarımı konusunda ailelere ciddi sorumluluk düşmektedir.

Toplumlar sahip oldukları değerleri, gelenek ve görenekleri gelecek nesillere aktarmak isterler. En önemli işlevi sosyal hayatı biçimlendirme olan değerler, töre ve eğitim yoluyla gelecek kuşaklara aktarılır ve toplumlar değerler ile yoğrulurlar. Gelecek kuşaklara aktarılacak istenen bu değerler aile, sosyal çevre, okullar ve kitle iletişim araçları aracılığıyla öğretilir. Okul değerleri kazandırmada önemli bir kurum olsa da aileler okula destek vermezse okul bu konudaki işlevini tam anlamıyla yerine getiremez (Akbaş, 2004: 61).

Aile yaşantısından edinilen değerlerin kişinin günlük yaşantısıyla birlikte siyasal, ahlaksal, hukuksal pek çok alana etkisi olduğu söylenebilir. Temelde değerler ceza ve ödül yoluyla ve model almakla öğrenildiğinden çocukların anne,

baba, kardeşler ve akrabalarını rol model alması beklenir (Güngör, 2010, s. 60). Bununla birlikte çocuğun ailedeki değer kazanımı, taklit etme ve rol model alma şeklinde gerçekleşmektedir (Demir, 2018: 18).

Örneğin “hoşgörü” değerinin belirgin olduğu bir ailede yetişen çocukta “hoşgörü” değerinin görülmesi gayet olağan bir durumdur. Değer eğitimi sürecinden önce ailelerin çocuğu bir birey olarak kabul etmesi ve bu sayede iyi bir iletişim geliştirmesi gerekmektedir. Çünkü etkili iletişim oluşturmak bireye değer aktarımı sağlamada kolaylık sağlar. Çocuğa vakit ayırmak, onunla fikir alışverişı yapmak, görüşlerine önem vermek, onunla ortak değerleri paylaşmak etkili bir eğitim ortamı sunacaktır. Çok küçük yaşlarda kazanılabilecek olan gelenek ve göreneklerle ilgili değerler yaşantılar yoluyla kazanılır. Ardından bu yaşantıların bireyin çevresinde pekiştirilmesi, paylaşılması, çeşitli yollarla beslenmesi ilgiyi ve sürekliliği oluşturacaktır (Sevinç, 2006: 231-232).

Çocuğun ilk rol modelleri anne, baba ve diğer aile büyükleridir. Dolayısıyla karakteri bu kişilerin yaptıkları veya yapmadıkları ile şekillenmeye başlar. “Toplumsal geleceğinde etki payı çok yüksek olan yeni nesillerin fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı olması, kendi değerlerinin farkında olarak yetişmesi ve bu değerleri insanlığın yararına kullanabilmesi onlara sağlanacak olan koşullarla yakından ilgilidir” (Toz, 2007: 247). Çocukluk döneminde öğrenilen birçok davranış hayat boyunca insana eşlik eder. Sevgi, saygı, nezaket, misafirperverlik gibi bazı değerler vardır ki ailede tohumları atılmazsa kişinin sonraki yaşamında yeşerip bunların büyümesi çok zordur.

Ailede değer aktarımında ortaya çıkabilecek olumsuzluk, bu işin zorlama ve baskı yoluyla yapılması ihtimalidir. Ne yazık ki çocuklar, yetişkinlerin dilediklerini yapabilecekleri birer oyuncak gibi görülmektedir. Başkasına söyleyemeyeceklerini söyleme, yapamayacaklarını yapma hakkını kendilerinde görmeleri, çocuğun hırçın ve karşıt bir kimseye dönüşmesine neden olmaktadır. Hâlbuki onun da bir birey ve kendilerine ait bir mal değil toplumun parçası olduğunu kabul etmek gereklidir. Ulusoy ve Dilmaç (2014: 87) da anne babaların çocuklara zorla kendi düşüncelerini aşılamlarının doğru olmayacağını vurgulayarak vicdanın ancak ikna ile oluştuğunda, kararların da ancak iyilik ve insanlık uğruna kendiliğinden alındığında

sağlıklı ve istenilen biçimde olacağını belirtir. Bu nedenle ailelerin hem çocuklarını özgür bırakabilmeleri hem de toplumda var olan ve onları hayatta mutlu kılacak değerleri aktarabilmeleri büyük sorumluluk ve beceri isteyen bir iştir.

2.3. Türkçe Öğretim Programı ve Değerler Eğitimi

Türkçe, ana dili temel becerilerini kazandırmanın yanında manevi, millî ve evrensel değerleri de kazandırma işlevini üstlenmiştir. Çünkü öğretim sadece dil ya da dil bilgisi öğretimi değil millete ait değerlerin öğretilmesi işidir (Okur ve Çapoğlu, 2015: 95).

Edebî eserlerin değer aktarımında önemli ve anlamlı bir görev üstlendiği bilinmektedir. Dilin yani düşüncenin ürünü olan metinler, edebî eserler yazıldığı dilin kültür kodlarını taşır. Nihayetinde dilin kültürü, kültürün de dili geliştirdiğini göz önünde bulundurursak bu döngüde edebî eserlerin yeri paha biçilemez. “Söz uçar, yazı kalır.” atasözü bize geçmiş üzerine inşa edilecek bir geleceği işaret etmektedir. Çünkü insan geçmişiyle vardır (Akay, 2018).

Bireylere verilen Türkçe eğitiminin en temel amacı bireyin sosyalleşmesini, yaşadığı topluma uyum sağlamasını ve ailesi ile sağlıklı bir ilişki kurmasını sağlamaktadır (Okur ve Çapoğlu, 2015: 95). Türkçe dersinde öğrencilere değerler öğretilirken genel olarak metinlerden yararlanılmaktadır. Bu nedenle eğitim sürecinde kullanılan metinlerin daha çok nitelikli olması gerekmektedir. Metinlerle duyuşsal becerilerin kazandırılması için özellikle bildirişim işlevinin dikkate alınması gerekmektedir (Şen, 2008: 765). Bildirişim, metni anlamlı kılan esas unsurdur. Metinler anlama ve anlatma gibi dil becerilerinin gelişimi için kullanılırken diğer taraftan metin içindeki değerleri öğrencilere doğrudan veya sezdirerek aktarma özelliğine sahiptir. İyi-kötü, güzel-çirkin gibi ikilemeler doğrunun ne olduğu hususunda öğrencilerde bir fikir oluşturacaktır. Bu da değer kazanımını kolayca gerçekleştirecek gücü ortaya çıkaracaktır.

MEB (2012) değerler eğitiminin ilk koşulu olarak daha çok çocuğa özgür iradesini kullanabileceği bir ortamın sunulmasıdır. Dayatma, baskı ya da

koşullandırma ile yapılacak olan bir eğitimin çocuktan ziyade başkalarının isteklerini gerçekleştirmek amacı ile yapılan bir eğitime dönüşmektedir.

Türkçe ders kitaplarında kullanılan metinlerde değer aktarımı söz konusu olduğu için her metin doğrudan bu kitaplarda kullanılmamalıdır. Bu yüzden ders kitaplarında bulunan metinlere yönelik bazı nitelikler atfedilmektedir. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programlarında değerler eğitimi açısından ele aldığı nitelikleri şu şekilde sıralamaktadır (MEB, 2017):

1. Ders kitaplarında herkes tarafından kabul görmüş yazarların eserlerine yer verilmesi gerekmektedir. Ayrıca edebî ve kültürel değeri yüksek olan metinlerden yararlanılmalıdır.
2. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini geliştirebilmek adına aynı yazar veya eserden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en çok iki tane metin seçilmelidir.
3. Ders kitabında yer alan metinlerin ders için belirlenen temaya uygun olanları ve edebî yönden kuvvetli olan okuma metinleri tercih edilmelidir.
4. Değer aktarımı konusunda kullanılan metinlerde öğrenciler için olumsuz örnek teşkil edecek metinlere yer verilmemesi gerekmektedir. Bu metinlerin çocukların davranış bütünlüğünü bozmayacak nitelikte olması gerekmektedir.

Türkçe dersi aracılığıyla toplumsallaşma ve kültürlenme gerçekleştirilirken sadece metinler kullanılmaz. Aynı zamanda kitaplar da kullanılır. Kitapların da metinler gibi değer aktarımında kullanılması önem arz etmektedir. Metinler sınıf içinde öğretmen rehberliğinde ele alınırken kitaplar, öğrencinin kendi anlama, sorgulama, eleştirel düşünme, analiz ve sentez yetenekleriyle ele aldığı araçlar olabilmektedir. Bu minvalde düşünülecek olursa kitaplar, değer aktarımında metinlere oranla daha fazla değer kazandırma potansiyeline sahipken özellikleriyle çocuğa ve çocuk gerçekliğine uygun olmalıdır. Karatay'a (2011: 1404) göre çocukluk döneminin ilk yıllarında öyküleyici eserler, çocukların en çok hoşlandıkları edebî türdür. Masallar, hikâyeler ve çocuk romanları kullanılarak değer aktarımı kolayca yapılabilir. Değerler soyut nitelikli olduğundan çocukların yaşına göre resimlerle desteklenmiş öyküler çocuklara okutulup sezmeleri sağlanabilir. Burada yine en önemli görev Türkçe dersine düşmektedir.

Okullarda değer aktarımı konusunda öğretmenler tarafından tercih edilen en önemli kaynakların başında ders kitapları gelmektedir. MEB'e göre ders kitapları öğretim programında yer alan konularla ilişkili bir şekilde işlenmeli ve dersin hedefleri doğrultusunda öğrenciyi yönlendirecek nitelikte olması gerekmektedir (Çakır, 2013: 1172). Çocuklar ders kitapları sayesinde farklı kültürleri öğrenmekte ve bu sayede anlam dünyasını öğrendiği değerler doğrultusunda yorumlamaktadır.

Türkçe dersi çocukların farklı bilişsel becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bunların yanı sıra özellikle ders kitaplarında farklı metinler aracılığı ile değerler eğitimi de verilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle Türkçe Öğretim Programı incelendiğinde okuma metinlerinde yer alması gereken özelliklere ilişkin değerler eğitimi konusuna da vurgu yapılmaktadır. Buna göre (MEB, 2006: 56):

- Ders kitaplarında milletin bölünmez bütünlüğüne aykırı olan unsurlara yer verilmemesi gerekmektedir. Bu nedenle metinler içerisinde özellikle millî ve kültürel değerlere uygun eserlere yer verilmesi gerekmektedir.
- Bireyler arasında ayrımcılığa neden olacak her türlü bölücü ve ideolojik metinlere yer verilmemesi gerekmektedir.
- Öğrencilerin bedensel, ruhsal, sosyal ve bilişsel açıdan gelişimlerini olumsuz şekilde etkileyecek olumsuz öğelere yer verilmemesi gerekmektedir.
- Metinler içerisinde insan hak ve özgürlüklerini kısıtlayacak, demokratik toplum olgusunu zedeleyecek öğelerin bulunmaması gerekmektedir.
- Ders kitaplarında çocukların hayal dünyalarını zenginleştirecek metinlere yer verilmesi gerekmektedir.
- Öğrencilere özellikle çağımızın gerekliliği olan eleştirel düşünme becerisini kazandıracak nitelikte metinlere yer verilmesi gerekmektedir.

İlk olarak 2015 yılında revize edilen Türkçe Dersi Öğretim Programı ile birlikte öğrencilerin okuduklarını anlayan, sözel olarak kendini ifade edebilen,

eleştirel ve yansıtıcı düşünebilen bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2015: 4).

Tablo 2.1. Yenilenen Programda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar

Kök Değerin Adı	Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar
Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma...
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma...
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
Öz denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...
Sabır	Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...
Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...
Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...
Yardımseverlik	Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma

(Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017, s.24)

2.4. Türkçe Ders Kitapları Metinlerinde Olması Gereken Özellikler

Türkçe dersi öğrencilerin ana dil eğitimi açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle ana dil de etkili bir öğrenme süreci için Türkçe derslerine duyulan önem giderek artmaktadır. Türkçe ve edebiyat dersleri ana dili doğru bir şekilde öğretip geliştirmektedir. Bireylerin toplumsallaşması konusunda da etkili olan ana dil eğitimi, çocukların dilin akıcı, yalın ve mecaz gücünü kavrayabilmeleri için ders kitaplarında yer alan metinlerden yararlanılmaktadır (Sever, 2000: 5-7).

Öğrenciler okul hayatları boyunca özellikle de ders kitaplarında yer alan çeşitli metinler sayesinde bilgilerini, duygularını ve düşüncelerinin birbirine nasıl bağlandığını ve anlam kazandığını görmektedir. Bu sayede de her türlü metne nasıl yaklaşımları gerektiğini öğrenmektedirler (Yılmaz ve Topal, 2010: 777-778).

Türkçe derslerinin başarıya ulaşması konusunda ders kitapları oldukça önemli bir konuma sahiptir. Ders kitaplarına alınan metinlerin her açıdan Türkçe dersi ile etkili bir şekilde işlenecek düzeyde şartlara uyması gerekmektedir. Aynı zamanda Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin sadece metinsellik ölçütleri doğrultusunda değil aynı zamanda öğretim programlarında belirtilen özellikleri de taşıması gerekmektedir (İşeri, 2011: 107).

Ders kitaplarında yer alması amacıyla kaynak seçilmesi gereken özel noktalar 2017 de yayınlanan ve 2017-2018 eğitim yılında 1, 5 ve 9. sınıflarda uygulanmaya başlanacak olan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda "Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri" başlığı altında söylenmiştir. Buna göre; Türkçe ders kitaplarının aşağıdaki özellikleri sağlaması gerekmektedir.

1. Ders kitaplarına alanında kabul görmüş yazar ve eserlerin edebî olanları alınmalıdır.
2. Seçilen metinler dolaylı yoldan değil direkt eserin aslından alınmalıdır.
3. Kitaplarda "Bu kitap için alınmıştır." ibaresi kullanılmalıdır. Yalnızca 1. sınıf kitaplarında yazarın en fazla iki metni bulunmalıdır.
4. Aynı yayınevinin kullandığı metinler yalnızca bir sınıf düzeyi için kullanılmalıdır.
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını genişletmek için aynı yazar veya şairlerin (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla 2 eser olmak suretiyle yer verilmelidir.
6. Dünya edebiyatından alınan metinler nitelikli ve doğru çeviriciler tarafından çevrilenlerden alınmalıdır.
7. Kitapta temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değerleri yüksek olan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.

8. Bütün hali ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, destan, tiyatro gibi eserlerin yapılan alıntılarda eserdeki olay örgüsünü sağlayabilmek amacıyla metnin başında eserin kullanılacak olan metnine kadar olan olay örgüsünün özeti verilmelidir. Çilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair bir açıklama yapılması gerekmektedir.
9. Metindeki uygun görülmeyen ifadeler (küfür ve argo, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, şiddet, cinsellik vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmadan metinden çıkarılmalıdır.
10. Yazarın söyleyişinden Türkçenin dönemsel değişmesinden dolayı oluşan yazımdaki farklılıklar hata veya yazım hatası olarak değerlendirilemez. Bu yüzden düzeltilemez. Metnin içerisinde yer alan dönemsel değişiklikler (yazım ve noktalama) dipnot olarak söylenmelidir. Ayrıca bu unsurlar öğretim olarak da kullanılabilir.
11. Ders kitabında gazete haberi, dilekçe, reklam, özgeçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medyadaki uygulamalarda yer alan bazı yazı türleri ders kitabı yazarı veya yazarları tarafından üretilmiş olan metinlerde kullanılabilir. Bu türler 3. ve 5. maddedeki söylediğimiz açıklamalar kapsamında düşünülemez.
12. Ders kitabında kullanılacak olan metinlerde metnin bütünlüğünü olay örgüsünü ve tutarlılığını koruyarak bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılmış olan bu bölümler metinde üç nokta ile belirtilmelidir.
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip fıkra, anekdot, anı vb. gibi bölümler metin olarak seçilebilir.
14. Kitapta kullanılacak yazar ve şairlerin biyografilerinde sadece edebî yönleri üzerinde durulması gerekir (MEB, 2017: 21).

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin genel özelliklerine bakıldığında öncelikle türünün güzel örneklerinden seçilmiş, edebî ve estetik değeri olan, etkili ve doğru Türkçe kullanımını teşvik eden, özgün ve kabul görmüş yazarların kaleminden çıkan, kendi içinde bütünlüğü ve tutarlılığı olan metinlere yer verilmesi gerektiği dikkat çekmektedir. Yine farklı yazar ve şairlere ve bunların edebî yönlerine öncelik verilmesi gerektiği, metnin bütünlüğüne zarar vermeden kimi zaman kısaltmalara

başvurulabileceği, doğru ve nitelikli çevirilerle dünya edebiyatından eserlere yer verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu niteliklere sahip metinlerle daha etkili ve başarılı bir Türkçe öğretiminin gerçekleştirileceği düşünülmektedir (Oğuzhan, 2021: 15). Ders kitaplarında bulunması gereken özelliklerin genel olarak eğitimin amaçları doğrultusunda verildiği söylenebilir. Ayrıca bu niteliklerden uzak metinlerin ders kitaplarında yer alması aynı zamanda öğrencilerde olumsuz davranışların görülmesinde ve ders dışı faaliyetlerin ortaya çıkması gibi durumlara da neden olabileceği söylenebilir.

2.5. Mavisel Yener'in Edebî Kişiliği ve Eserleri

Mavisel Yener 1984 yılında Ege Üniversitesinin Dış Hekimliği Fakültesinden mezun olmuştur. Mavisel Yener'in Türk edebiyatının farklı türlerine ilişkin çok fazla eseri bulunmaktadır. Yazar hayatının büyük bir bölümünü çocuk ve gençlik edebiyatına adanmış ve bu alanda çok sayıda eser yazmıştır. Ayrıca öykü, masal ve şiirlerinin bir bölümü ilköğretim ders kitaplarında yer almaktadır. Eserlerinden bazıları da T.C. Kültür Bakanlığı kapsamında başka dillere çevrilerek yayınlanmıştır (Yener, 2016: 5). 1980 yılından beri farklı edebi türlerde eser kaleme alan Yener'in yazıları Varlık, Virgül, Edebiyat Eleştiri gibi dergilerde yayımlandı. Yayımlanmış 114 kitabı bulunan yazar, ilk kitabı Mavi Elma'yı 1998 yılında yazdı. Gazete Ege'de ve Haber Ekspres gazetesinde çocuk sayfası hazırladı. TRT İzmir Radyosu'nda "Mavi Mektuplar" adlı yazın köşesini iki yıl boyunca hazırlayarak sundu. 2007'de yine aynı radyoda "Mavi Sözcükler" isimli köşeyi hazırladı. İki yazar arkadaşıyla (A. Akal, N. Yılmaz) beraber yazdığı "Mor Gece Mavi Gün" adlı oyunu 2007 sezonunda Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahnelendi. Eserlerinin bazıları TRT radyolarında radyo tiyatrosu olarak sahnelendi. 2007 yılında Ankara'da düzenlenen Küçük Hanımlar Küçük Beyler adlı Uluslararası Tiyatro Festivali'nde Türkiye'yi temsil eden "Mor Gece Mavi Gün" adlı oyunu, 2008 yılında Hindistan'da da gösterime sunuldu. Yazarın A. Akal ve N. Yılmaz ile birlikte kaleme aldığı "Kırmızı Şemsiye" adlı oyun, 2012 sezonunda İstanbul Devlet Tiyatrosu tarafından sahnelendi. 2012'de (Literature In Flux) Doğu Avrupa ve Türkiye'yi içine alan kültürlerarası edebiyat buluşmasında Split ve Tiran'da ülkesini temsil etti. Macaristan (2015), Rodos (2016) ve Belçika (2016) çocuk edebiyatı buluşmalarında Türkiye'yi temsil etti. Yurt içi ve

yurt dışında çocuk yazınıyla ilgili sempozyumlarda çeşitli bildiriler sundu, farklı üniversitelerde konferanslara katıldı. Yazdığı öykü, masal ve şiir türünden eserleri ilköğretim ders kitaplarında yer aldı. Bazı eserleri İngilizce, Macarca, Almanca ve Arapçaya çevrildi (www.teis.yesevi.edu.tr, Erişim tarihi: 26.09.2021).

Pek çok yerel gazetede yazılar yazmış, ödüller almış, radyo oyunu hazırlamış, tiyatro oyunu yazmıştır. Varlık, Virgül, Edebiyat Eleştiri gibi edebiyat dergilerinde öykü ve yazıları yayımlanmıştır. TRT İzmir Radyosunda iki yıl süreyle “Mavi Mektuplar” isimli edebiyat köşesini hazırlamış, sunmuştur. 2007’de TRT İzmir Radyosunda “Mavi Sözcükler” isimli köşeyi hazırlayıp sunmuştur (Doğan, 2019: 4).

Yazar, 20 yılı aşkın bir süredir devamlı olarak eser üretmektedir. Eserleri şunlardır: Kar Sesi (2000), Çorap Canavarı (2001), Mavi Zamanlar (2003), Önce Çocuklar Düşledi (2004), Kızlar Sünnet Olur Mu (2004), Derin Yırtmaç (2004), Evinden Kaçan Masal (2005), Denizin Büyüsü (2005), Mavi Elma (2005), Vampir Öyküsü (2005), Kuş Uçtu Şiir Kaldı (2005), Şiirimi Kedi Kaptı (2005), Ay Kaç Yaşında (2006), Çikolata Zamanı (2006), Üşengeç (2006), Zeki’nin Zekâsı Kaçtı (2006), Zaman Torbası (2007), Kırmızı Şemsiye (2007), Mustafa Kemal’in Kayıp Seslerinin İzinde (2007), Kaç Güneş Var (2008), Mavi Ay (2008), Sihirli Masallar (2009), Öğretmen Neden Çıldırdı (2009), Hayaletten Mektuplar (2009), Dinozorla Kahvaltı (2009), Sırsayar (2009), Komik Şiirler (2010). Şiir Saldım Gökyüzüne (2011), Kedi Ted’in Serüvenleri (2011), Mavi Masallar Dizisi/İlk Okuma Dizisi (2011), Gitme Dönmezsin (2011), Şaşkın Şiirler (2011), Kayıp Kitaplıktaki İskelet (2011), Kayıp Kitaplıktaki İskelet 2 - Yaşayan Ölüler (2011), Kayıp Kitaplıktaki İskelet 3 - Fare Sarayı (2011), Çılgınlar Sınıfı 1 / Korsan Takımı (2011), Çılgınlar Sınıfı 2 / Çıldıran Kasaba (2011), Çılgınlar Sınıfı 3 / Dinozor Takımı (2011), Çılgınlar Sınıfı 4 / Sırlar Takımı (2011), Elma Şekeri Ülkesi (2012), Gölgele İslanmaz (2013), Balığım Şiir Yazdı (2013), Öykü Yazmayı Seviyorum (2014), Hastanede Şenlik Var (2014), Eğlenceli Şeyler Kitabı (2014), Zıplayan Şiirler (2014), Dolunay Dedektifleri 1 - İz Peşinde (2014), Dolunay Dedektifleri 2 - Dehşet 6 Mektuplar (2014), Dolunay Dedektifleri 3 - Mumya Dükkânı (2014), Dolunay Dedektifleri 4 - Korkunç Satranç (2014), Dolunay Dedektifleri 5 - Ölüler Ormanı (2014), Dolunay Dedektifleri 6 - Yarasa Yarışları (2014), Haylaz Pati 1 - Haylaz

Köpek Pati (2014), Haylaz Pati 2 - Kremalı Köpek Gofreti (2014), Haylaz Pati 3 - Flüt Çalan Köpek (2014), Haylaz Pati 4 - Korkunç Gölge (2014), Haylaz Pati 5 - Öğretmen Sınıfa Ne Getirdi? (2014). Karamelli Akide Şekeri (2015), Çılgınlar Sınıfı 4 / Atlantis Takımı (2015), Bu Ne Biçim Armağan (2015), Bu Ne Biçim Sunum (2015), Gıdıklanan Kitap (2015), Şakacı Kitap (2015), Pasaklılar - Tehlikeli Maymun (2015), Palyaço Okulu Dizisi/İlk Okuma (2016), Pasaklılar - Timsah Havuzu (2016), Bu Ne Biçim Yarışma (2016), Armut Kafa Ailesinin Serüvenleri (2016), Uçan Nine (2016), Mimi'nin Serüvenleri Serisi - 2016, Uçan Şiirler (2017), Şiir Atölyesi (2017), Küçük Prens - Şiirsel Metin (2017), Öykü Atölyesi (2017), Bu Ne Biçim Kardeş (2017), Kedi Sevenler Buraya Toplansın (2017), Oyun Sevenler Şapka Taksın (2017), Şiir Sevenler Parmak Kaldırsın (2017), Küçük Kara Balık - Şiirsel Metin (2017), Öğretmenim Atatürk (2017), Pasaklılar - Şapşal Baykuş (2017). Dans Sevenler Ayağa Fırlasın (2018), Masal Sevenler Bulutlara Baksın (2018), Resim Sevenler Eğlenceye Katılsın (2018), Patlamış Mısır Sevenler Sinemaya Koşsun (2018), Atatürk'ü Tanıyalım (2018), Atatürk'ün Doğa Sevgisi (2018), Atatürk'ün Hayvan Sevgisi (2018), Kahraman Türk Kadınları (2019), Pijamalı Masal(2019), Kedi Masalı (2019), Kuş Masalı (2019), Gezginler Okulu (2019), Masal Atölyesi (2019), Tembel Teneke Acaba Nerede? (2019), Uçan Dede (2020), Hayvanlar Dünyasının Sırları (2020).

- 2022 Uluslararası Astrid Lindgren Anma Ödülü (Alma) Türkiye Adayı
- 2018 H.C.Andersen Uluslararası Çocuk Edebiyatı Ödülü Türkiye Adayı
- 2017 Kocaeli Yüksek Öğrenim Vakfı (KYÖV) Çocuk Edebiyat Ödülü – Sanata İlk Adım Dizisi / Hep Kitap
- 2017 THE FLYING GRANDPA Scholastic Picture Book Award 2017- Short List / Türkiye'den, Kısa Liste'ye giren ilk resimli kitap (Aytül Akal ile birlikte)
- 2016 HONG KONG Proverse Poetry Antoloji Yarışması Winner of a Place in the Proverse Poetry Prize Anthology 2016 Questions to the Rock şiiriyle, (A. Akal ile birlikte)

- 2015 ÇGYD Yılın Kitabı tasarım ödülü / Reçelli Şiirler (Aytül Akal ile birlikte)
- 2015 Uluslararası Found In Translation Seçkisi Ödülü / Kayıp Kitaplıktaki İskelet (Aytül Akal ile birlikte)
- 2013 Yılın Çocuk Kitapları Yazarı Ödülü (Kosova)
- 2012 Çamlaraltı Koleji Cumhuriyete Sahip Çıkanlar Ödülü
- 2008 Kırmızı Şemsiye adlı kitapla 2008'de CGYD Tasarım Özendirme Ödülü (Aytül Akal ile birlikte)
- 2005 DENİZİN BÜYÜSÜ ÇGYD Yılın En İyi Resimli Kitap ve Tasarım Ödülü (Aytül Akal ile birlikte)
- 2005 Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Yarışması 2.'lik Ödülü
- 2004 Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yılın Çocuk Şiiri Kitabı ödülü / Mavi Ay (Aytul Akal ile birlikte)
- 2003 TUDEM Çocuk Romanı Yarışması 1.lik ödülü / Mavi Zamanlar
- 2002 Ömer Seyfettin Öykü 1.lik ödülü
- 2002 Samim Kocagöz Öykü 1. lik ödülü
- 2001 Bu Yayınevi Çocuk Romanı Yarışması 1.lik ödülü / Kayıp Seslerin İzinde
- 2000 Bu Yayınevi Çocuk Mizahı Öyküleri 3.lük ödülü / Üşengeç
- 2000 TÖMER – Anadili 2000'e Öyküler Yarışması Ödülü (Su Yeşili)
- 1999 TÖMER – Anadili Masal Yarışması Ödülü (Evinden Kaçan Masal)
- 1998 – Yeni Asır – İçimizdeki Köşe Yazarları Ödülü (maviselyener.net/?page_id=1870).

2.6. Mavisel Yener'in Eserlerine ve Değerler Eğitime İlişkin Yapılan Çalışmalar

Çalışmanın bu bölümünde Mavisel Yener'in eserlerine ve değerler eğitime ilişkin yapılan akademik çalışmalara yer verilmiştir.

Keskin (2020) “*Mavisel Yener'in “Mavi Zamanlar” Adlı Eserinde Yer Alan Fiilimsilerin Tespiti ve Türkçe Öğretimi Bakımından Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında yer alan fiilimsilerin tespit edilmesi ve Türkçe öğretimi bakımında değerlendirilmesine yönelik çalışmasında eserde yer alan her bir fiilimsi grubu ile ilgili bilgilere yer vermiştir. Daha sonra eserde yer alan fiilimsi grupları tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında ise eserde yer alan sayfa, cümle ve kelime sayısı incelenmiş olan 2285 adet fiilimsinin oransal dağılımı verilmiş ve edebî metinlerin Türkçe öğretiminde kullanılmasının önemi üzerinde durulmuştur. Öneriler kısmında ise fiilimsi öğretiminin edebî eserlerden yararlanılarak gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiş, eserde yer alan ve ders kitaplarında kullanılabilecek metinlere ve etkinliklere yer verilmiştir.

Doğan (2019) “*Mavisel Yener'in “Dolunay Dedektifleri” Roman Dizisinde Çocuk Gerçekliği*” adlı çalışmasında Dolunay Dedektifleri dizisindeki romanlar; konu, izlek, dil ve anlatım, kahraman, ileti açısından incelenmiş ve çocuk gerçekliği açısından değerlendirilmiştir. Bu bölümde çocuk gerçekliği; çocuğun doğası, prososyal davranışları, ihtiyaçları, ilgisi, ahlak anlayışı, dil ve anlam evreni, bakış açısı başlıkları altında ele alınmış ve tüm romanlar bu değişkenlere göre incelenmiştir. Değerlendirmeler sonucunda Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri roman dizisindeki altı romanın da çocuk gerçekliğine uygun olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

Kavaklı (2019) “*Mavisel Yener'in Masal Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*” adlı çalışmasında Mavisel Yener'e ait masal kitaplarını değerler eğitim açısından incelemiştir. Bu çalışma sonucunda yazar tarafından yazılan 34 masalı değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda tespit edilen değerler;

kararlılık, özgüven, zamanı etkili kullanma, arkadaşlık, vefa, saygı, hoşgörü, adalet, cesaret, iyiliksever, paylaşımcı, merhamet duygusu, az ile yetinme, tutumlu olma gibi değerlerdir.

Demir (2019) “*Mavisel Yener’in Öykü ve Romanlarındaki Çok Kültürlülük Öğelerinin İncelenmesi*” adlı çalışmasında çok kültürlülük bağlamında beş ayrı üst tema ışığında değerlendirilmiştir. Bu üst temalar; “Etnik Unsurlar” (ırk/yabancı, dil, din, cinsiyet, ortak insanlık ülküsü alt temalarına ayrıldı.), “Dezavantajlı Gruplar” (engelli olma, kadın olma, çocuk olma, yaşlı olma, düşük sosyal statülü olma, bireysel farklılıklar, fiziksel farklılıklar alt temalarına ayrıldı.), “Kültürel Değerler” (yemek kültürü, tarihi ve kültürel değerler, baskın evrensel kültür alt temalarına ayrıldı.) “Diğer Varlıklara Saygı”(doğa sevgisi ve hayvan sevgisi alt temalarına ayrıldı.) ve “İletişim” (çocuk-yetişkin iletişimi alt temasında değerlendirildi.) olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında Mavisel Yener’in öykü ve romanlarının çok kültürlülük öğelerini içerdiği, yazarın kitaplarında yer alan iletilerin çocuğun dünyasında farklılıklara yönelik olumlu düşünceler uyandıracak şekilde yapılandığı tespit edilmiştir. Üst temalar ışığında; yazarın etnik unsurlara yönelik kullanımlarında genel olarak farklı ırk, dil, din, cinsiyet öğelerine yönelik olumlu iletileri tespit edilmiştir. Bununla birlikte yazarın, toplumdaki dezavantajlı gruplara yönelik yaşanan sıkıntılara kitaplarında yer verdiği; tarihi ve kültürel değerlerin aşınması tehlikesi karşısında çocukları uyardığı, kitaplarında insan dışındaki diğer canlılara saygı duyacak kullanımlarda bulunduğunu; ayrıca hem ailelere hem eğitimcilere çocuk ile iletişimde doğru ve yanlış uygulamaları gösterdiği görülmüştür. Ayrıca incelenen kitaplar yazarın resmi internet sitesindeki sınıflandırmaya sadık kalınarak hedef kitle olarak yaş gruplarına ayrılmış; çok kültürlülük öğelerine yönelik iletilerin 9-11 yaş grubuna yönelik daha az olduğu, 11-13 yaş grubu ve 13 yaş üzeri gruba yönelik kitaplarında ise daha fazla olduğu belirlenmiş ve böylece ileti sayısının kademeli olarak arttığı saptanmıştır. Ayrıca ders kitapları için saygı ve farklılıklara ilişkin metinlerin ders kitaplarında yer alması gerektiği önerilmiştir. Bu bağlamda araştırma kapsamında değerlendirilen öykü ve romanların bu amaçlara eğitim materyali olabileceği ifade edilmiştir.

Anaz (2018) “*Mavisel Yener’in Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Dil Özellikleri, Söz Varlığı, Anlatım Teknikleri ve Dış Yapı Özellikleri Bakımından İncelenmesi*” adlı çalışmasında Mavisel Yener’in eserlerini çocuk edebiyatı bağlamında söz varlığı, anlatım teknikleri ve dil özellikleri açısından değerlendirmiştir. Yapılan çalışma sonucunda eserlerde yer alan metinlerin çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu, özellikle iç ve dış yapı itibarıyla sorunsuz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eserler içerisinde dil ve anlatım konusunda zengin içeriklerin yer aldığı ve metinlerin eğitsel değer taşıdığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda Mavisel Yener’in eserlerinin Türkçe eğitimi konusunda hem ana malzeme hem de yardımcı materyal olarak kullanılması gerektiği önerilmiştir.

Avcı (2017) “*Mavisel Yener’in Dolunay Dedektifleri Roman Dizisinde Ortaokul Çağındaki Çocuklar İçin Öngörülen Kazanım*” adlı çalışmasında “Mavisel Yener’in Dolunay Dedektifleri roman dizisinde ortaokul çağındaki çocuklar için öngörülen kazanımlar nelerdir?” ve “Bu kazanımların Türkçe Dersi (1- 8. sınıflar) Öğretim Programı’nda ortaokul öğrencileri (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) için belirlenen kazanımlarla örtüşme oranı nedir?” soruları çevresinde Dolunay Dedektifleri roman dizisi nitel araştırma yaklaşımlardan doküman incelemesi esas alınarak incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Mavisel Yener’in Dolunay Dedektifleri roman dizisinde yer alan altı kitapta Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlarla örtüşen kazanım örneklerine yer verildiği tespit edilmiştir. Bu amaçla çocuk edebiyatı alanındaki bu önemli dizinin Türkçe Programı’na uygun olduğu ve sadece bilgi yüklemesi yapılmadan kazanımları elde etmesinde öğrenciye yardımcı olacağı düşüncesiyle ortaokul Türkçe derslerinde kullanılabileceği önerilmiştir.

Cesur (2015) “*Mavisel Yener’in Çocuklara yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma*” adlı çalışmasında yazara ait toplam 72 eser incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan doküman incelemesi şeklinde yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre yazarın öykülerinde 56 farklı eğitsel iletinin bulunduğu saptanmıştır. Daha sonrasında ise bu belirlenen ileteler tematik şekilde benzerlik ve farklılıklarına göre yeniden kodlanmış ve

toplamda 4 kategori oluşturulmuştur. Mavisel Yener'in öykülerinde çocuklara okuma kültürünün kazandırılması gerektiğine dair iletilerin olduğu tespit edilmiştir.

Mavisel Yener'in eserlerine yönelik olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde genel olarak eğitsel nitelikte eserler olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda yazılan eserlerin Türkçe ders kitaplarında kullanılabilir özelliklere sahip olduğu ifade edilebilir. İncelenen eserler bağlamında dil ve anlatım açısından çocuğa yönelik ilkesine uygun olduğu ve bu nedenle de çocuk edebiyatı metinleri arasında derslerde kullanılmasında herhangi bir sorun olmadığı da ifade edilebilir. Mavisel Yener'in eserleri değerler eğitimi açısından incelendiğindeyse kararlılık, özgüven, zamanı etkili kullanma, arkadaşlık, vefa, saygı, hoşgörü, adalet, cesaret, iyilikseverlik, paylaşımcılık, merhametli olma, az ile yetinme, tutumlu olma gibi değerlerin işlendiği tespit edilmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde araştırmacıların değerler eğitime yönelik olarak yapmış oldukları akademik çalışmalara ve sonuçlarına ilişkin genel bulgulara yer verilmiştir. Literatüre bakıldığında değerler eğitimi ile alakalı çok sayıda araştırmanın olduğu tespit edilmiştir.

Fırat (2021) *“Zehra Ünüvar'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmasında Zehra Ünüvar'ın çocuk kitaplarında yer alan, okuyucuya telkin ettiği ve edebî bir kurgu içinde kazandırmaya çalıştığı değerlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerle uygunluğu tespit edilerek açığa çıkan veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda Zehra Ünüvar'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi için tavsiye edilebilirliği değerlendirilerek bu alandaki eksiklik kapatılmaya çalışılmıştır.

Aksakal (2020) *“Nurettin Topçu'nun Türkiye'nin Maarif Davası İsimli Eserinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmasında sonuç Nurettin Topçu'nun bu eserindeki değerlerin günümüzdeki değerlerle büyük oranda örtüştüğü görülmüştür. Eserde en fazla saygı (hürmet), merhamet, adalet ve fedakârlık değerleri tespit edilmiştir. Cömertlik, dürüstlük, eşitlik, iş birliği gibi değerlerin daha az sıklıkla işlendiği tespit edilmiştir.

Varol (2020) “*Değerler Eğitimi Dersinin İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Değer Algılarına Etkisinin Kelime İlişkilendirme Testi ve Resim Çizimleri Aracılığıyla İncelenmesi*” adlı çalışmasında Uygulama sürecinde KİT (Kelime İlişkilendirme Testi) ön test ve son test sonuçları kavram ağları ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre vatanseverlik, tasarruflu olma ve çalışkan olma değerleri için KİT ile oluşturulan cevap kelimelerde anlamlı bir değişim olduğu görülmüştür. Öğrenci resimlerinin analiz edilmesi amacıyla yapılan ilişkili örneklem t testinde her üç okuldaki öğrenci ürün puanlarının vatanseverlik değerinde şema, genel değerlendirme puanlarında; çalışkan olma değerinde ise şema sonuçlarında anlamlı bir artış olurken, vatanseverlik, tasarruflu olma şema, ve genel değerlendirme, çalışkan olma ve genel değerlendirme sonuçlarında anlamlı bir artış olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre yapılan uygulamada öğrencilerin kendilerini sözel olarak ifade edebilirken, görsel olarak kendilerini ifade etmede yetersiz kaldıkları söylenebilir. Ayrıca öğrencilerle yapılan görüşmelerde üç okul öğrencilerinin de yapılan uygulama için olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Aydın (2019) “*Coğrafya Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi ve Coğrafya Öğretmenlerinin Değerler Eğitime İlişkin Görüşleri*” adlı çalışmasında hangi değer yaklaşımlarının uygulandığını ve coğrafya öğretim programlarının değerler eğitimi konusundaki yaklaşımlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Yapılan araştırma sonucunda coğrafya ders kitaplarında yer alan değerlerin genel olarak sorumluluk ve duyarlılık değerlerini kazandırmaya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 2017 yılında hazırlanan Coğrafya Öğretim Programında ve coğrafya ders kitabında ise daha çok sorumluluk ve öz denetim değerlerinin kazandırılması çalışıldığı tespit edilmiştir.

Şentürk (2019) “*Fen Bilimleri Dersinde Değerler Eğitiminin Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri*” adlı çalışmasında değer kavramı konusunda öğretmenlerin olgusal ya da bireye özgü toplumsal tanımlamalar yaptığını ifade etmiştir. Ayrıca Fen bilimleri derslerinin gündelik yaşama uyarlanabilen olmasından kaynaklı değerler eğitimi konusunda diğer derslerden daha farklı düşünülmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunun en temel gerekçesi olarak da dersin doğa

ve canlılarla iç içe olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca Fen bilimleri dersi içerisinde değerler eğitime yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitime yönelik çok fazla zaman ayıramadıklarını, sınıf ortamlarının kalabalık olduğunu ve sınav odaklı çalışmalardan dolayı geri planda kaldığı ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmada değerler eğitimi yaparak yaşayarak ve rol model alarak öğrencilere kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Bozkurt (2017) “*Çocuk Oyunları ile Değerler Eğitimi*” adlı çalışmasında çocuklar tarafından oynanan oyunların değerler eğitimi açısından önemini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre oyunlar değerler ile yoğunlaştırıldığında çocuklara değerlerin öğretilbileceği ve öğrendikleri değerlerin ise kalıcı olabileceği görülmüştür.

Germaine (2001) “*Values Education Influence on Elementary Students Self-Esteem*” adlı çalışmasında değerler eğitiminin verildiği okullardaki öğrenciler ile bu eğitimin verilmediği okullardaki öğrenciler arasında benlik saygısı düzleminde bir farklılık olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Yarı deneysel araştırma modelinin kullanıldığı çalışmanın sonuçlarına göre; her iki grubun benlik saygısı ölçümleri arasında anlamlı bir fark bulunamamış olmasına rağmen başarı, davranış, tutum ve okuldaki dönem başarısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Gauld (2002) “*The Biggest Job We’ll Ever Have: The Hyde School Program For Character-Based Education And Parenting*” adlı çalışmasında karakter eğitiminin tutum ve davranışlar, diğerlerine ve topluma hizmet, dürüstlük, cesaret, model olma, güven, azimli olma ve onur gibi değerleri içerdiğini belirterek başarılı bir karakter eğitimi için okul-aile iş birliğine dikkat çekmiştir.

El Hassan ve Kahil (2005) “*The Effect Of “Living Values: An Educational Program” On Behaviors And Attitudies Of Elemantary Students İn A Private School İn Lebanon*” adlı çalışmada yaşayan değerler eğitimi programı kapsamında ilköğretim öğrencilerin kişisel ve kişiler arası zekâ ve tutumlarını incelediği çalışmada öğrencilerin özellikle sevgi ve saygı değerlerine yönelik eğitilmek istedikleri tespit edilmiştir.

Keskin (2008) “*Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının Etkinliğinin Araştırılması*” adlı çalışmasında değerler eğitiminin tarihsel gelişimi ve öğrencilerin değerler eğitimine ilişkin tutumlarını incelemiştir. Çalışmasında 2. Meşrutiyet döneminden günümüze kadar olan sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan değerler konusunu araştırmıştır. Yapılan araştırma sonucunda değerlerin farklı dönemlerde farklı şekillerde algılandığını ve farklı özelliklere sahip olduğunu tespit etmiştir. Bu değerlerin ortak noktası olarak ise değer ve değer eğitiminin her dönemde önemli olduğunu ve 2008 yılına kadar incelenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında her zaman yer aldığını tespit etmiştir. Ayrıca öğretim programlarının öğrencilere aynı düzeyde değerler eğitimi vermeyi amaçladığı tespit edilmiştir.

Neslitürk, Özkal, Dal (2015) “*5-6 Yaş Çocuklarının Değer Kazanım Süreçlerine Anne Değerler Eğitimi Programının Etkisi*” adlı çalışmasında ana okula giden öğrencilerinin ebeveynleri ile yaptığı Anne Değer Eğitimi Programının çocukların sosyal becerilerine olan etkisini incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda aileler deney ve kontrol grubu olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Deney grubunda bulunan ailelere Anne Değer Eğitimi Programı uygulanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda ise deney grubunda bulunan annelerin çocukları ile olan ilişkilerinde, iş birliğinde, kendilerini rahat ifade edebilmelerinde, empati yeteneklerinin gelişmesinde, grupla hareket etme ve kendini kontrol etme düzeyleri arasında bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak ailelere verilen değerler eğitimi programının bireylerin sosyal becerileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu saptanmıştır.

Özdaş (2013) “*Ortaokullarda Değerler Eğitimi ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında ortaokul öğretim programlarında bulunan değerlerin öğrenciler açısından kazandırılma düzeylerini ve programın hedef kitlesine yönelik olarak istenmeyen davranışların görülme sıklığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin değer aktarımı konusunda yeterli düzeyde olmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca meslekî kıdem arttıkça

öğrenciler üzerinde istenmeyen davranışların görülme sıklığının da arttığı tespit edilmiştir.

Yuvacı (2013) “*Okulöncesi Değerler Eğitimi Uygulayan Okullardan Seçilen Değerlerin ve Etkinliklerin İncelenmesi*” adlı çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşlerini belirlemeyi ve değerler eğitimi konusunda yapmış oldukları çalışmaların değerler eğitimine olan etkisini tespit etmeyi hedeflemiştir. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin ilgili değerler konusunda öğrencilerine rol model olması gerektiği, değerler konusunu öğretirken özellikle öğretmenlerin de süreç içerisinde dâhil olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu da çocuğun değerleri öğrenmesi konusunda etkili olan bir yöntem olduğu belirtilmiştir.

Özalp Kaplan (2014) “*İlkokullarda Değer Eğitiminin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında ilkokulda bulunan öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda uyguladıkları yöntem ve tekniklerin neler olduğunu ve değer öğretimi konusundaki mevcut durumun hangi düzeyde olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Yapılan araştırma sonucunda özellikle değerler eğitiminin hayat bilgi ve din kültürü derslerinde daha çok verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca değerler eğitimi konusunda en çok tercih edilen yöntem ve teknikler örnek olay, tartışma, empati kurma ve atasözlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Merter ve Şekerci (2015) “*Değerlerin Kaybolma Durumuna İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Değerlendirilmesi*” adlı çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin değerlerin kaybolma durumlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Yapılan araştırma sonucuna göre toplumsal düzen içerisinde var olan değerlerin korunması için özellikle yaygın ve örgün eğitimde değerler eğitimine önem verilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte toplumsal düzen içerisinde değerlerin var olabilmesi için ailelere de değerler eğitimi verilmesi gerektiği önerilmiştir.

Özyurt (2015) “*İlkokul Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Değer Eğitimi Programının Geliştirilmesinde Okul Temelli Yaklaşımın Etkililiğinin Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında ilkokul öğrencilerine yönelik olarak değer eğitimi programlarının geliştirilmesinde kullanılan okul temelli program geliştirme

yaklaşımının etkililiği incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre mevcut sistem içerisinde değer eğitiminin, diğer disiplinlerin içerisinde genellikle öğretmenlerin inisiyatifleri doğrultusunda yürütüldüğü tespit edilmiştir. Bu bağlamda okulların program hedefleri, içerikleri ve değerlendirme araçları içerisinde değer eğitimi ile ilişkili eğitim programı yer almamakta ve okulda etkili bir değer eğitimi çalışmasının yürütülmediği belirtilmiştir.

Tekin (2019) “*İlkokul 4. Sınıflarda Etkinlik Temelli Değer Eğitimi Yoluyla Sorumluluk Değerinin Kazandırılması*” adlı çalışmasında ilkokul 4. sınıfa giden öğrencilerin etkinlik temelli değer eğitiminin çocukların sorumluluk değerine olan etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda gündelik yaşam içerisinde çeşitli örnekler verildiği ve olaylar doğrudan somutlaştırıldığı için öğrencilerin sorumluluk değerini benimsedikleri tespit edilmiştir. Bu yöntemle verilen değerler eğitiminin öğrenci açısından zevkli, eğlenceli ve etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca deney ve kontrol grupları arasında sorumluluk değeri noktasında anlamlı bir farklılığın olduğu deney grubunda bulunan öğrencilerin sorumluluk düzeylerinin daha çok arttığı tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma betimsel nitelikte tarama modeli esas alınarak modellenmiştir. Mavisel Yener'in hikâyelerinde yer alan değerlere ilişkin iletileri belirlemek amacıyla nitel bir çalışma ortaya konulmuştur. Bilimsel araştırmalarda kullanılan tarama modelleri geçmişte var olan durum ya da olayları betimlemek için kullanılmaktadır. Bu aşamada araştırmaya konu olan durum, olay ya da nesneler içinde var oldukları zamana göre tanımlanmaya çalışılır. Tarama modelinde durum ve olayları değiştirme ya da etkileme çabası güdülmemektedir. Burada önemli olan durum ya da olayın gözlemlenmesidir (Karasar, 2007, s.77). Araştırmada, betimsel çözümlemenin kategorileri için Türkçe Öğretim Programında yer alan kök değerler referans alınmıştır ve değerlerin bu içeriklere uygun olarak çözümlenmesi planlanmıştır.

Araştırmada kullanılan betimsel çözümleme yöntemiyle birlikte tespit edilen bulgular düzenli bir şekilde yorumlanarak okuyuculara aktarılmaya çalışılır. Bu noktada veriler açık bir dille betimlenmelidir. Daha sonrasında yapılan betimlemeler açıklanarak yorumlanır, aynı zamanda neden sonuç ilişkileri irdelenerek sonuca ulaşılmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu araştırma da Mavisel Yener'in hikâyelerindeki kök değerlerin tespiti ve bu değerlerle, Türkçe Öğretim Programı'nın genel amaçları ve kazanımları da dikkate alınarak, ortaokul Türkçe ders kitaplarına metin önerilerinde bulunulması amaçlanmıştır. Bunun için de nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmış olup tarama yöntemine göre yürütülmüştür.

Bu araştırmada ilk olarak Mavisel Yener'in tesadüf örneklem ile seçilen 15 eseri araştırmanın çalışma materyalini oluşturmuştur. Bir sonraki aşamada betimsel analiz yöntemiyle eserlerde yer alan 10 kök değer tespit edilmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgular sınıflandırılmış ve frekans tablolarında gösterilerek Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen kök değerler ile karşılaştırılmıştır. Kök değerler bakımından zengin olan metinlerin, ortaokul Türkçe

ders kitaplarında bulunması gereken özellikler bakımından da incelenerek Türkçe ders kitaplarında kullanılıp kullanılmayacağı değerlendirilmiştir.

3.2. Araştırmanın Çalışma Materyali

Araştırmanın hedef grubu Mavisel Yener'in hikâye türünde kaleme aldığı eserler tesadüf örneklem ile belirlenmiştir. Doküman incelemesiyle ulaşılan eserlerden “Karamelli Akide Şekeri”, “Gitme”, “Gölgeler Islanmaz”, “Hayaletten Mektuplar”, “Mucize Kasabası 1 Leyla İle Leya”, “Mucize Kasabası 2 Uçan Kitaplık”, “Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi”, “Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı”, “Çikolata Zamanı”, “Üşengeç”, “Öğretmen Neden Çıldırıldı?”, “Kedi TED'in Serüvenleri”, “Kızlar Sünnet Olur mu?”, “Vampir Öyküsü”, “Zaman Torbası” adlı 15 hikâye kitabı çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.1. Araştırmaya Alınan Hikâye Kitapları

No	Kitap Adı	Öykü Sayısı	Yayınevi	Sayfa Sayısı
1	Üşengeç	18	Bilgi	157
2	Karamelli Akide Şekeri	14	Bilgi	104
3	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	4	Bilgi	60
4	Hayaletten Mektuplar	4	Tudem	70
5	Çikolata Zamanı	5	Bilgi	59
6	Gölgeler Islanmaz	27	Bilgi	141
7	Gitme Dönmezsin	14	Bilgi	103
8	Mucize Kasabası 1 (Leyla İle Leya)	6	Bilgi	71
9	Mucize Kasabası 2 (Uçan Kitaplık)	6	Bilgi	65
10	Mucize Kasabası 3 (Ejderha Semercisi)	7	Bilgi	63
11	Zaman Torbası	5	Bilgi	71
12	Vampir Öyküsü	5	Bilgi	66
13	Kızlar Sünnet Olur mu?	9	Bilgi	79
14	Öğretmen Neden Çıldırıldı?	10	Tudem	71
15	Kedi TED'in Serüvenleri	10	Türk Eğitim Derneği	76
Toplam		144		1256

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplam tekniği olarak doküman analizi ve görüşme kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach and Ward, 2013). Doküman incelmesinde birincil kaynaklara ulaşılmış, kaynaklar sınıflandırılmış ve araştırmanın amacına hizmet etmeyen kaynaklar çalışma materyaline dâhil edilmemiştir. Mavisel Yener ve değer eğitimiyle ilgili yapılan bilimsel çalışmalara ulaşılmıştır. 2006'da yayımlanan İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar), 2015 yılında yayınlanan Türkçe dersi (1-8. Sınıf) öğretim programı, 2017 yılında yayımlanan Türkçe Dersi (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı, 2019 yılında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. sınıflar) yer verilen kök değerler ve değerleri temsil ettiği düşünülen davranışlar temel alınarak Mavisel Yener'in eserlerinin doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi sonucunda elde edilen veriler betimsel ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmacı tarafından hangi metinde, hangi kök değerlerin kullanıldığı ve kök değerlerin frekansı belirlenmiş ve her bir kök değer için frekansı en yüksek metinler seçilerek Türkçe Öğretmeni olan 10 uzman görüşüne sunulmuştur. Araştırmacının analiz sonuçları ve uzmanların görüşlerinin uygunluğu tespit edilerek rapor hazırlanmıştır.

Araştırmada Türkçe ders kitabı için metin önerileri verilmesi, uzman görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Dolayısıyla araştırmada görüşme veri toplama tekniği de kullanılmıştır. Tespit edilen değerlerin hikâyelerde nasıl verildiği, ders kitaplarında bulunması gereken özellikler bakımından Türkçe ders kitaplarında kullanılabilirliği tespit edilmiştir. Ardından bulgular yorumlanmış ve sonuçlara ulaşılmıştır.

3.3.1. Görüşme Formu

Araştırmada Türkçe ders kitabı için metin önerileri aşamasında 10 uzman metinleri değerlendirmiştir. Bunun için “Ders Kitaplarındaki Metinlerde bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” ve “Metnin Değer

Eğitiminde Kullanılabilirliği ile İlgili Uzman Görüşme Formu” kullanılmıştır.(Er,2021)

Birinci görüşme formunda Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan ders kitaplarındaki metinlerde bulunması gereken özellikler ele alınmıştır. Formda belirtilen özellikler uzmanlarca metinler bağlamında değerlendirilmiş, “Uygundur” ve “Uygun değildir” şeklinde cevaplanmıştır. Uzman görüşlerinin frekansları, yüzdeleri ve uzman görüşlerinin uygunluğu görüşme formundan hareketle belirlenmiştir.

İkinci formda 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda verilen on kök değerlerin incelendiği metinler, araştırmacı tarafından tespit edilen değerler ve değerleri temsil ettiği düşünülen davranışlar; on uzman tarafından “Katılıyorum”, “Katılmıyorum” şeklinde derecelendirilerek cevaplaması gerekmektedir. Görüşme formu her bir metin için ayrı ayrı ancak aynı tarzda hazırlanmıştır.

Görüşme formuyla birlikte uzmanlara incelenen metinler de verilmiş ve uzmanlar formdaki değerlerin, metinlerde bulunup bulunmadığına dair bir derecelendirme yapmıştır. Görüşme formundan elde edilen veriler araştırmacının analizleriyle ve uzmanların görüşlerinin birbiriyle uyuma düzeyi değerlendirilerek Türkçe ders kitabı için metin önerilerinde bulunulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmayı, “*gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma*” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39).

Araştırmada kullanılan bir diğer yöntem olan betimsel analiz yöntemi için her eser ayrı ayrı ele alınarak okunmuş, gerekli yerlerin notları alınmış ve değerlendirme işlemi yapılmıştır. Araştırma kapsamında tespit edilmiş olan değerlerle ilgili iletiler, eserlerde hangi yönü ile ele alındığı ve işlendiği ise içerik analizi yöntemi ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Daha sonrasında ise elde edilen bulgu ve yorumlar ile sonuçlandırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada kullanılan bir diğer teknik içerik analizidir. İçerik analiz yöntemi metinlerin analiz edilmesinde sıklıkla kullanılan bir yöntem olarak bilinmektedir (Patton, 2014, s. 453). Araştırma kapsamında bulunan eserler baştan sona kadar ayrıntılı bir şekilde okunarak çalışmaya başlanmıştır. Bu araştırmada betimsel analiz yöntemiyle elde edilen veriler içerik analiziyle incelenmiş, eserlerde değerlerle ilgili iletilerin nasıl ele alındığı tespit edilmiştir. MEB'in belirlediği kök değerler ve bu değerlerin temsil ettiği düşünülen davranışların temel alındığı incelemeye, saptanan bir değerin bir başka değerle ilişkili olabileceği ihtimali göz önünde bulundurulmuştur.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın birinci araştırma “Mavisel Yener’in hikâyelerinde hangi kök değerler bulunmaktadır?” sorusuna ait bulgulara yer verilmiştir. Kök değerler tespit edilirken Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından yayınlanan kök değerler esas alınmıştır.

Tablo 4.1. Mavisel Yener’in Değerlendirmeye Alınan Eserlerindeki Toplam Kök Değerler

Kök Değerin Adı	Toplam f
Adalet	5
Dostluk	37
Dürüstlük	20
Öz denetim	32
Sabır	12
Saygı	37
Sevgi	94
Sorumluluk	66
Vatanseverlik	12
Yardımseverlik	57
Toplam	372

4.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın ikinci araştırma “Mavisel Yener’in hikâyelerinde tespit edilen kök değerlerin eserlere göre dağılımı nasıldır?” sorusuna ait bulgulara yer verilmiştir. Verilerin analizinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının belirlediği on kök değer, Mavisel Yener’in hikâyelerindeki frekans sıklıkları ve yüzdelik oranları sınıflandırılmıştır.

4.2.1. Adalet Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe sözlükte adalet: “1. Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması. 2. Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk. 3. Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme” şeklinde tanımlanır (TDK, 2011: 24).

Sosyal bir hayatta yaşayan insanın hak ve özgürlükleri anayasa ile koruma altına alınmıştır. Ancak insanlar yazılı kanun olmaksızın topluluk içinde de eşitlik ve adil yaklaşımlarla adaleti sağlar.

Mavisel Yener'in hikâyelerinde ele alınan “adalet” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.3'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Adalet” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâye Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Hayaletten Mektuplar	Hayaletten Mektuplar	20, 20, 20	3	0	3	60%
2	Gölgeler Islanmaz	Avuçların Belleği	22	0	1	1	20%
3	Gölgeler Islanmaz	Haşhaş Çiçeği	137	1	0	1	20%
TOPLAM				4	1	5	100

Tablo 4.2 incelendiğinde Mavisel Yener'in hikâyelerinde adalet değerine en fazla “Hayaletten Mektuplar” (f=3) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. Avuçların Belleği”, “Haşhaş Çiçeği” hikâyelerinde ise “adalet” değerinin dağılımı (f=1) eşittir. İncelenen 144 hikâyenin 3'ünde adalet değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise adalet değerine yer verilmediği tespit edilmiştir. “Avuçların Belleği” hikâyesinde (f=1) olumsuz adalet değeri tespit edilmiştir. Bu orana bakarak yazarın eserlerinde adalet değerinin yetersiz kaldığını söylemek mümkündür.

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde köpeğinin komşunun kedisini korkutması üzerine babası adil bir karar almaları gerektiğini söyler. “*Onu çok seviyor olabilirdim. Ama böyle bir kararı verirken tarafsız olmalıydım*”(HM, s.20). “*Ama babam diyor ki; ‘Gerçekleri görmezden gelmek adil bir davranış değil; her şart ve durumda adil olmalısın. Madem bizim köpeğimiz suçlu önlemimizi almak zorundayız.*”(HM, s. 20). Meltem babasından ısrarla bu konuda adil olmamasından bir şey çıkmayacağını düşünmesine rağmen, babası kimseye haksızlık etmek istemez. “*Bir kere de adil olmasak ne olurdu sanki! Babam, kediye ve sahibine haksızlık etmek istememiş, komik...*”

Avuçların Belleği hikâyesinde Nurcan gözleri görmeyen bir öğrencidir. Öğretmen ödevini yapan ve yapmayan herkesi döver. Nurcan'ı da gözleri görmediği halde öğretmeni ayırmaz. Ancak Nurcan bu durumdan mutlu olmuştur. Çünkü arkadaşlarından onu ayırmayarak adil olduğunu düşünür. “*Çünkü öğretmen beni sizden ayırmadı.*” (GI, s.22).

Haşhaş Çiçeği hikâyesinde haksız yere bakanlık emrine alınan kişi adaletin yerini bulmasıyla görevine bir buçuk yıl aradan sonra geri döner. (GI, s.137).

4.2.2. Dürüstlük Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Dürüstlük, Türkçe sözlükte “*doğruluk* ” olarak, *dürüst kişi ise “sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan kimse”* olarak tanımlanır (TDK, 2011:739).

Dürüstlük, davranış şekilleriyle doğruyu yansıtmaktır. Dürüstlük insanlar arasındaki ilişkilerde güven sağlama sebebiyle önemlidir. Dürüstlüğü olmadığı bir toplumda ilişkiler sağlıklı olmayacaktır. Dolayısıyla da ilişkilerin devamlılığı sağlanamayacaktır.

Mavisel Yener'in hikâyelerinde ele alınan “dürüstlük” değerine ilişkin bulgular Tablo 4. 3'te gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Mavisel Yener'in hikâyelerinde “Dürüstlük” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Karamelli Akide Şekeri	Karamelli Akide Şekeri	10	1	0	1	5%
2	Karamelli Akide Şekeri	Canım Öğretmenim	18	1	0	1	5%
3	Karamelli Akide Şekeri	Parmak Hesabı	50, 51	2	0	2	10%
4	Hayaletten Mektuplar	Hayaletten Mektuplar	8, 9, 11, 14, 24, 25, 25	5	2	7	35%
5	Hayaletten Mektuplar	Çılgın Yengeç Lokantası	45, 45, 48	2	1	3	15%
6	Çikolata Zamanı	Mavi Bıyıklı Kedi	9	1	0	1	5%
7	Vampir Öyküsü	Güneş Hep Orada mıydı?	12	1	0	1	5%
8	Zaman Torbası	Kadişon	33	0	1	1	5%
9	Öğretmen Neden Çıldırıldı?	Öğretmen Neden Çıldırıldı?	56	0	1	1	5%
10	Kedi TED'in Serüvenleri	Barış'ın Flütü Nerede?	38, 39	2	0	2	10%
TOPLAM				15	5	20	100

Tablo 4.4. incelendiğinde Mavisel Yener'in hikâyelerinde dürüstlük değerine en fazla “Hayaletten Mektuplar” (f=7) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Çılgın Yengeç Lokantası”(f=3), “Parmak Hesabı”, “Barış'ın Flütü Nerede?” hikâyeleri (f=2) eşittir. “Karamelli Akide Şekeri”, “Canım Öğretmenim”, “Mavi Bıyıklı Kedi”, “Güneş Hep Orada mıydı?”, “Kadişon”, “Öğretmen Neden Çıldırıldı?” hikâyelerinde ise “dürüstlük” değerinin dağılımı (f=1) eşittir. Olumsuz dürüstlük değeri “Hayaletten Mektuplar” (f=2), “Çılgın Yengeç Lokantası”, “Kadişon”, “Öğretmen Neden Çıldırıldı?” hikâyelerinde (f=1)dir. İncelenen 144 hikâyenin

10’unda dürüstlük değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise dürüstlük değerine yer verilmemiştir.

Karamelli Akide Şekeri adlı hikâyesinde anneanne şeker hastasıdır ve şeker yememelidir. Ancak şekerleri çok sevdiği için gizlice az da olsa yiyordur. Günün birinde torunu onun akide şekerlerini sakladığı yerden bulmuştur. Ancak anneannesinin şekerleri neden sakladığına anlam verememektedir. Anneannesine sorar. Anneannenin vermiş olduğu cevap dürüstlük değerini şu şekilde ifade eder: “ ‘ Çünkü... Çünkü... Bana şeker yasak ama çok seviyorum... Haftada elli gram şekerden ne çıkar ki?’ ” (*Karamelli Akide Şekeri*, 10).

Canım Öğretmenim Hikâyesinde müzik öğretmenin kendisinden şarkı söylemesi üzerine Nasreddin’in dürüst şekilde verdiği cevapla dürüstlük değeri şu şekilde verilmiştir: “*Öğretmenim benim sesim güzel değil, üstelik ‘yeğğ’ harfini söyleyemediğim için şağkı gezil oluğ!*” (KAŞ, 18).

Parmak Hesabı hikâyesinde, öğretmen Matematik dersinde öğrencilerinin parmak hesabı yapmamasını ister. Ancak öğrenciler dürüst cevaplar verirler. “*Petek sınıfın doğrucu başısıydı:*

-Öğretmenim, siz ‘üç kere altı kaç eder?’ diye sorunca biz altı parmağımızı dizimize koyuyoruz. Sonra da onları üç kez sayıyoruz.”(KAŞ, s. 50). “*Evet öğretmenim. Evde ödev yaparken çoraplarımı çıkartıyorum. Onlar da yetmezse kardeşimi yanıma çağırıyorum. Onun parmaklarını da sayıyorum.”*(KAŞ, s. 51).

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde “*Dürüst olmayan bir kişi, altın tozuna batırılmış teneke gibidir.”*(HM, s. 8). Ders öğretmeni, işbirliği ile yapılacak bir ödev vermiştir. Ancak Güler bu ödevi sadece kendisinin yaptığını söyleyerek arkadaşının emeğini hiçe saymıştır. Aynı zamanda dürüst olmamıştır. “*Güler, kendini öne çıkarabilmek için, öğretmen onu beğensin, sevsin, onaylasın, başarısını övsün diye, ödevi yalnız yaptığını söyledi. Üstelik benim emeğime saygısızlık etmiş oldu. Doğruyu söylemeyi başarmak, dürüst olmak bu kadar zor mu sevgili Fidan?*” (HM, s. 9). “*Güler’in ödevi yalnız başına yaptığını söylemesi gerçekten üzücü. Hatasını anlar mı bilmem...*” (HM, s. 11). “*Dağınıklık prensesiyim ya... Kaybediyorum her*

şeyimi.”(HM, s.14). İtir ders çalışmaya arkadaşlarına gidecekken verdiği sözü tutmamış ve kuzenleriyle vakit geçirmiştir. Aynı zamanda gelemeyeceğini arkadaşlarına haber vermemiş onları boş yere bekletmiştir. “İtir’in iyi olmasına sevindim ama sözünde durmaması beni üzdü.”(HM, s. 24). “İtir geçen yıldan bu yana neden kimseyle yakınlaşamadı şimdi anlıyorum, güvenilmeyen, sözünde durmayan insan dost bulamaz.”(HM, s. 25). Empati kurarak dürüstlüğün önemine şöyle değinilmiştir: “Ben olsam sözümü tutamadığım için utanır, rahatsızlık duyardım.”(HM, s.25).

Çılgın Yengeç Lokantası hikâyesinde maçta çektiği fotoğrafları zamanında banyo yaptırmaması dürüstlük ilkesine aykırı bir davranıştır. “Sözüne sadık bir fotoğrafçı değilmiş.”(HM, s.45). “O nedenle hep sözünü tutan insanlarla çalışmayı yeğliyorum.”(HM, s.45). Dayısının gönderdiği bilgisayar oyunu Fransızca olduğu için anlamayan Alper arkadaşından yardım ister. Ancak arkadaşının anlattığını can kulağıyla dinlemediği için oyunu da o gittikten sonra oynayamaz. Ancak dayısına dürüst bir şekilde söyler. “İçinde Türkçe açıklaması vardır nasıl olsa diye can kulağıyla dinlemedim onu. Onlar gider gitmez koydum bilgisayarıma yeniden, ama ne yazık ki açamadım bile. Oysa onun söylediklerine dikkat etseydim öğrenmiş olacaktım.”(HM, s.48).

Mavi Bıyıklı Kedi hikâyesinde Birce, Sevim teyze ve annesinin kahve falını dinlemek ister. Ancak annesi onu odasına gönderir. Birce kahve falını gizlice kapı aralığından dinlediğini okuyucuya itiraf eder. Hatta bu yaptığından yanlış olduğunu biliyordur. “Odama gidiyor gibi yapıp kapının aralığından onları dinlediğimi söylesem beni ayıplar mısınız?” (ÇZ, s. 9).

“Güneş Hep Orada mıydı?” hikâyesinde torunların, yaptığı yaramazlıklardan ders çıkarmaları için öykü uyduran anneannelerinin bu durumundan sıkılmış olmalarını açıkça ifade etmelerine yer verilir. “Her yaramazlığımızdan sonra bir öykü veya masal uyduruyorsun, bütün sorularımızı onlarla yanıtlıyorsun, ben bundan sıkılıyorum.”(VÖ, s.12).

Kadişon hikâyesinde boncukçu dükkânına kırmızı saçlı adam gelir. Dükkânda eline mavi ay şeklinde bir anahtar geçer. Bu anahtarlığın anlamını merak eden

kırmızı saçlı adama boncukçu sözünü tutmayan aşığından kızgınlıkla bahseder. Burada verilen sözün tutulmadığında derinden bir üzüntüye sebep olduğu ve hayatını etkilediği ele alınır. “... her zaman birlikte olacaklarına söz vermişlerdi. Ama o verdiği sözü tutmamış”(ZT, s.33).

“Öğretmen Neden Çıldırıldı?” hikâyesinde Gülşen Öğretmen Irmak’a bir bilim adamı ile söyleşi yapma ödevi verir. Irmak bu ödev için Gözde’den yardım almak zorundadır. Çünkü Gözde’nin babası ilaç fabrikasının araştırma laboratuvarında bilim adamıdır. Irmak Gözde’nin babasının işini tam olarak anlayamadığı için garip sorular sorar. Ancak babası durumu hiç bozuntuya vermeden onun sorularına dürüst cevaplar vermeyerek Irmak’ın öğretmenine karşı mahcup olmasına sebep olur.(ÖNÇ, s.56).

“Barış’ın Flütü Nerede?” hikâyesinde Bilimcan okulun müzik gecesi için flüt çalmak ister. Ancak kısa sürede hazırlanmasının imkânsız olduğunu düşünen dostu TED ona dürüst şekilde fikrini söyler. “... sabırsız olursan hiçbir şey öğrenemezsin... mırnavv...”(KTS, s.38). “Yetenekli olmak işe yaramaz, sabırsızsın...”(KTS, s.39).

4.2.3. Öz Denetim Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Öz denetim, Türkçe sözlükte “Daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya başka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması, otokontrol” olarak tanımlanmıştır. (TDK, 2011: 1865).

Kişisel gelişim açısından önemli olan öz denetim bireyin davranışlarını kontrol edebilmesidir. Öz denetim sayesinde birey kendini kontrol ederek hata yapmaktan da korunmuş olur. Özellikle sosyal ortamlarda olumsuz davranıştan da kaçınarak yanlış anlaşılmalara engel olur. Mavisel Yener’in hikâyelerinde ele alınan “öz denetim” değerine ilişkin bulgular Tablo 4. 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Öz Denetim” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Karamelli Akide Şekeri	Badem Ağacı	34, 36, 36, 36	4	0	4	13%
2	Karamelli Akide Şekeri	Yaramaz Kim	39	1	0	1	3%
3	Karamelli Akide Şekeri	Balık Evi	69	1	0	1	3%
3	Hayaletten Mektuplar	Hayaletten Mektuplar	13, 15	2	0	2	6%
4	Hayaletten Mektuplar	Çılgın Yengeç Lokantası	37, 65, 65	3	0	3	9%
5	Karamelli Akide Şekeri	Ben Pamuk Prenses Olunca	26	1	0	1	3%
6	Karamelli Akide Şekeri	Mendilci Çocuk	22	1	0	1	3%
7	Gölgeler Islanmaz	Gölgeler Islanmaz	10	1	0	1	3%
8	Gölgeler Islanmaz	Mağara Gülleri	118	1	0	1	3%
9	Çikolata Zamanı	Hamarat Kız Ece	18, 22	2	0	2	6%
10	Üşengeç	Gün Doğumu	9	1	0	1	3%
11	Üşengeç	Solucanlarım	17	1	0	1	3%
12	Üşengeç	Emek'in Konukları	34	1	0	1	3%
13	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Herkes Erdi mi Muradına?	65	1	0	1	3%
14	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Açık Hava Müzesinde Neler Oluyor?	37	1	0	1	3%
15	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Ejderha Semercisi	40	1	0	1	3%
16	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	Gece Yatısı	36	1	0	1	3%
17	Vampir Öyküsü	Güneş Hep Orada mıydı?	12	1	0	1	3%
18	Vampir Öyküsü	Vampir Öyküsü	53	1	0	1	3%

Tablo 4.4. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
19	Öğretmen Neden Çıldırdı?	Coco	15	1	0	1	3%
20	Öğretmen Neden Çıldırdı?	Behçet Amca Kendini Neden Eve Kapattı	60	1	0	1	3%
21	Kedi TED'in Serüvenleri	TED'in Gizemi	16	1	0	1	3%
22	Kedi TED'in Serüvenleri	Ken Geldi	25	1	0	1	3%
23	Kedi TED'in Serüvenleri	Korkak Kedi	57	1	0	1	3%
24	Kedi TED'in Serüvenleri	Gizem Çözülüyor	68	0	1	1	3%
TOPLAM				31	1	32	100

Tablo 4.4. incelendiğinde Mavisel Yener'in hikâyelerinde özdenetim değerine en fazla “Badem Ağacı “ (f=4) hikâyesinde yer verildiği görülmektedir “Çılgın Yengeç Lokantası” (f=3)tür. “Hamarat Kız Ece”, “Hayaletten Mektuplar” hikâyelerinde özdenetim değerinin dağılımı (f=2) eşittir. “Yaramaz Kim”, “Balık Evi”, “Ben Pamuk Prenses Olunca”, “Mendilci Çocuk”, “Gölgeler Islanmaz”, “Mağara Gülleri”, “Gün Doğumu”, “Solucanlarım”, “Emek’ in Konukları”, “Gece Yatağı”, “Güneş Hep Orada mıydı?”, “Vampir Öyküsü”, “Coco”, “Behçet Amca Kendini Neden Eve Kapattı?” , “TED'in Gizemi”, “Ken Geldi”, “Korkak Kedi”, “Gizem Çözülüyor”, “Ejderha Semercisi”, “Açık Hava Müzesinde Neler Oluyor?”, “Herkes Erdi mi Muradına?” hikâyelerinde özdenetim değerinin dağılımı (f=1) eşittir. Olumsuz öz denetim değeri “Gizem Çözülüyor” hikâyesinde (f=1)dir. İncelenen 144 hikâyenin 24'ünde özdenetim değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise özdenetim değerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Badem Ağacı hikâyesinde hoşlandığı çocuğa ilgisini kimsenin anlamaması için hareketlerini kontrol altına aldığı öz denetim değeri şu şekilde geçmiştir: “*Emine ve diğer mahalle arkadaşlarım yüzüme konan ışığı görmesinler diye:*

-Amaaan boş verin, biz başlayalım bence, dedim. Ona da duyurmak için yüksek sesle söylemiştim.” (KAŞ, s. 34).Hoşlandığı çocuğun onunla oyun oynamak istemediğini ve bunu kırıcı bir ifadeyle dile getirmesinden duyduğu üzüntüyü belli etmemeye çalışarak: “Yanaklarımı ateş basmıştı; dudaklarım titriyordu, boğazımı bir şeyle tıkamışlardı. Yine de bu sözün altında kalmamalıyım.(KAŞ, s. 36). Hoşlandığı çocukla aralarında geçen diyalogdan etkilenen kız üzüntüsünü günlerce kimseye belli etmeden yaşamıştır. “Birkaç gün gizli gizli ağladım, annem anlayacak diye ödüm patlıyordu.”(KAŞ, s.36). Daha sonra kendi duygularını kontrol altına alarak artık çocuğa olan ilgisini yok eder. “Sonra içimde bir şeyler inceliş solgunlaştı, sessizliğe büründü... Artık o çocuğu hiç sevmiyordum.”(KAŞ, s.36).

“Yaramaz Kim?” Bir çocuk, evlerine gelecek olan misafirin oğlundan duyduğu kaygı sebebiyle odasının kontrolünün kendinde olmasını düşünerek öz denetim kurmaya çalışıyor. “Evimize gelen konuklar gücenmesinler sakın! Odama konuk kabul etme veya etmeme kararını kendim vermeliyim.” (KAŞ, s. 39).

Balık Evi hikâyesinde evlerinde balık besleyen çocukların balıkların ne kadar yem yemesi gerektiğinin bilincinde olmaları gerektiğini düşünen babalarının çocuklarının kendilerini kontrol etmelerini sağlamak için sarf ettiği sözlerde öz denetim değeri şu şekilde ifade edilir: “Balıkların yemleri tükenince kardeşim yine yem vermek istedi. Babam ‘ yeterince yediler, fazla yedirirsek şişmanlarlar’ dedi.”(KAŞ, s. 69).

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde arkadaşını düşüncesiz davranarak telefonda meşgul eder. Dolayısıyla arkadaşı doktor randevusuna gecikir. Bunu öğrendiğinde ise davranışlarının sonucunu görmesi gerektiğini anlar. “Ben ödevimi yapacağım diye kaç kişiyi üzmüşüm. Şimdi yüzünü görür gibi oluyorum. ‘Ah benim düşüncesiz arkadaşım; davranışlarının sonuçlarını görmeye çalış, demez miyim sana hep!’ diyorsun diyorsun değil mi?”(HM, s. 13).

Meltem, arkadaşı için özene bezene bir resim çizmiş ve boyamıştır. Ancak birisi onun çizdiği resme bıyık ve saç eklemiştir. Resmi gören sınıf arkadaşları Meltem ile dalga geçip gülmüşlerdir. Onlara karşı ne kadar sinirlense de kontrolünü kaybetmemeye çalışmıştır. “Ona bağışmamak için zor tuttum kendimi.”(HM, s.15).

Çılgın Yengeç Lokantası hikâyesinde ayakkabılarının altındaki çivilerin arkadaşlarına zarar vermemesi için dikkatli kullanması öz denetim değerini şu şekilde ifade eder: “Neyse ben de mahalle maçlarında kullanıyorum. Ama çok dikkat ediyorum tabii.” (HM, s.37). Dayısının yanına ilk defa uçak yolculuğu yapacak olan çocuğun yolculuğun tüm detaylarına çalışmış olması öz güven altında öz denetim değeriyle ilişkilendirilebilir. “Ben öyle çalıştım ki sanki daha önce aynı yolculuğu yapmış gibiyim. Çalışmasaydım kendime bu denli güvenmezdim.” (HM, s.65). “...oraya kimsenin yardımını almadan kolayca gidebileceğimizden kuşum yok.” (HM, 65).

Ben Pamuk Prenses Olunca hikâyesinde yılsonu gösterisinde üvey annenin kızına olan tutumunu beğenmeyen kahramanın duygularını kontrol ederek ilerde kesinlikle yapmayacağını söylediği sözleri öz denetim değerini şu şekilde gösterir. “O gün karar vermiştim; büyüyünce yeni masallar yazacak, birbirine şiddet uygulayan hiçbir kahramana masallarımda yer vermeyecektim.” (KAŞ, s. 26).

Mendilci Çocuk hikâyesinde, parkta mendil satan küçük bir çocuk vardır. Ancak parkta olanlar ondan çok rahatsızdır ve parktan gitmesi için liseli çocuklar ona baskı uygular. Hikâyenin kahramanı etraftaki insanların mendilci çocuğa karşı tavrından hoşlanmaz. Kendini kontrol ederek onlara içten içe sinirlenmektedir. Öz denetim değeri şu şekilde verilmiştir: “Ona kızanlara bir şey diyecektim, vazgeçtim. Dudağımı ısırdım.” (KAŞ, s. 22).

Gölgeler Islanmaz hikâyesinde Melek babasını hiç tanıımıyordur. Parkta çocukları babalarıyla beraber görünce yüreği burkulur. Ama yine de babasını kimseye sormaz. “Babasını asla sormadı kimseye. Bilir gibi yaptı her şeyi.” (GI, s.10).

Mağara Gülleri hikâyesinde Sakine hapisanede mahkûmdur. Gardiyanın mahkûmlardan birine söylemiş olduğu sözlere çok sinirlense de kendi kontrolünü sağlamıştır. “Gardiyanın sözlerine yanıt vermek istedi, sustu. Onu mahkûmların önünde azarlamak istememişti.” (MG, s.118) Orada bulunun hocaya karşı saygıdan dolayı bir başka mahkûm da kızgınlığını içinden kimsenin duymayacağı şekilde dile

getirmiştir. “ *Ulan gardiyan... Şu hoca olmasa!.. Boynuna değirmen taşı geçir de denize atla e mi...* ” (GI, s.118).

Hamarat Kız Ece hikâyesinde annesine sürpriz kahvaltı hazırlamaya çalışan Ece uyuyan anne ve babasını uyandırmamak için hareketlerini kontrol eder. “*Gürültü yapmamak için özen gösteriyordum.*” (ÇZ, s.18). Ece kahvaltıyı hazırlarken birçok aksilikle karşılaşır. Bunlardan biri de masaya ilaç dökülmesidir. Masa örtüsü kirlenince onu temizleyip saç kurutma makinesiyle kurutmak ister. Ancak anne ve babasını uyandırmak istemez. “*... herkes gürültüden uyanabilir diye vazgeçtim.*” (ÇZ, s.22).

Gün Doğumu hikâyesinde Ali Rıza Bey yeni bir araba almıştır ve arabasına nazar değmesin diye horoz kesecektir. Bunun için de çok heyecanlıdır. Pazara gider. “*‘Artık benim de bir arabam var, herkes duysuuuuun...’ diye bağırmamak için zor tuttu kendini.*” (Ü, s.9).

Solucanlarım hikâyesinde Piruze Teyze evin temizlikçisidir. Ancak evin çocuğu arkadaşlarıyla bir hafta içinde en çok solucan toplama yarışması yapmaktadırlar. Dolayısıyla odasında solucanlarını saklar. Piruze Teyze’nin evin her köşesini dip bucak temizleyeceğinden emin olan çocuk onun odasına girmesini istemez. “*Giremesin diye odamı kilitlemeyi bile düşünürdüm.*” diyerek hareketlerini kontrol eder.(Ü, s.17).

Emek’in Konukları hikâyesinde Huriye Öğretmen eve konukları geleceği için alışveriş yapmıştır. Aynı zamanda çok fazla yorulmuştur. Ne kadar yorgun olsa da dikkatini toplamaya çalışır. “*Huriye Hanım, birilerine çarpmamak için son gücünü ve dikkatini harcıyordu.*” (Ü, s.34).

“*Herkes Erdi mi Muradına?*” hikâyesinde Emine Teyze bilip bilmediği tüm konularda yargıda bulunur, duyduklarının doğruluğunu araştırmadan bire bin katarak herkese anlatır. Abbas’ın suçsuz olmasıyla onun hakkında söylediklerinden dolayı vicdan azabı çeker. Masum birine attığı iftiradan dolayı çok üzülür. Artık kendini kontrol etmeye karar verir. “*‘Bunun doğru olduğundan ne kadar eminim?’*”

sorusunu soracakmış hep kendine. Bire bin katarak anlatma huyundan vazgeçecekmiş.” (MK 1, s.65).

“Açık Hava Müzesinde Neler Oluyor?” hikâyesinde Açık Hava Müzesi’nde doğayı kirleten kişinin ahaliden özür dilemesi istenerek öz denetim değerine vurgu yapılmıştır. “...Bu kişi ortaya çıkıp özür dileyene kadar müzemize giriş çıkışlar durdurulmuştur.”(MK 3, s.37).

Ejderha Semercisi hikâyesinde “Çekirdek kabuklarını yere atan ziyaretçi bulunana kadar gezmeye devam edemeyeceğiz.”(MK 3, s.40).

Gece Yatusı hikâyesinde Naz arkadaşında gece kalmak ister. Ancak annesi buna izin vermez. Annesini ikna edemeyen Naz çok üzülse de annesine karşı tavrını kontrol eder. “Naz ağlamaklı oldu. Bağırıp çağırmak odanın kapısını vurup çıkmak istedi bir an. Çok iyi biliyordu ki o zaman şansını iyice kaybederdi.”(ZZK, s.36).

“Güneş Hep Orada mıydı?” hikâyesinde torunlarının yaramazlıklarındaki hatalarını anlamaları için birer öykü kurgulayan anneannenin anlattıklarından büyük torunu sıkılmıştır. Anneanne de onlara kırılmıştır ve kendine bir daha öykü anlatmayacağına dair söz vermiştir. “Bunların yanıtlarını verirdim ama artık size öykü anlatmamaya kararlıyım.”(VÖ, s.12).

Vampir Öyküsü hikâyesinde öykü yazması gereken bir annenin tüm aksaklıklara rağmen çalışmaya odaklanması ele alınır. “Bu düşünceleri kafamdan kovup çalışma masama oturdum.”(VÖ, s.53).

Coco hikâyesinde bahçıvan olarak çalışmaya gelen Hasan, evin köpeğiyle bir türlü anlaşamaz. Hasan’ın dediklerine anlam veremeyen köpeğe bir süre sonra sinirlenir. Çünkü köpek İngilizce konuşunca anlıyordur. “Bildiğim bütün küfürler aklıma geliyordu, ama biri duyarsa yerin dibine girerim diye, terbiyemi bozmuyordum.”(ÖNÇ, s.15).

“Behçet Amca Kendini Neden Eve Kapattı?” hikâyesinde Behçet Amca uzun bir süredir evden çıkmaz. Apartman komşuları, onun nasıl olduğunu öğrenmek için Barış’ı gönderir. Barış, Behçet Amca’nın ziline basar ve ona nasıl olduğunu sorar.

Aldığı cevaptan pek tatmin olmaz ancak onun yorgun bakışları karşısında daha fazla soru sormak istemez.. “... başka soru sormaya çekindim. Daha fazla kurcalamanın anlamı yoktu, iyi günler dileyerek ayrıldım.”(ÖNÇ, s.61).

TED’in Gizemi hikâyesinde TED’in davranışlarının kontrolünü sağladığı ifade edilir. “*TED, kendini denetlemeyi çok iyi bilen akıllı bir kedi.*”(KTS, s.16).

Ken Geldi hikâyesinde Ken Viyana’dan gelen Türkçeyi hiç bilmeyen bir öğrenci olmasına rağmen kendine güveni öz denetim değeriyle desteklenir. “*En kısa zamanda bu dili öğrenecek, arkadaşlarıyla iletişim kurabilecekti*”(KTS, s.25).

Korkak Kedi hikâyesinde her şeyin kendi kontrolümüz altında olduğu ifade edilir. “*Korkuları içimizde biz büyütürüz aslında, hepsini aşmak elimizde.*”(KTS, s.57).

Gizem Çözülüyor hikâyesinde Ozan ve Gamze, TED’i takip ederek Kanat’ın evine konuk olurlar. Maddi imkânları yetersiz olan biri yanında Ozan, ettiği laftan utanır ancak bunu belli etmez. “*Ozan da böyle bir şey söylediği için kendine kızdı ama belli etmedi.*”(KTS, s.68).

4.2.4. Sabır Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Sabır, Türkçe sözlükte “1. “Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç. 2.“Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme” olarak tanımlanmıştır. (TDK, 2011: 1996).

Sabır, sıkıntılı durumlar karşısında, uzun vadeli hedefleri noktasında, bireyin sessizce bekleme erdemidir. Mavisel Yener’in hikâyelerinde ele alınan “sabır” değerine ilişkin bulgular Tablo 4. 5’de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Sabır” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Karamelli Akide Şekeri	Balık Evi	63,69	2	0	2	17%
2	Çikolata Zamanı	Çikolata Zamanı	31	1	1	1	8%
3	Zaman Torbası	Kumbara	15	1	0	1	8%
4	Kedi TED'in Serüvenleri	Kedi TED'in Serüvenleri	8	1	0	1	8%
5	Kedi TED'in Serüvenleri	Ken Geldi	29	1	0	1	8%
6	Kedi TED'in Serüvenleri	Barış'ın Flütü Nerede?	35, 35, 38, 38, 40, 40	6	0	6	50%
TOPLAM				11	1	12	100

Tablo 4.5 incelendiğinde Mavisel Yener'in hikâyelerinde sabır değerine en fazla “Barış'ın Flütü Nerede?” (f=6), adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Balık Evi” (f=2) , “Çikolata Zamanı” ve “Kumbara” hikâyelerinde “sabır” değerinin dağılımı (f=1) eşittir. Olumsuz sabır değeri “Çikolata Zamanı” hikâyesinde (f=1)dir. İncelenen 144 hikâyenin 6'sında sabır değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise sabır değerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Balık Evi hikâyesinde babalarının aldığı akvaryumun hemen kurulmasını istemeleri üzerine annelerinin sözü sabır değerini şu şekilde ifade eder: “-Babanız biraz soluklansın, az sonra kurarız.” (KAŞ, s. 63).

Çikolata zamanı hikâyesinde çocuklar çikolata yemek isterler. Ancak anneleri izin verene kadar sabırla beklerler.” *Sabırlı olmayı öğrenin, az sonra öğlen yemeği yiyeceğiz.*” (ÇZ, s.31).

Kumbara hikâyesinde Tina, anneannesinin emanet ettiği sandığı açmak için iki sene sabırla bekler. “Tina ve annesi sandığı hemen açmadılar. Sandığın içindeki

günlük, fotoğraflar, zarflar ve yüzlerce kâğıtla karşılaştıklarında Tina on üç yaşındaydı.”(ZT, s.15).

Kedi TED’in Serüvenleri hikâyesinde sabır değeri Barış’ın yazacağı öykü kahramanının kim olduğuyla ilgili okuyucuyla karşılıklı ele alınır. “ ‘O da kim?’ dediğinizi duyar gibi oldum. Bunu öğrenmek için sabırlı olmaya ne dersiniz?”(KTS, s.8).

Ken geldi hikâyesinde Ken Viyana’dan gelen bir öğrencidir ve Türkçe hiç konuşamaz. Dolayısıyla arkadaşlık kurması biraz zaman alacaktır. “*Sevmek tanımakla başlar.*”(KTS, s.29).

“Barış’ın Flütü Nerede?” hikâyesinde Bilimcan müzik gecesi için flüt çalmak ister. Ancak enstrüman çalmanın sabır gerektirdiği dile getirilir. “*Hem, bir günde öğrenilmez ki böyle şeyler...*”(KTS, s.35). Dostu olan TED, Bilimcan’a sabırlı olması konusunda destek verir. “*Biraz sakinleşsen daha güzel çalacaksın. Madem yeni öğreniyorsun, elbette gitgide iyi olacak ve bir gün bize konser bile verebileceksin.*”(KTS, s.35). “*Bir günde öğrenebileceğini mi sanıyorsun...*”(KTS, s.38). “*İstemez olur muyum miyavv, ama bu kadar sabırsız olursan hiçbir şey öğrenemezsin... mırnavv...*”(KTS, s.38). “*Yetenekli olmak işe yaramaz, sabırsızsın...*” Müzik gecesine katılacak öğrenciler ciddi çalışırlar. “*Hepsi de uzun süre, sabırla çalışmışlardı.*”(KTS, s.40). Bilimcan onları izleyince emek vermesi gerektiğini bunun içinde sabırlı olması gerektiğini anlar. “*Bir sonraki yıl daha çok hazırlık yapacak, o da bir müzik aleti çalacaktı.*”(KTS, s.40).

4.2.5. Sevgi Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Sevgi, Türkçe sözlükte “*insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu*” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2011:2081).

İnsanın bir şeye ya da bir bireye karşı yakın olduğu sevgi değeri maddi ya da manevi bir şeye karşı hissedilebilir. Mavisel Yener’in hikâyelerinde ele alınan “sevgi” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Sevgi” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Karamelli Akide Şekeri	Karamelli Akide Şekeri	7,7, 7, 7, 7, 8, 8, 8, 10, 10	10	0	10	11%
2	Karamelli Akide Şekeri	Canım Öğretmeni m	13, 18, 19	3	0	3	3%
3	Karamelli Akide Şekeri	Mendilci Çocuk	22	1	0	1	1%
4	Karamelli Akide Şekeri	Badem Ağacı	33, 34	2	0	2	2%
5	Karamelli Akide Şekeri	Uzaylılar Bize Geldi	58	1	0	1	1%
6	Karamelli Akide Şekeri	Balık Evi	61	1	0	1	1%
7	Hayaletten Mektuplar	Hayaletten Mektuplar	7, 10, 19, 20, 21, 22, 35, 35	8	0	8	9%
8	Hayaletten Mektuplar	Çılgın Yengeç Lokantası	39, 44, 62, 63, 63, 66	6	0	6	6%
9	Gölgeler Islanmaz	Gitme Umut	16	1	0	1	1%
10	Gölgeler Islanmaz	Güvercin Çağı	62, 65	2	0	2	2%
11	Gölgeler Islanmaz	Su Yeşili	67	1	0	1	1%
12	Gölgeler Islanmaz	Gönül	92,93	2	0	2	2%
13	Gölgeler Islanmaz	Kedi	101	1	0	1	1%
14	Gölgeler Islanmaz	Haşhaş Çiçeği	138, 144,	2	0	2	2%
15	Çikolata Zamanı	Hamarat Kız Ece	17	1	0	1	1%
16	Çikolata Zamanı	Çikolata Zamanı	27	1	0	1	1%

Tablo 4.6. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
17	Gitme Dönmezsın	Arın	45	1	0	1	1%
18	Gitme Dönmezsın	Kavara	80, 82	2	0	2	2%
19	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Leya da Kim?	18, 23, 28, 29,	4	0	4	4%
20	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Tanıdık Kokular Koleksiyonu	31, 34	2	0	2	2%
21	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Gizem Çözülüyor	57	1	0	1	1%
22	Mucize Kasabası 2 Uçan Kitaplık	Kırmızı Balonda Ne Var?	41, 42	2	0	2	2%
23	Mucize Kasabası 2 Uçan Kitaplık	İki Dinle Bir Söyle	55, 55,	2	0	2	2%
24	Mucize Kasabası 2 Uçan Kitaplık	Leyla Neler Yazmış?	56, 57	2	0	2	2%
25	Mucize Kasabası 2 Uçan Kitaplık	Herkes Erdi mi Muradına?	58, 58, 59, 60	4	0	4	4%
26	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Açık hava Müzesinde Neler Oluyor?	37	0	1	1	1%
27	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	9	1	0	1	1%

Tablo 4.6. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
28	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	Bir Soru Bin Yanıt	24	1	0	1	1%
29	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	Bizim Evde Her Şey Canlı	45	1	0	1	1%
30	Vampir Öyküsü	Bebek	44, 44, 47	3	0	3	3%
31	Zaman Torbası	Kumbara	8, 9	2	0	2	2%
32	Zaman Torbası	Kadışon	24	1	0	1	1%
33	Zaman Torbası	Mektup Kimden?	42, 45	2	0	2	2%
34	Zaman Torbası	Zaman Torbası	47, 52	2	0	2	2%
35	Zaman Torbası	Kar Yelkenlisi	56	1	0	1	1%
36	Öğretmen Neden Çıldırdı?	Aç mısın Tok musun?	7	7	0	1	1%
37	Öğretmen Neden Çıldırdı?	Sevinç'le Sevinçli Sabahlar	25	1	0	1	1%
38	Kedi TED'in Serüvenleri	Kedi Ted'in Serüvenleri	6, 7, 7, 7, 9	5	0	5	5%
39	Kedi TED'in Serüvenleri	Ken Geldi	22, 23, 26, 29	4	0	4	4%
40	Kedi TED'in Serüvenleri	Korkak Kedi	52	1	0	1	1%
41	Kedi TED'in Serüvenleri	Barış'ın Flütü Nerede?	40	1	0	1	1%
42	Kedi TED'in Serüvenleri	Mikrofonda ki Kedi	49	1	0	1	1%

Tablo 4.6. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
43	Kedi TED'in Serüvenleri	Gizem Çözülüyor	63	1	0	1	1%
44	Kedi TED'in Serüvenleri	Her Şey Düşlemekle Başlar	70	1	0	1	1%
TOPLAM				93	1	94	100

Tablo 4.6. incelendiğinde Mavisel Yener'in hikâyelerinde sevgi değerine en fazla “Karamelli Akide Şekeri” (f=10) adlı hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Hayaletten Mektuplar” hikâyesinde sevgi değeri (f=8) eşittir. “Çılgın Yengeç Lokantası”, “Kedi TED'in Serüvenleri” hikâyelerinde sevgi değeri (f=6) dır. “ Ken Geldi”, “Leya da Kim?”, “Herkes Erdi mi Muradına?” hikâyelerinde sevgi değeri (f=4), “Benek” ve “Canım Öğretmenim” hikâyelerinde sevgi değeri(f=3) eşittir. “Badem Ağacı”, “Haşhaş Çiçeği”, “Kavara”, “Gönül”, “Kumbara”, “Mektup Kimden?”, “Zaman Torbası”, “Güvercin Çağı”, “Leyla Neler Yazmış?”, “Kırmızı Balonda Ne Var?”, “İki Dinle Bir Söyle”, “Tanıdık Kokular Koleksiyonu” hikâyelerinde sevgi değeri (f=2) eşittir. “Su Yeşili”, “Kedi”, “Hamarat Kız Ece”, “Çikolata Zamanı”, “Arın”, “Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı”, “Bir Soru Bin Yanıt”, “Bizim Evde Her Şey Canlı”, “Kadıron”, “Kar Yelkenlisi”, “Aç mısın Tok musun?”, “Sevinç'le Sevinçli Sabahlar”, “Balık Evi”, “Uzaylılar Bize Geldi”, “Mendilci Çocuk”, “Korkak Kedi”, “Barış'ın Flütü Nerede?”, “Mikrofondaki Kedi”, “Gizem Çözülüyor”, “Her Şey Düşlemekle Başlar” , “Açık hava Müzesinde Neler Oluyor?”, “Gizem Çözülüyor” hikâyelerinde sevgi değeri (f=1) eşittir. Olumsuz sevgi değeri “Açık Hava Müzesi'nde Neler Oluyor?” hikâyesinde (f=1)dir. İncelenen 144 hikâyenin 44'ünde sevgi değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise sevgi değerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Doğa Sevgisi

Karamelli Akide Şekeri adlı hikâyede anneanneninin balkonunda yetiştirdiği çiçeklere karşı duyduğu sevgi şu şekilde ifade edilmiştir: “Çiçekleriyle konuşmaya başladı mı, dilindeki sözcükler bitmek bilmezdi.” (*Karamelli Akide Şekeri*, 7)

Hayaletten mektuplar hikâyesinde sınıfta sosyal kulüp seçimleri yapılmıştır. “Erhan ile birlikte Çevre Koruma Kolu’na seçildim.(...) Geçen hafta okul bahçemizle başladık çevre temizliğine, daha sonra da deniz kenarına atılmış plastik şişeleri, poşetleri topladık.”(HM, s. 22). “Vefalı birileri yaşlılığınızda sizi de çağırırsa okulunuza, siz bunun yanına bir fidan daha dikin.”(HM, s.35).

“Açık hava Müzesinde Neler Oluyor?” hikâyesinde çekirdek kabuklarını doğaya atan kişinin bulunması için çıktıklarının duyurusuna yer verilmiş. Doğayı sevmek onu temiz tutmakla başlar. “Ey ahali, duyduk duymadık demeyiin. Kasabamız belediyesinin tertemiz baktığı Açık Hava Müzemizde çekirdek yiyerek kabuklarını Ejderha Semercisi’nin kulübesinin önüne atan bir ziyaretçinin olduğu belirlenmiştir.”(MK 3,s.37).

Korkak Kedi hikâyesinde okul pikniğe gider. Ozan ise kulaklığı takılı müzik dinler. Onun doğanın sesine karşı kayıtsız kalışı, doğa aşığı TED tarafından eleştirilir. “Kuş seslerini dinlemek varken, neden Ozan kulaklarını doğanın sesine kapatıyordu ki...”(KTS, s.52).

Torun Sevgisi

Karamelli Akide Şekeri hikâyesinde anneanne torunu her geldiğinde sevgiyle kapıyı açar. “Lastikli pazen eteğiyle kapıyı gülümseyerek açar...” (*Karamelli Akide Şekeri*, 7) “-Hoş geldin, hemen gir; yemekler sıcak, derdi.” (*Karamelli Akide Şekeri*, 8) Anneanne çok rahatsız olduğu halde torununa olan sevgisinden dolayı onun için her şeyi yapmaya hazır olduğunu torununun şu sözlerinden anlıyoruz: “Anneannem dizleri ağrıdığı için hep yakınırdı, bir de gözleri eskisi gibi görmüyordu; ama yine de benim için her şeyi yapmaya hazırdı.” (*Karamelli Akide Şekeri*, 8)

Aile Sevgisi

Karamelli Akide Şekeri hikâyesinde anneanne ve torunun birbirlerine sevgi ile bağlı olmalarıyla başlamıştır. “*Ne zaman karamelli akide şekeri yesem sevgi kokar nefesim...*” (KAŞ, s.7) “*Bana şeker yasak ama çok seviyorum...*” (KAŞ, s.10) “*Ders bitiminde anneanneme uğramadan arka sokaktaki evimize gitmezdim. Bana olan sevgisini sesinden, gözlerinin renginden, mutfaktaki kokudan anlardım...*” (KAŞ, s.7) “*Okuldan çıkış saatimi bilir, hazırlığını yapardı.*” (KAŞ, s.7) Çocuk annesini ve anneannesini gücendirmek istemez. Anneannesini marifetli börekleri için överken annesinin gücendiğini görmüş ve durumu şu sözlerle düzeltmiştir: “*-Otlu börekler ustasının ustası! Bu sözüm hem annemi hem de anneannemi memnun etmeye yetmişti.*” (KAŞ, s.8) Birbirine karşı duyulan sevgi dostluk bağı kurulduğunda yeri geldiğinde sır saklamayı da gerektirir. Anneanne ve torun arasındaki bağ yetişkin çocuk bağından çıkmış sıkı bir dostluğa dönüşmüştür. “*Onunla aramızda sır kaldı kavanoz...*” (Karamelli Akide Şekeri, s. 10).

Balık Evi hikâyesinde babalarının eve gelişini merakla bekleyen çocukların kapıyı sevgiyle açmaları şu şekilde ifade edilir: “*Zilin sesini duyar duymaz kapıya koştuk.*” (KAŞ, s. 61).

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde Fidan’ın teyzesine olan bağı aile bireylerine sevgi değerini ifade eder. “*Öyle çok gülüyor ve güldürüyor ki beni, beraber balon olup uçacağız bir gün. Duygularımı en iyi anlayanlardan biri o. Onunla beraberken çok muttuyum.*” (HM, s.7).

Çılgın Yengeç Lokantası hikâyesinde dayısı yeğeninin birbirlerine yazdıkları mektuplarda aile sevgisi görülmektedir. “*Çok özlediğim ülkemin ve ailemin kokusunu gönderiyorsun mektuplarında.*” (HM, s.63). “*Canım dayıcığım, seni çok seviyorum. Mektuplarımı hep yanıtladın, bizi habersiz bırakmadın. Mektuplarını yaşamım boyunca saklayacağım, onlar benim için çok değerli*” (HM, s. 66).

Gitme Umut hikâyesinde Melek anneannesine olan sevgisini şu şekilde dile getirir: “*Anneannemin Çobanyıldızı’nda yaşadığına inandım, gerçekten inandım... ama... çok özledim onu.*” (GI, s. 16).

Hamarat Kız Ece hikâyesinde, Ece annesine kahvaltı hazırlayarak sürpriz yapmak ister. Çünkü insan sevdiğine sürpriz yapmak ister. Çok fazla aksilikle karşılaşsa da annesine sürpriz yapacağı için her şeyin üstesinden gelir. “*Anneme sürpriz yapıp kahvaltı hazırlayacaktım. Bunu düşünmek bile beni heyecanlandırmıştı.*” (ÇZ, s.17).

Tanıdık Kokular Koleksiyonu hikâyesinde Leyla’nın babası, bilgisayarını çaldıkları için çok üzgündür. Leyla da babası üzüldüğü için çok üzgündür. Aile bireyleri arasındaki yoğun sevgi bağı tüm duyguları da beraber hissetmelerini sağlar. “*...babam üzgün olduğundan ben de üzgünüm.*”(MK 1, s.31).

Arın hikâyesinde babası maden ocağında çalışan Nedim’in onun canına olan endişeleri sevgi değeriyle işlenmiştir. “*Babam işten eve dönünce ‘yaşıyor’ diye sevinirdi ev halkı. Her gün yüreğimizin ortasında keskin, acıtıcı bir özlemle beklerdik onu. Ya göçük olduysa ya babam dönmezse...*”(GD, s.45).

Bebek hikâyesinde çocuk her sabah babasına olan sevgisini ifade edecek bir işaret bırakır. “*...aynaya yüzümü yapıştırıp dudağımla iz yaptım. Babam tıraş olurken bu izi görür, ona öpücük gönderdiğimi anlardı.*”(VÖ, s.44).

Kumbara hikâyesinde Tina’nın anneannesine çocukken dayısı kumbara hediye eder. Seksen yaşına gelmesine rağmen dayısından kalan kumbarayı hâlâ saklar.(ZT, s.9).

Zaman Torbası hikâyesinde baba ve oğulun sevinçle birbirlerine ayırdıkları zamandan bahseder. Babası yorgun olsa da çocuğuyla vakit geçirebilmek için ona zaman ayırır. “*...masal programını benimle dinleyen babamın yorgun olduğunu gözlerinden anlıyordum.*”(ZT, s.47). “*Bu torbanın ağzını açıp elimizi uzattığımızda ışıltı, bilgiyi, sevgiyi yakalamaktı belki de en güzeli.*”(ZT, s.52).

Kar Yelkenlisi hikâyesinde Adil babasına çok düşkündür. Kışın köye çok kar yağar. Babası kente indi mi yoğun kar yağışından köye gelemmez. Bu yüzden Adil çok endişelenir. “*Kar yolları kapayınca babası kentten dönemezdi, o zaman Adil’in içinden kartopu oynamak bile gelmezdi. Akli yollara düşen babasında kalırdı.*”(ZT, s.56).

Kardeş Sevgisi

Bebek hikâyesinde yeni kardeşleri olan çocukların bebeği evde bekleme telaşı ele alınır. Bebeği sahiplenmiş ve sabırsızlıkla gelmesini beklerler.(VÖ, s.47).

Öğrenci Sevgisi

“Aç mısın Tok musun?” hikâyesinde bir yazarın öğrencileriyle buluşacağı imza günü vardır. Söyleşiye gelen yazarın öğrencilere olan sevgisi ele alınır. “Yolumuzu gözleyen öğrencilerin ışıltılı yüzleri bahar coşkusu doldurdu yüzüme.”(ÖNÇ, s.7).

Arkadaş Sevgisi

Canım Öğretmenim hikâyesinde Nasreddin'den herkes Nasreddin Hoca gibi gülmesini bekler. Ancak Nasreddin öyle mimikleri belli olmayan bir çocuktur ki... Bu halinden ailesi bile rahatsız olur. Ancak arkadaşı onu bu haliyle çok sever. “En sevdiğim arkadaşlarımdan, sırdaşlarımdan biridir.” (KAŞ, s.13). Arkadaşını çok sevdiği için onun mutluluğuyla kendisi de mutlu olan çocuk sevgi değerini şöyle ifade eder: “O Nasreddin herkesi güldürüp düşündürüyorsa, benim arkadaşım Nasreddin, Fransızca şarkılar söyleyecek!” (KAŞ, s. 19).

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde Meltem ve Fidan'ın birbirlerine yazdıkları mektupta arkadaş sevgisi açıkça görülmektedir. “O gün defterime yazdığın sözleri okuyunca, bir kez daha anladım seni ne çok özlediğimi.”(HM, s. 10). “Gülen gözlerin hep gülsün, kırk dokuz yaşımızda da birbirimizi unutmayalım, vefalı dostlar olalım.”(HM, s.35).

Gönül hikâyesinde Dilşad hastanede tedavi görmektedir. Böyle zamanlarda dostu duyulan ihtiyaç sevgi değeriyle dile getirilmiştir. Ziyaretine gelen Gönül sevdiği diğer arkadaşlarından da notlar getirmiştir. “Gülümsemenin güzelliğini yüreğinde taşıyan birisin sevgili Dilşad, aramıza çabuk dön.” (GI, s.92).

Haşhaş Çiçeği hikâyesinde bir buçuk yıl sonra işine geri döndüğünde arkadaşlarını görececek olmanın sevgisi dile getirilmiştir. (GI, s. 138).

Ken Geldi hikâyesinde Ken yabancı uyruklu bir öğrencidir. Ancak Barış ile aynı dili konuşmasalar da aralarındaki bağ sevgi bağıdır. “Dost olabilmek için her

zaman aynı dili konuşmak gerekmiyordu, yürek dili kapıları açan sihirli anahtardı. Sevmek tanımakla başlar.” (KTS, s.29).

“Barış’ın Flütü Nerede?” hikâyesinde Bilimcan adlı kedi yeteneği olmadığı halde hızlı bir şekilde müzik aleti çalmak ister. Ancak başaramaz. Dostu olan TED arkadaşına değer verdiğini şu sevgi sözleriyle ifade eder. “İlle de sahneye çıkman gerekmiyor, ben seni seviyorum ve dünyada bir benzerinin olmadığını biliyorum.”(KTS, s.40).

Mikrofondaki Kedi hikâyesinde TED arkadaşsız olmanın gerçek yalnızlık olduğunu düşünür. “Sesini duyan, ona yanıt veren birileri olduğu için ne kadar şanslı olduğunu düşündü.”(KTS, s.49). Kötü bir rüya gören TED için arkadaşı Bilimcan endişelenir. Gerçek dost, dostu için endişelenendir. “Miyav, miyavvv iyi misin? Miyav, miyavvvv.”(KTS, s.49).

Her Şey Düşlemekle Başlar hikâyesinde kedi TED, Kanat, Ozan ve Gamze’nin tanışmalarına vesile olur. TED aynı zamanda Kanat’ın da kedisidir ve adı da Kiraz’dır. Evinden dışarı çıkmakta zorlanan tekerlekli sandalyedeki Kanat ile Ozan ve Gamze arasında bir arkadaşlık başlar. Birbirleriyle mektuplaşarak hediyeleşirler. Buna da yardım eden kedi TED’dir. “...Kiraz’a yük olur mu emin değilim ama sırtına sizin için bir dergi bağladım, içindeki karikatürlere bayılacaksınız.”(KTS, s.70).

Öğretmen Sevgisi

Canım Öğretmenim hikâyesinde Nasreddin’in müzik öğretmeni için söylemiş olduğu şu ifadeler sevgi değerine örnektir: “-Canım öğğretmenim benim, çok seviyorum onu, hağika biği...”(KAŞ, s. 18).

Karşı Cinse Duyulan Sevgi

Badem Ağacı hikâyesinde hikâyede karşı cinse duyulan duygusal hisler şu şekilde ifade edilmiştir: “Onu görünce kıpır kıpır olmuştu içim, kalbim heyecandan yerinden fırlayacaktı. Koyu renkli dağınık saçları, koşmaktan al al olmuş yanaklarıyla geldi yanımıza. Okuldan yeni dönüyordu; gri pantolon, beyaz gömlek nasıl da yakışıyordu ona.” (KAŞ, s. 33) “Onu her gördüğümde kalbimin çarptığını

bilsene düşünürdü? Onu beklerken sanki bin yıl geçmiş, bin düş kurmuştum.” (KAŞ, s. 34)

Güvercin Çağı hikâyesinde kambur piyangocu Şahin ve Münevver arasındaki aşk anlatılmıştır. *“Onun yemci teyze Münevver’e sevdalı olduğunu güvercinlerden başka kimse bilmezdi.” (GI, s. 62)*

Su Yeşili hikâyesinde eşini bir gecelik hata ile aldatan adamın aslında karısına duyduğu yoğun sevgi ve pişmanlığı dile getirilir. (GI, s.67).

Haşhaş Çiçeği hikâyesinde Sedat’tan sevdiği kadın haşhaş çiçeği fotoğrafları istemiştir. Ancak Afyon’a giderken fotoğraf makinasını unutmuştur. Sevdiğine fotoğraf götüremeyecekse de haşhaş çiçekleri götürerek ona olan sevgisini ifade eder. *“Tamam, Ankara’dan gelirken çekemedim fotoğraflarını ama kendini getirdim sana.” (GI, s. 144).*

Kavara hikâyesinde Orhan ve Tülin’in birbirlerine olan sevgileri ele alınır. *“Orhan ona daha ilk günden yangındı.” (GD, s.80). “Onun gülüşleri, arada attığı laflar merhem gibi geliyordu... Orhan’a güzel görünüp görünmediğini denetlerdi.” (GD, s.80).*

Farklı Gezegende Yaşayanlara Duyulan Sevgi

Uzaylılar Bize Geldi hikâyesinde Kunduki gezegenindeki uzaylıların dünyada kalan dostlarıyla kurdukları sevgi bağı şu şekilde ifade edilmiştir: *“Kunduki’de yaşayanlar uzaktan masmavi görünen dünyayı ve oradaki kardeşlerini hep sevdiler. Yüreğimizde hiç kötülük barındırmadığımız için gezegenimiz gün geçtikçe güzelleşti. Önceleri dünyalı kardeşlerimizle görüşürdük fakat sonraları görüşemez olduk. Yüzyıllar geçtikçe dünyalılar bizi unuttukları gibi sevmeyi de unutmaya başladılar. Ama biz buna dayanamazdık. Onlar bizim kardeşlerimizdi.” (KAŞ, s. 58).*

Hayvan Sevgisi

Mendilci Çocuk hikâyesinde çocuğun şişe kırıklarını sokaktan toplayarak doğadaki canlılara karşı merhameti ele alınır. *“Sokak köpekleriyle kedilerin ayağını kesmesin diye, camları yerden alıp bir kenara istifledi.” (KAŞ, s.22).*

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde Fidan'ın köpeği olunca hissettiği sevgi anlatılmıştır. “Yıllardır istediğim şey gerçekleşti ve bir köpek aldık. Daha üç aylık, çoban köpeği. Çok sevimli.” (HM, s.19). “İnsan sevdiği bir kişi ya da canlı hakkında karar verirken daha hoş görülüyor, değil mi Fidan?” (HM, s. 20).

Kedi hikâyesinde kedi sevgisi insan sevgisiyle ilişkilendirilerek ele alınmıştır. (GI, s.101).

“*Leya da Kim?*” hikâyesinde gemide gelen kedi ile Leyla arasındaki bağ ele alınmıştır. Leyla kedi ile konuşabilen, onu anlayan bir çocuktur. Buna kendisi de çok şaşırır. Kediye sorduğunda aralarındaki iletişimin kaynağının sevgi olduğunu öğrenir. “Sevgiyle yapılan bir kodlama bu.” (MK 1, s.18). Leyla aralarında bağ oluşan bu kediye Leya ismini verir ve birbirlerini severler. “Kedinin aşağı doğru yatık kulaklarını okşamış. O da alçak sesli, bir titreşimle mırlamış.” (MK 1, s.23). “Onu kaybetmek istemediğini fark etmiş. ‘İkimiz arkadaşız artık Leya.’” (MK 1, s.28). “Leya Leyla’nın gözlerinden sevgi ışığının yansıdığını görmüş.” (MK 1, s.29).

Tanıdık Kokular Koleksiyonu hikâyesinde hayvanlar ve insanlar birbirinin dilini bilmesede de yüreklerindeki sevginin anlaşılacağı ele alınır. “Çünkü dünyanın neresinde olursak olalım, sevginin dili aynıdır.” (MK 1, s.34).

İki Dinle Bir Söyle hikâyesinde “Sadece kedileri çok sevenler, anlamaya çalışanlar benim söylediklerimi algılayabiliyorlar.” (MK 1, s.55).

Gizem Çözülüyor “*Leyla Neler Yazmış?*” hikâyesinde “İşte sihir bu aslında... Birbirimizi seviyoruz.” (MK 1, s.57).

Kavara hikâyesinde insanlar ve hayvanlar arasındaki karşılıklı sevgi bağı işlenmiş. “Kedi bunu senin öyle bir anında veriyor k, canın sıkıldığında, yalnız kaldığında, kendini kötü duyumsadığın anlarda geliyor, sana sokuluyor ve öpüveriyor.” (GD, s.82).

Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı hikâyesinde Zeki'ye babası muhabbetkuşu alır ve aile bireyleri onu sevgiyle besler. (ZZK, s.9).

Bir Soru Bin Yanıt hikâyesinde pencerelerinin kenarına konan kuşu eve alan Barış'ın onunla arkadaş olması ele alınır. “*Kuş Barış’la iyi arkadaş olmuştu.*”(ZZK, s.24).

Bizim Evde Her Şey Canlı hikâyesinde Pamuk isimli kedi Gül Hanım'ın en yakın arkadaşıdır. “*Ah Pamuk, sen de olmasan beni kim anlar?*”(ZZK, s.45).

Kedi TED’in Serüvenleri hikâyesinde Barış yazacağı öykünün ilgisini en çok çeken konuda olmasını ister. O da hayvanlara olan sevgisi... “*Kısa film öyküm hayvanlar hakkında olmalı. Çünkü hayvan öyküleri okumayı çok severim.*”(KTS, s.7).

Ken Geldi hikâyesinde Ken'in hayvan sevgisinden bahseder. Ken Viyana'dan gelirken kedisini orada bırakmak zorunda kalır. Buna rağmen yanında kedisinin fotosunu getirir. “*İlk iş olarak Viyana'dan taşınırken bırakmak zorunda kaldığı kedisinin fotoğrafını dolabının içine sıkıştırdı.*”(KTS, s.26).

Gizem Çözülüyor hikâyesinde Türk Eğitim Derneği okulu öğrencilerinin TED'e olan bağları ve onun sağlığı için de ellerinden geleni yaptığına değinilir. “*Kedimizi besliyor, sağlığıyla ilgileniyor ve çok seviyoruz.*”(KTS, s.63).

Kitap Sevgisi

Hayaletten mektuplar hikâyesinde “*Okuduğun kitabı bana gönderirsen sevinirim. Ben şu sıralar Küçük Prens'i okuyorum. Bu ikinci okuyuşum. Her defasında başka güzel geliyor.*”(HM, s.21).

“*Kırmızı Balonda Ne Var?*” hikâyesinde kasabaya sıcak hava balonu iner. Balonun içi kitap doludur. Balondaki dede bu kitapları indiği yerdeki insanlarla değiştirir. Verdiği kadar kitap ve yiyecek alır yoluna devam eder. Amacı kitapların okunmasıdır. “*Okumak insanın hayatını değiştirir! Benim yaşama amacım bu. Kitapların sevilip okunması.*”(MK 2, 41). “*Çünkü uçarken hep kitap okurum.*”(MK 2, s.42).

İki Dinle Bir Söyle hikâyesinde Leyla ile Leya kitapların hayatlarını olumlu yönde nasıl değiştirdiğini anlatır. “*Okumak insanın hayatını değiştirir.*”(MK 2, s.55).

“Bugün Leyla ile beraber okuduğumuz şiirler hayatımızı değiştirdi. Artık cırcır böceklerini duyabiliyoruz.”(MK 2, s.55).

“Leyla Neler Yazmış?” hikâyesinde kasabayı ziyaret eden dedenin verdiği kitaplar sayesinde bol kitap okuyan Leyla için yazmak da sıkıcı değildir. Kitapları hem kendileri okumuş hem de yakın çevresine okutup gözlem yapabilmüşler. Kitap okumanın insan hayatına olumlu etkilerine bu hikâyede de yer verilmiştir. “Leyla ile Leyla, uçan kitaplıktan aldıkları bütün kitapları okuduktan sonra, harflerin ve seslerin dünyasında yolculuğa çıktıklarında kendilerinde yaptığı değişimleri konuşmuşlar. Leyla hepsini deftere yazmış. Sonra kitapları başkalarına da okutup gözlem yapmaya başlamışlar.”(MK 2, s.56).

“Herkes Erdi mi Muradına?” yaşlı dedenin bıraktığı kitapları kasabada okuyan herkeste olumlu değişimler olur. “Leyla, kitapların hayatları nasıl değiştirdiği konusunda bir kitap yazmaya karar vermiş.”(MK 2, s.59)

Kumbara hikâyesinde Tina’nın anneannesi kitapları çok seviyordur. “Bu odadaki kitaplıkta öylesine çok kitap vardı ki; Tina bu kadar kitabı kitapçı raflarında bile görmemişti.”(ZT, s.8).

Kedi TED’in Serüvenleri hikâyesinde Barış kitapları çok sever. “Kitaplığımda ne çok kitap var bir bilerseniz.”(KTS, s.7). “Düşler kurmayı, araştırma yapmayı, kitap okumayı çok seviyor.”(KTS, s.9).

İnsan Sevgisi

Çulgın Yengeç Lokantası hikâyesinde “Karşımızdakine değer veriyorsak, her şeyi zamanında yapmalıyız.”(HM, s.44). Pau Türkçeyi öğrenmek için çaba göstermektedir ve hiç tanımadığı öğrencilerin onun için iyilik yapıyor olması sevgi değerini ifade eder. “Sınıfça düşünsel olarak onun yanında olduğunuzu söylediğimde gözleri doldu koskocaman adamın. Birilerini yanında duyumsamak her zaman yüreklendirir insanları, başarıya yürümelerini kolaylaştırır.”(HM, s.62).

Kadişon hikâyesinde Ahmet kente doğru eşeğiyle yola çıkar ve yolda gördüğü herkese selam verir. “Tanısın tanımasın gördüğü her insanla selamlaşır.”

Ahmet. ‘Selam vermek gerek, buralıysa hemşehrimizdir, değilse misafirimizdir.’ diye düşünürdü.”(ZT, s.24).

“Mektup Kimden?” hikâyesinde Hakan, yirmi bir yıl önce kendi adına yolladığı mektubu almıştır. Mektubu okuduğunda çocukluk anılarına geri döner. Mektupta birlik ve beraberliğin önemini anımsatan şiir dizeleri vardır. “Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür/ ve bir orman gibi kardeşçesine.”(ZT, s.42). Bu mısralardan etkilenen Hakan, birlik ve beraberliğin önemini karıncalara, kardeşinin arkadaşlarına, öğretmenlerine anlatır. “Birliğin ardında çokluğun olduğunu anlattım.”(ZT, s.45). “Hücrelerimizde ağaçlar gibi tek ve bağımsız yaşıyor ama barış içinde bulunmak zorundalar, el ele, kardeşçe...”(ZT, s.45).

Memleket Sevgisi

Güvercin Çağı hikâyesinde kambur piyancı Şahin sevdiği kadın olan Münevver’i kaybettikten sonra memleketine olan sevgisini dile getirir. “Öykü kokan bu mavi kenti seviyorum.”(GI, s.65).

Çılgın Yengeç Lokantası hikâyesinde vatanından uzak olan dayının, yeğenine yazdığı mektupla memleketine olan sevgi değeri ele alınır. “Türkiye’den gelen her mektubun ayrı bir güzelliği var.”(HM, s. 39). “Çok özlediğim ülkemin ve ailemin kokusunu gönderiyorsun mektuplarında.”(HM, s.63).

Evlat Sevgisi

Gönül hikâyesinde Dilşad hastanede yatar. Oğlundan gelen şiir onu çok duygulandırır, oğlunun dizelerini içine çekerek okur. (GI, s.93).

Çikolata Zamanı hikâyesinde annelikle ilgili bir seminere katılır ve çocuklarına olan sevgisini farklı yollarla göstermeye başlar. “Bize gösterdiği sevgi titreşimlerini okulda da duyumsamamız için yazdığı küçük mektupları beslenme çantalarımıza koyuyordu.” (ÇZ, s. 27).

Meslek Sevgisi

“Herkes Erdi mi Muradına?” hikâyesinde uça kitaplığıyla kasaba kasaba gezen dede herkese kitap sevgisi kazandırdığı için işinden gurur duyar. İnsanlara

olumlu davranışlar kazandırmak hoşuna gider. “Sevimli dede, kona göçe, dura uça dolaşıp kitap değişimi yapmaya devam etmiş.” (MK 2, s.58).

Sevinç’le Sevinçli Sabahlar hikâyesinde Sevinç televizyon programı yapar ve mesleğini çok sever. “Seviyordu işini... İnsanlara ekranlardan seslenmek, onların sevinçlerine sevinç katmak, dertlerini unutturmak az şey miydi? (ÖNÇ, s.25).

Dil Sevgisi

Ken Geldi hikâyesinde Ken Viyana’dan okula yeni gelen bir öğrencidir ve Türkçe bilmez. Öğretmenleri, öğrencilerden ona Türkçeyi öğretmelerini ister. Buna Yağmur karşı çıkar. Öğretmen ise ana dilin önemli olduğunu ifade eder. “Daha sonra seninle dilin gücüyle ilgili konuşalım olur mu?” (KTS, s.22).

Sanat Sevgisi

Kedi TED’in Serüvenleri hikâyesinde Barış öykü yazmayı çok sever. Öykü yazmak da bir sanattır. “Ben öyküler yazmayı çok sevdiğim için öykü yazacağım.” (KTS, s.6). Barış yazacağı öykünün ilgisini en çok çeken konuda olmasını ister. O da hayvanlara olan sevgisi... “Kısa film öyküm hayvanlar hakkında olmalı. Çünkü hayvan öyküleri okumayı çok severim.” (KTS, s.7).

Ken Geldi hikâyesinde Ken’in resme olan ilgisi ele alınır. Resim bir sanat dalıdır. Dilini bilmediği ülkede olan Ken resme ilgisi sayesinde orada gördüğü resimlerle tanıdık birini görmüş gibi hisseder kendisini. “Duvar da Picasso’nun ‘Güvercinli Kız’ isimli resmini görünce tanıdık bir yüz görmüş gibi gülümsedi. O resmi çok severdi.” (KTS, s.23).

4.2.6. Saygı Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Saygı, Türkçe sözlükte “1.Değeri üstünlüğü, yaşlılığı, yararlığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, önemli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram. 2.Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu.” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2011: 2047).

Mavisel Yener’in hikâyelerinde ele alınan “saygı” değerine ilişkin bulgular Tablo 4. 7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Mavisel Yener’in Hikâyelerinde “Saygı” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Karamelli Akide Şekeri	Canım Öğretmenim	15, 17, 18, 18, 18, 19	4	2	6	16%
2	Karamelli Akide Şekeri	Ben Pamuk Prenses Olunca	24, 26	1	1	2	5%
3	Karamelli Akide Şekeri	Yaramaz Kim	42, 43, 47,	3	0	3	8%
4	Hayaletten Mektuplar	Hayaletten Mektuplar	14, 15, 27, 29	4	2	4	11%
5	Hayaletten Mektuplar	Çılgın Yengeç Lokantası	37, 42, 56, 57	4	0	4	11%
6	Gölgeler İslanmaz	Mağara Gülleri	118, 118	2	0	2	5%
7	Çikolata Zamanı	Hamarat Kız Ece	18, 22	2	0	2	5%
8	Üşengeç	Armut Nereye Düşer?	53,54, 54, 54	4	0	4	11%
9	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Leya da Kim?	11, 27	2	0	2	5%
10	Mucize Kasabası 3	Ejderha Semercisi	40, 41	1	1	2	5%
11	Zaman Torbası	Kumbara	15	1	0	1	3%

Tablo 4.7. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
12	Öğretmen Neden Çıldırdı?	Şapşal Tost	36	0	1	1	3%
13	Öğretmen Neden Çıldırdı?	Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı?	62	1	0	1	3%
14	Kedi TED'in Serüvenleri	TED'in Gizemi	16	1	0	1	3%
15	Kedi TED'in Serüvenleri	Korkak Kedi	53	0	1	1	3%
15	Kedi TED'in Serüvenleri	Barış'ın Flütü Nerede?	39	0	1	1	3%
TOPLAM				28	9	37	100

Tablo 4.7. incelendiğinde Mavisel Yener'in hikâyelerinde saygı değerine en fazla “Canım Öğretmenim” hikâyesinde yer verildiği görülmektedir. “Hayaletten Mektuplar”, “Armut Nereye Düşer?”, “Çılgın Yengeç Lokantası” hikâyelerinde saygı değeri (f=4) eşittir. “Yaramaz Kim” hikâyesinde (f=3)tür. “Ejderha Semercisi”, “Mağara Gülleri”, “Hamarat Kız Ece”, “Leya da Kim?”, “Ben Pamuk Prenses Olunca” hikâyelerinde saygı değeri (f=2) eşittir. “Kumbara”, “Şapşal Tost”, “Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı?” “TED'in Gizemi”, “Korkak Kedi”, “Barış'ın Flütü Nerede?” hikâyelerinde saygı değeri (f=1) eşittir. Olumsuz saygı değeri “Canım Öğretmenim”, “Hayaletten Mektuplar” hikâyelerinde (f=2), “Şapşal Tost”, “Ejderha Semercisi”, “Ben Pamuk Prenses Olunca”, “Korkak Kedi”, “Barış'ın Flütü Nerede?” hikâyelerinde (f=1)dir. İncelenen 144 hikâyenin 37'sinde saygı değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise saygı değerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Canım Öğretmenim hikâyesinde Nasreddin'den herkes Nasreddin Hoca gibi davranmasını bekler. En yakın arkadaşı ve müzik öğretmeni hariç kimse onun kendi

kişilik özelliklerine saygı duymaz. En başta ailesi... “*Sen de Nasreddin Hoca gibi şakacı, zeki, hazırcevap, umutlu, tutumlu, çalışkan olmalısın.*” (KAŞ, s.15). Okul müdürü de onun Nasreddin Hoca gibi davranmasını bekler. “*Unutma! Senin adın Nasreddin, çekingen davranma! Hem niye suratın hep sirke satıyor?*” (KAŞ, s.17). Müzik Öğretmeni, Nasreddin’deki farklılığa uygun bir şarkı seçip ona vermesi saygı değerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Meğse Fğansızca şarkı söyleyecekmişim. ‘G’ hağfi Fğansızcada benim söylediğim gibi söyleniğmiş.*” (KAŞ, s. 18). “*Farklılığı sayesinde yapabileceği şeyler olduğunu bilmek onu nasıl da sevindirmişti.*” (KAŞ, s. 18). Nasreddin’den herkes Nasreddin Hoca gibi gülmesini, hazırcevap, çalışkan, umutlu zeki olmasını bekliyorken müzik öğretmeni onu olduğu gibi görmüş, farklılığına saygı duymuştur. Bunu şu ifadelerden de anlamaktayız: “*Neden Nasreddin Hoca gibi davranmadığını sormak yerine, ilk kez birisi ona ‘Harika yaparsın...’ diyordu.*” (KAŞ, S. 18). “*O Nasreddin herkesi güldürüp düşündürüyorsa, benim arkadaşım Nasreddin, Fransızca şarkılar söyleyecek!*” (KAŞ, s. 19).

Ben Pamuk Prenses Olunca hikâyesinde yıl sonu gösterisine çıkacak olan kahramanın rolünü çok iyi ezberlemiş olmasına rağmen heyecandan ne yapacağını bilemiyor olması ve empati kurarak tiyatro oyuncularına saygı gösterdiği sözleri: “*Hepsini aynı anda yapabilmek öyle görüldüğü kadar kolay değildi. Tiyatro oyuncularının işinin ne zor olduğunu anlamıştık.*” (KAŞ, s.24). Rol gereği üvey annenin kızı yere fırlatmasından duyduğu rahatsızlığı ve her üvey annenin böyle davranmadığını şu sözlerle ifade eder: “*Benim de evde bir ablam var! Annem onun üvey annesi ama ablama hiç de böyle davranmaz!*” (KAŞ, s.26).

“*Yaramaz Kim?*” hikâyesinde evlerine misafir olarak gelen Cemre’nin ayak parmaklarıyla keki tutmasıyla kek paramparça olmuştur. Çocuk da Cemre’ye kızınca annesi misafire karşı saygılı olmasını gerektiren şu ifadelerle yer vermiştir: “*Misafire bağırılmaz, çok ayıp, güzel güzel oynaman gerekir.*” (KAŞ, s. 42). Can’ın geleceğini öğrenen kahraman onun da Cemre gibi yaramaz olmasından endişelenir ve sızlanmaya başlar. Annesi de misafire karşı önyargılı olmaması gerektiğini ifade eder. “*Konuklarımızın yanında üzme beni, Can senin için geliyor. Önyargılı olmak doğru bir davranış değil. Önce tanış bakalım onunla.*” (KAŞ, s.43). “*Olur mu hiç sen konuğumuzsun. Birlikte oynamamız gerek.*” (KAŞ, s. 47).

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde saygı eksikliğinin insanı ne derece üzdüğü ifade edilerek saygı değerinin önemine değinilmiştir. “*Dün okula gittiğimde ne göreyim! Biri boyadığım her şeye bıyıklar, saçlar çizmemiş mi tükenmez kalemle? Bıyıklı bulutlar, saçlı olan kediler, sakallı bir güneş... Nasıl üzüldüğümü anlatamam sana.*”(HM, s.14). “*O beter şeyle sınıfa girdiğimde ikinci üzüntümü yaşadım Neredeyse sınıfın yarısı güldü. Oysa benim üzüntüme saygı göstermelerini beklerdim.*”(HM, s.15). Büyükleri ziyaret ederek saygı değeri şu şekilde ele alınmıştır: “*Her gün yaptığım gibi önce Gülsüm nineye uğradım.*”(HM, s. 27). Kişiler arasında yazışmalara saygı değeri şu şekilde ifade edilir: “*Bu ikimizin arasındaki özel bir mektup, hiç okutur muyum başkalarına?*”(HM, s.29).

Çılgın Yengeç Lokantası hikâyesinde Alper’e babası kramponlu ayakkabı almıştır. Ancak öğretmen okulda öğrenciler için tehlike oluşturabilecek durumlara karşı alınan tedbirler çerçevesinde kullanmasına izin vermemiştir. Okulda tüm öğrencilerin sağlığı düşünülerek alınan kararlarda öğrencilere saygı değeri vardır. “*Ayakkabımın altındaki çiviler bir arkadaşımın yüzüne filan gelirse zarar verebilirmiş, bu nedenle böyle karar almışlar. Önce kızmıştım, bu ne biçim iş, diye. Ama kızgınlığım çabuk geçti. Kendimi onların yerine koyunca düşündüm de, haklılar aslında. Ben iyi oynayacağım diye, başka birine zarar vermek... Bunu kim ister?*”(HM, s.37). Komşusunun hasta olması sebebiyle onu ziyaret etme duyarlılığı saygı değeri ile ilişkilendirilir. “*Anneler bu yağmurda çıkmasalardı iyi olacaktı ama komşularının yanında olmak zorundalarmış. Gitmemeleri büyük kabalık olurmuş.*”(HM, s.42). Kızının hastalığı boyunca idari amirin ve çalışma arkadaşlarının hoşgörülü olması saygı değerini şöyle ortaya koyar. “*Yaşamda kimi zaman zorluklar yaşıyoruz, çevremizde anlayışlı insanlar varsa bu zorlukları daha kolay atlatabiliyoruz. Hoşgörü iyi bir ilaç. Dil okulunun müdürü anlayışlı, sevecen bir insan. Olumsuz yaklaşıp eleştirmek yerine, tatlılıkla konuşarak çözer olayları. Birce’nin hastalığı boyunca hem o hem de diğer iş arkadaşlarım bana hoşgörülü davrandılar.*”(HM, s.56-57).

İspanya Yolcuları hikâyesinde uçak yolculuğu yaparken yanlarında oturan yaşlı teyzenin söylemleriyle dalga geçmemişlerdir. “*...yaşlı biriyle alay etmek ona yakışmazdı.*”(HM, s.68).

Mağara Gülleri hikâyesinde Sakine hapishanede mahkûmdur. Gardiyanın mahkûmlardan birine söylemiş olduğu sözlere çok sinirlense de kendi kontrolünü sağlamış ve ona saygı duymuştur... “*Gardiyanın sözlerine yanıt vermek istedi, sustu. Onu mahkûmların önünde azarlamak istememişti.*”(MG, s.118). Orada bulunun hocaya karşı saygıdan dolayı bir başka mahkûm da kızgınlığını içinden kimsenin duymayacağı şekilde dile getirmiştir. “*Ulan gardiyan... Şu hoca olmasa!.. Boynuna değirmen taşı geçir de denize atla e mi...*” (GI, s.118).

Hamarat Kız Ece hikâyesinde annesine sürpriz kahvaltı hazırlamaya çalışan Ece uyuyan anne ve babasına saygı duyarak sessiz iş yapar. “*Gürültü yapmamak için özen gösteriyordum.*” (ÇZ, s.18). Ece kahvaltıyı hazırlarken birçok aksilikle karşılaşır. Bunlardan biri de masaya ilaç dökülmesidir. Masa örtüsü kirlenince onu temizleyip saç kurutma makinesiyle kurutmak ister. Ancak anne ve babasını uyandırmak istemez. “*...herkes gürültüden uyanabilir diye vazgeçtim.*” (ÇZ, s.22).

“*Armut Nereye Düşer?*” hikâyesinde konuk geleceği zaman evde yapılan özenli değişimlerden bahsedilmiştir. “*Evimize konuk geleceği zaman eşyaların yer değiştirmesinden anlardık...*” *Babaanne de bütün gün odasında misafir için hazırlanır. “Konuğumuz gelecek ya kızım, hazırlandım.”* (Ü, s.53). Eve gelecek konuklar için titiz bir hazırlık vardır. Misafire saygı duyulur. “*‘Geldiklerinde sakın koltuklara siz oturmayasınız. Sandalyelere oturacaksınız.’ dedi annem.*”(Ü, s.54). “*Zeynep Hanım’ı da mavi vazoya uzak bir yere oturt. Çiçek tozları kadıncağıza alerji yapıyor.*”(Ü, s.54). “*‘Hüsnü, misafir terliklerini hazırla. Nuri Bey’in ayaklarına göre terlik bul.’*” (Ü, s. 54).

“*Leyla da Kim?*” hikâyesinde Mucize Sokağı sakinlerinden Emine Teyze çevresindeki kişilere hep akıl öğretirmiş. Leyla bu durumdan rahatsız olsa da kendisinden büyük Emine Teyze’ye saygısızlık etmez. (MK 1, s.11). Doğadaki hiçbir canlının kimseye ait olmadığı, canlıların saygınlığı ifade edilir. “*Hiçbir canlı diğerinin sahibi değildir.*”(MK 1, s.27).

Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi hikâyesinde, Ejderha Semercisi’nin önünü çekirdek kabuklarıyla kirleten misafir vardır. Doğaya saygı değeri ele alınır. “*...çekirdek kabuklarını yere atan ziyaretçi bulunana kadar gezmeye devam*

edemeyeceğiz.”(MK 3, s.40). “Kabukları yere tükürmek saygısızlık değil mi?”(MK 3, s.41).

Kumbara hikâyesinde Tina’nın anneannesinin günlükleri vardır. Anneanne günlüklerini Tina biraz daha büyüyünce okusun ister. Tina da onun bu düşüncesine saygı duyarak anneanesi vefat etmiş olmasına rağmen on beş yaşına kadar okumaz. “Tina ve annesi sandığı hemen açmadılar. Sandığın içindeki günlük, fotoğraflar, zarflar ve yüzlerce kâğıtla karşılaştıklarında Tina on üç yaşındaydı.”(ZT, s.15).

Şapşal Tost hikâyesinde çocuk annesinin yaptığı tostları yemez kendi dolabında saklar. Bir gün annesi o tostları bulur ve onun bu davranışının saygılı bir davranış olamadığını düşünür. “Demek paramıza acımıyordun, emeklerimi hiçe sayıyordun...”(ÖNÇ, s.36).

“Behçet Amca Kendini Neden Eve Kapattı?” hikâyesinde Behçet Amca uzun bir süredir evden çıkmaz. Komşularının oğlu Barış onu ziyaret eder. Başta neden dışarı çıkmak istemediğini söylemez. Ancak sonra Barış’ı dost bilerek sırrını ona açıklar. Behçet Amca’nın gelini ve oğlu yeni bağcıklı bir ayakkabı getirmiştir. Eski ayakkabılarını da yeniyi giymezse diye eskiciye verirler. Behçet Amca ayakkabının bağcıklarını bağlamayı bilmediği için de ayakkabıyı giyemez. Bu yüzden de dışarı çıkamaz. Sırrını açıkladıktan sonra Barış’ın onunla dalga geçeceğini zanneder. Oysa Barış onun bu durumuna saygı gösterir. “Hayır, neden alay edeyim? Ayakkabıları bağlamak bana da zor gelirdi.”(ÖNÇ, s.62).

TED’in Gizemi hikâyesinde TED’in binaların içine girmesine hastalığı olanlara saygı duyulduğu için izin verilmez. “Belki kedi alerjisi olanlar vardır diye buna izin verilmiyor.”(KTS, s.16).

Korkak Kedi hikâyesinde Bahar, Ken’e Türkçe öğretir. Rüzgâr ise Ken ile dalga geçer. Türkçe de anlamıyor diye hoş olmayan kelimeler sarf eder. Bahar onun bu tavrını saygılı bulmaz. “Hem o anlamıyor diye yanında konuşup durma böyle.”(KTS, s.53).

“Barış’ın Flütü Nerede?” hikâyesinde Bilimcan müzik gecesi için kısa zamanda kendi çapında flüt çalmaya çalışır. Ancak enstrüman çalmak zaman

gerektirir. Bilimcan ise buna karşı çıkarak anlamsız şekilde sesler çıkararak öğrencilerin bu durumdan rahatsız olacağını düşünmeyerek saygısızlık yapmış olur. “...derste öğrencileri nasıl rahatsız ettiğini fark etmedi bile.”(KTS, s.39).

4.2.7. Sorumluluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Sorumluluk, Türkçe sözlükte “*kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet*” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2011:2142).

Mavisel Yener’in hikâyelerinde ele alınan “sorumluluk” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Mavisel Yener’in Hikâyelerinde “Sorumluluk” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Karamelli Akide Şekeri	Karamelli Akide Şekeri	9	1	0	1	2%
2	Karamelli Akide Şekeri	Canım Öğretmenim	17,18, 18, 18	3	1	4	6%
3	Karamelli Akide Şekeri	Mendilci Çocuk	22	1	0	1	2%
4	Karamelli Akide Şekeri	Ben Pamuk Prenses Olunca	23	1	0	1	2%
5	Karamelli Akide Şekeri	Günlüğümün Gizemi	28	1	0	1	2%
6	Karamelli Akide Şekeri	Balık Evi	64, 65, 65, 65, 68, 71, 71, 72	8	0	8	12%
7	Karamelli Akide Şekeri	Çorap Canavarı	75	1	0	1	2%
8	Karamelli Akide Şekeri	Prenses	87	1	0	1	2%

Tablo 4.8. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
9	Hayaletten Mektuplar	Hayaletten Mektuplar	6, 12, 16, 17, 17, 17, 25, 28, 28	8	1	9	14%
10	Hayaletten Mektuplar	Çılgın Yengeç Lokantası	46, 57, 59, 65, 65	5	0	5	8%
11	Gölgeler Islanmaz	Oyuncak Tren	23	1	0	1	2%
12	Gölgeler Islanmaz	Soparnik'in Sarımsakları	42	1	0	1	2%
13	Gölgeler Islanmaz	Tuz	105	1	0	1	2%
14	Çikolata Zamanı	Annenin Gezi Günlüğü	51	1	0	1	2%
15	Üşengeç	Hıdrellez	148	1	0	1	2%
16	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Tanıdık Kokular Koleksiyonu	38, 47	2	0	2	3%
17	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Gizem çözülüyor	57	1	0	1	2%
18	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Açık hava Müzesinde Neler Oluyor?	34, 35	2	0	2	3%
19	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Vırvır Dırdır	48	1	0	1	2%
20	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Siyah Şapkalı Adam	51	1	0	1	2%
21	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Evvel Zaman İçinde	11	1	0	1	2%

Tablo 4.8. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
22	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	10	1	0	1	2%
23	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	Bir Soru Bin Yanıt	24, 25	2	0	2	3%
24	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	Gece Yatısı	38	1	0	1	2%
25	Kızlar Sünnet Olur mu?	Kızlar Sünnet Olur mu?	12	1	0	1	2%
26	Vampir Öyküsü	Güneş Hep Orada mıydı?	11	1	0	1	2%
27	Vampir Öyküsü	Bebek	47	1	0	1	2%
28	Vampir Öyküsü	Vampir Öyküsü	54, 55, 65	3	0	3	5%
29	Zaman Torbası	Kumbara	9, 16, 17	3	0	3	5%
30	Öğretmen Neden Çıldırıldı	Sevinç'le Sevinçli Sabahlar	26	1	0	1	2%
31	Öğretmen Neden Çıldırıldı?	Öğretmen Neden Çıldırıldı?	53	1	0	1	2%
32	Kedi TED'in Serüvenleri	Ken Geldi	25, 25, 26	3	0	3	5%
33	Kedi TED'in Serüvenleri	Gizem Çözülüyor	65	1	0	1	2%
34	Kedi TED'in Serüvenleri	Her Şey Düşlemekle Başlar	74, 75	2	0	2	3%
TOPLAM				64	2	66	100

Tablo 4.8 incelendiğinde Mavisel Yener'in hikâyelerinde sorumluluk değerine en fazla “Hayaletten Mektuplar ” hikâyesinde (f=9) yer verildiği görülmektedir.”, “Balık Evi” hikâyesinde sorumluluk değeri (f=8) eşittir. “Çılgın Yengeç Lokantası”, hikâyelerinde (f=5)tir. “Canım Öğretmenim” hikâyesinde

sorumluluk değeri (f=4) tür. “Kumbara”, “Vampir Öyküsü”, “Ken Geldi” hikâyelerinde sorumluluk değeri (f=3) eşittir. “Her Şey Düşlemekle Başlar”, “Bir Soru Bin Yanıt” “Tanıdık Kokular Koleksiyonu”, “Açık hava Müzesinde Neler Oluyor?” hikâyelerinde sorumluluk değeri (f=2) eşittir. “Gizem Çözülüyor”, “Öğretmen Neden Çıldırdı?”, “Sevinç’le Sevinçli Sabahlar”, “Günlüğümün Gizemi”, “Ben Pamuk Prenses Olunca”, “Mendilci Çocuk”, “Karamelli Akide Şekeri Prenses”, “Oyuncak Tren”, “Soparnik’ in Sarımsakları”, “Tuz”, “Annenin Gezi Günlüğü”, “Hidrellez”, “Zeki’nin Zekâ’ sı Kaçtı”, “Bebek”, “Kızlar Sünnet Olur mu?”, “Güneş Hep Orada mıydı?”, “Gece Yatısı” , “Gizem çözülüyor”, “Vırvır Dırır” , “Siyah Şapkalı Adam”, “Evvel Zaman İçinde” hikâyelerinde sorumluluk değeri (f=1) eşittir. Olumsuz sorumluluk değeri “Canım Öğretmenim”, “Hayaletten Mektuplar” hikâyelerinde (f=1)dir. İncelenen 144 hikâyenin 34’ünde sorumluluk değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise sorumluluk değerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Karamelli Akide Şekeri hikâyesinde anneannenin geçimini sağlamak için üzerine düşen sorumluluğu nasıl yerine getirdiği şu sözleriyle ifade ediliyor: “-Eskiden dağlardan kendim toplardım otumu, fırt fırt oradan oraya koşuştururdum, evin ekmeğini bile yapardım.” (Karamelli Akide Şekeri, 9).

Canım Öğretmenim hikâyesinde sorumluluğunu yerine getirmeyen Nasreddin için sorumluluk değeri şu şekilde ifade edilir: “Çarpım tablosunu bir türlü ezberleyemedi, etkinlikler sırasında görev almak istemiyor, derslerde uykusu geliyor, ödev yapmayı hep unutuyor.” (KAŞ, s.17). Müzik Öğretmeni, Nasreddin’deki farklılığa uygun bir şarkı seçmiştir. Bu şarkıyı Nasreddin’e verdiği şarkıyı söyleyemeyeceğini düşünerek üzülen Nasreddin, öğretmenin açıklamasından sonra sevinmiştir. Çünkü Fransızcada “r” harfi “ğ” olarak okunuyormuş. Nasreddin’de oluşan sorumluluk değeri hikâyede şu sözlerle belirtilmiştir: “Meğegse Fğansızca şarkı söyleyecekmişim. ‘G’ hağfi Fğansızcada benim söylediğim gibi söyleniğmiş.” (KAŞ, s. 18). “Çok iyi biliyordum ki, öğretmenin yüzünü kara çıkarmayacak, o şarkıyı en güzel biçimde söyleyecekti...” (KAŞ, s. 18). “Farklılığı sayesinde yapabileceği şeyler olduğunu bilmek onu nasıl da sevindirmişti.” (KAŞ, s. 18).

Mendilci Çocuk hikâyesinde her canlının kendine ait sorumluluğu olabildiği gibi doğada yaşayan canlılara karşı sorumluluğu da vardır. Mendil satan çocuğun yerde bulduğu cam parçalarını hayvanların ayağına batmaması için kenara toplamasıyla doğadaki canlılara karşı sorumluluk değeri şöyle ifade edilmiştir. “*Sokak köpekleriyle kedilerin ayağını kesmesin diye cam parçalarını yerden alıp bir kenara istifledi.*” (KAŞ, s. 22).

Ben Pamuk Prenses Olunca hikâyesinde kahraman ilkokul birinci sınıftadır ve yılsonu gösterisi için Pamuk Prenses rolünü canlandıracaktır. Dolayısıyla rolünün gerektirdiklerini yerine getirdiğini şu sözlerle ifade eder: “*Çok iyi bildiğim bu masalı sahnede oynamak kim bilir ne heyecanlı olacaktı. Günlerce uğraşıp sözlerimi iyice ezberledim.*” (KAŞ, s. 23).

Günlüğümün Gizemi hikâyesinde öğretmen öğrencilerinden günlük tutmalarını istemiştir. Hikâyenin kahramanı yaptığı yaramazlıklar ortaya çıkacak diye günlük tutmak istemez. Fakat ödevini yapma sorumluluğu ağır bastığı için günlüğünü Ayşe adını verdiği bir kahraman ağzıyla yazar. “*Bir kahraman uydurdum, adı: Ayşe. Bütün yaramazlıkları o yapıyor gibi, her şeyi en ince ayrıntısına kadar yazmaya başladım günlüğe.*” (KAŞ, s. 28).

Balık Evi hikâyesinde akvaryumdaki canlıların hayatta kalabilmeleri için yerine getirilen sorumluluklar şu şekilde ifade edilmiştir: “*Dünyamız için toprak ne kadar gerekliyse akvaryum için de kum o kadar gereklidir.*” (KAŞ, s. 64). “*Kumu koymazsak bitkiler köklerini salıp büyüyemezler*” (KAŞ, s. 65). “*Akvaryumun köşelerine su ısıtıcısını, ısı ayarlayıcısını, temizleyicileri yerleştirdik.*” (KAŞ, s. 65). “*Isıtıcı, balıkların sobasıdır. Soba suyu ısıtmazsa balıklar üşütüp hasta olurlar.*” (KAŞ, s. 65). “*-Bu balıklar aç olmalı, haydi onları yemleyelim.*” (KAŞ, s. 68). “*Yatma zamanı geldiğinde ışıkları kapattık. Balıkların da uyumaya gereksinimi vardı.*” (KAŞ, s. 71). “*- Sizin Fenerbahçeli dün gece yavrulmuş, hemen yavruları ayırmalıyız, dedi babam. Ayırmazsak anneleri ve diğer balıklar da onları yiyebilir.*” (KAŞ, s. 71-72).

Çorap Canavarı hikâyesinde çocuğun çekmecesine çorap tekleriyle doludur. Ancak çoraplarının teklerine ne olduğuna bir türlü anlam verememektedir.

Çoraplarının tekini kaybetmemeyi sorumluluk belleyerek birtakım çareler bulmaya çalışır. *“Yatağıma yatmadan önce yeşil çoraplarımı çıkartıp kirli torbasına attım. Torbanın yanına çömelip beklemeye koyuldum.”*(KAŞ, s.75).

Prenses hikâyesinde rüyasında çocuğun bütün sorumluluklarını yerine getiren robottan sıkılıp sorumluluklarının kendine ait olduğunu ifade eden bölüm şu şekilde ifade edilir: *“ ‘Nerede benim ödevlerim, nerede benim sorumluluklarım? İşlerimi kendim yapmak istiyoruuuuuuuuuuum.’ diyerek bağırırken ter içinde uyandım.”*(KAŞ, s. 87).

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde Fidan okuldan eve geldiği gibi ödevlerini bitirmektedir. Bir öğrencinin en büyük sorumluluğu dersleridir. *“Eve onlardan erken gelip derslerimi bitiriyorum.”*(HM, s. 6). *“Türkçe defterimi okulda unutmuştum. Ödev kâğıdım defterin arasındaydı. Öğretmen yirmi soruluk bir test vermişti. Onu çözmeden okula gitmek istemedim doğrusu. Sınıf arkadaşım Aysıl’a telefon ettim. Bana telefonda soruları yazdırmasını istedim.”*(HM, s.12). Aldığı sorumluluğu yerine getirmemenin yanlışlığı şu şekilde ifade edilir: *“Biliyor musun, Belgin diye bir kızdan bir şiir istedim sene başında. Halâ getirecek...”*(HM, s.16). *“Şiiri ona ulaştıracağıma söz verdim ya... Belgin şiiri getirmeyince sorumluluk bende gibi hissediyorum.”*(HM, s.17). *“Teyzem, ‘Sorumluluk senin değil ki, sen görevini yaptın,’ diyor.”*(HM, s.17). *“Herkes kendi sorumluluğunu bilsin. Belgin şiirinin kitaba girmesini istiyorsa, gayret gösterecek, unutmayacak getirmeyi.”*(HM, s.17). *“Öğretmen ‘Günlük tutun.’ dedi. Artık öyle yapacağım.”*(HM, s.25). *“Bazen dersimi alıp Gülsüm nineye gidiyorum, yanında çalışıyorum.”*(HM, s.28). *“Yarınki Türkçe ödevimi bitirmedim daha. Hemen onu yapmalıyım.”*(HM, s.28).

Çılgın Yengeç Lokantası hikâyesinde *“Zamanında olmalı her şey deyip de Birce’nin gezme saatini geçirmek olmaz değil mi?”*(KAŞ, s.46). Birce’nin hastalığı boyunca işe gidememiş ve idari amiri tarafından izin konusunda sıkıntı çıkarmamıştır. Kızı iyileşince bu iyi niyeti su istimal etmeyerek işine hemen geri dönmüştür. *“Ben de onların bu davranışını kötüye kullanmadım tabii, Birce biraz toparlanınca hemen işime döndüm.”*(HM, s.57). *“Meğer ne çok şey hedefliyormuşum, benim de çok çalışmam gerek bunlara erişebilmem için.”*(HM, s.59). Dayısının yanına ilk defa uçak yolculuğu yapacak olan çocuğun yolculuğun

tüm detaylarına çalışmış olması ele alınır. “Ben öyle çalıştım ki sanki daha önce aynı yolculuğu yapmış gibiyim. Çalışmasaydım kendime bu denli güvenmezdim.”(HM, s.65). “...oraya kimsenin yardımını almadan kolayca gidebileceğimizden kuşum yok.”(HM, 65).

Oyuncak Tren hikâyesinde saat ustası Fethi Usta erkenden dükkânı açmayı alışkanlık haline dönüştürmüştür. (GI, s. 23).

Soparnik’in Sarımsakları hikâyesinde yazar Balkan edebiyatına milliyetçi akımların nasıl yansıtıldığı konulu bir izlenceye son derece hazırlıklı katıldığını ifade eder. “Ülkelerin edebiyatlarına siyasal, ulusal ve toplumsal sistemlerin etkisiyle ilgili sorulara hazırlıklıyım. Sular seller gibi yanıtlarım onları.”(GI, s. 42).

Tuz hikâyesinde Hamza’nın işini zamanında yapması sorumluluk değerini açıklar. “Saat ayarı gibiydi Hamza. Hep aynı saatte aynı sokakta olurdu.” (GI, s.105).

Annenin Gezi Günlüğü hikâyesinde, çocukların annesi iş anlaşması için bir poje sunumuna gidecektir ve çocuklar evde birkaç gün yalnız kalacaktır. Anne çocuklarının evde kalacağı günlerde de onlar için gerekli sorumlulukları yerine getirmiştir. “Dolaba bir hafta yetecek kadar yemek yapıp koydum, ütülerini yaptım, ev tertemiz, çocukların okul kıyafetlerini gözden geçirdim.” (ÇZ, s.51).

Hidrellez hikâyesinde işini disiplinli şekilde yapan bir kapıcıdan bahseder. “İşini seven, disiplinli bir kapıcıyım ben.”(Ü, s.148).

Tanıdık Kokular Koleksiyonu hikâyesinde, Leyla’nın babasının bilgisayarını çalan hırsızın Abbas olduğu düşünülür. Ancak Leya Abbas’ın hırsızlık yapmayacağından emindir. Onu kurtarmayı artık kendisine sorumluluk bellemiştir. “Bunu Abbas’ın yapmadığını herkese kanıtlayacağız. Abbas’ı kurtarmam gerekiyor” (MK 1, s.38). “Leya mutlaka hırsızı yakalamalı ve Abbas’ı kurtarmalıymış.”(MK 1, s.47). “Leya doğal olarak sahip olduğu koku yeteneğine çalışkanlığını ve azmini katarak başarıya ulaşmış.”(MK 1, s. 57).

“Açık hava Müzesinde Neler Oluyor?” hikâyesinde Leyla’nın dedesi Açık Hava Müzesi’nde fenercidir. Mesleğinin öneminden bahsederek görevinin

sorumluluğunu yerine getirdiğini ifade eder. “*Fenerlerin camını silmek, yağı ve fitili tazelemek, her akşam yakıp her sabah söndürmek benim görevim. Fenercinin işi çok önemlidir*”(MK 3, s.34-35).

Vırvır Dırdır hikâyesinde Açık Hava Müzesi’nde Ejderha Semercisi’nin önünü çekirdek kabukları atarak kirleten misafiri bulma çabası vardır. O kişi bulunmadan misafirlerin yerinden kıpırdamasına da müze yetkilileri izin vermez. Leya isimli kedi çevreyi kirleten bu kişiyi bulma konusunda üzerinde bir sorumluluk hisseder ve onu arama çalışmalarına katılır. “*Kimin Yaptığını buldum Leyla. Onu hemen bulup sana göstereceğim. Böylece çabucak yakalanır ve ziyaretçiler günlerini eğlenerek geçirmeyi sürdürürler.*”(MK 3, s.48). İnsanın çevresine karşı da sorumlu olduğu değeri şu şekilde ifade edilmiştir. “*Kasabamızın müzesini korumak ve temiz tutmak için herkesin sorumluluk sahibi olması gerektiğini söylüyorduk.*”(MK 3, s.50).

Siyah Şapkalı Adam hikâyesinde çevreyi kirletmenin doğru bir davranış olmadığı etrafı kirleten kişiye anlatılarak soruna çözüm bulunur. “*Müze yönetimindekiler, niçin çekirdek kabuklarının yere atılmayacağını sabırla ona anlatmışlar.*”(MK 3, s.51).

Evvel Zaman İçinde hikâyesinde Leyla’nın dedesi Açık Hava Müzesinde çalışıyordur. Kendisini ziyarete gelen torunu ve kedisiyle görüştüktan sonra sorumluluğunu yerine getirmek üzere işinin başına döner. “*Ben işimin başına gidiyorum. Siz istediğiniz kadar dolaşın. Karnınız acıkırsa yanıma gelirsiniz, sizi ağırlarım.*”(MK 3, s.11).

Zeki’nin Zekâ’sı Kaçtı hikâyesinde Zeki’nin babası eve bir muhabbetkuşu getirir. Kuşun bakımına dair evde bir görev bölümü yapılarak sorumluluk değeri ele alınır. Herkes üzerine düşen görevi yapar. “*...kafes temizliğini babası, yem ve su koyma görevini annesi üstlenmiştir. Kuşu gezdirme işi de Zeki’nindi.*” (ZZK, s.10).

Bir Soru Bin Yanıt hikâyesinde okuldan eve gelen Barış’ın, anne ve babası eve gelinceye kadar ödev sorumluluğunu yerine getirişi ele alınmıştır. “*Önce Türkçe ödevini yaptı. Matematik ödevini de bitirirse tüm ödevleri bitmiş oluyordu.*”(ZZK, s.24). Matematik ödevini yaparken bir soruda takılır ve cevabını öğrenebilmek için

annesini, babasını, teyzesini arar ancak bir türlü derdini anlatamaz. Bunun üzerine ısrarla sorunun cevabını nasıl bulacağını yılmadan düşünür. Bu da sorumluluğunu yerine getirme çabasını gösterir.(ZZK, s.25).

Gece Yatısı hikâyesinde Naz arkadaşında kalmak ister. Ancak annesinden sorumluluklarını yerine getireceğine dair ikna ederek izin alır. Okul çıkışında arkadaşına gidince annesini arar. “*Anneciğim, Ayşegüllerdeyim. Merak etme diye aradım. Ha unutmadan... Bugün düşmem kopmadı.*”(ZZK, s.38).

“*Kızlar Sünnet Olur mu?*” hikâyesinde babanın çocuğuna aldığı tavşanın bakım sorumluluğu ele alınmıştır. “*Şimdi gitmeliyim. Tavşanıma yemek vereceğim.*”(KSO, s.12).

“*Güneş Hep Orada mıydı?*” hikâyesinde anneanne torunlarına sorumluluklarını kazandırma bilinci uyandırmak için kurgusunun kendine ait olduğu öyküler anlatır. Ancak büyük olan çocuk artık onun öykülerini basit bulur, güler ve dinlemek istemez. Anneanne “*‘Güleceğine öyküde ne anlatılmak isteniyor, onu bir anla’ diyerek odamdan çıkıp gitti.*”(VÖ, s.11).

Bebek hikâyesinde çocukların, yeni doğan kardeşlerinin sorumluluklarını sahiplenmeleri ele alınır. “*Bu kardeş benim, haberin olsun! Mamasını da ben yedireceğim, altını da ben değiştireceğim.*”(VÖ, s.47).

Vampir Öyküsü hikâyesinde komşuları tarafından yapılan daveti yazarın öykü yazması gerektiği için reddetmesi sorumluluk değeriyle ele alınır. “*Şeyy... benim biraz çalışmam gerekiyordu da...*”(VÖ, s.54). “*Sabırımı sonuna kadar zorlayarak bugünkü planımda öykü yazmak olduğunu anlattım.*”(VÖ, s.55). “*Tüm gün olan aksaklıklara rağmen hala çalışması gerektiği bilinciyle “Uyku gözümünden akıyordu ama kararlıydım çalışmaya.” sözleriyle sorumluluğun önemi ifade edilir.*”(VÖ, s.65).

Kumbara hikâyesinde Tina’nın anneannesi çocukların para biriktirme sorumluluğu olduğunu ve bunun için de çocukların kumbarası olduğunu anlatır. “*Ben küçükken çocuklar ve aileler arasında para biriktirme alışkanlığı sağlamak için çocuk kumbaraları yapılmıştı.*”(ZT, s.9). Zonguldak madeninde çalışan işçilerin çalışkanlığı ele alınmıştır. “*Bir kürek kömürü, bir avuç alın teri ile elde ediyor*

insanlar burada”(ZT, s.16). Tina anneannesinin günlüklerini okuyarak ailesinin soy ağacını çıkarmayı kendine sorumluluk bilmiştir. Çünkü köklerini ve vatanını öğrenmek ister.(ZT, s.17).

Sevinç’le Sevinçli Sabahlar hikâyesinde Sevinç, programına gelen insanların sevgisini görünce onlara karşı programını güzel yapma sorumluluğu hisseder. *“Mademki onlar böylesine coşkuluydu, bunun karşılığını vermeliydi.”(ÖNÇ, s.26).*

“Öğretmen Neden Çıldırdı?” hikâyesinde Gülşen Öğretmen Irmak’a bir bilim adamı ile söyleşi yapma ödevi verir. Irmak ödevine gerekli hazırlıkları yaparak başlar. *“Irmak söyleşi için hemen hazırlık yapmaya başlar.”(ÖNÇ, s.53).*

Ken Geldi hikâyesinde Ken Viyana’dan Türkiye’ye gelen bir öğrencidir. Gelmeden önce gideceği ülke hakkında araştırma yapar. *“O günkü konuyu öğrenerek geldiği belliydi. Mustafa Kemal Atatürk’ün resmini yapmış, eline de bir şapka vermişti.”(KTS, s.25). “ ‘Türkiye ile ilgili ne çok araştırma yaptığımı onlara anlatırdım.’”(KTS, s.25).* Öğretmen sınıfındaki öğrencilere sorumluluk vermek istediği için Barış’tan Ken’e dolabını göstermesini ister. Ancak Barış, onunla anlaşılamayacaklarını düşündüğü için öğretmeninin isteğini reddeder. Öğretmen ise aynı dili konuşmasak da bir şekilde anlaşacaklarını düşünerek ona sorumluluğu vermekte ısrar eder. *“ ‘Yüz on sekiz numaralı dolaba gideceksin, anlatırsın sen... Haydi...’ diye üsteledi öğretmen.”(KTS, s.26).*

Gizem Çözülüyor hikâyesinde Kanat ayakları felçli tekerlekli sandalyede zor şartlar altında okula gidip gelmeye çalışır. Sorumluluk sahibi bir öğrenci için engel olmadığını gösterir. *“Benim okulum biraz uzakta, otobüse binemediğim için yaklaşık kırk dakika yürümemiz gerekiyor. Özellikle yağmurlu havalarda gidip gelmesi çok zor oluyor.”(KTS, s.65).*

Her Şey Düşlemekle Başlar hikâyesinde Kanat, tekerlekli sandalyede zor şartlarda okula gitmesine rağmen engel tanımayarak satranç takımı başkanı olmayı başarır. *“Okulun satranç takımı kaptanı oldu.”(KTS, s.74).* Viyana’dan gelen Ken Türkçeyi sökerek Atatürk fotoğraflarını toparlayarak sergi açar, kendi ülkesinde Türkiye’yi tanıtan bir vatandaş olur. *“Türkçeyi söken Ken, Türkiye’de biriktirdiği Mustafa kemal Atatürk fotoğraflarından oluşan ufak bir sergiyi Viyana’daki*

okulunda açtı. Cumhuriyet kazanımları üzerine kendi okulunda seminerler verdi.”(KTS, s.75).

4.2.8. Vatanseverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Vatanseverlik, Türkçe sözlükte, “*Yurtseverlik*” olarak tanımlanmıştır. (TDK, 2011:2474).

Mavisel Yener’in hikâyelerinde ele alınan “vatanseverlik” değerine ilişkin bulgular Tablo 4. 9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Mavisel Yener’in Hikâyelerinde “Vatanseverlik” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Hayaletten Mektuplar	Hayaletten Mektuplar	23	1	0	1	8%
2	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Evvel Zaman İçinde	10, 12, 14, 20	4	0	4	33%
3	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Pireler Tellal mı?	24	1	0	1	8%
4	Zaman Torbası	Kumbara	14, 17, 20	3	0	3	25%
5	Öğretmen Neden Çıldırıldı?	Dünya Ne Günü?	22	1	0	1	8%
6	Hayaletten Mektuplar	Çılgın Yengeç Lokantası	39, 63	2	0	2	17%
TOPLAM				12	0	12	100

Tablo 4.9 incelendiğinde Mavisel Yener’in hikâyelerinde vatanseverlik değerine en fazla “Evvel Zaman İçinde” hikâyesinde (f=4) ele alındığı görülmektedir. “Kumbara” hikâyesinde vatanseverlik değeri (f=3), “Çılgın Yengeç Lokantası” hikâyesinde vatanseverlik değeri (f=2), “Dünya Ne Günü?”, “Hayaletten Mektuplar”, “Pireler Tellal mı?” hikâyelerinde vatanseverlik değeri (f=1) eşittir. Olumsuz vatanseverlik değerine değinilmediği tespit edilmiştir. İncelenen 144 hikâyenin 6’sında vatanseverlik değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise vatanseverlik değerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde Fidan okulunda gönüllü çevre koruma çalışmalarına katılmıştır. Gazetelere çıkmışlar. Yunanistan kendi kıyılarını tehdit edecek olan bu plastiklerden kurtulduğu için aynı çalışmayı kendi kıyıları için de yapmıştır. Böylece iki okul arasında bir mektuplaşma başlamıştır. “*Bence en heyecan verici olanı bize mektup yazan okulun öğrencilerine ülkemizi tanıtmak görevi. Şimdiden çalışmalara başladık. Ülkemizi en iyi biçimde onlara anlatacağız, bu arada okulumuzu ve kantinimizi de tanıtacağız. Elimizden, iyi vatandaşlar olarak bunlar geliyor, keşke daha büyük olsak da tüm dünya liderlerine barışı anlatabilsek.*” (HM, s.23).

Çılgın Yengeç Lokantası hikâyesinde dayısı yeğeninin birbirlerine yazdıkları mektuplarda aile sevgisinin yanında vatan sevgisi de görülmektedir. “*Çok özlediğim ülkemin ve ailemin kokusunu gönderiyorsun mektuplarında.*” (HM, s.63). “*Türkiye’den gelen her mektubun ayrı bir güzelliği var.*” (HM, s. 39).

Evvel Zaman İçinde hikâyesinde kasabadaki Açık Hava Müzesine giderler. Kasaba millî değerlere önem verir. “*Kapının üstünde ‘Kasabamız Kültürüne Sahip Çıkıyor.’ yazılıymış.*” (MK 3, s.10). “*Demek istiyor ki bu kasaba geçmişteki değerlere sahip çıkıyor.*” (MK 3, s.12). “*Müzemizin geçmişimizi anlamaya öğrenmeye çok katkısı var. Biliyor musun Leya, burada kasabamızın yüzlerce yıl öncesini yakından görebilirsin.*” (MK 3, s.14). Vatanseverlik aynı zamanda gelenek ve göreneklerimize sahip çıkmakla olur. Bu hikâyede sokak fenerlerinin geçmişte ne işe yaradığını anlatmak ve eski mesleklere atıf yapmak amaçlanır. “*Eskiden elektrik yokken sokaklar fenerlerle aydınlatılırmış. Fenerleri yakma ve söndürme işini yapan görevliye ‘fenerci’ denirmiş.*” (MK 3, s.20).

“*Pireler Tellal mı?*” hikâyesinde Açık Hava Müzesi’nde yerel danslar yapılarak millî kültürün devamı sağlanmak istenmiş. “*Renkli giysileriyle, yerel dansları sergileyenlerin gösterisi ziyaretçilere büyük sürpriz olmuş.*” (MK 3, s.24).

Kumbara hikâyesinde Tina’nın anneannesi yıllar öncesinde Zonguldak’ta maden ocağında mühendis olan dedesiyle tanışmıştır. Büyüklerin sözünü dinleyerek Fransa’da evlenmiş ve burada kalmışlardır. Ancak yıllarca içindeki vatan hasreti dinmemiş, bunu günlüklerine yazmıştır. “*Ben kalemimi baston yaptım kendime,*

memleket özlemine böylece tutundum yıllarca...”(ZT, s.14). Günlükte Zonguldak’ın doğal güzelliklerinden, kömür madeninden bahsederek memleket özlemi dile getirilmiş.(ZT, s.17). “Tina büyüdüğünde Türkiye’ye gideceğini, ailesinin köklerini orada arayıp bulacağını, büyük dedesinin Kurtuluş Savaşı’nda gazi olduğunu öğreneceğini, Zonguldak’ta çekeceği ‘Kumbara’ adlı filmin ödül kazanacağını, bu filmin geliriyle onlarca kimsesiz çocuğa ışık olacağını önceden bilemezdi elbet.”(ZT, s.20)

“Dünya ne Günü?” hikâyesinde Melda Hanım bir konferansa katılır. Sömürülen kadınları anlatırken vatan toprağındaki kadınlarla birlik olmaktan bahsederek dayanışmaya vurgu yapar. *“Kolayına kaçmayalım, ülke gerçekleriyle yüzleşelim, tek yumruk olalım.”(ÖNÇ, s.22).*

4.2.9. Yardımseverlik Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Yardımseverlik, Türkçe sözlükte *“Hayırseverlik”* olarak tanımlanmıştır. (TDK, 2011: 2536).

Mavisel Yener’in hikâyelerinde ele alınan “yardımseverlik” değerine ilişkin bulgular Tablo 4. 10’da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. Mavisel Yener’in Hikâyelerinde “Yardımseverlik” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Karamelli Akide Şekeri	Karamelli Akide Şekeri	9	1	0	1	2%
2	Karamelli Akide Şekeri	Balık Evi	61	1	0	1	2%
3	Hayaletten Mektuplar	Hayaletten Mektuplar	6, 9, 11, 17, 22, 23,	6	0	6	11%
4	Gölgeler Islanmaz	Gurbet	80	1	0	1	2%
5	Üşengeç	Emek’in Konukları	33, 34	2	0	2	4%
6	Üşengeç	Armut Nereye Düşer?	53, 53, 54, 54, 54	5	0	5	9%

Tablo 4.10. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
7	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Leya da Kim?	19, 19, 20, 22, 25, 27, 28	7	0	7	12%
8	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Tanıdık Kokular Koleksiyonu	32	1	0	1	2%
9	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Leya İz Sürüyor	47	1	0	1	2%
10	Mucize kasabası 2 Uçan Kitaplık	Kırmızı balonda Ne Var?	24, 24	2	0	2	4%
11	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Vırvır Dırdır	48, 51	2	0	2	4%
12	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Siyah Şapkalı Adam	51	1	0	1	2%
13	Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi	Evvel Zaman İçinde	11	1	0	1	2%
14	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı	10, 19	2	0	2	4%
15	Vampir Öyküsü	Sihirli Kekik Çayı	35	1	0	1	2%
16	Zaman Torbası	Kumbara	20	1	0	1	2%
17	Zaman Torbası	Kadişon	21, 22, 25, 28, 34	5	0	5	9%
18	Zaman Torbası	Kar Yelkenlisi	55, 60, 63, 64, 71	5	0	5	9%

Tablo 4.10. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
19	Öğretmen Neden Çıldırıldı?	Aç mısın Tok musun?	8	1	0	1	2%
20	Öğretmen Neden Çıldırıldı?	Telefon Kılınma Rehberi	42	1	0	1	2%
21	Öğretmen Neden Çıldırıldı	Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı?	60, 63, 66, 66	4	0	4	7%
22	Öğretmen Neden Çıldırıldı	Öğretmen Neden Çıldırıldı	53	1	0	1	2%
23	Kedi TED'in Serüvenleri	Kedi TED'in Serüvenleri	6, 7,	2	0	2	4%
24	Kedi TED'in Serüvenleri	Barış'ın Flütü Nerede?	41	1	0	1	2%
25	Gölgeler Islanmaz	Tuz	103, 106	2	0	2	4%
TOPLAM				37	0	57	100

Tablo 4.10 incelendiğinde Mavisel Yener'in hikâyelerinde yardımseverlik değerine en fazla “Leya da Kim?” hikâyesinde (f=7) ele alındığı görülmektedir. “Hayaletten Mektuplar” hikâyesinde yardımseverlik değeri (f=6)dır. “Kadışon”, “Kar Yelkenlisi”, “Armut Nereye Düşer?” hikâyelerinde yardımseverlik değeri (f=5)tir. “Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı?” hikâyesinde (f=4) tür. “Emek'in Konukları”, “Kedi TED'in Serüvenleri”, “Uçan Kitaplık”, “Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı”, “Tuz”, “Kırmızı balonda Ne Var?”, “Vırvır Dırdır” hikâyelerinde yardımseverlik değeri (f=2) dir. “Karamelli Akide Şekeri”, “Balık Evi Gurbet”, “Telefon Kılınma Rehberi”, “Kumbara”, “Aç mısın Tok musun?”, “Sihirli Kekik Çayı”, “Barış'ın Flütü Nerede?”, “Öğretmen Neden Çıldırıldı?”, Telefon Kılınma Rehberi” , “Tanıdık Kokular Koleksiyonu”, “Leya İz Sürüyor”, “Siyah Şapkalı Adam”, “Evvel Zaman İçinde” hikâyelerinde yardımseverlik değeri (f=1)dir. İncelenen eserlerde olumsuz yardımseverlik değerine yer verilmediği tespit edilmiştir. İncelenen 144 hikâyenin

25'inde yardımseverlik değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise yardımseverlik değerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Karamelli Akide Şekeri adlı hikâyesinde yardımseverlik değerine yer verilmiştir. Anneanneninin yaşlılığı ve hastalığı sebebiyle alışverişe gidemediği için evlatlarının yardımcı olduğunu şu sözlerle anlıyoruz: “*Sanki babamla annem her akşam ona uğrayıp alışverişini yapmıyorlardı.*” (*Karamelli Akide Şekeri*, 9)

Balık Evi hikâyesinde Babaları çocuklara akvaryum almıştır ve bir hayli yorulmuştur. Çocukların babalarına yardım etmesi şu şekilde ifade edilir: “*Adamcağızın alnında boncuk boncuk terler vardı, besbelli yorulmuştu. Kardeşim sevinçten zıp zıp zıplamaya başladı. Ben hemen akvaryumun içinde duran kocaman naylon torbayı aldım. Şimdi babamın yükü biraz daha hafiflemişti.*” (*KAŞ*, s.61).

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde Fidan çalışan anne ve babasına eve geldiklerinde yemek sofrasını kurarak yardım eder. “*Anne ve babamın evi, iş yeri evimize çok uzak. Belki şaşıracaksın ama akşam sofrasını ben kuruyorum artık. Eve onlardan erken gelip derslerimi bitiriyorum. Eve yorgun argın gelince her şeyi hazır bulmak annemi nasıl mutlu ediyor bir bilsen*”(HM, s. 6). Öğretmen grup ödevi vermiştir. “*Türkçe öğretmenimiz, arkadaşlarımızla birlikte yapacağımız bir ödev vermişti. Ben de bizim Güler’le eş oldum. Beraber yaptık ödevi, babası da yardım etti bize. Sınıfın en güzel çalışması oldu.*”(HM, s. 9) Ayrıca yardımseverliğin bilgi paylaşımı ile de olabileceği şu şekilde ifade edilmiştir: “*Ah, sen burada olsan, anlamadıklarımı ne güzel anlatırdın bana.*”(HM, s.11). Aile bireylerinin hasta günlerde de birbirine yardımı ele alınmıştır. “*Annem grip oldu, yatıyor kaç gündür. Babam yapıyor yemekleri iki gündür. Benim de sorumluluğu paylaşmam gerek değil mi? Paylaşıyorum tabi... Nasıl mı? Babamın yaptığı yemekleri yakınmadan yiyerek elbette.*”(HM, s.17). Okulda başlatılan kıyı temizliği haberlere konu olur. Yunanistan da kendi ülkesinde kıyı temizliği yapar. İki ülkenin kendi kıyılarını temizleyerek dayanışma ve yardımlaşma örneği şu şeklide ifade edilmiştir: “*Diyorlar ki; temizlemeseydiniz, belki de o plastikler buraya gelecekti. Vee onlar da kendi kıyılarında aynı çalışmayı başlatmışlar.*”(HM, s. 22). “*Gönüllü çevre çalışmalarımızdan sonra başka çalışmalarımız da olacak.*”(HM, s.23).

Gurbet hikâyesinde Kokoreççi Enver bir otoparkın önünde terk edilmiş bir bebek bulmuştur. Onu polise götürmüş ancak kimsesi olmadığı için sahiplenmek ona yardım etmek ister. “*Memur bey, verin şu yavrucağı götüreyim bizim fakirhaneye. Sofrada ha bir can fazla ha bir can eksik ne fark eder?*” (GI, s.80).

Tuz hikâyesinde geçimini sağlayan karı kocanın işbirliği içinde olmaları ele alınmıştır. “*Karısı Hadiye sütü kaynatırken, Hamza buzları kırıp tahta fiçıya doldururdu.*”(T, s. 103). Yine aynı şekilde evlatlarının da yardımcı olduğu ele alınmıştır. Annesi Hamza’nın elindeki siğillere iyi gelebileceğini düşündükleri görevi ona vermiştir. “*Komşulardan gelen içme suyu şişelerini, fiçının içinde erimeye başlayan buzların üstüne yerleştirmek Hamza’nın oğlunun işiydi.*”(GI, s. 106).

“*Leya da Kim?*” hikâyesinde gemide gelen kedinin üzerinde can yeleği vardır ve kedi bunu kendisi çıkaramaz. Leyla’dan yardım ister. “*... üstümdeki şu balon gibi şeyi çıkarsan çok iyi olacak.*” (MK 1, s.19). Ancak Leyla kedinin onu tırmalamasından korkar. Kedi de onun içindeki korkuyu yenmesine yardımcı olur. “*Yüreğindeki korkuyu silsen iyi edersin.*”(MK 1, s. 19). Leyla onu ikna eder ve yeleği çıkarmasına yardım eder. “*Gel, çıkarayım üstündeki turuncu şeyi.*”(MK 1, s.20). Kedi daha sonra kendisine yiyecek bir şeyler getirmesini rica eder. Ancak Leyla annesinden çekinse de kediye kıyamaz ve ona süt getirmeye karar verir. “*Sana süt getireceğim.*” (MK 1, s.22). Kedinin asıl memleketi bombalanmıştır ve oradaki tüm canlılar Mucize Kasabası’na sığınmak için gemiye binmişlerdir. Kediye de Abbas isimli biri yardım etmiştir. “*Abbas, kimse görmeden gizlice tekneye soktu beni. Bebeklere giydirdikleri can yeleklerinden birini takıp sakladı.*”(MK 1, s.25). Leyla kediye barınma konusunda yardımcı olmak ister. “*Ve sen burada güvendesin. Annemi razı edebilirsem bizimle kalabilirsin.*”(MK 1, s.28).

Tanıdık Kokular Koleksiyonu hikâyesinde Leyla’nın babasının bilgisayarını iş yerinde çalınmış. Leya ise onlara yardım etmek ister. “*Mırnavvv... Babanın işyerine gidip hırsızın bulunması için onlara yardım edeceğim.*”(MK, s.32).

Leya İz Sürüyor hikâyesinde kasabada hırsızın Abbas olduğuna dair söylentiler çıkar. Leya ise onun suçsuz olduğunu bilir ve onu kurtarmak ister. “*Leya mutlaka hırsız yakalamalı, arkadaşı Abbas’ı kurtarmalıdır.*”(MK, s.47).

“*Kırmızı Balonda Ne Var?*” hikâyesinde Leyla’nın evinin bahçesine sıcak hava balonu iner. İçinden yaşlı bir dede çıkar. Leyla’dan su isteyen dedeye yardımcı olmak isteyen Leyla onun aç olup olmadığını sorar. Burada tanımadığımız bir insana bile yardımcı olma görevi ele alınmıştır. “*Karnınız da aç mı?*”(MK 2, s.24). Balondan inen dede Leyla ile işbirliği yapma fikrini paylaşır. “*İşte işbirliği yapabileceğim güzel bir yürek’ dedim.*”(MK 2, s.24).

Vırvır Dırdır hikâyesinde Açık Hava Müzesi’nde Ejderha Semercisi’nin önünü çekirdek kabukları atarak kirleten misafiri bulma çabası vardır. O kişi bulunmadan misafirlerin yerinden kıpırdamasına da müze yetkilileri izin vermez. Leya isimli kedi müzedeki ziyaretçilerin hemen eğlenebilmesi için işbirliğine katılır. “*Kimin yaptığını buldum Leyla. Onu hemen bulup sana göstereceğim. Böylece çabucak yakalanır ve ziyaretçiler günlerini eğlenerek geçirmeyi sürdürürler.*”(MK 3, s.48).

Siyah Şapkalı Adam hikâyesinde çekirdek kabuklarını yere atan ziyaretçi, hatasını anlamıştır. “*Bundan böyle her hafta sonu oraya gelip gönüllü olarak temizlik yapacaktım.*”(MK 3, s.51).

Zeki’nin Zekâ’sı Kaçtı hikâyesinde Zeki’nin babası eve bir muhabbetkuşu getirir. Kuşun bakımına dair evde bir görev bölümü yapılarak işbölümü altında yardımseverlik değeri ele alınır. “*...kafes temizliğini babası, yem ve su koyma görevini annesi üstlenmiştir. Kuşu gezdirmeye işi de Zeki’nindi.*” (ZZK, s.10). Zeki’nin kuşu Zekâ kaçır ve mahalledeki herkes kuşun bulunması için seferber olur. “*Mahallenin çocukları kaybolanın ne olduğunu anlamadan, aramaya çoktan başlamışlardı bile.*”(ZZK, s.19).

Kumbara hikâyesinde Tina, anneannesini on bir yaşındayken kaybeder. Büyüyünce anneannesinin günlüklerini okur ve Zonguldak’a giderek orada anneannesinin günlüklerinden yola çıkarak bir film çeker, geliriyle de kimsesiz çocuklara yardım eder. “*...Zonguldak’ta çekeceği ‘Kumbara’ adlı filmin ödül kazanacağını, bu filmin geliriyle onlarca kimsesiz çocuğa ışık olacağını önceden bilemezdi elbet.*”(ZT, s.20)

Kadişon hikâyesinde Toroslarda köy çocukları aile bütçesine yardım ederler. “Kimi zaman yazmalar, tahta kaşıklar da satarlar aile bütçesine katkı sağlamak için.” (ZT, s.21). Diğer aile bireyleri arasında da bir işbölümü vardır. “Annesi keçileri sağmış, tavukları yemlemiş, kahvaltıyı hazırlamıştı. Babası da Kadişon’un yemine suyuna bakmıştı.” (ZT, s.22). Ahmet’in eşeğine turistler binmek ister. Ahmet buna müsaade ederek paylaşım örneği gösterir. (ZT, s.25). Turistler Ahmet’in eşeği olan Kadişon’un püsküllerini satın almak isterler. Ahmet onları satmak istemez. Ancak onlara nasıl yardımcı olabileceğini de düşünür. Tanımadığı insanlara bir şekilde yardımcı olmaya çalışan Ahmet örnek bir davranış sergiler. “Ahmet süt ve yumurtayı verirken bir taraftan nasıl yardımcı olabileceğini düşünüyordu.” (ZT, s.28).

Kar Yelkenlisi hikâyesinde Adil’in annesi küçükken ailesine nasıl yardım ettiğinden bahseder. “Hem oyun oynar hem kardeşime analık ederdim. Helkilerde su taşırdım çeşmeden, arapsabunuyla yıkardım kardeşimin bezlerini, konu komşu parmak ısırırdı.” (ZT, s.55). Adil hayalini kurduğu kar yelkenlisini yapmaya çalışır. Ona arkadaşı Selo ve kardeşi Gilman da yardım eder. “Artık Gilman da onlarla birlikte sayılırdı.” (ZT, s.60). “Üç kafadar bir hafta boyunca kar yelkenlisinin yapımı için uğraştılar.” (ZT, s.63). “Daha önce yaptıkları hataları görüyor ve birbirlerine çekinmeden gösteriyorlardı. Sürekli araştırıyor ve becerilerini öğrendikleriyle besliyorlardı.” (ZT, s.64). Köye gelen film yönetmenin de yardımıyla kızak onarılır ve kullanılmaya başlanır. Birlik ve beraberliğin mutluluğa erdirdiği andır. “Güldüler, sevindiler, güldükçe güzelleştiler, güzelleştikçe çoğaldılar, çoğaldıkça sesleri sardı dağları. Çomar ve Toros da katıldı bu eğlenceye” (ZT, s.71).

Telefon Kullanma Rehberi hikâyesinde Sadık Bey eve yeni aldığı telefonun kullanma kılavuzundan anlayamaz ve ayarlarını kuramaz. Ona önce karısı, çocuğu ve komşularının oğlu yardımcı olamaya çalışır. Ancak onların yardımıyla da olsa sorun çözülemez. (ÖNÇ, s.42).

“Öğretmen Neden Çıldırdı?” hikâyesinde Gülşen Öğretmen Irmak’a bir bilim adamı ile söyleşi yapma ödevi verir. Irmak bu ödev için Gözde’den yardım almak zorundadır. Çünkü Gözde’nin babası ilaç fabrikasının araştırma laboratuvarında bilim adamıdır. Gözde babasının Irmak’a yardım edebileceğini

söyler. “... evlerine gelebilirse babasıyla bu söyleşiyi yapabileceğini söyler.”(ÖNÇ, s.53).

“Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı?” hikâyesinde Behçet Amca yıllardır yalnız yaşar. Yalnız yaşadığı için de apartman sakinleri onu göremeyince merak eder. “Git kapısını çal bakalım, iyi mi?”(ÖNÇ, s.60). Behçet Amca uzun bir süre evden dışarı çıkmaz, çıkmama sebebini de kimseye söyleyemez. Barış hariç... Ayakkabılarının bağcıklarını bağlamayı bilmediği için ayakkabılarını giyemediğini sadece Barış’a söyler ve ondan öğretmesini ister. Barış ona seve seve yardım eder. “Ona düğüm atmayı öğrettim önce.”(ÖNÇ, s.63). “Birkaç gün Behçet Amca’nın alışverişini ben yaptım. Her gittiğimde dersimize çalışıyorduk.”(ÖNÇ, s.66). “Annem her gün ona yemek gönderiyordu. Onunla beraber vakit geçirmem de hoşuna gidiyordu. ‘Yaşlıları yalnız bırakmamak gerek’ diyordu.”(ÖNÇ, s.66).

Kedi TED’in Serüvenleri hikâyesinde Barış ve arkadaşı Ozan arasında bir işbirliği vardır. “Ben öyküler yazmayı çok sevdiğim için öykü yazacağım, Ozan da bu öyküyü küçük kamerası ile filme çekecek, takım çalışması yapacağız.”(KTS, s.6).Barış’a yazacağı öykünün içeriği hakkında Ozan fikir verir. “Ozan ne çok fikir vermişti ama şimdi hiçbiri ilginç gelmiyor.”(KTS, s.7). Barış yazacağı öykülerden hangisinin filme çekilmesi gerektiği konusunda da okuyucu ile işbirliğine girer. “Ama siz de yarışmayı kazanmam için bana yardım edin lütfen!”(KTS, s.8).

Ken Geldi hikâyesinde Ken Viyana’dan okula yeni gelen bir öğrencidir ve Türkçe bilmez. Öğretmenleri ona Türkçeyi öğretmelerini ister. “İngilizce konuşmayalım ki Türkçeyi daha çabuk öğrensın.”(KTS, s.22). Resim dersinde sınıf arkadaşları Ken ile eşyalarını paylaşır. “Öğretmen Ken’e resim kâğıdı verdi, arkadaşları da boyalar koydular önüne.”(KTS, s.24).

Korkak Kedi hikâyesinde Bahar Ken’e Türkçe öğretmeye çalışır. “Bahar’ın Ken’e Türkçe öğretme çalışmaları piknikte bile devam ediyordu.”(KTS, s.52).

“Barış’ın Flütü Nerede?” hikâyesinde müzik gecesine katılan çocuklar hayvanları da unutmaz, onlara yemek getirirler. “Çocukların onlar için getirdikleri yemek için aynı anda fırladılar, çok acıkmışlardı, çoook.”(KTS, s.41).

Gizem Çözülüyor hikâyesinde bir kedinin bir insana yaptığı yardım ele alınır. Aslında ortak dilleri bile olmadığı halde bakışlar ve aradaki sevgi bağı ile de yardımın yapılabileceği sezdirilmiştir. *”Günlerdir bize bir şeyler söylemek istiyor gibiydi. Sanki bizi buraya getirmek istiyordu.”*(KTS, s.66).

Her Şey Düşlemekle Başlar hikâyesinde kedi TED, Kanat, Ozan ve Gamze’nin tanışmalarına vesile olur. TED aynı zamanda Kanat’ın da kedisidir ve adı da Kiraz’dır. Evinden dışarı çıkmakta zorlanan tekerlekli sandalyedeki Kanat ile Ozan ve Gamze arasında bir arkadaşlık başlar. Birbirleriyle haberleşmelerine yardım eden kedi TED’dir. Burada her zaman insanların hayvanlara değil, hayvanların da insanlara yardım edebildiği değeri çıkarılabilir. *“...Kiraz’a yük olur mu emin değilim ama sırtına sizin için bir dergi bağladım, içindeki karikatürlere bayılacaksınız.”*(KTS, s.70). Ozan ve Gamze okul müdürüyle Kanat hakkında görüşür. Onun başarılı öğrenci olduğunu ancak imkânlarının kısıtlı olmasından bahsederek yardım etmek istediklerini dile getirirler. *“Öğretmenim aslında biz öğrenci birliğine bu konuyu götürmeyi düşünüyoruz. Belki harçlıklarımızı toplayıp Kanat’a bir bilgisayar alabiliriz.”*(KTS, s.72). Müdür de aynı yardımseverliği devam ettirir. Kanat’ın annesiyle tanışmak ister.(KTS, s.73). *“Türk Eğitim Derneğinden burs almaya başladı; artık bilgisayarı ve kendi kendine kullanabileceği güzel bir tekerlekli sandalyesi vardı.”*(KTS, s.74).

Ken Geldi hikâyesinde Ken Viyana’dan Türkiye’ye gelen bir öğrencidir. Türkçe hiç bilmez. Dilini anlamayan bir ülkede olmak onu zorlar. Kedi TED de onun hissettiklerini anlayarak onu yalnız bırakmak istemez. Kendince yanında durduğu sürece ona yardımcı olacağını düşünür. *“TED ise bir yerde yeni olmanın çok zor olduğunu iyi bildiği için öğlene kadar Ken’in yanında kalmaya kararlıydı.”*(KTS, s.29).

TED’in Gizemi hikâyesinde TED’in ne kadar merhametli olduğu yardımseverlik değeriyle ele alınır. *“TED hayatında tek fare bile yakalamamış, fare hakları savunucusu.”*(KTS, s.14). TED okulda olduğu için okul aile birliği tarafından sağlık kontrolleri yapılır. *“Öğrencilerin başarısında okul ve velinin el ele çalışması ne denli önemliyse TED’in sağlıklı olabilmesi, doğru ve dengeli beslenmesi için de bu işbirliği şarttır.”*(KTS, s.17).

Misafirperverlik

Emek'in Konukları hikâyesinde yardımseverlik değerinin ilişkili olduğu tutumlardan misafirperverliğe değinilmiştir. İsmail Beylerin evlerine gelen konukları ikram bakımından nasıl memnun etmiştir. “Geçen yıl İsmail Beylere gittiğimizde çok şeyler ikram etmişlerdi.”(Ü, s.33). Huriye Öğretmen de İsmail Beylerin onlara geleceğini öğrenince misafirlerini memnun etmek ister. “Üstüne düşeni yapacak, misafirlerini en güzel biçimde ağırlayacaktı.”(Ü, s. 34).

“Armut Nereye Düşer?” hikâyesinde konuk geleceği zaman evde yapılan özenli değişimlerden bahsedilmiştir. “Evimize konuk geleceği zaman eşyaların yer değiştirmesinden anlardık...”(Ü, s.53). Babaanne de bütün gün odasında misafir için hazırlanır. “Konuğumuz gelecek ya kızım, hazırlandım.” (Ü, s.53). Eve gelecek olan konuklar için titiz bir hazırlık vardır. “Geldiklerinde sakın koltuklara siz oturmayasınız. Sandalyelere oturacaksınız.’ dedi annem.”(Ü, s.54). “Zeynep Hanım’ı da mavi vazoya uzak bir yere oturt. Çiçek tozları kadıncağıza alerji yapıyor.”(Ü, s.54). “Hüsnü, misafir terliklerini hazırla. Nuri Bey’in ayaklarına göre terlik bul.’ “(Ü, s. 54).

Sihirli Kekik Çayı hikâyesinde Antalya’ya geziye giden ailenin akrabaları tarafından güzel bir şekilde ağırlanmaları ele alınmıştır. “Evlerine konuk olduğumuz akrabalarımız bizi sarıp sarmaladılar, yedirip içirdiler.”(VÖ, s.35).

Kadışon hikâyesinde köye gelen turistlere köylü halkın misafirperver davranışları ele alınmıştır. “Köye de gelin, bizim misafirimiz olun.”(ZT, s.34).

“Aç mısın Tok musun?” hikâyesinde söyleşi için okula gelen yazara öğrenciler hediyeler armağan eder. “Bana topladıkları dağ çiçeklerini ve yaptıkları resimleri armağan ettiler.”(ÖNÇ, s.8).

Gizem Çözülüyor hikâyesinde TED’in öğlen saatinde nereye kaybolduğunu anlamak için Ozan ve Gamze TED’i takip eder. Köyde bir eve geldiğini görünce kapılarını çalarlar ve tanımadıkları evde misafir olurlar. “Kadın bulaşık eldivenlerini çıkarırken, ‘İçeri girmez misiniz çocuklar? Oğlumla da tanışmış olursunuz.’ dedi.”(KTS, s.64). Ev sahibinin durumu olmasa da misafirine elinde olanı ikram

ederek misafirperverlik değeri ifade edilir. “*Kusura bakmayın evde sadece bu var.*”(KTS, s.67).

Evvel Zaman İçinde hikâyesinde Leyla’nın dedesi Açık Hava Müzesinde çalışır. Kendisini ziyarete gelen torunu ve kedisiyle ilgilenir. “*Ben işimin başına gidiyorum. Siz istediğiniz kadar dolaşın. Karnınız acıkırsa yanıma gelirsiniz, sizi ağırlarım.*”(MK 3, s.11).

4.2.10. Dostluk Değeri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe sözlükte dostluk, “*1.Dost olma durumu. 2. Dostça davranış*” olarak tanımlanmıştır.(TDK, 2011: 707).

Dost olma durumu bireylerin hislerinin uyumuyla başlar. İnsanlar dost olarak gördüğü kişilerin her zaman iyiliğini düşünür, zarar görmelerini istemez. Ancak yanlış davranışlarında birbirlerinin arkasında durmaz, toplumun değer yargılarına uymayan davranışlarda bulunduklarında uyarırlar. Aynı zamanda insanın dert ortağıdır dostu. En büyük sırlarını dostuna söyler, sırrını saklamasını ister. Mavisel Yener’in hikâyelerinde ele alınan “dostluk” değerine ilişkin bulgular Tablo 4.11’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Mavisel Yener'in Hikâyelerinde “Dostluk” Değerinin Dağılımı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
1	Karamelli Akide Şekeri	Karamelli Akide Şekeri	9, 10	2	0	2	5%
2	Karamelli Akide Şekeri	Canım Öğretmenim	13, 18, 19	3	0	3	8%
3	Karamelli Akide Şekeri	Uzaylılar Bize Geldi	56, 56, 58	3	0	3	8%
4	Hayaletten Mektuplar	Hayaletten Mektuplar	5, 6, 10, 11, 11, 15, 23, 27, 28, 30, 30, 31, 32, 34, 35	15	0	15	41%
5	Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya	Leya Da Kim?	28	1	0	1	3%
6	Mucize Kasabası 3 Ejderha semercisi	Siyah Şapkalı adam	55	1	0	1	3%
7	Zeki'nin Zekâsı Kaçtı	Bizim Evde Her Şey Canlı	45	1	0	1	3%
8	Zaman Torbası	Kumbara	8	1	0	1	3%
9	Zaman Torbası	Kar Yelkenlisi	67	1	0	1	3%
10	Öğretmen Neden Çıldırdı?	Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı?	62	1	0	1	3%
11	Gölgeler Islanmaz	Gönül	92, 92	2	0	2	5%

Tablo 4.11. Devamı

No	Eser Adı	Hikâyenin Adı	Sayfa	Olumlu Frekans (f)	Olumsuz Frekans (f)	Toplam Frekans (f)	%
12	Kedi TED'in serüvenleri	Karakterler	9	1	0	1	3%
13	Kedi TED'in serüvenleri	Mikrofondaki Kedi	49, 49	2	0	2	5%
14	Kedi TED'in serüvenleri	Barış'ın Flütü Nerede?	35, 40,40	3	0	3	8%
TOPLAM				37	0	37	100

Tablo 4.11 incelendiğinde Mavisel Yener'in hikâyelerinde dostluk değerine en fazla “Hayaletten Mektuplar” hikâyesinde (f=15) ele alındığı görülmektedir. “Canım Öğretmenim”, “Uzaylılar Bize Geldi”, “Barış'ın Flütü Nerede?” hikâyelerinde dostluk değeri (f=3)tür. “Karamelli Akide Şekeri”, “Mikrofondaki Kedi”, “Gönül” hikâyelerinde dostluk değeri (F=2)dir. “Bizim Evde Her Şey Canlı”, “Kumbara”, “Kar Yelkenlisi”, “Karakterler”, “Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı?”, “Siyah Şapkalı Adam” hikâyelerinde dostluk değeri (f=1) eşittir. İncelenen eserlerde dostluk değerine yer verilmediği tespit edilmiştir. İncelenen 144 hikâyenin 14'ünde sinde dostluk değerine yer verilmiş olup diğer hikâyelerde ise dostluk değerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Karamelli Akide Şekeri hikâyesinde de çocuk ve anneanesi arasında dostluk bağı kurulmuştur. Anneanne şeker hastası olduğu için şeker yememelidir. Ancak çok sevdiği için akide şekerlerini her cuma herkesten gizli pazara gidip alır. Şekerleri bulan torununa: “*Onunla aramızda sır kaldı kavanoz...*” (KAŞ, s.10). “*Anneannem konu komşuya dert yanardı.*” (KAŞ, s. 9).

Canım Öğretmenim hikâyesinde yer alan çocuk, arkadaşı Nasreddin için dostluk değerini şu şekilde ifade eder: “*En sevdiğim arkadaşlarımdan, sırdaşlarımdan biridir.*” (KAŞ, s. 13). Çok sevdiği arkadaşı Nasreddin'i ilk defa mutlu gören çocuğun dostluk değerini ortaya koyan ifadeleri: “*Ne diyeceğimi şaşırmıştım. Nasreddin'i ilk kez bu kadar mutlu görüyordum. Çok sevinmiştim.*”

(KAŞ, s. 18). Arkadaşının başarısına sevinmek dosta yakışır bir davranıştır. Bunu da şu ifadelerden anlıyoruz: “O Nasreddin herkesi güldürüp düşündürüyorsa, benim arkadaşım Nasreddin, Fransızca şarkılar söyleyecek!” (KAŞ, s.19).

Uzaylılar Bize Geldi hikâyesinde Kunduki gezegeninden gelen uzaylılar ile kurulan dostluk ilişkisi şu şekilde ifade edilir: “Sevgili torunlarım, yıllar önce daha sizler doğmadan uzaylı dostlarımız köyümüzü ziyaret etmişlerdi. İlk karşılaşmamızda biz de sizler gibi çok korkmuştuk. Bizlere dünyaya nereden geldiklerini anlattılar. Onların iyi niyetli olduklarını anladık. Bizimle bir gün boyunca beraber oldular. O gün birbirimizi öylesine sevdik ki bir daha gelmeye söz verdiler.”(UBG, s. 56). “Dostlarımız sözlerini tuttular ve bizi görmeye geldiler.”(KAŞ, s. 56) Kunduki gezegeninden gelen uzaylılar ile kurulan dünyadan gitmiş olsalar bile orada kalan dostlarıyla kurdukları sevgi bağı dostluk değeriyle de ilişkilendirilmiştir. “Kunduki’de yaşayanlar uzaktan masmavi görünen dünyayı ve oradaki kardeşlerini hep sevdiler. Yüreğimizde hiç kötülük barındırmadığımız için gezegenimiz gün geçtikçe güzelleşti. Önceleri dünyalı kardeşlerimizle görüşürdük fakat sonraları görüşemez olduk. Yüzyıllar geçtikçe dünyalılar bizi unuttukları gibi sevmeyi de unutmaya başladılar. Ama biz buna dayanamazdık. Onlar bizim kardeşlerimizdi.” (KAŞ, s. 58).

Hayaletten Mektuplar hikâyesinde Meltem ve Fidan’ın arasındaki dostluk bağı şu şekilde ifade edilmiştir: “Sımsıcak merhabalar. Sana çoktandır yazamadım. Ama birbirimizi anladığımızı biliyorum. Yarıyıl dinlencesi, bayram derken, tatilleri bitirdik, bir yana koyulduk. Yazamadım işte. Ama biz iyi dostuz; ılık yılları kadar bile uzak olsak, birbirimizi unutmayız.”(HM, s.5). Fidan’ın sınıfındaki Erhan ile dostluğunun başladığı gün şu şekilde ifade edilmiştir: “Onunla dostluğumuz çok hasta olduğum bir gün başladı. O gün ders arasına çıkamamıştım. Midem bulanıyordu. Erhan da benimle beraber sınıfta kaldı; midem bulanıyor diye tost bile almadı kendine.”(HM, s.5,6). “O gün defterime yazdığın sözleri okuyunca, bir kez daha anladım seni ne çok özlediğimi.”(HM, s. 10). “Seninle dertleşmek için aldım elime kalemi yine.”(HM, s. 11). “Sözcükler aracılığıyla seninle dertleşmek ne güzel.”(HM, s. 11). “Ah benim güzel arkadaşım, sen burada olsaydın anlardın beni”(HM, s.15). Dostluk sadece insanlar arasında kurulan bağ değildir. Aynı

zamanda ülkeler arasında da dostluk bağı kurulabilir. Yunanistan ve Türkiye arasında çevre temizliğiyle başlayan dostluk şu şekilde ifade edilmiştir: “Ülkemize ve bize gösterdikleri dostluk çok mutlu etti hepimizi. Gönüllü çevre çalışmalarımızdan sonra başka çalışmalarımız da olacak.”(HM, s.23). “Annemin çocukluğunu bilen yaşlı biri. Bize çok yakın oturuyor. Annem buraya taşınınca bu eski dostunu aradı, buldu.”(HM, s.27). Ahmet dede dostuyla ortak bir dükkân açmıştır. Ancak hasta olduğu için işe gidememiştir. Dost bildiği ortağı ise arkasından tembellik yaptığı için dükkâna gelmediğini söylemiş. Ahmet dede ise bu yalan konuşmalara dost bildiği kişi söylediği için içerlemiş. Dostunun hasta olduğu zaman yanında olması gerektiği şu şekilde ifade edilmiştir: “İnsan nasıl unutup yok sayabilir arkadaşını, dostunu? Hasta oldu diye nasıl terk edebilir sevdiklerini? Biz hangi yaşa gelirsek gelelim birbirimizi unutmayalım, iyi günümüzde de kötü günümüzde de hep destek olalım, olur mu Meltem?”(HM, s.28). İnsan dostuyla duygusal bağ kurduğu için üzüntüsünü de hisseder. “Mektubun gecikince anlamıştım zaten bir sıkıntın olduğunu. Yanında olup gözyaşlarını silmeyi ne çok isterdim. Benimle paylaştığın bu sır için teşekkür ederim. İnan ki ne zaman bir dost arasan beni hep yanında bulacaksın. Birbirimizin derdini dinlemeyip de ne yapacağız?”(HM, s.30). Dostluğun umutları paylaşmak da olduğu şu şekilde ifade edilmiştir: “Her zaman seni umutlarını paylaşıyorum; piyano dersleri alıyordun, bu sınavı başarmak istiyordun, biliyorum. Üzüntünü anlıyorum.”(HM, s.30). Dost olan insanlar birbirlerinin hayatına olumlu katkılar sağlar. “Bir yerde okumuştum, diyordu ki: ‘O sana gülmeyi öğretir sen ona kahkaha atmayı, o sana emeklemeyi öğretir, sen ona yürümeyi... O sana okumayı öğretir, sen ona yazmayı ve bu böyle sürüp gider... İşte bunun adına DOST derler...’ Sen de benim için öylesin Meltem’ciğim.”(HM, s.31). “Sen benim bir tanecik dostumsun. Bugün bir şiir yazdım, adı ‘Dostluk’. Sana göndereceğim.”(HM, s.32). “Böylesine değerbilir, ince ruhlu bir müdürümüz olduğu için ne kadar sevindiğini anlattı. ‘Yaşlanınca unutulmamak mutluluk verici bir şey.’ dedi.”(HM, s.34). “Gülen gözlerin hep gülsün, kırk dokuz yaşımızda da birbirimizi unutmayalım, vefalı dostlar olalım.”(HM, s.35).

Gönül hikâyesinde Dilşad hastanede tedavi görmektedir. Böyle zamanlarda dostu duyulan ihtiyaç sevgi değeriyle birlikte dostluk değerini de dile getirilmiştir. Ziyaretine gelen Gönül sevdiği diğer arkadaşlarından da notlar getirmiştir.

“Gülümsemenin güzelliğini yüreğinde taşıyan birisin sevgili Dilşad, aramıza çabuk dön.” (GÖ, s.92). “Acıyı daraltır, yarayı sağaltır bu dostlar.” (GI, s.92).

“Leya Da Kim?” hikâyesinde Leyla ile kedisi Leya arasında sıkı bir dostluk kurulmaya başlamıştır. “İkimiz arkadaşı artık Leya. Ve sen burada gerçekten güvendesin.” (MK 1, s. 28).

Siyah Şapkalı Adam hikâyesinde Leya isimli kedi ile Şefkat isimli kediler arasında kurulan dostluk bağı ele alınmıştır. “Geceleri ay dede çıkınca bugünü düşünelim. Böylece hiç unutmayız birbirimizi.” (MK 3, s.55).

Bizim Evde Her Şey Canlı hikâyesinde Pamuk isimli kedi Gül Hanım’ın en yakın arkadaşıdır. Dostluğun sadece insanlar arasında olmadığı hayvanların da insanlara arkadaş olduğu ele alınır. “Ah Pamuk, sen de olmasan beni kim anlar?” (ZZK, s.45).

Kumbara hikâyesinde Tina ve anneannesinin dostluğu ele alınmıştır. “...o güne kadar ne çok şey paylaşmışlardı ikisi.” (ZT, s.8).

Kar Yelkenlisi hikâyesinde Adil, Selo ve Gilman üç hafta boyunca kızak yapmaya çalışmışlardır. Büyük bir hevesle kullanacakları gün kızığın devrilmesiyle hayalleri suya düşer. Buna rağmen birbirlerine destek olmaya çalışırlar. “Ağlama kız bakarız çaresine.” (ZT, s.67)

“Behçet Amca Kendini Neden Eve Kapattı?” hikâyesinde Behçet Amca uzun bir süredir evden çıkmaz. Komşularının oğlu Barış onu ziyaret eder. Başta neden dışarı çıkmak istemediğini söylemez. Ancak sonra Barış’ı dost bilerek sırrını ona açıklar. “Bak evlat... Bilirsin torunum yok, seni torunum gibi severim. Sana bir şey desem, kimseye söylemesen...” (ÖNÇ, s.62).

Kedi TED’in Serüvenleri hikâyesinde Barış ve Ozan’ın birbirleriyle olan dostluğuna yer verilir. “En yakın arkadaşının adı Ozan.” (KTS, s.9).

Ken Geldi hikâyesinde dost olmak her daim aynı düşünmek değildir. Dost olan kişiler farklı bakış açılarına sahip olsalar da yüreklerinde sevgiyi barındırabilirler. Ken Türkçe konuşmayı bilmediği halde Barış ile dost olabilmıştır.

“Dost olabilmek için her zaman aynı dili konuşmak gerekmiyordu, yürek dili kapıları açan sihirli anahtardı. Sevmek tanımakla başlar.” (KTS, s.29).

“Barış’ın Flütü Nerede?” hikâyesinde Bilimcan adlı kedi yeteneği olmadığı halde hızlı bir şekilde müzik aleti çalmak ister. Aceleci davranan Bilimcan’ı dostu TED önerilerde bulunarak ona destek olmaya çalışır. “Sevgili dostum, eminim ki biraz sakinleşsen daha güzel çalacaksın. Madem yeni öğreniyorsun, elbette gitgide iyi olacak ve bir gün bize konser bile verebileceksin.”(KTS, s.35). Ancak TED’in önerilerini uygulamayan Bilimcan başarılı olamaz. Dost dostuna her zaman gerçekleri söyler, gerçek dostlar da bu durumda birbirlerine alınmazlar. Gerçeği anladıklarında ise birbirlerine hak vermekten de çekinmezler. “Miyavvv... canım arkadaşım miyavvv... Sen haklıydın miyavvv... Ama gelecek yıl flüt çalmayı öğreneceğim...”(KTS, s.40). Dostu olan TED, başarısız da olsa arkadaşına değer verdiğini şu sevgi sözleriyle ifade eder. “İlle de sahneye çıkman gerekmiyor, ben seni seviyorum ve dünyada bir benzerinin olmadığını biliyorum.”(KTS, s.40). Dost dostu her zaman doğru söyler.

Mikrofondaki Kedi hikâyesinde TED arkadaşsız olmanın gerçek yalnızlık olduğunu düşünür. “Sesini duyan, ona yanıt veren birileri olduğu için ne kadar şanslı olduğunu düşündü.”(KTS, s.49). Kötü bir rüya gören TED için arkadaşı Bilimcan endişelenir. Gerçek dost, dostu için endişelenendir. “Miyav, miyavvv iyi misin? Miyav, miyavvvv.”(KTS, s.49).

4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu kısımda çalışmanın üçüncü araştırma sorusu olan “Mavisel Yener’in hikâyelerinin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliği nedir?” sorusuna ait bulgulara yer verilmiştir.

“Mavisel Yener’in hikâyelerinin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğinin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından incelenen 144 hikâye arasında on kök değeri en çok taşıyan hikâyeler belirlenmiştir.

Her hikâyenin değerlendirilmesi için iki bölümden oluşan bir görüşme formu kullanılarak uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman grup, görüşme formunun birinci

bölümünde hikâyenin taşıdığı kök değerleri ve ikinci bölümünde ise hikâyeyi, okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler yönünden değerlendirmiştir.

Birinci bölümde araştırmacının hikâyelerde tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiş, ikinci bölümde ise hikâyelerin ders kitaplarında bulunması gereken özelliklere sahip olup olmadığı uzman görüşlerine sunulmuştur.

Tablo 4.12. Uzman Görüşüne Sunulan Hikâyeler ve Kök Değerleri Taşıma Durumlarının Dağılımı

Kök Değerin Adı	En Çok Geçtiği Hikâyenin Adı	F
Adalet	Hayaletten Mektuplar	3
Sabır	Barış'ın Flütü Nerede?	6
Sorumluluk	Hayaletten Mektuplar	9
Vatanseverlik	Evvel Zaman İçinde	4
Yardımseverlik	Leya Da Kim?	7
Özdenetim	Badem Ağacı	4
Saygı	Canım Öğretmenim	6
Sevgi	Karamelli Akide Şekeri	10
Dostluk	Hayaletten Mektuplar	15
Dürüstlük	Hayaletten Mektuplar	7

4.3.1. “Hayaletten Mektuplar” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Hayaletten Mektuplar” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla iki bölümden oluşan bir görüşme formu uzman görüşüne sunulmuştur.

4.3.1.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Hayaletten Mektuplar” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile Türkçe Öğretmeni 10 uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4.13. “Hayaletten Mektuplar” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

NO	Kök değer	Var	Yok
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	1	0
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır.	1	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	1	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
TOPLAM		9	1

Tablo 4.13’te görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 9’unu taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.14. “Hayaletten Mektuplar” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

No	Kök Değer	F	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	8	80
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	7	70
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	10	100
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	10	100
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	10	100
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	10	100
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	2	20
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	10	100
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	10	100
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	10	100

Tablo 4.14’te “Hayaletten Mektuplar” adlı hikâye metninin kök değerleri yansıtma durumu 10 uzman görüşüne sunulmuş ve sonuçlar incelenmiştir. Uzmanların %100’ü öz denetim, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, saygı ve sevgi değerlerini taşıdığını; %80’i vatanseverlik değerini taşıdığını; %70’i adalet değerini taşıdığını belirtmiştir. Araştırmacı tarafından ise metinde “vatanseverlik, adalet, öz denetim, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, saygı, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer araştırma ve uzman görüşleriyle tutarlılığı göz önünde bulundurularak %50’nin üzerinde olan “vatanseverlik, adalet, öz denetim, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, saygı, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerinin “Hayaletten Mektuplar” hikâyesi Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.1.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Tablo 4.15. “Hayaletten Mektuplar” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

		Katılıyorum		Katılmıyorum	
		F	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	10	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	10	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	10	100	0	0
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	10	100	0	0
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	5	50	5	50
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	10	100	0	0
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	10	100	0	0
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	10	100	0	0
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	10	100	0	0
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	10	100	0	0
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	10	100	0	0
Test Ortalaması		9,64			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		10			
Testin Hem fikirlik Yüzdesi		96,4			

Tablo 4.15 incelendiğinde madde 8 (f=5) hariç diğer maddelerde (f=10) uzman grubun görüş uygunluğu tespit edilmiştir. Tablodan hareketle tüm maddelerde araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun % 50'nin üzerinde olmasına

bağlı olarak Türkçe ders kitaplarında Hayaletten Mektuplar adlı hikâyeye yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.2. “Leya da Kim?” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Leya da Kim?” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla iki bölümden oluşan bir görüşme formu uzman görüşüne sunulmuştur.

4.3.2.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Leya da Kim?” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile Türkçe Öğretmeni 10 uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4.16. “Leya Da Kim?” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

No	Kök değer	Var	Yok
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	1
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	1
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
TOPLAM		3	7

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 3’ünü taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.17. “Leya Da Kim?” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

No	Kök Değer	F	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	1	10
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	2	20
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	2	20
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	2	20
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	1	10
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	1	10
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	10	100
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	10	100
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	9	90

Tablo 4.17’de “Leya da Kim?” adlı hikâye metninin kök değerleri yansıtmadurumu Türkçe Öğretmeni 10 uzman görüşüne sunulmuş ve sonuçlar incelenmiştir. Uzmanların %100’ü saygı ve sevgi değerlerini taşıdığını, %90’ı yardımseverlik değerini taşıdığını belirtmiştir. Araştırmacı tarafından ise metinde “saygı, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değerin araştırmacı ve uzman görüşleriyle tutarlılığı göz önünde bulundurularak %50’nin üzerinde olan “saygı, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerinin “Leya da Kim?” hikâyesi Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.2.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Tablo 4.18. “Leya Da Kim?” hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

		Katılıyorum		Katılmıyorum	
		F	%	F	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	9	90	1	10
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	10	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	9	90	1	10
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	9	90	1	10
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	9	90	1	10
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	8	80	2	20
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	9	90	1	10
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	9	90	1	10
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	8	80	2	20
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	8	80	2	20
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	9	90	1	10
Test Ortalaması		9,07			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		10			
Testin Hem fikirlik Yüzdesi		90,7			

Tablo 4.18 incelendiğinde madde 2 (f=10), madde 3 (f=10), madde 4 (f=10) ve madde 5’in (f=10) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu gözlenmiştir. Yine aynı tablo dikkate alındığında madde 9(f=8), madde 12 (f=8) ve madde 13’ün (f=8) ise uzman görüş uygunluğunun en az olduğu

maddeler olduğu gözlenmiştir. Tablodan hareketle tüm maddeler incelendiğinde araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun %50'nin üzerinde olduğu tespit edilerek “Leya da Kim?” adlı hikâyeye Türkçe ders kitaplarında yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.3. “Evvel Zaman İçinde” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Evvel Zaman İçinde” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla iki bölümden oluşan bir görüşme formu Türkçe Öğretmeni 10 uzman görüşüne sunulmuştur.

4.3.3.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Evvel Zaman İçinde?” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4.19. “Evvel Zaman İçinde” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

	Kök değer	Var	Yok
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	1
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	1	1
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	1
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	1
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	0	1
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
	TOPLAM	3	7

Tablo 4.19’da görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 3’ünü taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.20. “Evvel Zaman İçinde” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

Kök Değer	F	%
1 Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	10	100
2 Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3 Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	1	10
4 Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	10	100
5 Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	1	10
6 Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	0
7 Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8 Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	10
9 Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	2	20
10 Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	8	80

Tablo 4.20’de “Evvel Zaman İçinde” adlı hikâye metninin kök değerleri yansıtma durumu 10 uzman görüşüne sunulmuş ve sonuçlar incelenmiştir. Uzmanların %100’ü vatanseverlik ve sorumluluk değerlerini taşıdığını; %80’i yardımseverlik değerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer araştırmacı ve uzman görüşleriyle tutarlılığı göz önünde bulundurularak %50’nin üzerinde olan “vatanseverlik, sorumluluk ve yardımseverlik” kök değerlerinin “Evvel Zaman İçinde” hikâyesi Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.3.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Tablo 4.21. “Evvel Zaman İçinde” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

		Katılıyorum		Katılmıyorum	
		f	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	10	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	10	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	10	100	0	0
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	10	100	0	0
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	10	100	0	0
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	8	80	2	20
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	8	80	2	20
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	8	80	2	20
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	9	90	1	10
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	10	100	0	0
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	9	90	1	10
Test Ortalaması		9,43			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		10			
Testin Hem fikirlik Yüzdesi		94,4			

Tablo 4.21 incelendiğinde madde 1 (f=10), madde 2 (f=10), madde 3 (f=20), madde 4 (f=10), madde 5 (f=10), madde 6 (f=10), madde 7 (f=10) madde 8 (f=10) ve

madde 13 (f=10) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olarak tespit edilmiştir. Yine aynı tablo dikkate alındığında madde 9(f=8), madde 10 (f=8) ve madde 11'in (f=8) ise uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddeler olarak gözlenmiştir. Tablodan hareketle tüm maddeler incelendiğinde araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun %50'nin üzerinde olduğu tespit edilerek “Evvel Zaman İçinde” adlı hikâyeye Türkçe ders kitaplarında yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.4. “Canım Öğretmenim” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Canım Öğretmenim” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından iki bölümden oluşan bir görüşme formu hazırlanmış, Türkçe Öğretmeni 10 uzman görüşüne sunulmuştur.

4.3.4.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Canım Öğretmenim” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4.22. “Canım Öğretmenim” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

No	Kök değer	Var	Yok
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	1
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	1	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
TOPLAM		5	5

Tablo 4.22’de görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 5’ini taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.23. “Canım Öğretmenim” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

No	Kök Değer	F	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	7	70
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	8	80
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	5	50
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	10	100
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	6	60
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	10

Tablo 4.23’te “Canım Öğretmenim” adlı hikâye metninin kök değerleri yansıtma durumu 10 uzman görüşüne sunulmuş ve sonuçlar incelenmiştir. Uzmanların %100’ünün saygı değerini taşıdığı; %80’inin dostluk değerini taşıdığı; %70’inin sorumluluk değeri taşıdığı; %60’ının sevgi değeri taşıdığı; %50’sinin dürüstlük değeri taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer araştırması ve uzman görüşleriyle tutarlılığı göz önünde bulundurularak %50’nin üzerinde olan “saygı, dostluk, sorumluluk, dürüstlük ve sevgi” kök değerlerinin “Canım Öğretmenim” hikâyesi Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.4.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Tablo 4.24. “Canım Öğretmenim” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

		Katılıyorum		Katılmıyorum	
		f	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	10	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	10	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	8	80	2	20
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	9	90	1	10
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	10	100	0	0
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	8	80	2	20
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	9	90	1	10
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	9	90	1	10
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	8	80	2	20
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	8	80	2	20
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	8	80	2	20
Test Ortalaması		9,07			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		10			
Testin Hem fikirlik Yüzdesi		90,7			

Tablo 4.24 incelendiğinde madde 1 (f=10), madde 2 (f=10), madde 3 (f=20), madde 4 (f=10), madde 5 (f=10) ve madde 8 (f=10); madde 7 (f=9) madde 10 (f=9) ve madde 11 (f=9) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olarak tespit edilmiştir. Yine aynı tablo dikkate alındığında madde 6(f=8), madde 9 (f=8) ve madde 12 (f=8), madde 13(f=8), madde 14(f=8) ise uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddeler olarak gözlenmiştir. Tablodan hareketle tüm maddeler incelendiğinde araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun %50'nin üzerinde olduğu tespit edilerek “Canım Öğretmenim” adlı hikâyeye Türkçe ders kitaplarında yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.5. “Karamelli Akide Şekeri” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Karamelli Akide Şekeri” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla iki bölümden oluşan bir görüşme formu Türkçe Öğretmeni 10 uzman görüşüne sunulmuştur.

4.3.5.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Karamelli Akide Şekeri” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4.25. “Karamelli Akide Şekeri” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

No	Kök değer	Var	Yok
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	1
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	1	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	1
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
TOPLAM		5	5

Tablo 4.25 görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 5'ini taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.26. “Karamelli Akide Şekeri” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

No	Kök Değer	F	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	1	10
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	1	10
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	10	100
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	9	90
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	9	90
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	2	20
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	2	20
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	10	100
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	9	90

Tablo 4.26’da “Karamelli Akide Şekeri” adlı hikâye metninin kök değerleri yansıtma durumu 10 uzman görüşüne sunulmuş ve sonuçlar incelenmiştir. Uzmanların verdiği cevaplar neticesinde adı geçen hikâyenin %100’ünün sorumluluk ve sevgi değerini taşıdığı; %90’ının dostluk, dürüstlük ve yardımseverlik değerini taşıdığı tespit edilmiştir. Araştırmacı tarafından da metnin “sorumluluk, dostluk, dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer araştırma ve uzman görüşleriyle tutarlılığı göz önünde bulundurularak %50’nin üzerinde olan “saygı, dostluk, sorumluluk, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerinin “Karamelli Akide Şekeri” hikâyesi Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.5.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Tablo 4.27. “Karamelli Akide Şekeri” hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

		Katılıyorum		Katılmıyorum	
		F	%	f	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	10	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	10	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	9	90	1	10
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	8	80	2	20
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	9	90	1	10
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	9	90	1	10
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	9	90	1	10
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	7	70	3	30
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	8	80	2	20
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	8	80	2	20
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	8	80	2	20
Test Ortalaması		8,93			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		10			
Testin Hem fikirlik Yüzdesi		89,3			

Tablo 4.27 incelendiğinde madde 1 (f=10), madde 2 (f=10), madde 3 (f=100), madde 4 (f=10), madde 5 (f=10) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olduğu tespit edilmiştir. Yine aynı tablo dikkate alındığında madde 11(f=7) uzman görüş uygunluğunun en az olduğu madde olarak gözlenmiştir. Tablodan hareketle tüm maddeler incelendiğinde araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun %50'nin üzerinde olduğu tespit edilerek “Karamelli Akide Şekeri” adlı hikâyeye Türkçe ders kitaplarında yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.6. “Badem Ağacı” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Badem Ağacı” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla iki bölümden oluşan bir görüşme formu Türkçe Öğretmeni 10 uzman görüşüne sunulmuştur.

4.3.6.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Badem Ağacı?” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4.28. “Badem Ağacı” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

No	Kök değer	Var	Yok
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	1	0
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	1
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	1
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	0	1
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
TOPLAM		2	8

Tablo 4.28 görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 2'sini taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.29. “Badem Ağacı” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

No	Kök Değer	F	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	1	10
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	8	80
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	0	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	0	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	0	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	10
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	10	100
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0

Tablo 4.29’da “Badem Ağacı” adlı hikâye metninin kök değerleri yansıtmadurumu 10 uzman görüşüne sunulmuş ve sonuçlar incelenmiştir. Uzmanların %100’ü sevgi değerini taşıdığını; %80’i öz denetim değerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değerin araştırmacı ve uzman görüşleriyle tutarlılığı göz önünde bulundurularak %50’nin üzerinde olan “öz denetim ve sevgi” kök değerlerini barındıran “Badem Ağacı” hikâyesinin Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.6.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Tablo 4.30. “Badem Ağacı” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

		Katılıyorum		Katılmıyorum	
		F	%	F	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	10	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	10	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	9	90	1	10
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	8	80	2	20
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	8	80	2	20
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	10	100	0	0
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	9	90	1	10
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	8	80	2	20
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	8	80	2	20
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	7	70	3	30
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	7	70	3	30
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	8	80	2	20
Test Ortalaması		8,71			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		10			
Testin Hem fikirlik Yüzdesi		87,1			

Tablo 4.30 incelendiğinde madde 1 (f=10), madde 2 (f=10), madde 3 (f=10), madde 5 (f=10), madde 8 (f=10) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olarak tespit edilmiştir. Yine aynı tablo dikkate alındığında madde 12(f=7) ve madde 13 (f=7) uzman görüş uygunluğunun en az olduğu maddeler olarak gözlenmiştir. Tablodan hareketle tüm maddeler incelendiğinde araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun %50'nin üzerinde olduğu tespit edilerek “Badem Ağacı” adlı hikâyeye Türkçe ders kitaplarında yer verilebileceği söylenebilir.

4.3.7. “Barış’ın Flütü Nerede?” Adlı Hikâyeye Ait Bulgular

“Barış’ın Flütü Nerede?” adlı hikâyenin Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla iki bölümden oluşan bir görüşme formu Türkçe Öğretmeni 10 uzman görüşüne sunulmuştur.

4.3.7.1. Görüşme Formunun Birinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Görüşme formunun birinci bölümünde “Barış’ın Flütü Nerede?” adlı hikâyede araştırmacının tespit ettiği kök değerler ile uzman grubun görüşlerinin uyum oranı değerlendirilmiştir.

Tablo 4.31. “Barış’ın Flütü Nerede?” Hikâyesinde Araştırmacı Tarafından Tespit Edilen Değerler

No	Kök değer	Var	Yok
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	1
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	1
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	0	1
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	0	1
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	1	0
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	1	0
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	1	0
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	1	0
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	1	0
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	1	0
TOPLAM		6	4

Tablo 4.31 görüldüğü gibi araştırmacı tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından belirlenen 10 kök değerden 6’sını taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.32. “Barış’ın Flütü Nerede?” Hikâyesinde Yer Alan Değerlere Yönelik Uzman Görüşlerinin Dağılımı

No	Kök Değer	F	%
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.	0	0
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.	0	0
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır	2	20
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.	1	10
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.	10	90
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.	6	60
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.	10	100
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.	9	90
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.	10	100
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.	6	60

Tablo 4.32’de “Barış’ın Flütü Nerede?” adlı hikâye metninin kök değerleri yansıtma durumu 10 uzman görüşüne sunulmuş ve sonuçlar incelenmiştir. Uzmanların %100’ü dostluk, sabır ve sevgi değerlerini taşıdığı; %90’ı saygı değerini taşıdığı; %60’ı dürüstlük ve yardımseverlik değerlerini taşıdığı tespit edilmiştir. Her bir kök değer araştırmacı ve uzman görüşleriyle tutarlılığı göz önünde bulundurularak %50’nin üzerinde olan “dostluk, dürüstlük, sabır, saygı, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerini barındıran “Barış’ın Flütü Nerede?” hikâyesinin Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği söylenebilir.

4.3.7.2. Görüşme Formunun İkinci Bölümünden Elde Edilen Bulgular

Tablo 4.33. “Barış’ın Flütü Nerede?” Hikâyesinde Ders Kitabındaki Okuma Metninde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüş Tablosu

		Katılıyorum		Katılmıyorum	
		F	%	F	%
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	10	100	0	0
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	10	100	0	0
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	9	90	1	10
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	10	100	0	0
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	9	90	1	10
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	9	90	1	10
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	8	80	2	20
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	8	80	2	20
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	8	80	2	20
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	9	90	1	10
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	8	80	2	20
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	8	80	2	20
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	9	90	1	10
Test Ortalaması		8,93			
Testten Alınabilecek Toplam Puan		10			
Testin Hem fikirlik Yüzdesi		89,3			

Tablo 4.33 incelendiğinde madde 1 (f=10), madde 2 (f=10), madde 5 (f=10) uzman grubunun görüş uygunluğunun en yüksek olduğu maddeler olarak tespit edilmiştir. Yine aynı tablo dikkate alındığında madde 8 (f=7), madde 9 (f=7), madde 10 (f=7), madde 12 (f=7), madde 13 (f=7) uzman görüş uygunluğunun en az olduğu

maddeler olarak gözlenmiştir. Tablodan hareketle tüm maddeler incelendiğinde araştırmacı ve uzman grubunun görüş uygunluğunun %50'nin üzerinde olduğu tespit edilerek “Barış’ın Flütü Nerede?” adlı hikâyeye Türkçe ders kitaplarında yer verilebileceği söylenebilir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Kavaklı (2019) çalışmasında Mavisel Yener'in dostluk, saygı, adalet, yardımseverlik gibi kök değerlere araştırmaya alınan masal kitaplarında yer verdiğini dile getirmiştir.

Demir (2019), Mavisel Yener'in öykü ve romanlarında saygı kök değerine yer verildiğini dile getirir. Yazarın kitaplarında yer alan iletilerin çocuğun dünyasında farklılıklara yönelik olumlu düşünceler uyandıracak şekilde yapılandığı tespit edilmiştir. Üst temalar ışığında; yazarın etnik unsurlara yönelik kullanımlarında genel olarak farklı ırk, dil, din, cinsiyet öğelerine yönelik olumlu iletileri tespit edilmiştir. Bununla birlikte yazarın, toplumdaki dezavantajlı gruplara yönelik yaşanan sıkıntılara kitaplarında yer verdiği; tarihî ve kültürel değerlerin aşınması tehlikesi karşısında çocukları uyardığı, kitaplarında insan dışındaki diğer canlılara saygı duyacak kullanımlarda bulunduğu; ayrıca hem ailelere hem eğitimcilere çocuk ile iletişimde doğru ve yanlış uygulamaları gösterdiği görülmüştür. Ayrıca ders kitapları için saygı ve farklılıklara ilişkin metinlerin ders kitaplarında yer alması gerektiği önerilmiştir

Anaz (2018), çalışmasında Mavisel Yener'in eserlerini çocuk edebiyatı bağlamında söz varlığı, anlatım teknikleri ve dil özellikleri açısından değerlendirmiştir. Yapılan çalışma sonucunda eserlerde yer alan metinlerin çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu, özellikle iç ve dış yapı itibarıyla sorunsuz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eserler içerisinde dil ve anlatım konusunda zengin içeriklerin yer aldığı ve metinlerin eğitsel değer taşıdığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda Mavisel Yener'in eserlerinin Türkçe eğitimi konusunda hem ana malzeme hem de yardımcı materyal olarak kullanılması gerektiği önerilmiştir.

Avacı (2017), çalışmasında Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla örtüşen kazanım örneklerine yer verildiğini tespit etmiştir. Bu amaçla çocuk edebiyatı alanındaki bu roman dizisinin Türkçe Programı'na uygun düşüncesiyle ortaokul Türkçe derslerinde kullanılabileceği dile getirilmiştir.

Mavisel Yener'in eserlerine yönelik olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde genel olarak eğitsel nitelikte eserler olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda yazılan eserlerin Türkçe ders kitaplarında kullanılabilir özelliklere sahip olduğu ifade edilebilir. Mavisel Yener'in eserleri değerler eğitimi açısından incelendiğindeyse saygı, adalet, yardımseverlik, öz denetim, dostluk gibi kök değerlere yer verdiğini yapılan çalışmalardan yola çıkarak söylemek mümkündür.

Mavisel Yener, incelenen eserlerinde genel olarak hayvan karakterine yer vermiştir. Çocukların hayvanlarla aralarında kurduğu samimi bağ düşünülürse hikâyelerin çocukların ilgisini çekeceği düşünmek mümkündür.

Mavisel Yener'in eserlerinin ders içeriği olarak kullanılması amacıyla yapılan uzman görüş formu MEB 2019 Türkçe Öğretim Programı baz alınarak ele alınmıştır.

5.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Çalışma kapsamında Mavisel Yener'e ait hikâye türünde 144 metin millî Eğitim'in belirlediği kök değerleri içermesi bakımından incelenmiştir. Mavisel Yener'in eserlerinde sevgi değeri (f=94), "yardımseverlik" değeri (f=57), "saygı" değeri (f=37), "dostluk" değeri (f=37), "özdenetim" değeri (f=32), "sorumluluk" değeri (f=66), "vatanseverlik" değeri (f=12), "dürüstlük" değeri (f=20), "sabır" değeri (f=12), "adalet" değeri (f=5) tespit edilmiştir.

Bu verilerden hareketle Mavisel Yener'in hikâyelerinde bütün kök değerlere yer verdiği görülmüştür. Mavisel Yener hikâyelerinde kök değerlerden en sık "sevgi" değerine yer verirken en az "adalet" değerine yer verdiği tespit edilmiştir.

Bu durum Mavisel Yener'in hikâye kitaplarının özellikle "sevgi", "yardımseverlik", "saygı" ve "sorumluluk" değerlerini okuyucuya benimsetmek olabileceğini gösterir. Ancak incelenen eserlerin "adalet" değerini benimsetme noktasında yetersiz kalması da dikkat çekicidir.

5.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Çalışmada Mavisel Yener'in hikâyelerinde tespit edilen kök değerlerin eserlere göre dağılımı ele alınmıştır.

“Dostluk” değeri Mavisel Yener’in hikâyelerinde hayvanlarla kurulan dostluk, insanlarla kurulan dostluk, yabancılarla kurulan dostluk ve uzaylılarla kurulan dostluk olarak ele alınmıştır. Bu değerin geçiş sıklığı incelenen hikâyelerde toplam 37 olarak tespit edilmiştir. “Hayaletten Mektuplar” yazar mektuplaşma içinde kurguladığı dostluk değeri ile en fazla (f=15) tekrar eden hikâyesidir.

“Yardımseverlik” değeri Mavisel Yener’in hikâyelerinde toplam 57 kez ele alınmıştır. En çok yardımseverlik değerinin tekrarı ise “Leya da Kim?” hikâyesinde (f=7) tespit edilmiştir. Yardımseverlik değeri eserlerde hayvanlar ve insanların karşılıklı yardımı, komşuluk yardımı, yaşlılara yardım, yabancılarla yardım, bilgi paylaşımı şekillerinde ele alınmıştır.

“Vatanseverlik” değeri eserlerde kavramlarıyla vurgulanmıştır. Vatanseverlik değeri; vatan hasreti, ülke gerçekleriyle yüzleşme, gelenek ve göreneklerimize sahip çıkma, vatan toprağını temiz tutma konularıyla ele alınmıştır. Mavisel Yener’in hikâyelerinde vatanseverlik değeri toplam 12 geçiş sıklığı tespit edilmiştir. Geçiş sıklığı en çok “Evvel Zaman İçinde” adlı hikâyede gözlenmiştir.

“Sorumluluk” değeri başkalarına karşı duyulan sorumluluk, kendine karşı sorumluluk, vatanına karşı duyulan sorumluluk, hayvanlara karşı duyulan sorumluluk, çevreye duyarlı olma anlamında sorumluluk, okula karşı sorumluluklar olacak şekillerde ele alınmış ve toplam (f=66) geçiş sıklığı tespit edilmiştir. Sorumluluk değeri en çok “Hayaletten Mektuplar” hikâyesinde (f=9) geçiş sıklığı gözlenmiştir.

“Saygı” değeri Mavisel Yener’in hikâyelerinde büyüklere saygı, mesleğe saygı, farklılıklara saygı, başkalarının hakkına saygı, çevreye saygı şeklinde toplam 37 geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Saygı değerinin en sık vurgulandığı hikâye 6 kez geçiş sıklığı tespit edilen “Canım Öğretmenim” hikâyesidir. Bu metinde saygı farklılıklara saygı duyma şeklide yer almıştır.

“Sevgi” değeri yazarın eserlerinde “Kardeş Sevgisi”, Öğrenci Sevgisi”, “Arkadaş Sevgisi”, “Öğretmen Sevgisi”, “Karşı Cinse Duyulan Sevgi”, “Doğa Sevgisi”, “Torun Sevgisi”, “Farklı Gezegenlerde Yaşayanlara Karşı Duyulan Sevgi”,

“Hayvan Sevgisi”, “Kitap Sevgisi”, “İnsan Sevgisi”, “Memleket Sevgisi”, “Evlat Sevgisi”, “Dil Sevgisi”, “Meslek Sevgisi” şeklinde toplam 94 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. Sevginin torun babaanne sevgisi olarak yer aldığı “Karamelli Akide Şekeri” hikâyesinde (f=10) kez geçiş sıklığı en çok hikâye olduğu gözlenmiştir.

“Sabır” değeri Mavisel Yener’in hikâyelerinde 12 kez tespit edilerek enstrüman çalmaya sabrı olmayan Bilimcan’ın anlatıldığı “Barış’ın Flütü Nerede?” adlı hikâye sabır değerinin en çok geçtiği (f=6) hikâye olarak tespit edilmiştir.

“Özdenetim” değeri toplam 32 geçiş sıklığı ile gözlenmiştir. En çok 4 kez geçiş sıklığı ile sevdiği çocuğun beklediği gibi biri olmaması üzerine duygularını kontrol etme olarak ele alındığı “Badem Ağacı” hikâyesinde tespit edilmiştir. Bu metinde özdenetim değeri davranışlarını kontrol etme, tahammül gösterme şeklinde yer almıştır.

“Dürüstlük” değeri Mavisel Yener’in hikâyelerinde sözünde durma, tutarlı davranma, doğru söyleme şeklinde geçmektedir. Değerlendirilen eserlerde bu değere ait toplam 20 kez geçiş sıklığı tespit edilmiştir. Dürüstlüğün en çok Hayaletten Mektuplar (f=7) hikâyesinde tespit edilmiştir.

“Adalet” değeri Mavisel Yener’in hikâyelerinde adaletin yerini bulması, adil davranma şeklinde toplam 5 geçiş sıklığı ile tespit edilmiştir. Adalet değerinin en sık, adil karar alınması konusunda ele alınan “Hayaletten Mektuplar” adlı hikâyede (f=3) tespit edilmiştir.

5.2.1. Metinlerin Değer Eğitimi Bağlamında Doküman İncelemesi Yoluyla Elde Edilen Sonuçları

“Sevgi” değeri yazarın eserlerinde “doğaya, toruna, aileye, kardeşe, öğrenciye, arkadaşına, öğretmene, hayvanlara, kitaplara, insana, memlekete, evlada, mesleğe, ana dile, sanata, farklı gezegenlerde yaşayanlara ve karşı cinse duyulan sevgi” şeklinde toplam 94 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde anneanne ve torunun birbirlerine duyduğu sevgiyi ele alan *Karamelli Akide Şekeri* metninde sevgi değeri, en çok 10 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir.

“Sorumluluk” değeri yazarın eserlerinde “geçim sorumluluğu, öğrenciliğin gerektirdiği sorumluluk, görev bilinci, mesleğe karşı sorumluluk, suçu olmadığını düşündüğü dostunu kurtarmaya yönelik sorumluluk, çevreye, hayvanlara ve kardeşe karşı sorumluluk şeklinde toplam 66 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde sorumluluk değeri 9 kez geçiş sıklığı ile en çok *Hayaletten Mektuplar* metninde tespit edilmiştir.

“Yardımseverlik” değeri yazarın eserlerinde “yaşlılara, aile bireylerine, kimsesizlere, hayvanlara, turistlere, komşuya, suçlunun bulunmasına yardım ve iş birliği” olarak ayrıca yardımseverliğin alt davranışlarından biri olan misafirperverlik adı altında olacak şekilde toplam 57 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde hayvanlara yardım ve suçlunun bulunmasına yönelik yapılan yardımı içeren “*Leya da Kim?*” adlı hikâyede yardımseverlik değeri en çok 7 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir.

“Saygı” değeri yazarın hikâyelerinde “farklılıklara saygı, misafire, büyüklere, emeğe, mesleğine, amirine, doğaya, düşüncelere, yabancı uyruklu kimselere saygı” olacak şekilde toplam 37 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde farklılıklara saygıyı ele alan *Canım Öğretmenim* adlı hikâyede saygı değeri en çok 6 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir.

“Dostluk” değeri yazarın hikâyelerinde “anneanneye, babaanneye, sınıf arkadaşına, mektup arkadaşına, diğer gezegenlerde yaşayanlara, hayvanlara, komşu çocuğuna, yabancı uyruklu kimselere dostluk” olacak şekilde toplam 37 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde mektup arkadaşıyla aralarındaki dostluğu derin şekilde ele alan *Hayaletten Mektuplar* adlı hikâyede dostluk değeri en çok 15 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir.

“Öz denetim” değeri yazarın eserlerinde “davranışlarını kimseye belli etmeyecek şekilde kontrol etme, duygularını kontrol altında tutma, özür dileme ve azim” şeklinde toplam 32 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde duygularını kontrol altında tutma olarak ele alınan *Badem Ağacı* adlı hikâyede öz denetim değeri en çok 4 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir.

“Dürüstlük” değeri yazarın hikâyelerinde “doğruyu söyleme, verdiği sözü tutma” şeklinde toplam 20 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde *Hayaletten Mektuplar* adlı hikâyede dürüstlük değeri en çok 7 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir.

“Sabır” değeri yazarın hikâyelerinde toplam 12 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde “*Bariş’in Flütü Nerede?*” adlı hikâyede sabır değeri en çok 6 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir.

“Vatanseverlik” değeri yazarın hikâyelerinde “ülke hasreti, millî değerlere önem, gelenek göreneklere sahip çıkma” şeklinde toplam 12 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde *Evvel Zaman İçinde* adlı hikâyede vatanseverlik değeri en çok 4 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir.

“Adâlet” değeri yazarın hikâyelerinde “başkasının hakkını gözetme ve haksız yere makamını yitiren kişinin tekrar makamına geri dönmesi” şeklinde toplam 5 kez geçiş sıklığıyla tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde adalet değeri en çok *Hayaletten Mektuplar* adlı hikâyede 3 kez geçiş sıklığı tespit edilmiştir.

Bu verilerden hareketle her bir kök değer için frekansı en yüksek metinler ders kitabında yer alma durumlarının değerlendirilmesi amacıyla 10 uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar metinleri yansıttığı değerler ve ders kitaplarındaki okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler bağlamında standartlaştırılmış görüşme formu ile değerlendirmiştir.

5.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar

5.3.1. “Metinlerin Değer Eğitiminde Kullanılabilirliği İle İlgili Uzman Görüşme Formu” Neticesinde Varılan Sonuçlar

“Sorumluluk, dürüstlük, adalet ve dostluk” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “*Hayaletten Mektuplar*” metninde araştırmacı tarafından “sevgi, öz denetim, vatanseverlik, yardımseverlik ve saygı ” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “sorumluluk” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü, “dürüstlük” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü, “adalet”

değerini taşıması noktasında uzmanların %70'i, "dostluk" değerini taşıması noktasında uzmanların %100'ü olumlu görüş bildirmişlerdir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen bütün değerler için %50'nin üzerinde olduğundan, "Hayaletten Mektuplar" adlı hikâyenin "sorumluluk, dürüstlük, adalet ve dostluk" kök değerinin yanında "sevgi, öz denetim, vatanseverlik, yardımseverlik ve saygı" kök değerlerini de öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

"Sevgi" değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan "Karamelli Akide Şekeri" metninde araştırmacı tarafından "sorumluluk, dostluk, dürüstlük ve yardımseverlik" kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin "sevgi" değerini taşıması noktasında uzmanların %100'ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen bütün değerler için %50'nin üzerinde olduğundan, "Karamelli Akide Şekeri" adlı hikâyenin "sevgi" kök değerinin yanında "sorumluluk, dostluk, dürüstlük ve yardımseverlik" kök değerlerini de öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

"Yardımseverlik" değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan "Leya da Kim?" metninde araştırmacı tarafından "saygı ve sevgi" kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin "yardımseverlik" değerini taşıması noktasında uzmanların %90'ı olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen bütün değerler için %50'nin üzerinde olduğundan, "Leya da Kim?" adlı hikâyenin "yardımseverlik" kök değerinin yanında "saygı ve sevgi" kök değerlerini de öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

"Saygı" değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan "Canım Öğretmenim" metninde araştırmacı tarafından "sorumluluk, dürüstlük, sevgi, dostluk" kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin "saygı" değerini taşıması noktasında uzmanların %100'ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen bütün değerler için %50'nin üzerinde olduğundan, "Canım Öğretmenim" adlı hikâyenin "saygı" kök değerinin yanında "sorumluluk, dürüstlük, sevgi ve dostluk" kök değerlerini de öğrencilere

benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Öz denetim” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “Badem Ağacı” metninde araştırmacı tarafından “öz denetim ve sevgi” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “öz denetim” değerini taşıması noktasında uzmanların %80’i olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen bütün değerler için %50’inn üzerinde olduğundan, “Badem Ağacı” adlı hikâyenin “öz denetim” kök değerinin yanında “sevgi” kök değerlerini de öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Sabır” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “Barış’ın Flütü Nerede?” metninde araştırmacı tarafından “dostluk, dürüstlük, saygı, sevgi ve yardımseverlik” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “sabır” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen bütün değerler için %50’nin üzerinde olduğundan, “Barış’ın Flütü Nerede?” adlı hikâyenin “sabır” kök değerinin yanında “dostluk, dürüstlük, saygı, sevgi ve yardımseverlik” kök değerlerini de öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

“Vatanseverlik” değerinin benimsetilmesine yönelik uzman görüşüne sunulan “Evvel Zaman İçinde” metninde araştırmacı tarafından “sorumluluk ve yardımseverlik” kök değerleri de tespit edilmiştir. Hikâyenin “vatanseverlik” değerini taşıması noktasında uzmanların %100’ü olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşlerinin uyum düzeyi tespit edilen bütün değerler için %50’inn üzerinde olduğundan, “Evvel Zaman İçinde” adlı hikâyenin “vatanseverlik” kök değerinin yanında “sorumluluk ve yardımseverlik” kök değerlerini de öğrencilere benimsetmede Türkçe ders kitaplarında eğitim içeriği olarak kullanılabileceği söylenebilir.

5.3.2. “Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” Neticesinde Elde Edilen Verilerle Varılan Sonuçlar

“Hayaletten Mektuplar” hikâyesinin “Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” neticesinde testin hem fikirlik oranı %96,4’tür.

“Karamelli Akide Şekeri” hikâyesinin “Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” neticesinde testin hem fikirlik oranı %89,3’tür.

“Leya da Kim?” hikâyesinin “Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” neticesinde testin hem fikirlik oranı 90,7’dir.

“Canım Öğretmenim” hikâyesinin “Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” neticesinde testin hem fikirlik oranı %90,7’dir.

“Badem Ağacı” hikâyesinin “Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” neticesinde testin hem fikirlik oranı %89,3’tür.

“Barış’ın Flütü Nerede?” hikâyesinin “Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” neticesinde testin hem fikirlik oranı %89,3’tür.

“Evvel Zaman İçinde” hikâyesinin “Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özelliklerle İlgili Uzman Görüşme Formu” neticesinde testin hem fikirlik oranı %94,4’tür.

“Leya da Kim?”, “Karamelli Akide Şekeri”, “Hayaletten Mektuplar”, “Canım Öğretmenim”, “Badem Ağacı”, “Barış’ın Flütü Nerede?”, “Evvel Zaman İçinde” hikâyelerinin tamamında ders kitabındaki okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklerle ilgili olarak uzman grubunun her bir madde için görüş uygunluğu

%50'nin üzerinde olduğundan Türkçe ders kitaplarında bu hikâyelere yer verilebileceğini söylemek mümkündür.

Mavisel Yener'in hikâyelerinin 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan "Türkçe Ders Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler" bakımından değerlendiren Türkçe Öğretmeni 10 uzman görüşün verilerinden yola çıkılarak Mavisel Yener'in hikâyelerinin Türkçe ders kitaplarında yer alabilir nitelikte olduğu söylenebilir.

Araştırmanın neticesinden yola çıkarak şu önerilerde bulunabilir:

1. Eğitim, bilgi aktarmanın yanında çocuklara değerleri sezdirmekle de mümkündür. Okullarda değerlerin önemi, öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde hissettirilebilir.

2. Değerlerin bireyin hayatına olumlu katkılarının yanında eksikliğinde neler olabileceği de sezdirilebilir.

3. Öğrenci dönemsel özelliği bakımından bazı değerleri anlamlandırmada sıkıntı yaşayabileceği için değerlerin iletiminde sınıf seviyeleri dikkate alınabilir.

4. Okullarda "Değerler" adı altında seçmeli ders eklenebilir. Bu derse gerekli eğitimi alan öğretmenlerin girmesi sağlanabilir.

5. Türkçe Öğretim Programında belirlenen değerlerin yaşam alanında kullanılması için etkinlikler yapılabilir.

6. Çalışma verilerinden hareketle değerler açısından zengin olan Mavisel Yener'in hikâyelerine ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer verilebilir.

7. İncelediğimiz kitapları okuma listelerinde tavsiye edebilir.

8. Mavisel Yener, eserlerini eğlendirici şekilde kaleme almaktadır. Yazarın tarzının çocukların da ilgisini çekeceği düşünüldüğü için çocuklarda hem okuma sevgisi uyandırabilir hem de eserlerde değerlere yer verdiği için eğitim amaçlı da kullanılabilir. Yazarın daha çok ilkokul yaş grubuna uygun eserlere yer verdiği

görülmüş. Dolayısıyla Mavisel Yener'in ortaokul yaş grubuna uygun yazdığı hikâye kitaplarını artırması önerilebilir.

9. Mavisel Yener'in eserleri üzerine yapılan çalışmalarda roman, hikâye ve masallarına ait çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Yazarın şiir kitapları üzerine eserleri de mevcuttur. Şiirin bireyde estetik zevk uyandırdığı düşünülecek olursa yazarın şiir kitapları üzerine de çalışma yapılabileceği söylenebilir.

10. Öğrencilerin yazma anlamındaki eksiklikleri dikkate alınacak olursa Mavisel Yener'in öykü yazdırmaya yönelik atölye çalışmaları üzerine de çalışmalar yapılması önerilebilir.

11. Mavisel Yener'in incelenen eserlerinde adâlet değerine az yer verdiği tespit edildiği için yazarın, adâlet değerine eserlerinde daha fazla vermesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akay, İ. (2018). Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın Çocuk Romanlarında Yer Alan Kök Değerler. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 13(28), 1-30.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Millî Eğitim Sisteminin Dyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı, Ankara.
- Aksakal, S., M. (2020). *Nurettin Topçu'nun Türkiye'nin Maarif Davası İsimli Eserinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anaz, Z. (2018). *Mavisel Yener'in Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Dil Özellikleri, Söz Varlığı, Anlatım Teknikleri Ve Dış Yapı Özellikleri Bakımından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Avcı, N. (2007). *Toplumsal Değerler ve Gençlik*. Ankara, Siyasal Kitabevi.
- Avcı, N. (2017). *Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri Roman Dizisinde Ortaokul Çağındaki Çocuklar İçin Öngörülen Kazanım*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Aybey, S. (2018). Ailenin dini değerleri aktarmadaki rolü ve bu süreçte dikkat edilmesi gereken ilkeler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 544-560.
- Aydın, H. (2019). *Coğrafya Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi ve Coğrafya Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Aydın, M. Z. ve Akyol Gürler, Ş. (2012). *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Aydın, M. Z. ve Gürler, A. Ş. (2014). *Okulda Değerler Eğitimi* (4. baskı). Ankara, Nobel.
- Aydın, M. Z. ve Gürler, Ş. A. (2018). *Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler, Etkinlikler, Kaynaklar* (5. Basım). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal Davranış Eğitimi*. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2017). *Değer Bilinçlendirme Yaklaşımı*. Konya, Çizgi Yayınevi.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Etkililiği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Beill, B. (2003). *İyi Çocuk, Zor Çocuk “Doğru Davranışlar Çocuklara Nasıl Kazandırılır?”* (Çev. Cuma Yorulmaz). Ankara, Arkadaş Yayınevi.
- Bezirci, M. ve Konuşkan Bayraktar M. (2017). *Etik İlkeler ve Etik Eğitimi: Dört Kutsal Kitap Çerçevesinde* (1.Baskı), İstanbul, Çizgi Kitabevi Yayınları
- Bozkurt, E. (2017). *Çocuk Oyunları ile Değerler Eğitimi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Can, G. (2002). Kişilik Gelişimi (Psikososyal ve ahlak gelişimi). B. Yeşilyaprak (Der.) *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (3.basım) (s.111-140). Ankara, PegemA.
- Can, N. (2004). Öğretmenlerin Geliştirilmesi Ve Etkili Öğretmen Davranışları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (1), 103- 119.
- Cesur, E. (2015). *Mavisel Yener’in Çocuklara yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi ve Uygulamaya Bir Bakış. *Turkish Studies*, 9(2), 429-436.
- Çağlayan, A. (2005). *Ahlak Pusulası Ahlak ve Değerler Eğitimi* (1.Baskı). İstanbul, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
- Çakır, P. (2013). Türkçe Ders Kitaplarındaki Öykülerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies*, 8/1 Winter:453-462
- Çankırılı, A. (2015). *Ailede Okulda Değerler Eğitimi* (1.Baskı). İstanbul: Zafer Yayınları
- Çınar, A. (2013). *Değerler Felsefesi Ve Psikolojisi*. Bursa, Emin Yayınları.
- Değerin Tanımı, (2021). <https://sozluk.gov.tr/>, adresinden 07.07.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Demir, F. (2018). *Değer Öğretimi Yaklaşımlarına Göre Hayat Bilgisi Dersinde Değerler Eğitimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- Demir, T. (2019). *Mavisel Yener'in Öykü Ve Romanlarındaki Çok Kültürlülük Öğelerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. Öge
- Demircioğlu İ. ve Tokdemir, M. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15, 69-88.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2002). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirtaş, T. (2012). *Değerler Eğitiminde Edebî Ürünlerden Yararlanma: Nasreddin Hoca Fıkraları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dilmaç, B. (2002). *İnsanca Değerler Eğitimi*. 1. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Doğan, S. (2019). *Mavisel Yener'in "Dolunay Dedektifleri" Roman Dizisinde Çocuk Gerçekliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Doğanay, A. (2009). Değerler eğitimi. Cemil Öztürk (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara, Pegem Akademi.
- Ekinci, H. (2018). *Okulda ve Ailede Değerler Eğitimi* (1. Baskı). İstanbul: Kayhan Yayınları
- El Hassan, K. ve Kahil, R. (2005). The effect of "living values: an educational program" on behaviors and attitudes of elementary students in a private school in Lebanon." *Early Childhood Education Journal*. 33, 81–90.
- Er, E. (2020). *Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinin Değer Eğitimi Bağlamında İncelenmesi Ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2001). *Gelişim ve Öğrenme* (9. baskı). Ankara, Arkadaş Yayınları.
- Fırat, H. (2021). *Zehra Ünivar'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Gauld, L. M. (2002). *The Biggest Job We'll Ever Have: The Hyde School Program For Character-Based Education And Parenting*. New York, Library of Congress Cataloging-in Publication Data
- Germaine, R. W. (2001). *Values Education Influence On Elementary Students' Self-Esteem*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University Of San Diego. U.S.A.
- Girgin, M. (Ed.). (2012). *Pedagogik Değerler*. Ankara, Vize Yayıncılık.

- Güngör, E. (2010). *Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar*. İstanbul, Ötüken Neşriyat.
- Güven, A. Z. (2014). *Değerler Eğitimi ve Türkçe Derslerinde Değerlerin Kullanımı*. Konya, Palet Yayınları.
- Hökelekli, H. (2013). *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi Ve Eğitimi*. İstanbul, Timaş Yayınları.
- İşeri, K. (2011). *Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Metinsellik Özellikleri*. Ülper, H. (Ed.), Türkçe ders kitabı çözümlemeleri içinde (ss.91-112). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaçmaz, Y., M. (2020). *Hababam Sınıfı Filmlerinin Değerler Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Karakaya, T. (2013). *Küreselleşme ve Avrupa Birliği Sürecinde Etik Değerlere Kritik Bir Yaklaşım- Sorunlar ve Çözümler*. Kaymakcan, R., Kenan, S., Hökelekli, H., Arslan, S. ve Zengin, M. (Ed.), Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu İçinde (s. 203-214). İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara, Nobel.
- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebî Eserlerin Kullanımı. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6 (1), 1398-1412.
- Kavaklı, T. (2019). *Mavisel Yener'in Masal Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Kaymakcan R. ve Meydan H. (2016). *Ahlak, Değerler ve Eğitimi* (2. Baskı). İstanbul: Dem Yayınları Ensar Neşriyat
- Keskin, V. (2020). *Mavisel Yener'in "Mavi Zamanlar" Adlı Eserinde Yer Alan Fiilimsilerin Tespiti Ve Türkçe Öğretimi Bakımından Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının Etkinliğinin Araştırılması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keskin, Y. (2016). Değerlere Genel Bir Bakış: Tanımı, Özellikleri, İşlevi ve Sınıflandırılması. Köylü, M. (Ed). *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kılıç, Ş. (2019). *Renad Muhammedi'nin Sırat Köprüsü Sultan Galiyev Romanının Değerler Eğitimi Bağlamında Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kıral, B. ve Dinçer, B. (2018). Sınıf Öğretmenliği 4. Sınıf Öğrencilerinin Değerler Eğitimine Bakış Açısı. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 84-94.
- Kuçuradi, İ. (1995). *İnsan ve Değerleri*. TFK, 5.Basım, Ankara, Ankamat Matbaacılık
- Kurtdede-Fidan, N. (2009). Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Kuramsal Eğitim Bilim*, 2(2), 1-18.
- Maslow, A. (1996). *Dinler, Değerler ve Doruk Deneyimler*, (Çev: SÖNMEZ, H.K.). Kuraldışı Yayınları, İstanbul
- Mavisel Yener'in Edebî Kişiliği, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yener-mavisel>, adresinden 26.09.2021 tarihinde erişilmiştir.
- maviselyener.net/?page_id=1870 adresinden 30.11.2021 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html adresinden, 19.02.2022 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (6, 7, 8. Sınıflar), Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2015). *Türkçe Dersi (1-8. Sınıf) öğretim programı*, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2017). *Türkçe Dersi (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB.(2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1,2,3,4,5,6,7,8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Merter, F. ve Şekerci, H. (2015). Değerlerin Kaybolma Durumuna İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (3), 851-874.
- Millî Eğitim Bakanlığı İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü. (2012). *Değerler Eğitimi Kılavuzu*.
- Neslitürk, S., Özkal, N. ve Dal S., (2015), *5-6 Yaş Çocuklarının Değer Kazanım Süreçlerine Anne Değerler Eğitimi Programının Etkisi*, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (3): 883-889.

- Oğuzhan, S. (2021). *Ortaokul Düzeyindeki Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Bilgilendirici Metinlerin Metinsellik Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Oğuzkan, F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. (3.Baskı). Ankara, Emel Matbaacılık
- Okur, A. ve Çapoğlu, E. (2015). Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerde Yer Alan Değerler. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 90-104.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. Meb.
- Özalp Kaplan, N. (2014). *İlkokullarda Değer Eğitiminin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Özdaş, F. (2013). *Ortaokullarda Değerler Eğitimi Ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-240.
- Özgüven, İ., E. (2000). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM.
- Özyurt, M. (2015). *İlkokul Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Değer Eğitimi Programının Geliştirilmesinde Okul Temelli Yaklaşımın Etkililiğinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Özyürek A., Özpınar H., Okcu A., Kabakuş B. S., Öksüzoğlu Ş., Fikir S., Akarsu Ş., Karaoğlu M., Yağımlı M. A. ve Şahin, H. (2019) Yetişkinlerin Aile Değerlerinin Kişisel Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 121-133.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma Ve Değerlendirme Yöntemleri*. (3. baskıdan çeviri). Ankara, Pegem Akademi Yayınları.
- Power, F. C., Nuzzi, R. J., Narvaez, D., Lapsey, D. K., & Hunt, T. C. (2018). *Değerler Eğitimi Ansiklopedisi, Kavramlar, Kişiler, Kuramlar*. (Çeviri editörü C. Şeker). Edam.
- Safran, M. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sağlam, E. ve Genç, S. Z. (2015). İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerin Kazandırılması Sürecinde Karşılaşılan Güçlüklerin Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 106-118.

- Sarı, E. (2005). Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi Örneği [Elektronik Versiyon]. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3, 10, 73-88.
- Sayar, K. ve Aysun, S. (2011). Ahlaki Bir Lider Olarak Öğretmen. *Eğitime Bakış Eğitim, Öğretim ve Araştırma Dergisi*, 7(19), 9-13.
- Selçuk, Z. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Sever, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Sevinç, M. (2006). *Evrensel ve Yerel Değerlerin Eğitime Yansımaları*. İstanbul, Litera Yayıncılık.
- Sınar, Çılgın, A. (2006). Çocuğa Büyülü Bir Dünyanın Kapılarını Açmak. *Milli Eğitim*, 172, 175-182.
- Soykan, Ö. N. (2013). *Genel Geçer Bir Ahlak Olanaklı Mıdır?* İstanbul, Dem Yayınları.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 763-780.
- Şentürk, G. (2019). *Fen Bilimleri Dersinde Değerler Eğitiminin Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2017), *Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine*, Ankara. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklama_si-program.pdf 29.10.2021 tarihinde alıntılanmıştır.
- Tekin, S. (2019). *İlkokul 4. Sınıflarda Etkinlik Temelli Değer Eğitimi Yoluyla Sorumluluk Değerinin Kazandırılması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Tezcan, M. (2011). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara, Anı Yayınları.
- Toz, H. (2007). *Çocuk Edebiyatı Tarihi*. Ankara, Pegem Yayıncılık
- Tural, S. (1992). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*. Ankara, Ecdad Yayınevi.
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2016). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* (2. Baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük* (11. bs.). Ankara, Türk Dil Kurumu.

- Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı (2018). <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103715395-T%C3%9CRKD%C4%B0L%C4%B0EDEB%C4%B0YAT%20PROGRAM.pdf>, adresinden 29.06.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Türkeri, M. (2015). *Etik Değer Nasıl Oluşur ve Pratiğe Nasıl Yansır*. İstanbul, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
- Ulusoy, K. ve Aslan, A. (2016). *Değerli Bir Kavram Olarak Değer ve Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2014). Değerli Bir Kavram Olarak “Değer ve Değerler Eğitimi”. Ed. R. Turan ve K. Ulusoy (1. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2014). *Değerler Eğitimi*. (2. Baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Varol, A. (2020). *Değerler Eğitimi Dersinin İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Değer Algılarına Etkisinin Kelime İlişkilendirme Testi Ve Resim Çizimleri Aracılığıyla İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Wach, E. and Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis.
- Yaman, E. (2012). *Değerler Eğitimi: Eğitimde Yeni Ufuklar*. Ankara, Akçağ Yayınları
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (19), 499-522.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. ve Topal, Z. (2010). Türkçe Öğretiminde Metin Bilimsel Çözümleme Yönteminin Uygulanması. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 15(27).
- Yılmaz, M. ve Yılmaz, Ö. F. (2017). Sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinin değer eğitimine ilişkin görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 737.
- Yuvacı, Z. (2013). *Okulöncesi Değerler Eğitimi Uygulayan Okullardan Seçilen Değerlerin ve Etkinliklerin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Zengin, M. (2017). Herkes İçin Geçerli Uygun Değerleri Belirlemek ve Öğretmek Mümkün mü? Değer Eğitimi Yaklaşımları Bağlamında Bir Değerlendirme. *Original Article /Özgün Araştırma*, 7(2), 432-445.

EKLER

EK 1 : KİTAP ÖZETLERİ

KARAMELLİ AKİDE ŞEKERİ

Karamelli Akide Şekeri kitabında sırasıyla “Karamelli Akide Şekeri”, “Canım Öğretmenim”, “Mendilci Çocuk”, “Ben Pamuk Prenses Olunca”, “Günlüğümün Gizemi”, “Badem Ağacı”, “Yaramaz Kim?”, “Parmak Hesabı”, “Uzaylılar Bize Geldi”, “Balık Evi”, “Çorap Canavarı”, “Prenses”, “Çikolata Tavşan”, “Dişini Arayan Kardeşim” adlı 14 hikâyeye yer verilmiştir.

Karamelli Akide Şekeri

Yazar okul çıkışında kendisini çok sevdiğine yürekten inandığı anneannesine uğramadan eve gitmez. Anneanesi ona sevdiği yemekleri yapar ve onu sevgiyle karşılar. Babaanne ve torun arkadaş gibi olmuşlardır.

Annesi ve babası, anneannesinin ihtiyaçlarını karşıladığı halde cuma pazarına babaanne mutlaka yalnız gidermiş. Çocuk bir türlü bu duruma akıl sır erdiremez.

Okulda olanları anlatırken anneanesi uyumaya başlar ve çocuk yerini keşfettiği akide şekerlerinden gizlice yermiş. Sırrı ortaya çıkan anneanne neden gizlice şeker aldığını torununa anlatmış. Aslında anneannesine şeker yemek sağlığından dolayı yasakmış. Aralarında bu bir sır olarak kalmış.

Canım Öğretmenim

Nasreddin duygularını açık yaşamayan içine kapanık bir çocuktur. Ailesi ona Nasreddin Hoca’ya benzemesi için bu ismi vermiştir. Ancak Nasreddin, Nasreddin Hoca gibi gülen ve güldüren bir çocuk değildir. Onun bu durumundan en başta ailesi olmak üzere hemen hemen herkes şikâyetçidir. Onu olduğu gibi kabul eden sadece müzik öğretmeni ve sınıf arkadaşlarıdır. Nasreddin bazı harfleri de çıkaramaz. Müzik öğretmeni ondan bir şarkı yarışmasına katılmasını ister. Ancak Nasreddin “Ğ” sesini

çıkaramadığı için yarışmaya katılmak istemez. Öğretmeni ise onun için Fransızca bir şarkı belirler. Çünkü Fransızca şarkıda “ğ” sesi Nasreddin’in çıkarabildiği gibi söyleniyordur. Bu duruma Nasreddin de sınıf arkadaşı da çok mutlu olur.

Mendilci Çocuk

Parkta mendil satan üstü başı kirli bir çocuk vardır. Herkes ondan kaçır. Halbuki kimseye zararı yoktur. Hatta canlılara zarar gelmemesini yerde gördüğü cam kırıklarını bile toplar. Parktaki çocuklar onu kovduğu için oradan gider.

Ben Pamuk Prenses Olunca

Çocuk kahraman yıl sonu gösterisi için tiyatrodaki pamuk prensesi canlandıracaktır. Günlerce rolüne çalışır. Tiyatrocu bir abla çocukları oyun için çalıştırır. Prova gününde tiyatrocu abla üvey anne rolünü canlandırarak çocuğu hızlı bir şekilde yere fırlatır. Ne olduğunu anlayamayan çocuk, evde bir ablası olduğunu ve annesinin onun üvey annesi olduğu halde böyle davranmadığını düşünerek durumu yadırgar.

Günlüğümün Gizemi

Öğrencilere öğretmenleri günlük yazma ödevi verir. Ancak çocuk günlüğünde her şeyi anlatamayacağını düşündüğü için kendi yaptıklarını Ayşe adını verdiği bir karakter üzerinden anlatır. Ancak öğretmeni durumu anlar, belli etmez.

Badem Ağacı

Badem ağacının altında toplanan çocuklar oyun oynayacaktır. İçlerinden bir kız çocuğu okuldan yeni çıkmış çocuğa uzun süredir uzaktan gördüğü kadarıyla ilgi duyar. O gün onu da arkadaşları oyuna çağırır. Duygularını belli etmemeye çalışır kız. Oğlan önyargılı ve saygısız konuşmalarda bulununca kızın kalbi kırılır ve oradan uzaklaşır. Kalbinden de oğlanı çıkarıp atar.

Yaramaz Kim?

Annesinin misafir geleceği haberiyle kız yıkılır. Çünkü odasına dağıtacağını düşündüğü için hiçbir çocuğu sokmak istemez. Can ise aksine sakın kendi halinde bir çocuktur. Annesi Can'ı odasına götürmesi için kaş göz işareti yapar. Sonunda odaya geçerler ve Can'ın yaramaz olduğunu ispat etmeye çalışır gibi tavırlar sergileyen kız odasını kendisi allak bullak eder.

Parmak Hesabı

“Vücudumuzu Tanıyalım” ünitesini işlerken vücudumuzdaki en önemli bölümün neresi olduğuyla ilgili farklı fikirler ortaya atılır. Çocuk ise parmaklar olduğunu söyler. Öğretmeni sebebini açıklamasını istediğinde matematik dersinde problemleri parmakla sayarak yaptığını itiraf eder. Sınıfta hemen hemen herkes aynı fikirdedir ve hatta bazıları ayak parmaklarını bile işleme dâhil ettiğini söyler. Öğretmenlerinin sorduğu kırkayak problemiyle sınıfta derin bir sessizlik yaşanır.

Uzaylılar Bize Geldi

Zeynep ve Emre evlerine doğru gelen yaratıkları görünce çok korkarlar. Komik ve sevimli yaratıkların yeşil olan derilerinin rengi eve girince insan tenine döner. Dedeleri çocuklara bu yaratıkların yıllar önce onları ziyaret eden uzaylılar olduğunu söyler. Farklı gezegenlerde yaşayan kişilerin de dost olabileceğini gösterirler. Yıllar sonra verdikleri sözü tutarak dostlarını ziyarete gelmişlerdir.

Milyarlarca yıl önce adı Kunduki olan gezegenin gök taşı çarpmasıyla ikiye bölündüğüünü, diğer yarısının Dünya olduğunu anlatırlar.

Aslında bütün bu anlatılanlar “Uzaylılar Bize Geldi” isimli bilgisayar oyunundan ibarettir. Oyunda uzaylılar ile gezegenlere gidip dolaşılır.

Balık Evi

Babaları çocuklarına akvaryum alır. Eve getirdiğinde çocuklar çok mutlu olurlar. Ancak balıklara nasıl bakılması gerektiğine dair bilgileri yoktur. Babaları onlara akvaryumun içinde bitkiler, kum ve su ısıtıcı olması gerektiğini sebeplerini söyleyerek izah eder. Çocuklar sorumluluklarını öğrenerek balıklara bakarlar.

Çorap Canavarı

Çocuğun çoraplarının teki sebebini anlayamadığı bir şekilde sürekli kaybolur. Çoraplarının tekine ne olduğunu anlamak için tüm gün çoraplarını gözünün önünden ayırmaz. Hatta okula bile götürür. Kirli sepetindeyken bile sürekli kontrol eder. Ta ki çamaşır makinasından çıkana kadar... Ne var ki çamaşır makinasına kendi elleriyle koyduğu çoraplarının teki çıkmamıştır. Ancak makinanın içinde de yoktur. Çocuk gizemi bir türlü çözemez.

Prenses

Kız rüyasında tüm işleri yapan bir robot görür. Yemeğini onun yerine yiyen, ödevlerini onun yerine yapan, okula onun yerine giden, oyuncaklarıyla onun yerine oynayan, parka onun yerine giden... Gördüğü kabustan uyanınca yüzünü kendisi yıkadığı için, ödevlerini kendisi yaptığı için çok mutlu olur.

Çikolata Tavşan

Barselona'da çalışan dayılarının eve gelmesiyle evde bir bayram havası olur. Çocuk dayısıyla çok iyi anlaşıyordur. Bilmece, sohbetler ve oyunlarla birkaç gün geçirirler. Dayısı gelirken annesine çikolata tavşan biblosu getirmiştir. Çocuk gece uykusu kaçtığı anda çocuk tavşanın kulaklarını ve kuyruğunu yer. Ertesi gün kimsenin anlamadığını görünce ayaklarını da yer. Durumu fark eden dayı işi espriye vurur. Kalan göbeğini de babası yiyerek tavşanı bitirirler. Anne ise duruma üzülür.

Dişini Arayan Kardeşim

Çocuğun dişleri döküldüğü ve yerine diş gelmeyeceğini düşündüğü için çok üzülüyordu. Yerine diş geleceğini söyleseler de yine de üzgündür. Çünkü dedesinin de dişleri yoktur. Doktora gittiklerinde çene filminde çıkacak dişlerini görünce ikna olur. Dişlerine iyi baktığı takdirde dedesi gibi takma diş takmayacağını öğrenince de çok mutlu olur.

MUCİZE KASABASI 1

LEYLA İLE LEYA

“Mucize Kasabası 1 Leyla ile Leya” kitabında birbirine bağılı masal havasında hikâyelere yer verilmiştir. Eserde sırasıyla “Çok Uzaktan Gelen Tekne”, “Leya Da Kim?”, “Tanıdık Kokular Koleksiyonu”, “Leya İz Sürüyor”, “Gizem Çözülüyor”, “Herkes Erdi mi Muradına?” adlı 6 hikâye bulunmaktadır.

Çok Uzaktan Gelen Tekne

Leyla uçsuz bucaksız denizin ötesinde neler olduğunu merak eder. Hayallere dalar. Bir gün o hayallere daldığı denizden bir gemi yanaşır. Gemiden yabancı insanlar iner ve bu insanların nereden niçin geldiğini merak eder.

Leya Da Kim?

Denizin diğer tarafında savaş olduğu için insanlar ve bazı hayvanlar kaçarak gemiye biner ve kasabaya gelirler. Tekneden inenleri izleyen Leya bir süre sonra bir kedi ile karşılaşır. Hatta kedinin konuştuğunu görünce çok şaşırır. Kedi karşılıklı sevginin olduğu kişilerin onun dilini anladığını söyleyerek sevginin önemini vurgular.

Kediye de gemide can yeleği giydirmişlerdir. Kedinin Leyla’dan can yeleğini çıkarmasını istemesiyle aralarında dostluğun temeli atılır. Daha sonra kedi karnı acıktığı için Leyla’dan yemek ister. Leyla kediye güvenliğini sağlama sözü verir ve arkadaş olurlar. Leyla kediye Leya adını verir.

Tanıdık Kokular Koleksiyonu

Leyla, babasının iş yerine hırsız girdiği için çok üzgündür. Leya hırsızın bulunmasına yardım etmek ister, Leyla’nın babasının iş yerine gider ve ortalığı koklamaya başlar. Koku bir yerden tanıdık gelir.

Polisin şüphelendiği kişi Leya'nın gemiye binmesine yardım eden Abbas'dır. Ancak Leya onun böyle bir şey yapacağına inanmaz. Leya bunu da öğrenince Abbas'ı da kurtarmak için üzerinde daha bir sorumluluk hisseder. Kasabanın her yerinde hırsızın kokusunu aramaya başlar.

Leya İz Sürüyor

Leya, gece babasının iş yerine hırsızın izini sürmeye gider. Her yeri koklar. Hırsızın tuhaf kokusu ağaçta, evlerin duvarlarında, çöp kutusunda ve sonunda ormana kadar uzanır. Leya duruma anlam veremez. Ormanda bilgisayarı bulur ve çok sevinir. Ancak hırsız bir insan değil, şempanzedir.

Gizem Çözülüyor

Leya ormanda bulduğu bilgisayarı sürükleyerek eve kadar getirmiş. Leyla bilgisayarı görünce çok sevinir. Ancak polise hırsızın şempanze olduğunu nasıl anlatacaklarını düşünmeye başlar.

Herkes Erdi mi Muradına?

Leyla'nın babası polisi arayarak olanları anlatır. Zaten polis de Abbas'ı serbest bırakmıştır. Çünkü parmak izleri uyuşmamıştır. Abbas'a suç atan Emine Teyze söyledikleri için çok pişman olur. Doğruluğundan emin olmadığı şeyler hakkında yorum yapmamaya söz verir.

MUCİZE KASABASI 2

UÇAN KİTAPLIK

“Mucize Kasabası 2 Uçan Kitaplık” kitabında birbirine bağlı masal havasında altı hikâyeye yer verilmiştir. Eserde sırasıyla “Evvel Zaman İçinde”, “Kırmızı Balonda Ne Var?”, “Yediden yetmişe”, “İki Dinle Bir Söyle”, “Leyla Neler Yazmış?”, “Herkes Erdi Mi Muradına?” adlı 6 hikâye bulunmaktadır.

Evvel Zaman İçinde

Leyla ile Leya bahçede oyun oynarlar. Birden gökyüzünde uçan bir sıcak hava balonu görürler. Leya ilk defa gördüğü sıcak hava balonunun ne olduğunu anlayamaz. Her zamanki gibi Leyla kedisini bilgilendirir. Onlar konuşurken sıcak hava balonu bahçeye doğru alçalır.

Kırmızı Balonda Ne Var?

Leyla ile Leya bahçeye inen sıcak hava balonunun yanına giderler. Balonun içinde ak sakallı bir dede vardır. Dede balondan bahçeye atlar. Dede ile konuşmaya başlarlar. Leya'nın dediklerini dede anlamaz.

Ak sakallı dede leyla'ya işbirliği teklifinde bulunmak için indiğini söyler. O sırada Leyla'nın annesi onları görür ve panik halde yanlarına gelir. Dede ile tanışır. Leyla balonun içine girer ve oradaki görkemli kitaplığı görür. Orada biraz vakit geçirdikten sonra balondan çıkar. Dede kitapları gittiği yerlere bıraktığını, bıraktığı kadar da kitap ve yiyecek alıp yoluna devam ettiğini anlatır. Leyla dedenin amacını anlamaya çalışır. Aslında dede insanların bol kitap okuması için böyle bir yol bulmuştur.

Yediden Yetmiş

Dede Leyla'dan uçan balonundan istediği kadar kitap seçmesini ister. Ona o kitapları bırakacaktır ve kendisi dâhil istediği kişilere de dağıtmasını ister. Dedenin tek şartı vardır: verdiği kitapların kimlerin hayatını nasıl etkilediğini Leyla'dan yazmasını ister. Bir sene sonra geldiğinde bu notları alacaktır. Leyla yazmayı sevmez. Bu yüzden biraz düşünür ama Leya onu yüreklendirir. Beraber yapabileceklerini söyleyerek ikna eder. Dede ile vedalaşırlar.

İki Dinle Bir Söyle

Leyla kitap okurken cırcır böceklerinin sesini de duyar. O ana kadar bahçelerinde cırcır böceklerinin farkına varmamıştır. Okumanın insanın hayatını değiştirdiğine inanır. Hemen bunları gözlem defterine not alır.

Leyla Neler Yazmış?

Leyla ile Leya uçan kitaplıktan aldıkları tüm kitapları okur. Kitapların hayatlarında yaptığı değişimleri not alır. Önceleri yazma işinde gönülsüz olsa da artık eğlenceli olduğunu düşünmeye başlar. evresindeki kişilerdeki değişimleri de not alır.

Babası artık daha az televizyon seyrediyordur, annesi okuduğu kitaplara kendini fazlaca kaptırıyordur, kuzeni okuduğu kitap sonrasında voleybola merak salar, Emine Teyze kitap okumaya fazla vakit ayırdığı için herkesin işine karışmaz, Balık Hilmi Amca geleneksel bahar şenlikleri bilgi yarışmasında birinci olur.

Kitap okuyan herkesin hayatında olumlu gelişmeler olur.

Herkes Erdi Mi Muradına?

Dede hayatı boyunca işinden gurur duyarak yaşar, Leyla ise kitapların insan hayatındaki olumlu değişimleri konulu kitap yazmaya karar verir. Leya bilge bir kedi olur. Uçan Kitaplığın Mucize Kasabası'na geliş i “Kitap Paylaşım Bayramı” olarak kutlanır.

MUCİZE KASABASI 3

EJDERHA SEMERCİSİ

“Mucize Kasabası 3 Ejderha Semercisi” kitabında birbirine bağlı masal havasında yedi hikâyeye yer verilmiştir. Eserde sırasıyla “Evvel zaman İçinde”, “Pireler Tellal mı?”, “Açık Hava Müzesinde Neler Oluyor?”, “Ejderha Semercisi”, “Vırvır Dırdır”, “Siyah Şapkalı Adam”, “Herkes Erdi Mi Muradına” adlı 7 hikâye bulunmaktadır.

Evvel zaman İçinde

Leyla uzaklardan gelen kedisi Leya'ya kasabayı gezdirir. Leyla'nın dedesi Açık Hava Müzesinde alışıyordur. Müzeye kadar beraber gelirler, dedesi ihtiyaç duyduklarında yardımcı olacağını söyleyerek görevinin başına gider.

Kasaba millî kültürüne sahip çıkıyordur. Müzede geçmişe ait birçok ev, değirmen, işlik, meslek vardır.

Pireler Tellal mı?

Leyla ile Leya Açık Hava Müzesini gezerken geçmişteki çeşitli meslek gruplarına ait kulübeler görürler. Leyla, Leya'ya bu meslek gruplarının görevlerinden bahseder. Birden müzede karşlarına millî kültür değerlerinden olan halk oyunları ekibi çıkar. Onları izlerler.

Müzede Şefkat isimli bir kedi ile tanışrlar. Şefkat de arada onlara katılır.

Açık Hava Müzesinde Neler Oluyor?

Leyla'nın dedesinin görevi fenerciliktir. Dedesi müzeye gelen ziyaretçilere fenercilerin ne işler yaptığı anlatarak mesleğini tanıtır. Tam o sırada çığırkan duyuru yapar. Müze millî kültür değerlerini ne kadar koruyorsa da doğaya da sahip çıkıyordur. Çığırkan yere çekirdek kabuklarını atan hakkında bir duyuru yapıyordur. Bunu yapanın kim olduğunun bulunana kadar kimse müzede yerinden kıpırdamayacaktır.

Ejderha Semercisi

Eskiden ejderhaların sırtına binildiği ve yükler ejderha ile taşındığı için semer yapan ustalar vardır. Ejderha Semercisinin önüne çekirdek kabukları atılmıştır. Leya kabukları kimin attığını bulmak amacıyla ejderha semercisinin olduğu yere gider. Koklayarak kimin yaptığını anlar.

Vırvır Dırdr

Leya müzedeki insanların rahat ve hemen gezebilmeleri için kabukları atan adamı bulma girişimine devam eder. Çünkü kasabayı korumak ve millî mirasa sahip çıkmak herkesin görevidir.

Siyah Şapkalı Adam

Çekirdek kabuklarını atan adam bulunur ve ona bunu neden yapmaması gerektiği sabırla anlatılır. Adam özür diler ve hafta sonları gelip gönüllü temizlik yapar.

Müzeden ayrılma zamanı geldiğinde Şefkat ve Leya birbirlerinden zor ayrılırlar. Geceleri ay çıktığında birbirlerini düşüneceklerine söz vererek ayrılırlar.

Herkes Erdi Mi Muradına?

Açık Hava Müzesini gezen, birçok yeni bilgi öğrenen ve yeni dost edinen Leya da Leyla da mutlu günün ardından herkesin muradına erdiğini düşünür.

HAYALETTEN MEKTUPLAR

Eser sırasıyla “Hayaletten Mektuplar”, “Çılgın Yengeç Lokantası”, “İspanya Yolcuları”, “Gelecekte” adlı 4 hikâye bulunur.

Hayaletten Mektuplar

“Hayaletten Mektuplar” hikâyesinde Meltem ve Figen’in birbirlerine yazdıkları mektuplar yer alır. Hikâye öncelikle Figen’in Melteme yazdığı mektupla başlar.

Figen’in Mektubu: Figen yeni bir şehre taşınmış ve oraya alışmaya çalışır. Bir gün Figen, çok hasta olduğu için teneffüse çıkamaz ve Erhan, onun midesi bulanır diye sınıfta tostunu yemez. Böylece Erhan ve Figen arasında dostluk başlar.

Okuldan eve ailesinden önce gelir ve yemek sofrasını hazırlar. Bu onun önceden yapmadığı davranışlardan biridir. Kendisini en iyi anlayanın teyzesi olduğunu düşünür.

Meltem’in Mektubu: Dürüstlüğün öneminden bahseden bir mektup yazar.

Türkçe dersinde öğretmen gruplar oluşturur. Grup arkadaşlarından Güler’in babası ödevde yardımcı olur. Yapılan çalışma sınıfın en iyi çalışması olur ve Güler ödevi tamamen kendisinin yaptığını söyler. Aslında araştırma ödevine Meltem de

yardım etmiştir. Ancak Güler öğretmeninin beğenisini kazanmak için yalan söyleyerek Meltem'in emeğine saygısızlık etmiş olur.

Figen'in Mektubu: Meltem'in üzüntüsünü anladığını ifade eden cümlelerle başlar mektubuna. İnsanların kimi zaman istemeden düşüncesizlik yaparak hata yaptıklarını söyleyerek onu teselli eder. Kendisi de istem dışı yaptığı düşüncesizlikten duyduğu üzüntüsünü anlatarak dertleşir.

Figen'in ödev kâğıdı defterinin arasındadır ve okulda unutmuştur. Ödevini öğrenmek için Ayşıl'ı arar. Telefonda ödevi yazdırmasını rica eder. Ancak Ayşıl'ın doktor randevusu vardır. Arkadaşına söylemez ve telefonda uzunca süre ödevi yazdırır. Telefonu kapattıktan bir süre sonra yazısında okuyamadığı yer için tekrar Ayşıl'a telefon eder. Telefonu kardeşi açar ve doktor randevusundan bahseder. Böylece Figen durumu öğrenir ve arkadaşını doktora yetişmeye çalışırken ödeviyle meşgul ettiği için çok üzülür. Hatta Ayşıl'ın annesi de bu duruma çok kızmıştır.

Meltem'in Mektubu: Meltem Figen'e sürpriz yapmak için bir resim çizer. Öğretmeni çok beğenir ve panoya asar. Ancak panodaki resim tükenmez kalemle boyanmıştır. Ama kimin yaptığı bulunamaz. Meltem'i asıl üzen ise arkadaşlarının onu üzüntüsüne gülmeleridir.

Figen'in Mektubu: Figen sorumluluğun önemini ifade eden bir mektup yazar.

Figen'in teyzesi ödüllü şiirleri bir kitapta toplayacaktır ve Figen sınıf arkadaşı Belgin'in de ödüllü şiirinden bahseder. Belgin'den şiirini ister ancak Belgin bir türlü şiiri getirmez. Durum böyle olunca teyzesine söz verdiği için Figen kendisinde sorumluluk hisseder. Belgin'in ise vurdumduymaz tavrı karşısında çok rahatsız olur.

Meltem'in Mektubu: Meltem sevilen şeyler hakkında verilen kararlarda daha hoşgörülü olduğunu ifade eden bir mektup yazar.

Figen evlerine bir köpek aldıkları için çok mutludur. Ancak köpek komşunun kedisini korkuttuğu için babası kulübenin yerini değiştirir. Dolayısıyla Meltem odasından bakınca köpeğini göremez. Bu durumdan çok üzgün olduğunu söylese de

babası adil davranmak gerektiğini ifade eder. Çünkü kediye de sahibine de haksızlık etmek istemez.

Figen'in Mektubu: Çevre duyarlılığını konu alan bir mektuptur.

Figen Çevre Koruma Kolu'na seçilir. Öncelikle okul bahçesinin temizliğiyle başlarlar. Bunu takiben deniz kenarındaki şişe, plastik ve poşetleri temizlerler. Bu haberin gazetede yazılmasıyla Yunanistan'dan okula dostluk mektubu gelir. Ülkelerini Yunanistan'a tanıtmalarını isterler. Figen bunun okulunu ve kentini tanıttak olmanın verdiği mutlulukla tüm dünyaya barışı yayacak bir çalışma olacağını düşünür.

Meltem'in Mektubu: verilen sözün tutulması gerektiğini anlatan bir mektuptur.

Meltem'in sınıf arkadaşı İtir, ders çalışmak için Meltem'e gideceğine söz verir. Ancak sözünde durmaz. Tüm gün de Meltem evde İtir'ı bekler. Ancak İtir kuzenleriyle sinemaya gider. Ve sözünü tutmadığı için de hiç rahatsız olmaz.

Figen'in Mektubu: Figen bu mektubunda dostluğun iyi ve kötü günde de devam etmesinin önemini vurgular.

Annesinin eski bir dostu olan Gülsüm Nine'nin eşi Ahmet dede arkadaşıyla ortak bir dükkân açarlar. Hasta olunca dükkâna gidemez. Ortağı ise onun tembellikten gelmediğini söyleyerek çok kalbini kırar. Hatta kazandığı tüm parayı kendisi alır. Dostluğun zor zamanlarda birbirine destek olmakla gerçekleşeceğini ifade ederek kendilerinin Ahmet dede ve arkadaşı gibi olmamalarını ister.

Figen'in Mektubu: Figen babasıyla beraber İspanya'ya gideceğini anlatır.

Meltem'in Mektubu: Bu mektupta neden kendilerine hayalet dediklerini açıklarlar. Hayalet kılığında beraber çekildikleri foto vardır.

Okul müdürleri okula eski müdürü davet eder. Yıllar öncesinde çalışan okul müdürünü bulması bir vefa örneğidir. Hatta okulun bahçesinde gölgesinde oturmayı çok sevdikleri ağacı diken de eski okul müdürüdür. O gün okula fidan dikerler.

Çılgın Yengeç Lokantası

Çılgın Yengeç Lokantası Alper ile Barcelona’da yaşayan dayısı arasında geçen mektuplardan oluşan bölümdür.

Alper’in Mektubu: Alper ilk defa birisine mektup yazar. O da dayısıdır.

Alper mektubunda maçlardan bahseder. Babası kramponlu ayakkabı alır. Ancak öğretmeni ayakkabının altındaki çivilerin çocuklara zarar vermesi ihtimaline karşı okulda giymesine izin vermez. Önce üzülen Alper empati kurduktan sonra bu karara hak verir. Derslerine severek çalıştığını söyleyerek mektubuna son verir.

Dayısının Mektubu: Dayısı çalışkanlığın önemini anlatan bir mektup yazar.

Dayısının çalıştığı dil okulunda temizlik işleriyle görevli olan Pau’nun Türkçe öğrenme merakı ve girişimi anlatılır. Pau kendiliğinden bulduğu notlarla Türkçe öğrenmeye başlar. İnanan bir yürekle çalışmak başarıyla sonuçlanır.

Küçük kızından bahsederek mektubuna son verir.

Alper’in Mektubu: Alper’in annesi ve babası hasta olan komşularını ziyarete gider.

Pau’dan esinlenen Alper de İspanyolca’yı öğrenmek ister. Derslerinde başarılı olmasına rağmen İspanyolca’yı öğrenme konusunda tereddüt yaşar.

Dayısının Mektubu: Dayısı bu mektubu Alper’in doğum gününe yetiştirmeye çalışır. Çünkü zamanında yapılan şeyler çok değerlidir.

Dayısı da Alper gibi maçlara meraklıdır. Hatta ona geçen mektubunda stadyumdan çektiirdiği fotoğrafı gönderecektir. Ancak fotoğrafçı banyosunu yaptırmadığı için çıkarttıramaz. Bu mektupta sözünü tutmanın önemi vurgulanır. Fotoğrafçının geç çıkardığı fotoğrafı bu mektubunda gönderir.

Alper’in Mektubu: Alper doğum gününden bahseder. Dayısının yaşadığı ülkeden bahsetmesini ister.

Dayısının Mektubu: Dayısı uzunca bir süre Birce'nin hastalığı sebebiyle yazamamış olmanın verdiği üzünlükten bahsederek mektubuna başlar. Alper mektubunda Barcelona'dan bahsetmesini istediği için oralardan anlatır. Olimpiyatlar için inşa edilmiş yat limanı, balıkçı lokantaları, yengeç lokantası ve pasta şeklindeki mimari yapıya sahip evleri, kocaman akvaryumunu anlatır.

Alper'in Mektubu: Alper'in dayısının mektubundan sonra en çok merak ettiği yer Yengeç Lokantası olur. Alper Barcelona hakkında çok araştırma yapar. Orya gittiğinde gezeceği her yeri not alır. Hatta öğretmeni dönüşte Barcelona'yı tanıtan bir broşür yapmasını ister.

Dayısının Mektubu: Alper okulun elken takımına seçilir ve dayısı duyunca çok sevinir. Bu sporun hızlı karar vermeye etkili olduğunu düşünür.

Birce hasta olduğu için bir hafta dayısı da işe gidemez. Amiri hoşgörülü biridir. Ancak dayısı da onun hoşgörüsünü suiistimal etmez. Kızı iyileşir iyileşmez hemen işine başlar.

Pau artık Türkçeyi baya ılerletmiştir. Tek isteği çevirmen olabilmektir. Alper mektup yazacaktır.

Alper'in Mektubu: Alper bu mektubunda hedeflerin öneminden bahseder.

Pau Alper'e bir kitap kazandırır. Öğretmen hedefleri olmak konulu kompozisyon yazdırır. Alper de Pau'yu anlatır. Ve kendi hedeflerini anlatır.

Anneanesi de Barcelona'ya gidecektir. Bunun için o da para biriktirme hedefindedir.

Dayısının Mektubu: Dayısı, mektubunda ikisinin ilgi alanı olan maçtan bahseder.

Pau Alper'in gönderdiği kitapları okur. Birilerinin yanında olduğunu bilmek onu yüreklendirir.

Dayısı da Alper'in dalgıç kursundan ziyade yelkene odaklanması gerektiğine dair fikir verir.

Yaklaşık bir yıldır mektup gönderen Alper, ülkenin kokusunu gönderdiği için dayısını çok mutlu eder. Artık kavuşmalarına az kalmıştır.

Alper'in mektubu: Alper son mektubunu yazar. Artık dayısının yanına Barcelona'ya gidecektir. Yolculuk için gerekli tüm çalışmaları yapar. Ona bu güveni dayısı verir. Bu sene birçok sorumluluğu üzerine alarak her şeyin hakkından geldiğini anlatır. Kent haritasına da güzelce çalışmıştır.

İspanya Yolcuları

Alper'in anneannesi ilk kez uçağa biner. Yanında Alper ve Fidan oturur. Uçakta muhabbet ederler. Bir süre sonra Alper hayaller kurar, Fidan kitap okur.

Uçakta yemek ve içecek servisi başlar. Alper'in anneannesi çayı kazayla Fidan'ın üzerine döker. Fidan ise hoşgörülü davranır. Alper ve Fidan arasında o an bir arkadaşlık başlar. Yolculuğun kalanında büyükler uyur, Alper ve Fidan muhabbet ederler. Böylece yeni birer mektup arkadaşı kazanmış oldular.

Gelecekte

Fidan ve Alper yıllarca mektuplaşırlar.

ÜŞENGEÇ

Üşengeç eserinde sırasıyla “Gün Doğumu”, “Solucanlarım”, “Babamın Kuşu”, “Emek'in Konukları”, “Flüt Kazan, Batu Kepçe”, “Uranüs'te Karınca Olmak”, “Armut Nereye Düşer?”, “Rüzgâr”, “Problemli Problemler”, “Et Kafalı Sivilce”, “Üşengeç”, “Uyu Sen Uyu!”, “Okuma Yazma Okulu”, “Basın”, “Dondurma Tarifi”, “Canlı Yayın”, “Para Biriktirmenin Yolları”, “Hıdrellez” adlı 18 hikâyeye yer verilmiştir.

Gün Doğumu

Ali Rıza Bey yeni araba alır. Arabaya nazar değmemesi için horoz kesecektir. Pazardan horozu alır, eve getirir. Sonrasında aksilikler yaşanmaya başlar. Horoz sabah erkenden ötmeye başlar. Dengesini yitirince Lale Hanım'ın salçalarının içine düşer. Oradan kurtulmak için çırpınırken turşu kavanozu balkondan aşağı arabanın üstüne düşer. Arabanın alarmı ötmeye başlar. Apartmanda gürültü patırtı başlar. Diğer komşular da ayaklanır. Emine teyzenin suratına yanlışlıkla top gelir. Anne bütün bu olanları yüzünü yıkamamaya bağlar. Çocuklar yüzünü yıkar ve etrafta bir sessizlik hakîm olur.

Solucanlarım

Piruze Teyze evi temizlemeye gelecektir. Evin çocuğu ise son derece dağınıktır. Sınıf arkadaşlarıyla bir haftada en fazla solucan toplama yarışması yaparlar. Topladığı solucanları odasında saklar. Piruze Teyze onları bulup atacak diye de nereye koyacağını bilemez. En sonunda buzdolabına koyar. Buzdolabına çocuğun annesi dolaptakileri kızartmasını istediği bir not bırakır. Ve Piruze dolapta solucanları bulur ve kızartır. Akşam okuldan eve gelen çocuk durumu fark edince hayal kırıklığına uğrar.

Babamın Kuşu

Işık'ın babası, kuşu sayesinde Işık'ın okulda yaptığı her şeyi öğrendiğini söyler. Işık artık bu durumdan çok rahatsız olur. Bir gün rehber öğretmenin verdiği formları doldururken her yerde babasının kuşundan bahseder. Anketi değerlendiren rehber öğretmen durumu okul müdürüne bildirir. Okul müdürü Işık'ın ailesini okula çağırır. Anne ve babası rehber öğretmen ile görüşür. Eve döndüklerinde moralleri çok bozuktur. Aslında Işık matematik sınavından güzel not almıştır. Eve döndüğünde ailesi kuş olmadığını itiraf eder. Işık sevinçli bir şekilde ertesi gün rehber öğretmene durumu anlatır.

Emek'in Konukları

Huriye Öğretmen çok uzak bir okulda çalışır. Okuldayken eşi akşam İsmail Beylerin geleceğini haber verir. Huriye Öğretmen önceden İsmail Beylere gittiğinde çok hazırlıklı ağırlandıkları için altta kalmak istemez. Ancak hazırlanabilmek için de

çok vakti yoktur. Buna rağmen hızla markete gider, alışveriş yapar. Eve geldiğindeyse kızı Emek'in arkadaşlarını çağırdığını görür.

Flüt Kazan, Batu Kepçe

Müzik dersinde sözlü yapacak olan öğretmen Batu'yu kaldırır. Ancak Batu sözlüye çalışmamıştır. Öğretmeni notalara bakabileceğini söyler. Batu notalara baksa da çalamaz. Flütte ellerini nereye koyacağını da beceremez. Tüm bunlara rağmen öğretmen hoşgörülü davranır. Sınıfta Batu'ya gülen öğrencileri azarlar. Batu'yu haftaya tekrar kaldıracağını söyleyerek yerine oturtur.

Uranüs'te Karınca Olmak

Ozan Fen sınavına çalışırken uyuyakalır. Uykusunda buluşlar yapar. Uranüs'te 42 yıl yaz, 42 yıl kış mevsimi yaşanır. Rüyasında Uranüs'te bir karınca olduğunu ve karıncalara konuşma kemiği icat ettiğini görür.

Armut Nereye Düşer?

Evlerine misafir gelen Gül, ailesini utandıran hareketlerde bulunur. Bütün bunlara rağmen misafirler işi şakaya vurarak aileye gücenmez. Yıllar sonra Gül büyür ve çocukları olur. Onun yaptığı yaramazlıkları çocukları da ona yapar. Misafirlere karşı utandırır.

Rüzgâr

Sınav anında rüzgârın esmesiyle birlikte bütün defterler ve sınav kâğıtları sağa sola fırlar. Kızların bacaklarına yazdığı kopyalar bu sayede ortaya çıkar. Sınıf bir karmaşa halini alır. Öğretmen Gökmen'den hemen pencereyi yakalamasını ister. Gökmen ise yanlış anlar ve pencereyi aşağıdan yakalamaya iner.

Problemliler

Arif Bey evde Cemal'in matematik problemlerini çözmekle uzun zaman kaybeder. Arif Bey bu durumdan ne kadar yakınsa da eşi onu ikna eder ve sakinleştirir. O akşam her zamankinden farklı problemler vardı. Çünkü Cemal,

babasının öğretmeninin verdiği problemlerden şikâyet etmemesi için kendi kafasından problem uydurmuştur. Babası tüm gece boyunca problemleri çözmek için uğraşır. Ancak beceremez. Ertesi gün okula gider öğretmeniyle konuşmaya. Cemal'i arkadaşlarına kurduğu oyunu anlatırken duyar ve bu duruma çok sinirlenir. Okuldan işine dönerken artık Cemal'in problemlerini çözmeyeceğine dair kendine söz verir.

Et Kafalı Sivilce

Kızın burnunun üstünde sivilce çıkar ve alıngan tavırlar içinde bulunur. Kardeşi, servis şoförü ve okuldaki arkadaşlarının söylediklerinden farklı manalar çıkararak hepsini burnunun üstündeki sivilceye yorar.

Üşengeç

Şule hiçbir şeyini kendi yapmak istemeyen üşengeç bir çocuktur. Unuttuğu eşyalarını birine aldırmaya uğraşır. Bir gün okula giderken patenlerini unuttur. Annesinin aşağı indirmesini ister. Annesi ise onun isteğini yapmaz. Şule asansöre bile binmeye üşenir ve okula patensiz gider. Okul dönüşü karton almayı unutarak eve girer. Bir daha da asla kartonu almaya inmez. Kardeşinden ister. O da gitmez. Babası şehir dışında olduğu halde ona mail atarak kartonu babasından ister. Babası ise kartonları almadan eve gelir. Çok yorgun olduğu için Şule'den bakkala inip soda almasını ister. Şule saatlerce kendi işi için aşağı inmemiştir. Soda almaya gittiğinde bakkalın yanındaki kırtasiyeye bakar, çoktan kapanmıştır.

Uyu Sen Uyu!

Mete iki kulağına tüp takılarak taburcu olur. Doktor evde sessiz bir ortamda uyuması gerektiğini söyler. Annesi ve babası eve gelince zile kâğıt sıkıştırırlar, telefonların fişini çekerler. Mete kulağında garip sesler geldiğini söylese de annesi her defasında bu seslerin dışardan gelen sesler olduğunu söyleyerek onu uyumaya zorlar. En sonunda Mete'nin kulağından yaşlar gelmeye başlar.

Okuma Yazma Okulu

Güzin Öğretmen, kırk yaşından altmış yaşına kadar olan öğrencilere okuma yazma öğretmeye çalışır. Ancak öğrenciler hep dersi kaynatırlar.

Basın

Öğretmenleri kendi aralarında konuşurken cumhurbaşkanı ile pikniğe gideceklerini anlayan öğrenci arkadaşlarına hemen duyduklarını anlatır. Onlar da cumhurbaşkanı ile pikniğe gidecekleri için çok heyecanlanırlar. Aslında pikniğe değil konferansa gidilecektir. Öğretmenlerinin kurallara uymaları konusunda sıkı tembihlerini unutmazlar. Konferans salonuna giren çocuklar ikinci sırada basına ayrılan koltukları görürler. Koltukların üzerinde “basın” yazısını kural olarak algırlar ve koltukların üzerine çıkarlar. Öğretmenlerini ve okullarını zor durumda bıraktıkları için ceza alırlar.

Dondurma tarifi

Bıcırıkhan sürekli yemek yemeyi seven bir çocuktur. Her gün okul dönüşü cips alır, evde cipsini yedikten sonra Çıtırık adını verdiği oyuncak fiiliyle oynar. Anne ve babası da nerede bir yemek açılışı olsa oraya giderlerdi. Yine böyle bir açılışa gittiklerinde Bıcırıkhan evde yalnız kalır. Bıcırıkhan’ın ablasının oyuncak buldog köpeğine karşı alerjisi vardır. Evden giderlerken bunu bilen ablası cips dolabının içine köpeğini koyar. Bıcırıkhan evden ailesini gönderdikten sonra hemen cips dolabını açar ve köpeği görünce hemen kaşınmaya başlar. Bu yüzden dolabı kapatır ve cipsleri yiyemez. Bunun üzerine mutfakta her şeyin karman çorman olduğu bir dondurma yapar. Dondurmanın içinde çaydanlığın kireci, patates, lolipop şekeri, sakız koyar. Çünkü tarifte yazılanları hep yanlış anlar.

Canlı Yayın

Kanal Abdal’ın spikeri canlı yayın esnasında ishal olur ve yayını keser. Bunun üzerine ne olduğunu anlayamayan diğer kanal muhabirleri Kanal Abdal’a gelir ve koridorlarda kendisine ne olduğunu anlayamadıkları haber spikerini ararlar. Tuvaletin önünde canlı yayın yaparlar. Her insanın başına gelebilecek basit bir olay bu sayede haber olur.

Para Biriktirmenin Yolları

Kerem bayramda parası toplayacağını düşünürken hayal kırıklığına uğrar. Büyükleri ona para vermez. Bu yüzden büyüklerine bir dilekçe yazar. Dilekçesinde asıl istediğinin bayram hediyesi değil para olduğunu yazar. Ancak okuduklarında ona kızacaklarını düşünerek dilekçeyi yırtar.

Bilgisayar isteyen Kerem bilgisayar parası toplamanın yollarını düşünür. Evdeki kitapları satarak bu parayı toplayacağına karar verir. Evdeki bütün kitapları birer lira karşılığında satar. Eve gelen anne ve babasına müjdeli haberi verince onlar hiç mutlu olmaz. Babası ansiklopedileri satıldığı için çok mutsuzdur. Şimdi de babasının ansiklopedilerinin parasını kazanacak yollar arar.

Hidrellez

İşini severek yapan apartman görevlisi Hıdır, Hıdırellez gecesi için sokağı hazırlar. Gece ateşten atlanır dilekler tutulur. Herkes dağıldıktan sonra Sevim abla gece Hıdır'ın kapısını çalar. Vakit epey geçtir.

Sevim ablanın kızı Birce'nin dileği evlerine köpek almaktır. Ancak annesi bunu istemez. Bu yüzden de Hıdır'dan kızının astığı dileğini gülün üstünden almasını ister. Hıdır çok ikna olmasa da yapacağını söyler ve hanımına durumu anlatır. Hanımı bu saatte gitmesine gerek olmadığını zaten rüzgârda dileğin uçacağını söyleyerek onu göndermez ve uyurlar. Birkaç gün sonra Birce'nin babası elinde köpekle eve gelir. Sevim abla Hıdır'ın dileği almadığını anlar.

KEDİ TED'İN SERÜVENLERİ

Kedi TED'in Serüvenleri kitabında sırasıyla “Kedi TED'in Serüvenleri”, “Karakterler”, “TED'in Gizemi”, “Ken Geldi”, “Korkunç Hayalet”, “Barış'ın Flütü Nerede?”, “Mikrofondaki Kedi”, “Korkak Kedi”, “Gizem Çözülüyor, Her Şey Düşlemekle Başlar” adlı toplam 10 öykü bulunmaktadır.

Kedi TED'in Serüvenleri

Barış hayvanları çok sevdiği için hayvanların olduğu kısa film öyküsü yazmak ister. Ancak yazarların yaşadıklarını mı kurguladıklarını mı yazdıklarından

emin olamadığı için öyküsüne nasıl başlayacağını bilmez. Okuyucuyla işbirliği yaparak kısa film öyküsünü yazmaya çalışır.

Karakterler

Barış'ın öyküsünde geçecek karakterler hakkında bilgi içerir.

TED'in Gizemi

Türk Eğitim Derneği İlköğretim Okulu'nda TED isimli bir kedi vardır. TED'in nerede ve nasıl yaşadığını çok bilen olmamakla beraber günün büyük bir vaktini okulda geçirir. Öğrencilerle ve öğretmenlerle arkadaş olmuştur. Bazen bir anda yok olur ve kimse onun o süreçte nerede olduğunu bilmez.

TED kendini sevdirmeyi çok seven bir kedidir. Saklanmayı ve oyun oynamayı çok sever. Kendine özgü tavırları vardır. Yaşadığı duygu durumlarını kendine has miyavlama tarzıyla belli eder.

TED'in sınıflara girmesi alerjisi olabilen öğrenciler olma ihtimaline karşı yasaktır. Okul aile birliği tarafından aşılari sağlık sorunları karşılanmaktadır.

Ken Geldi

Resim öğretmeni Viyana'dan okula yeni gelen Ken'i öğrencilerle tanıştırmak üzere sınıfa getirir. Öğrencilerden Ken'e Türkçeyi öğretmelerini ister. Başta buna karşı çıkan öğrenciler olur. Ancak öğretmen sınıfı sakinleştirir. Ken'e de bir resim kâğıdı verir. Ken kâğıda Mustafa Kemal Atatürk'ün elinde şapkasıyla olan resmini çizer. Öğrenciler çok şaşırır. Ken Türkiye ile ilgili araştırma yapıp da gelmiştir. Öğretmen Barış'tan Ken'e dolabını bulması konusunda yardımcı olmasını isteyerek onları yakınlaştırır. Ken dolabını yerleştirirken sevdiği kedisinin fotosunu koyduğunu görür. Barış da hayvanları çok seviyordur. Beraber bahçeye çıkarlar ve Ken'i TED ile tanıştırır. TED Ken'i kendine dost bilir ve yanından ayrılmaz. Çünkü TED'e göre dost olabilmek için aynı dili konuşmaya gerek yoktur.

Korkunç Hayalet

Ozan voleybol takımı seçmeleri için soyunma odasına gider. Tam ayakkabılarını çıkaracağı sırada duyduğu ses ile irkilir ve ayakkabılarını giyemeden yere düşer. TED onu korkutmuştur. Daha sonra fark eder ki ayakkabının içinden böcek çıkar. Aslında TED onu korkutmasaydı ayakkabısını giyerken böcek ayağını sokacaktı. Bu yüzden de çok istediği seçmelere katılamayacaktı. İlerleyen zamanda Ozan voleybol Türkiye birinciliğini kazanır.

Barış'ın Flütü Nerede?

Bilimcan isimli kedi okul gecesi için kendince flüt çalma deneyimlerinde bulunur. Aslında flüt çalmayı bilmez. Bilmediği için de anlamsız sesler çıkararak herkesi rahatsız eder. Yakın dostu TED ona flüt çalmanın birden olmayacağı sabırla öğrenmesi gereken bir uğraş olduğu konusunda önerilerde bulunur. Ancak Bilimcan sabırsızdır. Flütü çalamadığını fark edince başka enstrümanlar da çalmayı dener. Ancak hepsinde başarısız olur. Bu süreçte TED onu yalnız bırakmaz. Kendisinin zamanla çalışarak başarılı olacağını söyleyerek onu yüreklendirir. Bilimcan önceleri TED'in sözlerine alınsa da zamanla onun doğru söylediğini fark eder. TED arkadaşına enstrüman çalamasa da onu çok sevdiğine ikna eder.

Mikrofondaki Kedi

TED sesini kimseye duyuramadığı bir rüya görür. Kâbustan uyandığında ise yanında dostu Bilimcan'ı görür. Onu yanında görmekten çok mutlu olur.

Korkak Kedi

Okul piknik düzenler, TED ise gizlice otobüse binerek pikniğe gider. TED yeşilliğin temiz havanın verdiği güzelliği yaşamaya çalışırken Ozan'ın kulaklıkla doğanın sesine kayıtsız kalmasına anlam veremez.

Bahar Ken'e Türkçe öğretmeye devam eder. Rüzgâr ise Bahar'la dalga geçer. Öğrenciler bu şekilde vakit geçirirken TED dereden su içmeye gider ve suda canavar gördüğünü zanneder. Hâlbuki suya yansımasını görmüştür. Onun gereksiz yere korktuğunu anlayan öğrencilerden Ozan “korkak” diyerek dalga geçer. TED ise arkadaşlarının onunla dalga geçmesine üzülür.

O gece çok yağmur yağar ve Ozan şimşekten korkar. Annesinin yanında olmasını ister. Gece birden aklına TED ile “korkak” diyerek dalga geçtiği gelir ve çok pişman olur. Sabah okula gittiği gibi TED ile konuşur.

Gizem Çözülüyor

TED her öğlen okuldan kayboluyordur ve kimse nereye gittiğini bilmez. TED’in nereye gittiğini merak eden Gamze, Barış ve Ozan TED’i takip etmeye karar verir. Bahar’a sakarlık yapar endişesiyle haber vermezler.

TED kasabada bir eve gelir. TED’e kapıyı açan kadın çocukları görünce onları da eve davet eder. Meğer TED bu evin kedisiymiş. Adı da Kiraz’mış. Eve giren öğrenciler kadının tekerlekli sandalyedeki kızı Kanat ile tanışır. Kanat azimli ve çalışkan bir öğrencidir. Tekerlekli sandalyede olması maddi imkânların yetersiz olması gibi sebeplerle öğrenim hayatında aksamalar vardır. Kanat; Ozan, Gamze ve Barış’ı çok sever. Onlarla yine görüşmek ister ancak Kanat’ın onlarla haberleşebileceği bir telefon ya da bilgisayarı yoktur. TED’e takacakları tasmaya ilıştirdikleri notla haberleşme fikri atarlar. TED bu fikre çok mutlu olur.

Her Şey Düşlemekle Başlar

TED’in öğleden sonraları nereye gittiği artık ortaya çıkar. Okul müdürü de bu durumu öğrenir. Çocukların Kanat ile haberleşebilecekleri bilgisayar alma fikrini öğrenci birliğine taşımayı teklif eder. Aynı zamanda Kanat’a Türk Eğitim Derneği burs vermeye başlar. Yine okul kendisinin kullanabileceği bir tekerlekli sandalye ve bilgisayar alır. Kanat okulun da satranç takımı başkanı olur.

Ken Türkçeyi öğrenir ve Viyana’da Atatürk fotoğraflarından oluşan bir minik sergi açar. Kendi okulunda Türkiye’yi tanıtır.

TED kendisi gibi güzel huylu dokuz kedi doğurur.

ZAMAN TORBASI

Zaman Torbası kitabında sırasıyla “Kumbara”, “Kadişon”, Mektup Kimden?”, “Zaman Torbası”, “Kar Yelkenlisi” adlı 5 hikâyeye yer verilmiştir.

Kumbara

Tina'nın anneannesi Türkiye'ye çalışmak için gelen bir yabancı ile evlenir. Daha sonra beraber Fransa'ya yerleşirler. Tina anneannesi hakkında bilmediklerini o gün öğrenir. Anneannesi yaşadıklarını anlattığı günlükler tutmuştur ve onları saklamıştır. O gün Tina'ya günlüklerinin yerini gösterir. O sırada Tina'nın annesi içeri girer. Aslında annesi de günlüklerin yerini biliyordur. Ama anneannenin vatan hasreti çektiğini bildiği halde onun bu eksikliğiyle ilgilenmemiştir. Tina'nın anneannesi bir gün ölür ve Tina on üç yaşındadır. Anneannesinin sandığını açar gerçekleri öğrenir. Günlüklerinin arasına kaldığı sayfayı unutmamak için “Zonguldak'a gidilecek.” yazmıştır. Tina mektuplardan çok etkilenir ve Zonguldak'a gitmek soyunu araştırmak ister. Tina büyüdüğünde Zonguldak'a gider orada bir film çeker, filmin gelirini kimsesiz çocuklara bağışlar.

Kadişon

Orman köylerinin birinde geçimini süt ve yumurta satarak sağlayan bir aile vardır. Ahmet evden şehre gitmek üzere eşi Kadişon ile yola koyulur. Bir süre sonra yolda hiç tanımadığı iki insanı görür, onların “dur” anlamında yaptığı işaretle durur. Birer turisttir ve dil bilmedikleri için anlamakta zorlanırlar. Anlaşamadıklarını gören bir adam yanlarına gelir ve eşiğe binmek istediklerini anlatmaya çalıştıklarını söyler. Ahmet turistlere izin verir. Turistler Kadişon'un püsküllerini almak isterler. Ancak Ahmet onları veremeyeceğini isterlerse şehirde satıldığını söyler. Ancak turistlere yer iz bilmedikleri için yardım eder.

Mektup Kimden?

Hakan öyküsünü yazarken postacı gelir. Gönderende de alıcıda da kendi adı yazılıdır. Hafızasında geçmiş yılları düşünür. “Geleceğe göndereceğimiz bir mektubunuz olsun ister misiniz?” konulu bir kampanya aklına gelir. Cumhuriyetin 100. yılına özel bir kampanyadır. 1923-2023 yılları arasındaki tüm mektuplar çelik kasalarda saklanacak ve günü gelince sahiplerine ulaştırılacaktır. Hakan da kendine böyle bir mektup yazmıştır. Heyecanla zarfı açar. Mektupta en çok barış içinde

birlikte yaşamanın verdiği mutluluğu anlatan şiire ve Hakan'ı bu şiirin çok etkilediğini ifade eden düşünceleri vardır.

Zaman Torbası

Çocuk babasıyla beraber çok güzel vakit geçirir. Babası ne kadar yorgun da olsa oğluna zaman ayırır ve ona masal programları dinlerlerdi.

İnsanların zamanla birçok şey biriktirdiği ancak en önemlisinin insan içindeki zaman torbasında olduğunu anlatan bir hikâyedir.

Kar Yelkenlisi

Adil belgesel izlerken denizde giden bir yelkenli görür. Bunu çok kafasına takar. Kendisi de karda giden kızak yelkenlisi icat etmek ister. Ona arkadaşı Selo ve küçük kardeşi Gilma da yardımcı olur. Yelkenli için kendilerince bir sürü araç gereç elde ederler ve işe koyulurlar. Uzunca uğraştan sonra bitirirler ancak ilk sürüşte kızak devrilir. Hayal kırıklığına uğrarlar. Üzülse de birbirlerine destek olurlar. Kızağı bir köşeye çekerler. Bahar mevsiminde köye dizi çekimi için gelirler. Yönetmen İhsan Amca köy çocuklarına çok değer verirdi. Birden kızağa gözünün takılmasıyla olayı öğrenir. Çocukların hayallerini gerçekleştirmeleri için elinden geleni yapar, kızağı tamir ettirir. Hatta kızak filmde bile görünür. Çocukların mutluluğuna diyecek yoktur.

KIZLAR SÜNNET OLUR MU?

“Kızlar Sünnet Olur mu?” adlı hikâye kitabında “Kızlar Sünnet Olur Mu?”, “Yaramaz Kim?”, “Parmak Hesabı”, “Dişini Arayan Çocuk”, “Uzaylılar Bize Geldi”, “Balık evi”, “Çorap Canavarı”, “Prenses”, “Çikolata Tavşan” olmak üzere toplam 9 öykü vardır. Bu hikâyelerden “Yaramaz Kim?”, “Parmak Hesabı”, “Dişini Arayan Çocuk”, “Uzaylılar Bize Geldi”, “Balık evi”, “Çorap Canavarı”, “Prenses”, “Çikolata Tavşan” hikâyelere, yazarın “Karamelli Akide Şekeri” adlı öykü kitabında da yer verdiği tespit edilmiştir. “Kızlar Sünnet Olur mu?” kitabında “Karamelli Akide Şekeri” kitabında olan hikâyelerle birlikte 9 hikâye bulunmaktadır.

Kızlar Sünnet Olur Mu?

Mehmetcan sünnet olacaktır ve sünnet düğününde neler olacağını ballandıra ballandıra sınıfta anlatır. Bunları dinleyen kız da Mehmetcan'ın at üstünde taç takarak gezmesine, hediyeler almasına çok özenir. Ailesine kendisinin de sünnet olmak istediğini söyler. Bunları günlüğüne de yazar. Öğretmeni günlüğünü okuyunca kızların sünnet olamayacağını anlatır. Mehmetcan'ın sünnetine gelen öğretmeni bütün çocukları ata bindirir. Böylece hevesini almış olan kız artık sünnet olmak istemez. Hatta annesi karne hediyesi olarak prenses kıyafeti ve taç alır. Babası da tavşan alır.

ÇİKOLATA ZAMANI

Çikolata Zamanı kitabında sırasıyla “Mavi Bıyıklı Kedi”, “Hamarat Kız Ece”, “Çikolata Zamanı”, “Evin En Önemli yeri”, “Annenin gezi Günlüğü” adlı 5 hikâyeye yer verilmiştir.

Mavi Bıyıklı Kedi

Birce'nin annesi misafir gelen Sevim Teyze'ye fal bakacaktır. Birce'yi dinlememesi için odasına gitmesini söylerler. Ancak Birce onları dinlemek ister ve anneleri görmeden kapıdan gizlice dinler. Kedisi Soğan da yanına gelir, onu susturmak için önüne oyun hamurlarını verir. Soğan onlarla oynarken her tarafı boyanır. Derken o keyifle birden içeri girer ve Sevim Teyze onu görünce birden bağırır ve ocakta yemeği olduğunu söyleyerek gitmek için hemen kalkar. Giderken yerde olan Birce'yi bile görmez.

Hamarat Kız Ece

Ece o gün herkesten önce uyanır ve ailesine sürpriz kahvaltı hazırlamak ister. Tüm beceriksizliğine rağmen en sonunda kahvaltıyı hazırlar, önlüğünü giyer ve annesini uyandırmaya gider. Annesi pazar olduğunu söyleyince neye uğradığını şaşırır.

Çikolata Zamanı

Çocukların anneleri farklı bir ilde “Farklı bir anne olmanın 99 yolu” konulu söyleşiye katıldıktan sonra tavrı çok değişir. Tişörtüne çocuklarının fotoğrafını

bastırır, beslenme kaplarına küçük notlar koyar, sabahları servise çocukları bindirirken sevgi dolu yaklaşır, eve döndüklerinde ise sürprizlerle karşılar. Ancak çocuklar annelerinin bu halinden sıkılır ve konuşmaya karar verirler. Ama ece bu karara uymaz, annesinin bu halini kullanır. Annesinden çikolata ister. Annesi çikolataya karşı olmasına rağmen çocuklarını kırmamak için bakkala iner ve çikolataları alır. Çocuklar hemen yemek ister ama anneleri biraz beklemelerini ister. Bir süre sonra çikolata zamanı bir türlü gelmez. Çocuklar da çikolatalarını yiyemezler.

Evin En Önemli Yeri

Evde tek tuvalet vardır ve o da banyodadır. Dolayısıyla herkesin banyoda işi olur. Tuvalet sırası bir türlü gelmez. İki kız kardeşin banyoda yaptığı gürültü alt kattaki komşulara kadar iner. Evin en önemli yerinin tuvalet olduğu anlatılır.

Annenin Gezi Günlüğü

Önemli bir iş görüşmesi için çocukların anneleri Adana'ya gidecektir. Kardeşi Serdar'a hava durumuna bakmasını söyler. Serdar Adana'nın hava durumuna bakacağına yanlışlıkla Ankara'nın hava durumuna bakar. Kar yağışlı olduğunu söylediği için ablası kalın kıyafetler giyer. Ancak Adana son derece sıcaktır. Oradayken de sürekli çocuklarını arar.

VAMPIR ÖYKÜSÜ

Vampir Öyküsü kitabında sırasıyla “Güneş Hep Orada Mıydı?”, “Mars’a İl Ayak Basan Kim?”, “Sihirli Kekik Çayı”, “Bebek”, “Vampir Öyküsü” adlı 5 hikâyeye yer verilmiştir.

Güneş Hep Orada Mıydı?

Anneanneleri torunlarına hep öğütlü öyküler anlatır. Torunları artık bu öykülerden sıkılır. Bunu kendisine söylediklerinde anneanne çok gücenir ve artık öykü anlatmayacağını söyler. Ama küçük kardeşinin Güneş'in hep orada olup olmadığını sorması üzerine yine bir öykü anlatmaya başlar. Minikyus adı verilen pembe böceklerin hayatlarının kısa olmasına rağmen toplumlara faydalı olacak işler

yaptıklarını, kısa ömürlerine karşın dolu dolu hayat yaşadıklarını anlatmış. Aslında öyküyle dünyada her şeyin zamanla değiştiğini Güneş'in de belki milyarlarca yıl önceki görünümünün böyle olmadığını anlatmaya çalışır. Bu öykü çocukların çok hoşuna gider ve sıradaki öyküyü beklemeye koyulurlar.

Mars'a İlk Ayak Basan Kim?

Dünya'dan Mars'a fırlatılan füzele takma adlarıyla Fırfırella, Patırdak, Reçel Göbek vardır. Mars'a ilk ayak basanla beraber gerçek adları açıklanacaktır. Füze Mars'a iniş yapar. Kozmonotlar arasında bir sürtüşme başlar. Çünkü hepsi de Ay'a ilk ayak basan astronot olmak ister. Onlar aralarında didişirken Ay'a ilk ayak basan fındık fareleri olur. Farelerin nasıl geldiğine şaşırarak kozmonotlar onlara Fındış, Didış adını koyar.

Sihirli Kekik Çayı

Çocuğun babası Antalya'da gezilecek yerleri anlatan bir gezi rehberini eve getirir. Babaanne de bu gezi rehberini bulur ve gizlice okur. Orada her türlü ağrıya iyi geldiğine inanılan bir kekik çayı efsanesinden bahseder. Babaanne bunu okuduğunu belli etmeden sanki rüyasında görmüş gibi anlatır. Dolayısıyla onlarla beraber Antalya gezisine gider. Orada herkesin tırmanmakta zorlanacağı dağa çıkar ve efsanede bahsedilen dağ kutsal ateşte kaynamış kekik çayından içer. Dağdan aşağı güle oynaya zıplaya iner. Eve dönerler. Birkaç gün sonra babaannenin bacak ağrıları yine başlar. Torunu ise babaannesinin yine gezmek istediğini düşünür.

Bebek

Ablasıyla beraber aynı odayı paylaşan kız bu durumdan düzeni bozulduğu için son derece mutsuzdur. O sabah annesi doğuma gider. Evde heyecanlı bir bekleyiş başlar. Annesi ve babası bebekle eve gelirler. Küçük kız kardeşinin getirdiği hediyeleri merakla bekler. Ablası büyük olduğu için bebeğin getireceği hediye bekleyişine girmez. Küçük kardeş, bebeğin kundağını merakla açar ama bebek onun üstüne çişini yapar. Neye uğradığını bilemeyen çocuk kendini yerlere atar. Onun bu haline ise ablası çok güler.

Bebek içten içe iki kardeş arasındaki uyumsuzluğu gördüğünü, onu hediye getireceği için beklediklerini anladığını, odasını gezdirme bahanesiyle bebeğin oyuncaklarıyla oynadıklarını kendi iç sesiyle anlatır. Bunlara sinirlendiği için de çocuğun üstüne çiş yapar.

Vampir Öyküsü

Yazar öyküsünü yazmaya başlamışken önce kapı çalar, komşusu gelir. Sonra telefonu çalar, sonra tekrar zil... Derken kızı okuldan gelir. Kızı banyosunu yapana kadar yemek hazırlar. Sonra kızının ödevlerine yardımcı olur. Kızı âşık olduğu kişiyi anlatmak için annesiyle sohbet etmek ister. İyi bir annenin çocuğuyla sohbet etmesi gerektiğine inandığı için onu dinler. Akşam herkes yattıktan sonra hikâyesini yazmaya oturacakken elektrikler kesilir. Artık bunları yapanın vampir olduğunu düşünen yazar, öyküyü de vampirin bitirmesi söyleyerek uyur. Böylece bir türlü öyküsünü yazamaz.

ZEKİ’NİN ZEKÂ’SI KAÇTI

Zeki’nin Zekâ’sı Kaçtı kitabında sırasıyla “Zeki’nin Zekâ’sı Kaçtı”, “Bir soru Bin Yanıt”, “Gece Yatısı”, “ Bizim Evde Her Şey Canlı” adlı 4 hikâyeye yer verilmiştir.

Zeki’nin Zekâ’sı Kaçtı

Babası Zeki’ye muhabbetkuşu alır. Kuşun adını Zekâ’dır. Kuş o kadar zekidir ki çarpım tablosunu bile öğrenir. Zeki ise bir türlü öğrenemez. Matematik sınavının olduğu gün öğretmeninden kuşunu okula getirmek için izin alır. Sınavdan tam puan alır ama öğretmeni durumu fark etmez. Bir gün Rukiye Hanım kuş biraz uçsun diye kafesinden çıkarır. Ama evin kapısı aralıktır. Kuş bir süre uçtuktan sonra evden kaçar. Rukiye Hanım “Zeki’nin Zekâ’sı kaçtı” diye çılgık çılgıca bağırır. Komşular aslında kaçanın ne olduğunu anlamadan bulmaya koşarlar. Herkes birbirine sorar, Zeki’nin aklının kaçtığını zannederler. Ertesi gün okula erken gelen öğrenci matematik öğretmenine Zeki’nin Zekâ’sını görüp görmediğini sorar. Öğretmeni Zekâ’nın kuş olduğunu ve çarpım tablosunu bildiğini öğrenince Zeki’nin neden

matematik sınavından yüksek not aldığını anlar ve onu tekrar sınav yapmaya karar verir.

Bir Soru Bin Yanıt

Barış eve gelir gelmez önce üstünü değiştirir. Yemeğini yer ve dersinin başına oturur. Annesi ve babası işten eve dönene kadar evde yalnız kalır. Ödevlerini yapmaya başlar ama matematik problemlerinden birinde takılır. Kazların kaç ayaklı olduğunu hatırlayamaz. Tam o sırada babası arar. Babasına bir türlü sorusunu soramaz, babası hep sözünü keser. Telefonu kapattıktan sonra babaannesini arar. Ona da bir türlü sorusunu soramaz ve telefon kapanır. Barış artık annesini arar. Annesi de onu konuşturmadığı için derdini anlatamaz. Teyzesini arar, o da aynı şekilde konuşturmaz. Dolayısıyla kimse Barış'ın derdini anlatmasına fırsat vermediği için problemi soramaz bile. En sonunda televizyon izlemeye karar verir. Televizyonda “Uçan Kaz” isimli çizgi filmi görür ve aradığını bulmanın sevincini yaşar. Hemen probleme döner. Problemi okurken çok uykusu geldiği için uyuyakalır.

Gece Yattı

Nurdan hanım kızı Naz'ın arkadaşının evinde kalmasına izin vermez. Ama Naz çok ısrar eder ve üzülür. Babası ise annesini ikna eder ve Naz'ın arkadaşında kalmasına izin verilir. Ertesi gün Naz okul çıkışı direk Ayşegüllere gider. Annesinin ise içi hiç rahat değildir. Kızı arkadaşında kaldığı gece sabaha kadar uyuyamaz. Erkenden Ayşegüllerin evine gider ve gizlice uzaktan onları izler. Her şeyin yolunda olduğunu gören Nurdan Hanım kimseye görünmeden eve döner. Akşam eve geldiğinde Naz öğretmenin yazdığını söylediği bir mektup getirir. Annesi ise notu kızının yazdığını anlar.

Bizim Evde Her Şey Canlı

Gül Hanım pencere önünde tamirciyi bekler. Çünkü musluğu bozulmuştur. Gelen tamirci ufak tefek, genç biridir. Gül Hanım onu usta zanneder. Hâlbuki tamirden anlamaz ve musluğu tamir edemez. Hatta evde her şey musluk vesilesiyle bozulur. Gül Hanım gerçekleri öğrendiğinde artık çok geçtir.

ÖĞRETMEN NEDEN ÇILDIRDI?

“Öğretmen Neden Çıldırdı?” kitabında sırasıyla “Aç Mısın Tok Musun?”, “Coco”, “Dünya Ne Günü?”, “Sevinç’le Sevinçli Sabahlar”, “Şapşal Tost”, “Telefon Kıllanma Rehberi”, “Tuhaf Balo”, “Öğretmen Neden Çıldırdı?”, “ Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı?”, “İğneyi Kuyuya, Çuvaldızı Yaldıza” adlı 10 hikâyeye yer verilmiştir.

Aç mısın, Tok musun?

Yazar, Karadeniz’de bir okulda söyleşi yapmaya gider. Çocuklar yazarı büyük bir coşkuyla karşılar. Müdürün ikramından sonra söyleşi yapılır. Çocuklar topladıkları dağ çiçeklerini yazara verirler. Öğrenciler, söyleşi sonrasında kitapları imzalatmak için sıraya geçerler. Kitap imzalarken çocuklardan biri “Bankacı Hamdi burada...” diye bağırmasıyla çocukların her biri bir tarafa dağılır. Yazar Hamdi’nin kim olduğuna anlam veremez. Ama kendi önemini yitirten kişinin kim olduğunu da merak eder. Öylece düşünürken çay getiren kadından Hamdi’nin kim olduğunu öğrenir. Hamdi bir yarışma programındaki gizli bankacıdır. Kim olduğunu kimse bilmez. Okuldan dönerken belediyenin ayarladığı araba şoförünün Hamdi olduğunu öğrenince sırtından ter boşalır. Karizmasını yerle bir eden kişi o Hamdi’dir.

Coco

Hasan bir evde bahçıvanlık yapmaya başlar. Evin köpeği Coco ile iyi anlaşmaya çalışır. Köpeğe ne kadar dil dökse de köpek Hasan’a hırlar. Bir türlü eve giremez. Sonra ev sahibi Aykut gelir. Köpeğe İngilizce bir şeyler söyler ve köpek uysallaşır. Meğer köpek İngiltere’de büyümüştür, İngilizce biliyordur. Hasan’ın da İngilizce öğrenmesi şart olur.

Dünya Ne Günü?

Melda konferansta yapacağı konuşmasına çalıştığı için epey geç yatar. Sabah zor da olsa kalkar. Hazırlanırken yardımcısı Hazer gelir. Hazer “Dünya Emekçi kadınlar Günü” sebebiyle trafiğin tıkalı olduğunu, o yüzden geciktiğini söyler. Ama Melda böyle günlerde ona erken çıkması gerektiğini söyler. Konferansa yetişen

Melda günümüz kadınının sorunlarına değinir. Konferans sonunda belediyenin ona verdiği ucuz çiçekleri beğenmez. Çiçekleri eve getirir, Hazer'e vazoya koymasını söyler.

Sevinç'le Sevinçli Sabahlar

Sevinç, sabah programı sunar. İşini de çok severek yapar. O gün programına katılan konukları arasında izlenme oranını artıracak olaylar yaşanır. Konuklardan biri programda doğum yapar. Bebek erkek olmasına karşın adı Sevinç olur.

Şapşal Tost

Çocuk annesinin her sabah hazırlayıp yanına koyduğu tostları atar. O gün, atamadığı için elbise dolabının içine sakladığı tostları annesi bulur. Çocuk midelerini bulandırdığı için tostları yiyemediğini annesine itiraf eder. Annesi ise emeğine ve parasına saygı duymadığı için çok üzülür. Bunların üstüne çocuk, annesinin doğum gününü de unuttur. Kendince ürettiği mazeretlerle annesini kandırır.

Telefon Kullanma Rehberi

Sadık bey eve aldığı yeni telefonun ayarlarını yapmaya uğraşır. Ancak Türkçe olmadığı için bir türlü beceremez. Eşi de yardımcı olur ama yine de yapamazlar. Telefonu satış görevlisine götürür ve Türkçe kullanma kılavuzu olan bir telefonla değiştirir. Eve gelir ve tekrar telefonun ayarlarını kurmaya çalışır. Türkçe kullanma kılavuzu olsa da yabancı sözcüklerin kullanımından yine bir şey anlayamazlar. Yani yarısı Türkçe yarısı İngilizcedir. Anlayamadıkları için komşularının çocuğundan yardım isterler ama o da İngilizce bilmez. Bilmediği halde yardımcı olacağını söyler.

Tuhaf Balo

Öğrencilere mezuniyet balosu yapılır. Davetiyede “Tuvaletinizle geliniz.” yazdığı için Nazlı baloya tuvaleti varken gider. Bunun bir oyun olduğunu düşünür. Ancak zaman geçtikçe çok sıkışır. Annesine sürekli oyunun ne zaman olacağını sorar. Annesine davetiyedeki yazıyı nasıl anladığını izah ettiğinde artık dayanacak hali kalmaz. Tuvalete zor yetişir.

Öğretmen Neden Çıldırdı?

Gülşen Öğretmen, öğrencilere meslekleri tanıyabilmeleri için araştırma ödevi verir. Bilim adamıyla söyleşi yapma ödevi Irmak’a gelir. Öğretmen sınıf arkadaşı Gözde’nin babasından yardım almasını ister. Gözde kendini beğenmiş bir kız olduğu için ondan yardım alma konusunda çekinir. Ama Gözde ile konuştuğunda yardımcı olabileceklerini söyler. Ama ırmak bunun yapmacık bir içtenlik olduğunu düşünür. Gözde’den babasının hangi ilaç firmasında ne iş yaptığını öğrenir fakat tam anlamıyla anlayamaz. Dolayısıyla yanlış sorular hazırlar. Gözde’nin babası ise her soruda Irmak’ın şaka yaptığını zannederek şaka yollu cevaplar verir. Irmak da bu cevapları gerçek zanneder. Ödevini teslim ettiğinde ise öğretmeni çılgına döner. Öğretmenlerin yanında Irmak’a ödevini eleştirerek bağırır. Irmak hala hatasını anlayamaz. Çünkü kimse doğru düzgün anlatmamıştır.

Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı?

Behçet amca uzun süredir ortalıkta görünmez. Komşuları da merak eder. Alt kat komşularının oğlu olan Barış, arada Behçet Amca’yı yoklar. O gün gittiğinde Barış’la dertleşir. Meğer Behçet Amca ayakkabılarını bağlamayı bilmezmiş. Sağlığında hanımı bağlarmış. Önceki günlerde gelini tüm ayakkabılarını eskidiği için atmış, ona yeni bağcıklı ayakkabı getirmişler. O da ayakkabılarını bağlamayı bilmediği için dışarı çıkamıyormuş. Barış ona ayakkabı bağlamayı öğretir.

İğneyi Kuyuya, Çuvaldızı Yaldıza...

Bir televizyon programında “İğneyle kuyu kazmak” deyiminin anlamına ilişkin herkes tarafından bilinen bir sanatçıya soru sorulur. Verdiği cevaplarla deyim anlamını bilmediği ortaya çıkar.

GİTME DÖNMEZSİN

Gitme Dönmezsın kitabında sırasıyla “Kale Apartmanı”, “Grizu”, “Ocakçı Gözleri”, “Livera”, “Arın”, “Sürgün”, “Zeytin ve Zeytin”, “Aristo Osman”, “El”, “Kavara”, “Yetke”, “Elya”, “Arap Araba Benzer”, “Mazara Mazara Gambeta” adlı 14 hikâye bulunmaktadır.

Kale Apartmanı

Yazar bir gün gazete ilanında Hristallu adında bir kadının ölüm ilanını görür. Bu isim benzerliği onu çocukluğunda oturduğu apartmandaki Hristallu Teyze'ye götürür. Hristallu Teyze yazara kuşlokumu verir, ona oyunlar öğretirmiş. Kaldıkları apartmanda o dönemin siyasi olaylarının yaşandığı 12 Eylül zamanları olduğu için çok hareketlilik vardır. Apartmanda hep bilmediği abiler dolaşır, silah sesleri hakîmdir. Evde ayakta gezemezler, dışarı çıkamazlar. Apartmanda oturan kimseyi de tanımazlar. Kendisinden başka çocuk olup olmadığını da bilmez. Babasının tayininin çıkmasıyla apartmandan ayrılırlar ve oradaki abilere ve Hristallu Teyze'ye ne olduğunu merak eder.

Grizu

Kozlu'da grizu patlar. Metin kamera yardımcısı Ahmet ile beraber oraya gider. Kozlu'daki patlamanın etkisi oldukça büyüktür ve çok fazla ceset vardır. Metin bu olaydan çok etkilenir ve hiç aklından çıkaramaz. Yavaş yavaş cesetlerin çıkarılmasına yardım eder. Üç gün boyunca sönmeyen havalandırma bacalarının üzerine beton atılacağını duyduğunda inanamaz. Çünkü yeraltında yaralıların olabileme ihtimalini düşünür. Ocaktaki kömürlerin madencilerin hayatından daha önemli olmasına inanamaz. Çekimi bitirmeden İstanbul'a döner. Bir yıl sonra tekrar oraya gittiğinde hala ceset çıktığına şahit olur.

Ocakçı Gözleri

Doktor Aslan serviste yatan memleketlisi Ali Üstün ile daha yakından ilgilenir. Ali Amca'nın gözleri psikolojik olarak kör olmuştur. Yapılan tüm tetkikler temiz olduğu halde bir türlü görmeme sebebi anlaşılamaz. Zonguldak'ta grizu patlaması sonrasında gözleri görmemeye başlar. Ali Amca'yı konuşturmaya çalışan doktor bir türlü başarılı olamaz. Ali Amca doktorun sorularına iç sesiyle cevap verir. Bir gün kalp krizi geçirerek vefat eder. Cenazesi oğluna teslim edilir. Ufak tefek eşyalarının yanında cebinden çıkan gazete keşiği de oğluna verilir. Aslında gazetede Ali Amca'nın gözlerinin nasıl görmediğini ima eden bir gazete keşiğidir Ancak oğlu anlam veremez ve gazete keşiğini çöpe atar.

Livera

Zahide'nin ortadan kayboluşunu anlatan yazarı filme çekeceklerdir. Aslında yazar maden ocağı göçüğünden zor kurtarılmış ve tekerlekli sandalyeye mahkûm olmuştur. Yazar Zahide ve Fransız mühendis Conte arasındaki aşka şahit olur. Zahide ve Conte beraber çayırların üzerinde oldukları bir gün Zahide'nin bedenine ısırğan otu batar. Bunu gören yazar ona livera getirmek için koşar. Livera ısırğan otunun acısını hafifleten bir bitkidir. Ancak liverayı getirdiğinde onları orada göremez. Bir daha da hiç göremez Zahide'yi. Ertesi gün Zahide'nin Conte ile kaçtığı dedikoduları yayılır. Ama yazar onun memleketini asla terk etmeyeceğine emindir.

Arın

Gül ve Nedim aralarında sohbet etmeye çalışırlar ancak Nedim başka Gül başka şeylerden bahseder. Nedim yaşadığı madenci hayatını unutamaz onu anlatmak ister. Gül ise günlük modern konulardan bahsetmeye çalışır. İkisinin de uzlaştığı nokta yoktur.

Sürgün

Yazar lise yıllarında annesi ve komşularıyla Kadifekale'ye giderler. Orada bakılan faldan bahseder.

Zeytin ve Zeytin

Zeytin kadının bir kızı bir oğlu vardır. Uykusunda yine o kâbusu görür. Uyanmasıyla beraber koşarak gider. Kızı annesinin arkasından koşarak yetişir. Gördüğü kâbusundaki adamı sorar. Tabi kızı habersizdir. Zeytin kadın bu travmaya dayanamaz ve kendini zeytin ağacına asar.

Aristo Osman

Osman Aristo Niyazi ile otobüs yolculuğu yapar. Niyazi hapisten çıkar. Sevdığı kadını öldürdüğü için hapse girmiştir. Yol boyu Hicran'ı öyle bir anlatır ki Osman da otobüste gördüğü kadını Hicran'a benzetir. Ona bakıp durur. Niyazi zamanında köye gelip Hicran ile anlaşır. Hicran'ın annesi karşı da çıkarsa hamile olduğunu öğrenince sevdiğiyle köyden gitmesine müsaade eder. Annesi Hicran'ın öldüğünü bilmez ve hala kaçtığı adamla evli olduğunu zanneder.

El

Metin bir zamanlar eski kol kırığı sebebiyle Esmâ'yı ameliyat eder. Metin dağ evinde yontu yapmaktan keyif alırdı. Esmâ'nın güzel ellerini de taşla işlemiştir. O gün yine taş oymaya çalışırken haber izlemek için ara verir. Haberleri izlerken zamanında ameliyat ettiği Esmâ'nın o güzel elleriyle bombayı patlatan kadın terörist olduğunu görür. Gözlerine inanamaz. Daha sonra kendi elleriyle yaptığı yontuya darbeler indirerek kırar.

Kavara

Cam boncuklar hızlıca soğuyup çatlamasını önlemek için ocağın kavara denilen bölümünde bekletilir. Aşıklar da sevgileri dile düşmeden, yavaşça soğusun sapasağlam olsun diye birer kavaradadır.

Yetke

Karı koca boşanır ve her şey paylaşılır. Ancak kediyi bir türlü paylaşamazlar. Her ikisi de kediyi ister. Kedi kendi adına karar verilmesini sevmez. Yatağın altında koca paslı çivilerin olduğu yerde canını verir.

Elya

Elya ve adam arasında yaşanan bir ayrılık konu edinir.

Arap Araba Benzer

Halide gazetede ki fotoğrafın altında kaçak göçmenlerin denizde boğularak öldüğünü yazdığını görür. Halide'nin içi parçalanır. Hâlbuki o göçmenleri geçen

hafta kendi mahallelerinde görmüştür. Hatta annesi, komiser amcasından yakında başka ülkeye kaçacaklarını öğrendiğini söyler.

Mazara Mazara Gambete

Acilin önünde bir bekleyiş vardır. Yaşar'ı beklerken aralarında sürtüşme yaşanır. Yaşar Mazara isimli bir kadını sever. Yaşar'ın ablası kara derili olan bu insanlara karşı kıskırtıcı sözler sarf eder. En sonunda Mazara sessizliğini koruyamaz ve o da karşılık vererek ihtiyar kadınla saç saça baş başa girerler. Polis gelip olay çıkaran herkesi götürür. O esnada doktor Yaşar'ın yakınlarını sorar ama yakınlarını polis götürmüştür.

GÖLGELER ISLANMAZ

Gölgeler Islanmaz kitabında sırasıyla “Gölgeler Islanmaz”, “Gitme Umut”, “Avuçların Belleği”, “Oyuncak Tren”, “Üşütük”, “Kanat”, “Hayalet Hanım”, “Uçak Kaçırdım Anne!”, “Soparnik’in Sarımsakları”, “Bozon Manyacı”, “Balonlu Öykü”, “Sidikli”, “Güvercin Çağı”, “Su Yeşili”, “İdam Şöleni”, “Gurbet”, “Gündüşü”, “Utanç”, “Gönül”, “Doğum Günü”, “kedi”, “Tuz”, “Diyelim ki... Seninle”, “Mağara Gülleri”, “Derin Yırtmaç”, “Alzheimer”, “Haşhaş Çiçeği” adlı 27 hikâye bulunmaktadır.

Gölgeler Islanmaz

Melek yıllar öncesinde babası tarafından iki yaşındayken terk edilir. Babasının onu terk ediş sebebini anlattığını düşlediği mektuplara kavuşmak için kıyı kasabasındaki eve gelir. Elindeki anahtarla açmaya çalışır. Ev aylardır boş gibi görünür. Eve girdiğinde her yerde mektupları arar. Ancak öyle bir mektup yoktur.

Gitme Umut

Yazar Umut'a bakacağı için kaygılıdır. Annesi bıraktıktan sonra durmaz ağlar diye kaygı içindedir. Evde oyuncak olmadığı için de onu nasıl oyalayacağını bilemez. Ona anneannesinin anlattığı masalları anlatır. Umut hayal dünyası geniş bir çocuktur. Zamanın onunla nasıl geçtiğini anlayamadan Umut'u annesi almaya gelir.

En başta geldiğinde onu nasıl oyalayacağına dair duyduğu kaygıya rağmen gitmesini hiç istemez.

Avuçların Belleği

Yazar ödevlerini yapsa da öğretmeninin sınıfta bir kişinin bile ödevini yapmadığı takdirde herkesin avcuna vurmasına katlanamaz. Çünkü insanların haksız yere ceza çekmesini doğru bulmaz. Bu durumu adil bulmaz. Sınıflarında gözleri görmeyen Nurcan adlı öğrenci vardır. Nurcan da o gün öğretmeninden dayak yer. Ancak Nurcan öğretmeninin ona vurmasına sevinir. Çünkü onu diğer öğrencilerden ayrı tutmadığını düşünür.

Oyuncak Tren

Fethi Usta işini çok seven saat ustasıdır, her gün erkenden dükkânını açar. Aylar öncesinde tamir için oyuncak tren bırakılır. Ancak sahibi almaya gelmeyince oyuncak üzerinde yazılı adrese kendisi bırakmaya çıkar. Adrese gittiğinde tamir parasını veremeyecek kadar ekonomik durumu kötü olan aileyi görür. Çocuğun hiç oyuncak yoktur, babası da bitpazarından bozuk oyuncak tren alır. Ama tamir parası olmadığı için treni gidip alamaz. Fethi Usta bunu öğrenince treni çocuğa hediye eder.

Üşütük

Nedim, nohut pilav satar. Deli Nedim'le ve Murat'la birdirbir oynamak için tutturur. Ama kimse onunla oyun oynamaz. Delinin belki de birdirbir oynarsa aklının yerine gelebileceğini düşünürler.

Kanat

Vesile hayallerle konuşur. Annesi ise onun böyle durumlarında ilacını içirir. İlacını içen Vesile bu sefer Faik geldi zannedip kumrunun peşinden balkondan atlar.

Hayalet Hanım

İki kardeş her gün aynı saatte kim olduğunu bilmedikleri için hayalet adını verdikleri kadın hakkında konuşurlar. Bu kadının kim olduğunu kimseler bilmez. Yaprak ablasına göre daha umursamazdır. O kadına ne olduğunu hiç merak etmez.

Uçak Kaçırırım Anne

Kadın söyleşi yapmak Dalmaçya kıyılarına gidecektir. Aktarmalı uçuşlardan İstanbul'dan kalkacak olan Zagrep uçağını kaçıır. Çünkü İstanbul'a aktarmalı uçak geç iner. Havaalanında kendisi gibi birkaç mağdur görevli ile anlaşmaya çalışır. Ancak nafile. O gece İstanbul'da konaklayıp ertesi gün Zagrep'e gidebileceklerdir. İkisi Türk, bir Arap, bir Hintli ve iki Bulgar ile aynı odayı paylaşırlar. Meğer havayolu genellikle aynı sıkıntıyı yaşıtıyordu.

Soparnik'in Sarımsakları

Yazar söyleşi öncesinde gittiği Split'te sarımsaklı soparnik yer. Yazar söyleşi sonrasında sorulacak sorular için günlerce hazırlanmıştır. Hatta ülkenin edebiyat, siyasal, ulusal, toplumsal sistemleri hakkında da geniş bilgiye sahiptir. Ancak ilk soru Türk magaziniyle ilgili gelince yazar şok olur.

Bozon Manyağı

Ninesi başkalarının sorunlarıyla ilgilenmez, sadece işi gücü yemektir. Torunu da ona Higgs Bozonu diye bir şey bulunduğunu söyleyerek kutlama yapmalarını ister. Ninesi aslında anlamaz ama kutlama denilince hoşuna gider. Ancak kutlama olmadığı için de huzursuzlanır. Bunu dert edinen nine sabah programına bağlanınca olanlar olur. Sosyal medyaya düşer.

Balonlu Öykü

Yazara ait balonları gören bütün çocuklar balonları ister. Ancak Saniye hiçbir çocuğa vermez. En sonunda yazar, balonları alıp eve gelir. Balonları gökyüzüne bırakır. Çocukları üzdüğü için de üzülür.

Sidikli

Kemeraltı'nda Kızlarağası Han'ında Sidikli isimli bir falcı vardır. Yazar da orada Sidikli'ye fal baktırmak ister. Ancak Sidikli henüz gelmemiştir. O sırada altın dişli bir kadın gelir falına bakmak ister. Cafede ona fal baktırmak istemezler. Onu çıkarmaya çalışırken bir arbede yaşanır. Polis çağırılacaktır. Ancak yazar kendi kimliğinin tanınmasından korkar. Buna rağmen onu tanıyan biri çıkar. Ona seslenir. Yazar neye uğradığını anlamadan hemen oradan uzaklaşır ve vapura biner. Kitabını okurken bir de bakar ki yanında altın dişli falcı kadın vardır.

Güvercin Çağı

Yazar güvercinler konulu öykü yazar. Öyküsünde Münevver ve Şahin birbirini seven iki kişidir. Ancak Şahin'in annesi Münevver'i gelin olarak almak istemez. Münevver başkasıyla evlenir. Münevver Saat Kulesi'nde hayallere dalar. Yağmurda biriken su taneleri içinde Şahin'i görür gibi olur. Aynı zamanda orada güvercinler için yem satar. Tam hayaller içindeyken bozuk paranın önüne düşmesiyle kendine gelir. O esnada meydanda hırpani giyimli bir adam Münevver Teyze'ye bakar. Bir süre sonra Münevver Teyze ona doğru gider ve saati göstererek cansız bedeni yere düşer. Konak meydanı güvercin çağındadır her zaman. Adam oradan bir şey yokmuş gibi oradan ayrılır ve vapura biner gider. Yazar yeni öyküler yazmaya devam eder.

Su Yeşili

Yazar, AIDS'li bir Nataşa ile beraber olan adamın güzel giden evliliğinin kuşkular ve kaygılarla geçen zamanı konu alan bir öykü yazar. Öykünün kahramanlarını gerçek hayatına öyle sindirir ki bir türlü kurtulamaz.

(Ankara Üniversitesi TÖMER Anadili Dergisi “2000’e Öyküler” Yarışması Mansiyonu)

İdam Şöleni

Kadın önceleri genelevde çalışır ve HIV(+) olunca vesikası elinden alınır. Artık serbest çalışmaya başlar. Beraber olduğu erkeklere hastalığını söylese de erkekler korunmaz. Sonra söylememeye başlar. Böylece idam şöleni hazırlanır.

Gurbet

Kokoreççi Enver otoparkın önünde terk edilmiş bir bebek bulur. Bebeği polis karakoluna götürür. Polisler bebeğe Gurbet adını verirler. Enver Gurbet'in büyüdüğünde neler yaşayacağını hayal ettikten sonra onu böyle bir hayata bırakmak istemez. Almak ister. Ancak polis, Gurbet'i önce çocuk hastanesine götürecektir, oradan da yuvaya... Enver Gurbet'i yuvadan alabilecektir. Ancak yuvadan çocuk almak için yıllarca bekleyen vardır. Ayrıca Enver'in istediği çocuk da Gurbet'tir. Ne var ki onu alıp alamayacağı bile belli değildir. Enver üzgün ve çaresiz Gurbet'i bırakarak ayrılır.

Gündüşü

Gün doğar doğmaz İzmir'i terk etmeye karar verir. Bavulunu alır ve tren garına gider. Tren saatini beklerken orada bekleyenleri gözlemler. Daha sonra bavulundan boyalarını ve tuvalini çıkarır. Gördüğü âşıkların resmini kendi düşüyle birleştirerek çizer. Akşam treni gelir. Yaptığı resmi bavuluna koyar ve gardan ayrılır, eve döner.

Utanç

Kadının yaşadığı acı bir hayat vardır. Dürzü Kazım onu işe çıkarır. Yaşadığı bu hayattan kadın utanç duyar.

Gönül

Dilşad tedavi gördüğü için hastanededir. Gönül onu ziyarete gider. Hediye olarak da şiir yazması için defter götürür. Aynı zamanda yakın arkadaşlarının Dilşad'a yazdığı mektupları da verir. Mektupları okuduktan sonra Gönül'e, oğlundan gelen şiiri okur, dizeleri içine çeker. Artık Gönül'e ve hayata veda eder.

Doğum Günü

Cevat bilgisayarına doğum günü mesajları almaya başlar. Mesajları gördükçe sırttır ve bir doğum günü partisi beklemeye başlar. Hatta evine gelecek konukları düşündüğü için de alışveriş de yapar. Kasiyer de doğum gününü kutlayınca şaşırır. Çünkü alışverişini müşteri numarasıyla yapmıştır. İnternet erişim paketinden, bankalardan da doğum günü kutlama mesajları alır. İnternete bağlanıp yazıştığı sohbet odalarına doğum günü olduğunu yazınca bilmediği çok fazla insandan mesaj gelmeye başlar. Ekran karşısına aldıklarını da getirerek doğum günü partisi yapar.

Kedi

Kediler nankördür. Yeni bir sevgili bulunca çekip giderler. İki âşık da birbirini kedi sever gibi sever. Günün birinde ayrılırlar.

Tuz

Dondurmacının oğlu elinde at kılı fırçasıyla çocukluğunu ebruya döker. Çocukluğunun kendi elleriyle kuruttuğu hanımeline yer verir. Ebrunun sırlarını İtalyan asıllı Claudio'dan öğrenmiştir.

Kara Hamza dededen, babadan dondurmacıdır. Eşi Hadiya dondurma yaparken yardımcı olur. Şafak sökmeden güğümleri sabah sütüyle doldurup Buzcu Mahmut'a götürür. Buzlar fiçıda erimesin diye bir sıra tuz, bir sıra buz şeklinde hazırlar. Dondurma kabı da bu buz kabının içine oturtulur. Babası dondurmayı döver. Erkenden şehre gider dondurmalarını satmaya. İşlerin kötü gittiği zaman Hamza için kötü çocuklar için güzel olur. Çünkü Hamza kalan dondurmaları çocuklara dağıtır. Hamza fiçidaki suyu arka bahçeye döktürürdü. Oğlu büyüdüğü için bu iş artık ona düşer. O da arka bahçeye gitmeye üşendiği için hanımelinin dibine döker. Artık hanımeli solmaya başlar.

Diyelim ki... Seninle...

Kimsenin onları bilmediği bir yerde yaşamak istedikleri ele alınır.

Mağara Gülleri

Özdemir işsiz kalmış sokakta geziyordu. Birden mahallenin bitirimi Hakkı kendi kız arkadaşına baktığı gerekçesiyle berberi öldürmeye gelir. Berber can havli ile dükkândan çıkar, Özdemir'e doğru koşar. Özdemir Hakkı'nın usturalı elini havada yakalar. Ancak ne yazık ki ustura Hakkı'yı boğazından keser. Özdemir tutuklanır. Cezaevindeyken el becerileri olan mahkûmlara yönelik takı kursu açılır. Sakine öğretmen onlara takı yapmayı öğretir. Ancak Özdemir ile aralarında birbirlerine söyleyemedikleri bir yakınlık başlar.

Derin Yırtmaç

Cemil Ayşe Hanım Konağı'na gelir. Restore edilen konakta kalacağı odaya yerleştirilir. Cemil gazete yazısını yazacaktır ancak konu bulmakta zorlanır. İbrahim de Cemil'in geleceğini öğrendiği için ona mektup yazmıştır. Ancak Cemil'den cevap gelmez. İbrahim daha fazla bekleyemediği için akşam kahve yaparak Cemil'in odasına gelir. Onu içeri buyur eden Cemil'e mektubundan bahseder. İbrahim bir sandığa sakladığı gazete yazılarını çıkarır. Bu yazıların Cemil'in annesine ait olduğunu söyler. Cemil beyninde bir derin yırtmaç yaşar. Aslında kütüphaneye gidip yazısı için konu bulacakken yaşadığı gerçekliği anlatacaktır. Ancak yaşadıklarını okurla paylaşmayı sevmez. Ancak yaşamından etkilenecek bira çeşitlemeyle yazısını yazmaya karar verir.

Alzheimer

Adam alzheimer olan kadına kırk dört yıl öncesini hatırlatmaya çalışır.

Haşhaş Çiçeği

Bakanlık emrine alınınca dava açarak haksız yere alındığı görevine geri döner. Fakat döndüğü işi eskisi gibi değildir. İşine gittiğinde yeni başlayan Serdar ile tanışır ve araları gayet güzeldir. Beraber çalışmaktan keyif alırlar. Serdar Ankara'ya gider. Yolculuğundaki güzel yanın haşhaş tarlalarının olağanüstü görüntüsü olduğunu anlatır bir gün. Kadın ondan haşhaş çiçeğinin fotoğrafını ister. Serdar fotoğrafını çekmemiştir ancak kendisini getirir.

EK 2: UZMAN GÖRÜŞÜNE SUNULAN HİKÂYELER

Sayın Hocam / Sayın Katılımcı,

Bu görüşme formu (anket) Mavisel Yener’in hikâyelerindeki değerler ve ders kitaplarına metin önerileri açısından görüşlerinizi belirlemek üzere hazırlanmıştır. Elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel bir araştırmaya veri oluşturmak amacıyla kullanılacaktır. İsim belirtmenize gerek yoktur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda size yönelttiğimiz “Hikâyelerde yer alan değerler” ve “Millî Eğitim’in amaç ve kazanımlarına yönelik, öğretmen görüş formu” bulunmaktadır.

Her hikâyenin altında verilen tablolardan uygun seçeneği işaretleyiniz. Birden fazla değeri işaretleyebilirsiniz.

Örnek: “Metinde vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.” Görüşüne katılıyorsanız “var”; katılmıyorsanız “yok” seçeneklerinden birini (*) işaretleyiniz.

Örnek: “Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.” Görüşünü uygun buluyorsanız “Katılıyorum”; uygun bulmuyorsanız “Katılmıyorum” seçeneğinden birini (*) işaretleyiniz.

Görüşme formunda yer alan sorulara içtenlikle ve hiçbir soruyu atlamadan cevap vermeniz araştırmanın bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Zaman ayırarak çalışmamıza katıldığınız için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKILIÇ

Tuba ÖZİÇEL

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Çankaya İl Genel Meclisi Ortaokulu

Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

Meslekteki hizmet süreniz: 1-5 yıl arası () 6-10 yıl arası () 16 yıl ve üstü ()

Meslekteki unvanınız: öğretmen () yönetici()

Yardımseverlik Değeri İçin Uzman Görüşüne Sunulan Hikâye

LEYA DA KİM?

Tekneden inenler kıyıda toplaşmış. Leyla onların başka bir dilde konuştuklarını duymuş. Tanıdık bir sesin, “Merhaba Leyla, geç oldu, girsene içeri. Annen işten gelmedi mi daha?” demesiyle zamanın farkına varmış.

Mucize sokağı sakinlerinden komşu Emine Teyze, her zaman, çevresindekilere akıl öğretirmiş. Leyla bundan pek hoşlanmazmış. “Annem birazdan gelir Emine Teyze” demiş Leyla. Eve girmek için bahçeye doğru ilerlemiş. Bahçenin köşesindeki incir ağacının altından Leyla’nın ödünü patlatan bir çıtırtı gelmiş. ÇATIR ÇUTUR...

ÇATIRRR...

ÇUTURRR...

İşte o an tanışmışlar Leyla’yla.

Bir çift sapsarı göz Leyla’ya bakıyormuş.

Pofuduk duman rengi tüyleri, çizgili kuyruğu olan, bu şirin kediyle göz göze gelince, Leyla birden irkilmiş. Kalbi yerinden çıkacakmış gibi GÜM GÜM GÜM çarpmış.

Kedi iri gözlerini ona dikmiş, kımıldamadan duruyormuş. Yanaşıp Leyla’yı koklamış. Bacaklarına sürtünmüş. Leyla gözlerini kırpıştırarak “Sen ne tuhaf bir kedisin... Üstündeki can yeleğine bakılırsa bu tekneden indin herhalde...” demiş yüksek sesle. “Nasıl bildin?” diye yanıt gelmiş. Leyla şaşırılmış.

Bu sözü kimin söylediğini anlayamamış. “Biz kediler için bu dünyada yaşamak zannettiğin kadar kolay değil” demiş aynı ses.

“Se-sen mi konuşuyorsun?” diye kekelemiş Leyla.

“sonunda manyetik enerji frekansı yüksek bir insanla karşılaştım” demiş kedi. Leyla’nın göz kapakları titremiş. Önce dona kalmış ve kediye bir süre bakmış. Sonra şaşkın bir ses tonuyla “Ama kediler ancak masallarda konuşur!” demiş.

“burası her şeyin mümkün olduğu bir kasaba değil mi?” diye miyavlamış kedi.

“Benim beynim yapay zekâ teknolojisiyle geliştirildi, yüklenen kodlar sayesinde dilinizi konuşabiliyorum. Ama herkes anlayamıyor. Kişisel manyetik enerjisi belirli frekansta olanlar anlayabilir beni.”

“Şaka mı yapıyorsun? Kodlama mı dedin?”

“Evet, olay tamda böyle sayılır. Bir çeşit kodlama var diyebiliriz... Sevgiyle yapılan bir kodlama bu.”

Leyla’nın soluğu kesilir gibi olmuş. Rüya görüp görmediğini anlamak için gözlerini ovuşturmuş. Sonra saç örgüleriyle oynamaya başlamış. Örgülerini işaret parmağına sarıp döndürüyormuş. Bir şeyi anlamadığında böyle yaparmış.

Kaşlarını çatıp sormuş : “Nasıl oluyor da konuşabiliyorsun, tam olarak anlayamadım.”

Kedi patisiyle hafifçe Leyla’nın bacağına vurarak konuşmuş: “Beynimizde bir tür şifre çözücü kodlama var işte... Bana soru sormaktan vazgeçip üzerimdeki şu balon gibi şeyi çıkarırsan çok iyi olacak.”

“Peki, üzerindeki çıkaracağım ama elimi tırmalamak, ısırarak yok tamam mı?” demiş Leyla.

“Neden böyle bir şey yapayım? Yüreğindeki korkuyu silsen iyi edersin. Durup dururken sana niye zarar veriyim ki?”

Leyla elini kediye uzatmış: “Gel çıkarayım üzerindeki turuncu şeyi...”

“Turuncu mu? O da ne?”

“Turuncu renkte ya, can yeleğın.”

“Ha öyle mi? Biz kediler her rengi göremeyiz de...”

Leyla kedinin can yeleğini çıkarırken onun duman renkli, kabarık tüylerinin ne kadar yumuşak olduğunu fark etmiş.

“Teşekkür ederim. Acaba bana evden yiyecek bir şeyler verir misin? Mırnavv...”

“Annem buna kızabilir” demiş Leyla. “Neden kızsın? Bir kediyi doyurmak kötü mü?”

“Değil ama ya aşların yapılmadıysa... Ya pirelerin varsa...”

Kedi boynunu bükmüş iç geçirmiş, gözlerini yere indirmiş.

“Peki o halde, hoşça kal. Ben bulurum kendime bir şeyler” demiş uysalca.

Bahçeden çıkmak için birkaç adım atmış. “Tamam, dur gitme. Sana süt getireceğim, beni burada bekle. Ama önce söyle bakalım senin adın ne?” demiş Leyla.

“Bilmem kedi diyorlardı...” diye yanıtlamış kedi.

“Artık arkadaş olduğumuza göre sana isim koyacağım. Bundan sonra Leya diyeyim mi sana? Hem isimlerimiz uyumlu olur, Leyla ve Leya.”

“Leya ne demek?”

“Yıldız Savaşları filmindeki prensesin ismi...”

“Prenseler ne demek?”

“Neyse şimdi anlatması uzun sürer. Sonra söylerim” demiş Leyla.

Kedinin aşağı doğru yatık duran kulaklarını okşamış.

Oda alçak sesle bir titreşimle mırlamış. Kediler mutlu olunca böyle yaparlarmış.

“Şaka maka adım Leya oldu yani, öyle mi?” diye sormuş Leya.

“Şaka falan değil sana çok güzel bir isim buldum işte...” demiş Leyla.

“Ben de seni sevdim doğrusu” diye miyavlamış Leya.

Leyla merakla sormuş: “Bana denizin öte yanını anlatır mısın Leya? Oradan niçin geldin? Kimdi yanındaki o insanlar?”

Leyla bıyıklarını titreterek iç geçirmiş “Anlatması uzun sürer. Denizin diğer yanında bir savaş var.”

“Gerçekten miii? Oysa ben başka türlü hayal etmiştim.”

“Gördüğün o insanlar kasabanıza sığındı. Çünkü yaşadığımız yer bombalandı, harabeye döndü, sadece insanlar değil hayvanlar ve bitkiler de mutsuz oldular.”

“Peki, seni kim getirdi buraya?”

“Abbas, kimse görmeden, gizlice tekneye soktu beni. Bebeklere giydirdikleri can yeleklerinden birini takıp sakladı.”

“Abbas kim? Sahibin mi?”

Leyla, “Hayır, hayır!” diye haykırmış.

“O nasıl söz? Sahip mi? Hiçbir canlı diğerinin sahibi değildir. O, benim arkadaşımdı. Öyle bir ortamda bırakmak istemedi beni. Daha güvenli bir yere gelmem için yardımcı oldu. “

Leyla’nın gözleri yaşla dolmuş, boğazına bir yumru oturmuş, kedinin tüylerini sevmiş. Onu kaybetmek istemediğini fark etmiş.

“İkimiz arkadaşız artık Leya. Ve sen burada gerçekten de güvendesin. Annemi razı edebilirsem bizimle kalabilirsin” demiş.

Dostluk, Sorumluluk, Dürüstlük ve Adalet Değerleri İçin Uzman Görüşüne Sunulan Hikâye

HAYALETTEN MEKTUPLAR

Sevgili Meltem,

Sımsıcak merhabalar. Sana çoktandır yazamadım. Ama birbirimizi anladığımızı biliyorum. Yarıyıl dinlencesi, bayram derken, tatilleri bitirdik, bir yana koyduk. Yazamadım işte. Ama biz iyi dostuz; ışık yılları kadar bile uzak olsak, birbirimizi unutmayız.

Geldiğim kente ve yeni okuluma alışmaya çalışıyorum. Seninle bulutları üfleme çalıştığımız günleri çok arıyorum. Ne çok eğleniyorduk birlikte. Dünyayı aynı gözlerle görmeye çalışıyorduk. Dinliyorduk, anlıyorduk birbirimizi. Sevinçlerimizi, kederimizi paylaşıyorduk.

Burada beni senin kadar anlayan bir arkadaşım daha oldu. Bizim sınıftaki Erhan; tanışmanı isterim bir gün. Onunla dostluğumuz çok hasta olduğum bir gün başladı. O gün ders arasına çıkamamıştım. Midem bulanıyordu. Erhan da o gün benimle beraber sınıfta kaldı; midem bulanıyor diye tost bile almadı kendine. O günden sonra iyi arkadaş olduk. Beraber çektiğimiz bir fotoğrafı gönderirim sana.

Annemle babam, bu kente geldiklerinden bu yana, Alis Harikalar Diyarı'ndaki tavşana benziyorlar. Saate her bakışlarında, masaldaki pembe gözlü tavşan aklıma geliyor.

“Eyvah! Eyvah! Çok geç kaldım,” diyerek yelek cebinden çıkarttığı saate bakan tavşan vardı ya hani, işte o.

Anne ve babamın iş yeri evimize çok uzak. Belki şaşıracaksın ama akşam sofrasını ben kuruyorum artık. Eve onlardan erken gelip derslerimi bitiriyorum. Eve

yorgun argın gelince her şeyi hazır bulmak annemi nasıl mutlu ediyor bir bilsen. Yok canım, yemek pişirmiyorum, yalnızca sofrayı kurup yemekleri ısıtıyorum.

Şimdi kahkahalar atıp, “İnanmıyorum” dediğini duyar gibi oluyorum. İnan, ben çok değiştim. Biliyorsun teyzemler de burada oturuyor. Evleri bizimkine çok yakın. Hani seninle beraber bir masal okumuştuk. Çok neşeli bir peri masalıydı. Gülerken balon gibi şişip tavana yükselen bir kadın vardı. Teyzem işte ona benziyor. Öyle çok gülüyor ve güldürüyor ki beni, beraber balon olup uçacağız bir gün. Duygularımı en iyi anlayanlardan biri o. Onunla beraberken çok mutluyum.

Burada sana anlatılacak binlerce öykü ve masal var aslında. Dondurmayı nasıl nefessiz, aceleyle yedik hani, işte aynı sevinçle yazdım sana. Anlatılacak daha çok şey var ama söz veriyorum, başka bir mektupta da onları yazarım.

Lütfen yanıtını benim kadar geciktirme. Mektubunu sabırsızlıkla bekliyorum. Hoşça kal, sınıftaki bütün arkadaşlara benden sevgiler...

Fidan

Sevgili Fidan

Mektubun çok sevindirdi beni. Annemler, “Mektup kimden?” diye sorunca , “Hayaletten...” dedim. Nasıl olduysa, senden geldiğini hemen anladılar. Benim güzel hayaletimsin sen. Nasıl da yapmıştın o hayalet rolünü, aklıma geldikçe gülüyorum.

İki gün önce sınıfça tiyatroya gittik, kulaklarını çınlattık. Senin böylesine uzakta olduğuna hala inanamıyorum. Sanki sınıfın kapısını çalıp içeri giriverecekmişsin gibi geliyor... Keşke sen de burada olabilseydin.

Hani birlikte güzel sözleri topluyorduk ya... Geçenlerde bir tanesini defterimde buldum, sen yazmışsın, gözlerim doldu.

“Dürüst olmayan bir kişi, altın tozuna batırılmış teneke gibidir!” Bir kitaptan bulup birlikte defterime geçirdiğimiz bu söz nasıl da yardımcı oldu bana bir bilsen.

Türkçe Öğretmenimiz, arkadaşlarımızla birlikte yapacağımız bir ödev vermişti. Ben de bizim Güler’le eş oldum. Geçen yıl B şubesindeydi, tiyatro kolundaydı, anımsarsın...

Beraber yaptık ödevi, babası da yardım etti bize. Sınıfın en güzel çalışması oldu. Öğretmen çok beğendi. Güler, “Öğretmenim bunu babamla ben yaptım.” demez mi. Şaşırdım kaldım. “Neden öyle söylüyorsun?” diye sordum. Sanki anlamamıştı sorumu, boş boş baktı yüzüme.

Ders arasında yineledim: “Neden öyle söyledin öğretmene?”

Başladı bağırmaya: “Sen ne yaptın ki? Yazılarını bile ben yazdım ödevin.”

Ona çok kırıldım, evet yazıları o yazmıştı ama ödevin resimlerini ve araştırma çalışmalarını da ben yapmışım.

Güler, kendini öne çıkarabilmek için, öğretmen onu sevsin beğensin, sevsin, onaylasın, başarısını övsün diye, ödevi yalnız yaptığını söyledi. Üstelik benim emeğime de saygısızlık etmiş oldu.

Doğruyu söylemeyi başarmak, dürüst olmak bu kadar zor mu sevgili Fidan?

Neyse, bütün mektubu Güler ile doldurdum, kusuruma bakma. Beni çok üzdüğü için seninle paylaştım. Öğretmen er geç öğrenecek onun hilesini, buna eminim.

Ya güzel arkadaşım, işte böyle. O gün defterime yazdığın sözleri okuyunca, bir kez daha anladım seni ne çok özlediğimi.

Annem içeriden sesleniyor, “Artık yat!” diye. Bak, bir yıldız kaydı şimdi. Hadi, sen de bir dilek tut sevgili Fidan. Dileklerini dileklerime kattım güzel arkadaşım. Kırılma sesleriyle kal.

Meltem

Sevgili Meltem,

Seninle dertleşmek için aldım elime kalemi yine. Umarım iyisindir. Posta kutusunda mektubunu bulunca nasıl sevindiğimi tahmin edersin. Bugün öğretmenime seni anlattım. Yazıştığımızı söyledim, çok sevindi.

Daha sınavlarımız başlamadı, seninkiler başladı mı? Matematik her zamanki gibi en zor ders. Ah, sen de burada olsan, anlamadıklarımı ne güzel de anlatırdın bana. Mektubun beni hem sevindirdi, hem de düşündürdü.

Sözcükler aracılığıyla seninle dertleşmek ne güzel. Üzüldüğümde, sevindiğimde şiirler yazmaya devam ediyorum. O da bana iyi geliyor.

Güler'in ödevi yalnız başına yaptığını söylemesi gerçekten de üzücü. Hatasını anlar mı, bilmem...

Kimi zaman istemeden yaptığımız düşüncesizlikler oluyor işte. Geçen hafta ne olduğunu bir bilsen... Ben de sana onu anlatayım.

Türkçe defterimi okulda unutmuştum. Ödev kâğıdım defterin arasındaydı. Öğretmen 20 soruluk bir test vermişti. Onu çözmeden okula gitmek istemedim doğrusu. Sınıf arkadaşım Ayşıl'a telefon ettim. Bana telefonda soruları yazdırmasını istedim. Ayşıl dedi ki; "Bunları sana yazdırmam uzun sürer ama..."

"Olsun, ben çabuk yazarım," dedim. Aldım elime kalemi kâğıdı bir güzel başladım yazmaya. Yirmi sorunun dörder de seçeneği olduğunu düşünürsen telefon konuşmamızın en az yarım saat sürdüğünü tahmin edersin. Neyse, uzatmayayım. Soruları yazdırdı bana Ayşıl, teşekkür edip kapattım telefonu.

Ertesi günkü ödevlerimi eksiksiz yapacağım için mutluydum. On birinci soruya geldiğimde bir türlü yazımı okuyamadım. Öyle kötü yazmışım ki... Sen olsan ne yapardın? Ayşıl'ı yeniden aradım tabii ki. Kardeşi çıktı telefona:

"Ayşıl Ablam, seninle konuştuktan sonra annemle beraber doktora gitti, randevusu vardı da... Sen aradığında kapıdan çıkmak üzereydiler zaten!"

Başımdan aşağı kaynar sular döküldü Fidan. Ben böyle bir düşüncesizliği nasıl yapabilmişim? Onlar doktora yetişmeye çalışırken nasıl da geç bırakmışım...

Ertesi günü Ayşıl'dan özür diledim. Bunu bana açıkça söyleseydi, zamanını almayacağımı anlattım. Ayşıl da o gün yaşadıklarını anlattı bana. Annesi çok kızmış, çünkü Ayşıl doktorun son hastasıymış. Doktor onu beklemek zorunda kalmış. Düşüncesizce doktorun zamanını aldığı için o da üzölmüş.

İşte böyle Meltemciğim. Ben ödevimi yapacağım diye kaç kişiyi üzmüşüm. Şimdi yüzünü görür gibi oluyorum. “Ah benim düşüncesiz arkadaşım. “Davranışlarının sonucunu görmeye çalış!” demez miyim sana hep!” diyorsun değil mi?

Bugönlük sana veda edeyim artık. Bak, ben hemen yazdım, sen de çabuk yaz, bekletme beni. Annemin annene selamı var. Sevgilerimle, özlemle...

Sevgili hayaletin Fidan

Sevgili Hayaletim, Biricik Fidancığım,

Seni çokook özledim. Mektubunu dönüp, dönüp yine okudum. Aslında sana uzun bir mektup yazmıştım ama göndermeden evin içinde kaybettim. Bütün kitaplarımın, defterlerimin arasını karıştırdım, bulamadım. Dağınıklık prensesiyim ya... Kaybediyorum her şeyimi. Neyse yeniden yazayım bari.

Bu mektubumda sana bir sürpriz yapacaktım ama olmadı. Geçen gün resim dersinde senin için bir resim yaptım. Öylesine özene bezene boyadım ki, harika oldu. Onu sana göndereceğimi söyledim, birkaç gün sonra panodan almak için, öğretmenden izin istedim.

Buraya kadar bir şey yok değil mi? Dön, okula gittiğimde bir de ne göreyim! Biri, boyadığım her şeye bıyıklar, saçlar çizmemiş mi tükenmez kalemle? Bıyıklı bulutlar, saçlı olan kediler, sakallı bir güneş... Nasıl üzüldüğümü anlatamam sana.

Hemen öğretmene gittim. O da çok üzüldü. Bunu yapanı bulmak için sınıflara girip tek tek konuştu. Ama kimin yaptığı bulunamadı. Böyle bir saygısızlığı yaptığı için çok utanmış olmalı ki, resmimi berbat eden ortaya çıkmadı. Resmimle alay etmek istemişti belki de, bilmiyorum. Peki ama hiç kimse görmedi mi çizerken?

O beter Őeyle sınıfa gittiĐimde ikinci űzűntűyű yaŐadım. Neredeyse sınıfın yarısı gűldű. Oysa benim űzűntűme saygı gűstermelerini beklerdim. İĐlerinden biri demez mi,” Ay, çok komik olmuŐ resmin!” Ona baĐırmamak için zor tuttum kendimi. Sonra toparlandım, ben de gűlmeye baŐladım.

Ah benim gűzel arkadaŐım, sen burada olsaydın, anlardın beni. En kısa zamanda sana baŐka bir resim yapıp gűndereceĐim. Bu űtekinden daha da gűzel olacak. űnkű yeni boyalar almıŐ bana dayım. Sen de bana yazdığın űiirlerden gűnder, olur mu?

Beni hiç habersiz bırakma tatlım. ooook űptűm. Annem de annene selam sűylűyor.

Meltem

Meltemciğim,

Sana geç yanıt verdiĐim için űzűr dilerim. Sınavlarımız baŐladı. EĐer sana o telaŐta yazsaydım, baŐtan savma bir mektup olacaktı.

Bugűn cumartesi, sabah erkenden kalktım. Mektubun masanın űzerinde duruyor gűnlerdir. Őimdi tekrar okudum. Artık rahatça yazabilirim sana, bűtűn gűn evdeyim zaten.

Resminin űstűnű çizenler bulundu mu? Ben de űzűldűm olanlara. Bana resim yapıp gűnderirsen odamda, yataĐımın karŐısındaki duvara asacaĐım. Unutmadan; bir de fotoĐrafını gűnderir misin bana?

Benden űiir gűndermemi istemiŐtin. Son yazdığım űiiri ayrı bir kâĐıda en gűzel yazımla yazdım, belki sen de odana asarsın diye...

Biliyor musun, Belgin diye bir kızıdan bir űiirini istedim sene baŐında. Hala getirecek... SorduĐumda bin dereden su getiriyor, űnemsemiyor, űnemsemeyince de unutuyor tabii. Neden istediĐimi merak ettin tabii. Anlatayım.

Belki bilirsin, benim ilkokul öğretmeni bir teyzem var. İşte o, çocukların yazdığı ödüllü şiirleri bir kitapta toplamak için çalışıyor. Ben de ona Belgin'den söz ettim; “Ödüllü şiirini kitaba koyalım,” dedi.

Şiiri ona ulaştıracağıma söz verdim ya... Belgin şiiri getirmeyince, sorumluluk bende gibi hissediyorum. Üstelik Belgin'e söz ettim kitaptan, nasıl heyecanlanmıyor hayret ediyorum.

Teyzem, “Sorumluluk senin değil ki, sen görevini yaptın,” diyor. Ama ben o şiirin kitaba girmesini istiyorum.

Ben böyle söyleyince, annem diyor ki: “Herkes kendi sorumluluğunu bilsin. Belgin şiirinin kitaba girmesini istiyorsa, gayret gösterecek, unutmayacak getirmeyi!” Haklı aslında.

Bugünlerde bir öykü kitabı okuyorum. Adı “Babam Duymasın.” Bitirince sana göndereyim mi? Çok gülüyorum okurken. Bir yandan da hayal kuruyorum, bir gün böyle kitaplar yazabilir miyim diye.

Annem grip oldu, yatıyor kaç gündür. Benim de sorumluluğumu paylaşmam gerek, değil mi? Paylaşıyorum tabii... Nasıl mı? Babamın yaptığı yemekleri yakınmadan yiyerek elbette!

Anlayacağın, öğlen yemeği saati geldi, şimdilik hoşça kal.” Bu mektubu yarın atamayız ama pazartesi mutlaka atarız,” dedi babam.

Sevgiyle kucaklarım.

Fidan

Not: Pazartesi göz doktoruna gideceğiz. Umarım gözlerim bozuktur, gözlük verir. Çok istiyorum gözlük takmayı.

Canım Fidancığım,

Mektubuna ve şiirine çok teşekkür ederim. Ne güzel yazmışsın. Nereden geldi aklına “Yaramaz Deniz” diye bir şiir yazmak. Senin şiirini okuduktan sonra

benim de aklıma güzel dizeler geldi, ama yazmadım. Aslında şiirin adı bile hazırды: “Hayaletten Mektuplar” Yazabilseydim, kimi anlatacaktım bil bakalım. Her mektubunda bir şiir gönderirsen nasıl da sevinirim.

Biz hepimiz iyiyiz. Çok şaşıracağını biliyorum, ayaklarını sağlam bas yere ve şimdi oku: bir köpek aldık. Evet, yanlış duymadın. “Gerçekten miiiii, heyyyyy!” cıgıllıkların buradan duyuluyor.!

Yıllardır istediğim şey gerçekleşti ve bir köpek aldık. Daha üç aylık, çoban köpeği. Çok sevimli, ama dişleri öylesine çok kaşınıyor ki, önüne gelen her şeyi ısırarak istiyor. Geçen gün, komşumuzun kedisini korkutmuş. Babam, buna çok üzüldü. Köpeği vermeyi bile düşündü. Onu çok seviyor olabilirmişim ama böyle bir kararı verirken tarafsız olmalıymışım.

İnsan sevdiği bir kişi ya da canlı hakkında karar verirken daha hoş görülüyor, değil mi Fidan?

Ama babam diyor ki; “Gerçekleri görmezden gelmek adil bir davranış değil; her şart ve durumda adil olmalısın. Madem bizim köpek suçlu, biz önlemimizi almak zorundayız.”

İşte böyle canım arkadaşım, sonuçta, Toros’un (yazmayı unutmuşum, köpeğimin adı Toros) kulübesini bahçenin öbür yanına taşıdık.

Eskiden odamın penceresinden görebiliyordum onu, artık göremiyorum. Kedi korktu diye şu yaşadıklarına bak. Babam Toros’u koruyup savunsaydı, kulübenin yeri değişmezdi işte! Bir kere de adil olmasak ne olurdu sanki! Babam, kediye ve sahibine haksızlık etmek istememiş, komik...

Bizim sınıftakilerin selamları var... Hepimiz seni çok özledik. Okuduğun kitabı bana gönderirsen sevinirim. Ben şu sıralar Küçük Prens’i okuyorum. Bu ikinci okuyuşum. Her defasında başka güzel geliyor bana, baksana silik silik yazmaya başladı.

Sevgiler, öpücükler.

Meltem

Merhaba Meltemciğim,

Önce en güzel haberi vereyim sana. Ne oldu bil bakalım! Artık gözlük takıyorum. Bunu çok istiyordum biliyorsun. Kırmızı çerçeveli bir gözlük aldık., ilk gün hiç kullanamayacağımı zannettim, sanki her şey havada uçuşuyor gibiydi, ama neyse ki çabuk alıştım.

Erhan ile birlikte Çevre Koruma Kolu'na seçildim. Bircan, çok alaycı bir kız, bu kolu hiçbir iş yapmak istemediğim için seçtiğimi söylemişti. Ama hiç de öyle olmadı. Geçen hafta okul çevremizle başladık çevre temizliğine, daha sonra da deniz kenarına atılmış plastik şişeleri, poşetleri topladık. Gazeteciler gelip fotoğraflarımızı bile çekti. “diğer vatandaşlarımıza örnek oldular,” diye haber çıktı gazetede.

Dur, daha bitmedi. Birkaç gün önce okulumuza bir mektup geldi. Yunanistan'dan . Bizim haber, onların gazetesinde yer almış. Kıyının bu yanını temizlememiz onları duygulandırmış. Diyorlar ki; temizlemeseydiniz, belki de o plastikler buraya gelecekti. Vee, onlar da kendi kıyılarında aynı çalışmayı başlatmışlar.

Bize mektup yazan (onların öğrenci başkanlarıymış.) kızın adı ne bil bakalım: “Meltemié

Çok şaşırdın değil mi? Hemen öğretmenimize sordum; o da bilmiyormuş, okulumuzun müdürüne sordu. Meğer Yunanca ile Türkçede pek çok ortak sözcük varmış. Meltem sözcüğünün karşılığı onlarda Meltemi'ymiş. Meşhur Ege rüzgârı iki kıyının insanına da ismini vermiş.

Ülkemize ve bize gösterdikleri dostluk çok mutlu etti hepimizi. Gönüllü çevre çalışmalarımızdan sonra başka çalışmalarımız da olacak. Bence en heyecan verici olanı bize mektup yazan okulun öğrencilerin ülkemizi tanıtmaya görevi. Şimdiden çalışmalara başladık. Ülkemizi en iyi biçimde onlara anlatacağız, bu arada okulumuzu ve kentimizi de tanıtacağız. Elimizden iyi vatandaşlar olarak, bunlar geliyor; keşke daha büyük olsak da tüm dünya liderlerine barışı anlatabilsek.

Bu kez çok uzun yazdım galiba. Senden d e böyle uzun mektup beklerim Meltem rüzgârım. Mektupların ılık bir meltem gibi ısıtıyor buraları. Beni hiç unutma canım arkadaşım! Bu kez şiir gönderemiyorum, gelecek mektupta, söz!

Gözlüklü hayalet Fidan

Merhaba sevgili Fidan,

Takvime bakılırsa artık baharın gelmesi gerek, ama burada havalar hâlâ çok soğuk. Ya orası nasıl?

Gözlüğünü güle güle kullan, sana çok yakıştığından eminim. Gözlüklü bir fotoğrafını bekliyorum.

“meltemi” sözcüğünün Yunancada “meltem” anlamına geldiğini ben de bilmiyordum, çok ilginç. Teşekkür ederim bu bilgiler için.

Hani bizim sınıfta İtir vardı ya, anımsarsın. Bugün bana ders çalışmaya gelecekti. Saat epey geç oldu, hâlâ ortada yok. Acaba bir sorun mu oldu diye evlerine telefon etti, annesi, “Sana geleceğinden haberim yoktu, kuzenlerine gitti,” dedi. Aklıma kötü şeyler gelmişti. İtir’in iyi birisi olmasına sevindim. Ama sözünde durmaması beni üzdü. Bize ilk kez gelecek diye annem mozaik pasta ve börek de yapmıştı. İtir ile okulda iyi anlaşıyorduk, acaba seninle olduğu gibi iyi arkadaş olabilir miyiz diye düşünüyordum.

Ama sabahtan bu yana beni bekletince ona olan güvenimi yitirdim doğrusu. İnsanlar verdikleri sözde durmayınca çok kızıyorum; bütün günüm boşu boşuna onu beklemekle geçti. Annem için de büyük zaman kaybı oldu doğrusu. Bugün hasta bir arkadaşına uğrayacakmış. İtir bize gelecek diye erteledi.

İtir, geçen yıldan bu yana neden kimseyle yakınlaşmadı şimdi anlıyorum, güvenilmeyen, sözünde durmayan insan dost bulamaz.

Aaaa, sana tam yazıyordum ki telefon çaldı. İtir aradı. Sanki hiçbir şey olmamış gibi matematik ödevini sormaz mı...“Neredesin, hani ders çalışmaya gelecektin.” Diye sordum. Hiç önemsemedi. “Evet, öyle konuşmuştuk ama kuzenlerim aradı, sinemaya çağırdılar. Oraya gittik beraber. Sana da haftaya gelirim,” dedi. Neler geçti aklımdan tahmin edersin sevgili Fidan. Ben olsam sözümü tutamadığım için utanır, rahatsızlık duyardım. İtir hiç de rahatsız olmuşa benzemiyordu doğrusu.

Neyse, senin de başını şişirdim. Biraz da güzel haberler vereyim. Sınavlarımın hepsi çok iyi. Bu yıl Türkçem de iyi gidiyor. Öğretmen, “Günlük tutun,” dedi. Artık öyle yapacağım. Senin Türkçen her zamanki gibi iyidir umarım.

Kucak dolusu sevgilerimi, öpücüklerimi gönderiyorum. Annemin yaptığı mozaik pastayı yiyorum, bir dilim de senin için yedim...

Sana selam gönderenler o kadar çok ki, hepsini yazamayacağım. Neredeyse bütün sınıf... Hoşça kal güzel arkadaşım.

Meltem rüzgârın.

Meltemciğim,

Yine çok özledim seni. Her gün yaptığım gibi önce Gülsüm nineye uğradım. Senden söz ettik. Gülsüm nineyi sana hiç yazmamıştım galiba. Annemin çocukluğunu bilen yaşlı biri. Bize çok yakın oturuyor. Annem buraya taşınınca bu eski dostunu aradı, buldu. Gülsüm nine, eski, iki katlı bir evde oturuyor. Bizim onu aramamızdan çok mutlu oldu, çünkü çok yalnız. Bugün ona gittiğimde bana eskiden yaşadıklarını anlattı. Eşi Ahmet dede, bir arkadaşıyla ortak bakkal dükkânı açmış. Bir süre sonra hastalanmış. Hastalanınca, arkadaşı ona destek olmak yerine, her yerde kötülemeye ve kazanılan paranın hepsini kendine almaya başlamış. “Ahmet, hasta olmadığı halde tembellik olsun diye çalışmıyor, işleri bana bırakıyor,” diye arkasından konuşmuş. “Arkadaşım beni arkamdan bıçakladı,” diye, hasta yatağında üzülüp durmuş Ahmet dede. Ahmet dedenin ortaklık kurduğu arkadaşı bir kez olsun evlerine gelip bir ihtiyaçları olup olmadığını bile sormamış.

Öylesine etkilendim ki Meltem, bunları anlatırken gözleri yaşardı Gülsüm ninenin. İnsan nasıl unutup yok sayabilir arkadaşını, dostunu? Hasta oldu diye, nasıl terk edebilir sevdiklerini? “Ben olsaydım ne yapardım?” diye düşündüm. Biz hangi yaşa gelirsek gelelim, birbirimizi unutmayalım, iyi günümüzde de kötü günümüzde de hep destek olalım, olur mu Meltem? Biz böyle yaparsak çocuklarımız da iyi dost olurlar, böylece hiç ayrılmayız birbirimizden.

Bazen dersimizi alıp Gülsüm nineye gidiyorum, yanında çalışıyorum. Ben de mutlu oluyorum, o da. Öyle güzel salep yapıyor ki, içmen gerek... Geçmiş anlatıp kimi zaman güldürüyor, kimi zaman hüznendiriyor beni. Buraya gelersen mutlaka seninle ona salep içmeye gidelim.

Günlük tutuyorum bu yıl, sana yazdığım mektupların özetini yazıyorum oraya. Geçen gün arasına bir çiçek koydum, kuruyunca sana göndereceğim. Senin için çiçek kurutan bir dostun var diye sevindin mi?

Yarınki Türkçe ödevimi bitirmedim daha. Hemen onu yapmalıyım. Bir mektup örneği yazılacaktı. Acaba bunu mu götürsem... Şaka şaka. Bu, ikimizin arasındaki özel bir mektup hiç okutur muyum başkalarına? Şimdi yaparım ödevimi.

Annem diyor ki; “Meltem’in o güzel sesini özledim.” Doğum gününde sana telefon edeceğiz. Hediye merak ediyor musun? Söylemem, sürpriz olsun!

Seni çok çok özledim. Sevgilerimle, öpücüklerimle... Lütfen hemen yanıtla.

Fidan

Not: Gözlüklü fotoğrafımı gönderiyorum. Bakalım beğenecek misin?

Meltemciğim ,

Senden yanıt gelmesini beklemeden yazıyorum. Annemin sana ördüğü kazağı beğenmene sevindim, amma da sürpriz oldu değil mi?

Doğum gününde aradığımda telefonda anlattıkların beni düşündürdü. Mektubun gecikince anlamıştım zaten bir sıkıntın olduğunu. Yanında olup gözyaşlarını silmeyi ne çok isterdim. Benimle paylaştığın bu sır için çok teşekkür ederim. İnan ki ne zaman bir dost arasan, beni hep yanında bulacaksın. Birbirimizin derdini dinlemeyip de ne yapacağız?

Konservatuarın yaz okulunun piyano sınavını kazanamamana ben de üzıldüm ama arkadaşımın cıvıl cıvıl sesinin hüzünlü gelmesine dayanamam. Bu sınava girdiğini kimsenin duymasını istemiyorsun madem, ben de bu sırrı saklayacağım.

Her zaman senin umutlarını paylaşıyorum, piyano dersleri alıyordun, bu sınavı başarmak istiyordun, biliyorum. Üzüntünü anlıyorum. Senin sorunun benim de sorunun; düşündüm de ben olsam ne yapardım diye... Mademki sen bunu çok istiyordun gelecek sene yine dene Meltemciğim.

Hep yanıdayım canım, bu sınavı kazandığında birlikte sevineceğiz unutma! O zaman senden fazla mutluluk duyacağım emin ol.

Bir yerde okumuştun, diyordu ki; “O sana gülmeyi öğretir sen ona kahkaha atmayı, o sana emeklemeyi öğretir, sen ona yürümeyi... o sana okumayı öğretir sen

ona yazmayı ve bu böyle sürüp gider... İşte bunun adına DOST derler...” Sen de benim için öylesin Meltemciğim.

Dün seninle telefonda konuştuktan sonra babam harika bir haber verdi. Aslında çoktandır varmış bu iş, ama kesinleşmeden bana söylemek istememiş. Okulun kapanmasından dört gün sonra, babamla ikimiz İspanya’ya gezmeye gidiyoruuuz; annem gelmiyor çünkü işinden izin alamadı... Babamla beraber gitmek de çok zevkli olacak. Gerçi süresi biraz az ama ne yapalım. İlk kez yurtdışına çıkacağım için çok heyecanlıyım. Sana oradan ne getireyim, şimdiden düşün olur mu? İspanya’dan dönünce hemen yanınıza geliyorum, bizimkilerden çoktan izin aldım bile.

Sen benim bitanecik dostumsun. Bugün bir şiir yazdım, adı “Dostluk”. Sana göndereceğim. Uyku akıyor gözlerimden, yatacağım artık. Her zaman mutlu ol canım arkadaşım. Bana hemen yaz.

Sevgilerimle.

İspanya yolcusu Fidan

Canım Hayaletim,

Son mektubunu ve “Dostluk” şiirini okurken gözlerim yaşardı. Öylesine özlemişim ki seni, hayalet kılığındaki fotoğrafını masamın üzerine koydum. Geldiğinde birlikte yenisini çekelim, ikimizin masasında da aynı fotoğraf dursun, ne dersin? Aynı model resimlik de alırız, onlar da bir örnek olur.

İspanya haberi gerçekten de çok güzel, hemen annemlere söyledim. “Hangi şehre gidiyormuş?” diye sordular. Oradan güzel anılarla döneceğini şimdiden biliyorum. Bana oradan kendini getir yeter! Bol bol fotoğraf çekersen çok sevinirim. Geldiğinde bilgisayara yükler beraber bakarız.

Sınavı kazanamadığım için artık eskisi kadar üzülmiyorum. Sınıfta herkes benimle alay eder sanmıştım, meğer bizim sınıftan iki kişi daha girmiş sınava, onlar da kazanamamış. Açıkça söylediler, kimse alay etmedi; böyle olunca ben de söyledim sına girdiğimi. Yani bu bir sır değil artık!

Bugün okulumuza çok yaşlı biri geldi. Bembeyaz saçlı, buruş buruş yüzlü, iki büklüm biri. Konferans salonunda topladılar hepimizi. Biz meraktan öleceğiz tabii. Bu dede bize ne anlatacak diye iddiaya falan giriyoruz birbirimizle. Kimi diyor ki

“Atatürk’ün arkadaşıdır,” kimi diyor ki, “Bize ögütler vermeye gelmiştir.” Neyse, uzatmamayayım, meğer kimmiş bil bakalım: bizim okulun ilk müdürüymüş. Bugüne dek kimse onu anımsayıp okula davet etmemiş.

Bu yıl gelen müdürümüz onu arayıp bulmuş, davet etmiş. Nasıl duyulanmıştı ikisi de, anlatamam. Eski müdür, bizimle tanıştığı için çok heyecanlı olduğunu söyledi. Böylesine değerbilir, ince ruhlu bir müdürümüz olduğu için ne kadar sevindiğini anlattı. “Yaşlanınca unutulmamak mutluluk verici bir şey,” dedi.

Bize okulun kırk yıl öncesinin fotoğraflarını getirmiş, armağan etti. Hani seninle birlikte altında oturmayı çok sevdiğimiz kocaman çam ağacı var ya, onun fidanını bu yaşlı müdür dikmiş.

Peki, bugün hep birlikte ne yaptı derdin? Eveet, bildin.¹ dedi ki; “Vefalı birileri yaşlılığınızda sizi de çağırırsa okulunuza, siz bunun yanına bir fidan daha dikin.”

Hepimiz ağlamaklı olduk. Kırk yıl sonrasını hayal etmeye çalıştım da Fidancığım... Biz o zaman kırk dokuz yaşımızda olacağız. Bugün diktiğimiz fidan kim bilir nasıl da kocaman bir çam olacak o güne kadar.

Mektubuma son verirken yanaklarından öperim. Okulların kapanmasına az kaldı. Senin İspanya tatilinden sonra hemen görüşeceğiz sanıyorum. Belki de bu öğretim yılı için son mektubum olur.

Gülen gözlerin hep gülsün, kırk dokuz yaşımızda da hiç birbirimizi unutmayalım, vefalı dostlar olalım.

Hoşça kal canım arkadaşım. Sana ve babana iyi yolculuklar dilerim.

Meltem

CANIM ÖĞRETMENİM

Neden insanlar isimlerini kendileri seçmez diye düşünürüm hep. Mahallede, okulda, şehirde, belki de yeryüzünde, adı Nasreddin olan tek kişi bizim sınıfta. En sevdiğim arkadaşlarımdan, sırdaşlarımdan biridir. Annesiyle babası, turist olarak gittikleri Akşehir Nasreddin Hoca Şenlikleri sırasında tanışıp evlenince, çocuklarına bu adı koymuşlar.

Birkaç aylık olduğunda onda bir tuhaflık olduğunu hissetmişler.

Babası annesine, “Farkında mısın, bu çocuk hiç gülmüyor” dediğinde annesi şaşırılmış.

Nasreddin büyüdükçe babasının haklılığı ortaya çıkmış. Ayak tabanlarını gıdıklamışlar, havaya atıp tutmuşlar, yüzlerini elleriyle kapatıp “ciiiii, ceee” diye bağırılmışlar. Yapmadıkları kalmamış, yine de hiçbirinden olumlu sonuç alamamışlar, tebessüm bile etmemiş Nasreddin.

Yaşı büyüdükçe akla gelmedik komiklikler yapsalar da asla güldürememişler onu, daha da ciddileşmiş sanki. Doktora götürüp “Güldüremiyoruz biz bu çocuğu” diye dert yanmışlar. Doktor düşünmüş, taşınmış, kaşınmış, sonra kararını açıklamış:

“Aldırmayın, mahsus yapıyordur, büyüyünce geçer!”

Geçenlerde bütün bunları Nasreddin’e babası anlatmış, o da bana söyledi.

“Ben gülmediğimin fağkında bile değilim ki...” diye dert yandı.

Üstelik babası demiş ki: “Gülme konusundan daha da önemli sorunlar var şimdi... Artık büyüdün, biraz kendini zorla bakalım Nasreddin! Sınıf arkadaşlarının hepsinden daha hazırcevap olmalısın. Nasreddin hoca hem güler hem de güldürürdü. Çok da hazırcevaptı! İsmine davranışların birbirine uyumlu olsun...”

Babasının ne demek istediğini gerçekten de anlamamış:

“İsimle davranışlağımın uyumu mu? Nasıl yani?” diye sormuş.

Babası “Adını kendine yakıştır, demek. Sen de Nasreddin Hoca gibi şakacı, zeki, hazırcevap, umutlu, tutumlu, çalışkan olmalısın” demiş. Nasreddin;

“Offf babaaa! Çakma Nasgeddin bu kadağ oluğ, ne yapalım yani...” diye yanıtlamış.

Babası küplere binmiş:

“Duymayayım öyle saçma sapan sözler. Kimden öğrendin bu lafı sen?” diye çıkışmış.

Aslında Nasreddin, sadece evde değil, okulda da aynı sorunu yaşıyor. Çarpım tablosunu bir türlü ezberleyemedi, etkinlikler sırasında görev almak istemiyor, derslerde uykusu geliyor, ödev yapmayı hep unutuyor.

Geçenlerde müdür yardımcımız, gözlerini kocaman kocaman açıp onu uyardı:

“Unutma! Senin adın Nasreddin, çekingen davranma! Hem niye suratın hep sirke satıyor böyle?”

Nasreddin kızardı, bozardı “Şeyyy... Öğğetmenim... Ama Nasğeddin adını ben seçmedim ki...” diye açıklamaya çalıştı. Sonrasında da “Ben ne satıyoğmuşum anlamadım?” diye bana sordu. “Aman boş ver, ben de anlamadım...” dedim. Eve gidince anneme soracaktım bunun anlamını.

Dün, müzik öğretmenimiz onu yanına çağırdı. Neler oluyor diye meraklanıp çatladım tabii.

Nasreddin geri geldiğinde yüzünde güller açmıştı. “Aaa, gülüyorsuuun...” dedim.

“Gülüyöğ muyum? Fağkında değilim. Öğğetmen benden çok önemli bir yağışmaya katılıp şağkı söylememi istedi. ‘Öğğetmenim, benim sesim güzel değil, üstelik ‘yeğğ’ hağfleğini söyleyemediğim için şağkı gezil oluğ!’ dedim. Meğğse Fğansızca şağkı söyleyecekmişim. ‘Ğ’ hağfı Fğansızcada benim söylediğim gibi söyleniğmiş. Bak notalağı bile veğdi. Canım öğğetmenim benim, çok seviyoğum onu, hağika biği...”

Ne diyeceğimi şaşırmıştım. Nasreddin’i ilk kez bu kadar mutlu görüyordum. Çok sevinmiştim. Neden Nasreddin Hoca gibi davranmadığını sormak yerine, ilk kez biri ona “Harika yaparsın...” diyordu.

Çok iyi biliyordum ki. Öğretmenin yüzünü kara çıkarmayacak, o şarkıyı en güzel biçimde söyleyecekti... Farklılığı sayesinde başarabileceği şeyler olduğunu hissetmek onu nasıl da sevindirmişti.

Okulda eve doğru yürürken aklıma takılmıştı, acaba Nasreddin Hoca Fransızca biliyor muydu? “Amaaan boş ver!” dedim kendime. “ O Nasreddin herkesi güldürüp düşündürüyorsa, benim arkadaşım Nasreddin, Fransızca şarkılar söyleyecek!”

KARAMELLİ AKİDE ŞEKERİ

Ne zaman karamelli akide şekeri yesem, sevgi kokar nefesim...

Ders bitiminde anneanneme uğramadan arka sokaktaki evimize gitmezdim. Bana olan sevgisini sesinden, gözlerinin renginden, mutfaktaki kokudan anlardım... Okuldan çıkış saatimi bilir, hazırlığını yapardı. Onun lezzetli yemeklerini başka hiçbir yemeğe değişmezdim.

Bizim okulun karşısındaki üç katlı apartmanın orta katında otururdu. Balkonunda yetiştirdiği çiçekleri sular, büyütür, bin renge boyardı her yanı. Çiçekleriyle konuşmaya başladı mı, dilindeki sözcükler bitmek bilmezdi!

Lastikli pazen eteği ve kahverengi örgü şalıyla kapıyı gülümseyerek açar; her defasında, damarları fırlamış titreyen elleriyle şalını çekiştirirdi. Gök mavisi gözleriyle kapının dışını kolaçan eder, “Hoş geldin, hemen gir; yemekler sıcak” derdi.

Anneannem dizleri ağrıdığı için hep yakınırdı, bir de gözleri eskisi gibi görmüyordu; ama yine de benim için her şeyi yapmaya hazırdı.

Onu “ otlu börekler ustası “ seçince annemin gücüne gider gibi olmuştu da hemen düzeltmişim hatamı: “Otlı börekler ustasının ustası!” bu sözüm hem annemi hem de anneannemi memnun etmeye yetmişti. İster saç böreği, ister kol böreği, ya da bildiğimiz tepsi böreği olsun, o yaptı mı parmaklarınızı da yerdiniz. Maydanoz, arapsaçı, pazı yaprakları, pancar yaprakları, ısırgan, taze soğan, gelincik, ıspanak... Onlarca ot koyardı böreklerin içine. Kokusu anasona benzeyen arapsaçını

sevmediğimi bilir, benim böreğime asla onu katmazdı. Sofraya kırma yeşil zeytin ve taze peynir de koydu mu keyfime diyecek olmazdı.

Anneannem konu komşuya dert yanardı:

“Eskiden dağlardan kendim toplardım otumu, firt firt oradan oraya koşuştururdum, evin ekmeğini bile yapardım. Şimdi ancak Cuma pazarından alabiliyorum otları, o da yürümeyi göze alabilirsem...” Sanki babamla annem her akşam ona uğrayıp alışverişini yapmıyorlardı. Bir türlü anlayamamıştım, inatla Cuma pazarına neden yalnız başına gitmek istediğini. Sonra bir gün keşfettim!

Öğlen yemeğimizi yedikten sonra pencerenin önündeki divana otururduk; dizini kıvrıp altına alır, bana derslerimi sorardı. O gün okulda olanları ona anlatırken derinleşmiş yüz çizgileri daha da derinleşir, gözkapakları bollaşmış gibi aşağı sarkar, uyuklamaya başlardı. İşte o zaman, yavaşça kalkıp gizli hazinenin yanına giderdim. İçinden bir tane aşırıp cebime koyar sonra hemen yanına dönerdim.

Karamelli akide şekerlerini sakladığı kavanozu keşfedeli çok olmuştu. O zaman anlamıştım Cuma pazarına niçin yalnız gitmek istediğini! Çözemediğim bir şey vardı; beni onca seven anneannem, hiçbir şeyini sakınmayan anneannem, neden akide şekerlerini saklıyordu?

Bir gün dayanamayıp sordum: “Ben o kavanozun yerini biliyorum, neden gizliyorsun anneanne?”

Güzel gözlerini gözlerime dikti, sıcacık baktı, yutkundu: “Çünkü... Çünkü... Bana şeker yasak ama çok seviyorum... Haftada elli gram şekerden ne çıkar ki? Annene söyleme e mi...”

“Anneanne, doktor yasakladıysa yemesen...”

“Azıcık yiyorum zaten...”

Onunla aramızda sır kaldı kavanoz... Ne zaman karamelli akide şekerini yesem, sevgi kokar nefesim...

Vatanseverlik Değeri İçeren Uzman Görüşüne Sunulan Hikâye

EVVEL ZAMAN İÇİNDE

Evvel zaman içindeymiş, kalbur saman içindeymiş. Dağlar ormanlı, dereler yemyeşil, balıklar mutlu, masallar çokmuş.

Leyla, çok uzaklardan gelen kedisi Leya'yı kasabanın gezilip görülecek yerlerinde dolaştırıyormuş. Leya artık orada yaşadığı için, her yanı öğrenmeyi çok istiyormuş.

Masal vaktin birinde,

Leya ile Leyla, kasabadaki Açık Hava Müzesi'ne gitmeye karar vermişler. Leyla'nın dedesi orada çalışıyormuş.

Leyla, dedesi ve Leya birlikte yola düşmüşler. Az gitmişler, uz gitmişler, adım adım yürümüşler, yokuş yukarı tırmanmışlar, Açık Hava Müzesi'ne varmışlar.

Müze, kasabanın en yüksek tepesindeki büyük alandaymış. Tepeye ulaştıklarında nefes alıp dinlenmişler. Rüzgâr Leyla'nın örgülü saçlarındaki kurdeleleri savuruyormuş.

Bu müzenin pek çok ziyaretçisi olurmuş.

Girişte bilet almamışlar çünkü kedilerle çocuklar oraya biletsiz girebilirmiş. Taştan yapılmış kemerli kapıdan geçmişler. Doğan güneşin ilk ışığı her zaman oraya düşermiş. Kapının stnde, "Kasabamız Kültürüne Sahip çıkıyor" yazılmış.

"Ben işimin başına gidiyorum. Siz istediğiniz kadar dolaşın. Karnınız acıkırsa yanıma gelirsiniz, sizi ağırlarım." demiş Leyla'nın dedesi. Yanlarından ayrılmış.

Leya, Leyla'ya kapının üstünde ne yazdığını sormuş. Leyla yüksek sesle okumuş. Leya hiçbir şey anlamamış.

“Yani, ne demek istiyor?” diye sormuş. Gülümseyerek, “Meraklı kedileri çok severim” demiş Leyla. Sonra yanıtlamış:

“Demek istiyor ki bu kasaba geçmişteki değerlerine sahip çıkıyor.”

“Hmmm... Demek hep açık burası?”

“Pazartesi hariç her gün açıktır müzeler.”

“Yani pazartesi günleri geçmişe sahip çıkmadığınız gün mü?”

Çok yaşa sen Leya! Öyle değil, müze çalışanlarının tatil günüdür pazartesi. O nedenle kapalı, yani ziyaretçi alınmıyor içeri.”

“Miyavvv... Hem ‘açık’ müze diyorsun hem de pazartesileri ‘kapalı’ diyorsun, açık mı kapalı mı? Aklım karıştı!”

Leyla başını sağa sola sallayıp “lıııhhh öyle değil!” demiş. “Açık Hava Müzesi demek, üstü açık müze demek. Ziyaretçilerin geçmişte yaşananları duyumsamaları, geçmişle aynı havayı solumaları ve kendileriyle baş başa kalmaları için bu tepeye yapılmış müze.”

Geniş bir alana yayılan müzede birkaç farklı yöne uzanan taş yolları varmış, hepsi de meydanlara ulaştırıyormuş ziyaretçileri. Leyla anlatmayı sürdürmüştü.

“Müzemizin, geçmişimizi anlamaya, öğrenmeye çok katkısı var. Biliyor musun Leya, burada kasabamızın yüzlerce yıl öncesini yakından görebilirsin. O dönemlerdeki evler, değirmenler, işlikler, meslekler hepsine tanık olabiliriz.”

“Hmmm... Anladım, bu çok iyi bir şey herhalde” diye miyavlamış Leya. Aslında geçmişi öğrenmenin ne işe yarayacağını pek de anlamamıştı.

Leyla, yemyeşil vadiye ilerlerken etrafı kokluyor, sapsarı, iri gözleriyle her yanı tarıyormuş. Vadinin ilerisindeki ahşap kulübeleri merak etmiş. Leyla oraları avucunun içi gibi biliyormuş, kırk gün kırk gece anlatabilirmiş.

Sabır Değeri İçeren Uzman Görüşüne Sunulan Hikâye

BARIŞ'IN FLÜTÜ NEREDE?

Henüz sabahtı ve TED’in ortadan kaybolmasına birkaç saat daha vardı. TED bahçede dolaşırken tuhaf bir ses duydu. Öylesine rahatsız ediciydi ki hemen patileriyle kulaklarını kapadı. Gürültü kesilmeyince sesin geldiği yöne gitti. Bir de ne görsün! Arkadaşı Bilimcan, üstünde delikler olan bir borunun içine üfleyip duruyor. “Hey Bilimcan! Neler oluyor, ne yapıyorsun?” diye sordu.

“gördüğün gibi flüt çalmayı öğreniyorum,” dedi Bilimcan.

“Ne? Flüt mü dedin? Nereden buldun onu?”

“Barış’tan ödünç aldım! Üflemlî çalgılar içinde en güzelidir.”

“Onu öttürünce ne işe yarayacak?” şaşkınlıkla sordu TED. Bilimcan biraz bozulmuştu.

“Ona öttürmek denmez çalmak denir. Notaların yerini öğrendiğim zaman güzel çalgılar çalacağım flütle; yarınki müzik gecesinde ben de çalmak istiyorum çünkü” dedi. TED şaşırmıştı: “Ama kötü sesler çıkarıyorsun, daha doğrusu hep aynı sesi çıkarıyorsun. Hem, bir günde öğrenilmez ki böyle şeyler.”

Bilimcan arkadaşına kızmıştı. Flüte hızla üfledi. “Üfff üffff üffffff...”.Hep aynı kötü ses çıkıyordu: “dүүүт дүүүт дүүүттт...”,

“Sevgili dostum, eminim ki biraz sakinleşsen daha güzel çalacaksın. Madem yeni öğreniyorsun, elbette gitgide iyi olacak ve bir gün bize konser bile verebileceksin,” dedi TED.

Bilimcan sakinleşeceği yerde daha da çok kızdı. Çünkü o bu konuda çok sabırsızdı ve bir sonraki güne kadar flüt çalmayı öğrenmesi gerekiyordu. Bunu başarırса müzik gösterisinde çok ilgi çekebilirdi.. Flütün üstündeki delikleri uzun uzun gözden geçirdi, sonra dudaklarına götürdü ve tekrar üflemeye başladı. Ses aynıydı: dütdürüdüüüüüttt...”

Bilimcan, TED dikkatimi dağıttı, diye düşündü. “Hep senin yüzünden oldu, oysa ben ne güzel çalmaya başlamıştım,” diyerek homurdandı.

TED, “Ben seni yalnız bırakayım, yemekhaneden nefis kokular geliyordu. Öğlen yemeği saati gelmiş olmalıydı.

“Tamtam da tam tammm...” TED, sağır edici bir gürültüyle irkildi. Gözleri kocaman kocaman açılmıştı, kulaklarını dikti. “Tam tam da tam tam... Dan dan da dan danmm...”

Bu da neyin nesiydi. Bahçeyi şöyle bir dolandı; bir de ne görsün, arkadaşı Bilimcan, patisiyle tuttuğu tokmağı kocaman bir davula vurup duruyordu. “Heyy, neler oluyor dostum?”

Bilimcan yan gözle ona bakarak işine devam etti:

“Görmüyor musun, davul çalmayı öğreniyorum. Yarınki müzik gecesinde sahneye çıkmalıyım.”

“İyi de flüt öğreniyordun hani, niye vazgeçtin?”

“Sıkıldım flütten, davul çalmayı öğreneceğim.” Tam tam da tam tammm...

“Bir günde öğrenebileceğini mi sanıyorsun...” diye mırıldandı TED.

Bilimcan gergindi:

“Ne yapsam aynı şeyi söylüyorsun. Nasıl arkadaşsın sen, başarılı olmamı istemiyor musun?”

“İstemez olur muyum miyavvv, ama bu kadar sabırsız olursan hiçbir şey öğrenemezsin...mırnavv...”

Bilimcan, arkadaşı TED’in haklı olduğu düşündü. Tamam, belki bir günde müzik aleti çalmayı öğrenmesi zor olabilirdi ama neden bir yabancı dil öğrenmesindi?

“İşte bu!” diye düşündü. Kesin olarak yapması gereken buydu.

“haklısın TED, yarına kadar ben bir yabancı dil öğreniyim iyisi mi, İngilizce gecesinde çıkarım sahneye,” dedi.

TED kaşlarını çatarak düşündü:” Yabancı dil mi dedin? Bir günde miiii?”

“Beğenemedin mi? Ben sıradan bir kedi değilim büyük büyük büyük dedelerim antik Mısır’da yaşarlarmış... Çok yetenekliyim. Bir gün çizgi filmlerim bile yapılacak, çok ünlü olacağım, göreceksin.”

“Yetenekli olmak işe yaramaz, sabırsızsın...” dedi TED.

“Ne?” diye bağırdı Bilimcan burnundan soluyarak.” Sabırsız değilim!”

TED yanıtlamadı. Gözlerini yere indirdi. Bu kadar açık konuştuğu için pişman olmuştu. Bilimcan üsteledi: “Her sabah horoz sesi ile uyanıyorum ben; O yüzden Horozcayı öğrendim bile. Biraz daha geliştirirsem tamamdır. Bak işte konuşuyorum: Üüürü üüüü... miyavvv... ürü üüüüüü...”

Her zamanki gibi öğleden sonra TED ortadan yok oldu. Bilimcan ise, gün boyu horoz gibi ötmeye çalıştı. Yorgunluktan dili dışarı sarkmıştı; Dersteki öğrencileri nasıl da rahatsız ettiğini fark etmedi bile.

Ertesi gün, Bilimcan sahneye çıkmak için hazırlandı. Öğrenciler aileleriyle birlikte okula gelmeye başlayınca çok heyecanlandı. Öğrencilerin kimi dans ediyor, kimi şarkı söylüyor, kimisi de bir müzik aleti çalıyordu. Hepsi de uzun süre, sabırla çalışmışlardı. Bilimcan bunu düşündüğünde kararını değiştirdi; kendini sahneye atmaktan vazgeçti. Bir sonraki yıl daha çok hazırlık yapacak, o da bir müzik aleti çalacaktı.

İlk işi arkadaşı TED’e seslenmek oldu:

“Miyavvv... Canım arkadaşım miyavvvv... Sen haklıydın miyavvvv... ama gelecek yıla flüt çalmayı öğreneceğim...”

TED dişlerini göstererek gülümsedi:

“Hepimizin yeteneği farklı, her canlı çok özeldir. Örneğin senin kadar inatçı ve sabırsız bir kedi daha yok! İlle de sahneye çıkman gerekmiyor, ben seni seviyorum ve dünyada bir benzerinin olmadığını biliyorum... miyavvv...”

“Senin de dünyada benzerin yok TED, ben de seni seviyorum...” dedi Bilimcan.

Çocukların onlar için getirdiklerini yemek için aynı anda fırladılar, çok acıkmışlardı, çoook.

Barış, flütünü bir türlü bulamadığı için müzik gecesinde yalnızca koroda şarkı söyledi.

Öz Denetim Değeri İçeren Uzman Görüşüne Sunulan Hikâye

BADEM AĞACI

Çiçekten çıldırmış badem ağcının altında toplanmıştık yine; uzun tartışmalardan sonra

saklanbaçta karar kılmıştık ki Emine yola doğru var gücüyle bağırdı:

“Heeeyyy... Buradayınız, gelseneeee...”

Onu görünce kıpır kıpır olmuştu içim, kalbim heyecandan yerinden fırlayacaktı.

Koyu renkli dağınık saçları, koştuktan al al olmuş yanaklarıyla geldi yanımıza. Okuldan yeni dönüyordu; gri pantolon, beyaz gömlek nasıl da yakışıyordu ona.

“Bizimle saklambaç oynar mısın?” diye sordu Emine.

“Biraz bekleyin, okul kıyafetlerimi çıkarıp geleyim” diyerek gülümsedi. Bir duman gibi uzaklaştı yanımızdan; bakakaldım ardından. Emine ve diğer mahalle arkadaşlarım yüzüne konan ışığı görmesinler diye “Amaaan, boş verin, biz başlayalım bence” dedim. Ona da duyurmak için yüksek sesle söylemişim bunu.

“Ne kadar kalabalık olursak o kadar zevkli olur” dedi Emine.

“Evet, evet bekleyelim” dedi Ahmet.

Diğerleri de onu onayladı.

Kimseye belli etmeden üstümü başımı düzelttim, saçlarımın güzel olup olmadığını anlamak

İçin apartmanın kapısındaki camdan kendimi görmeye çalıştım. Gözlüğümü çıkartıp camlara hohladım, bluzumun kenarıyla temizledim; yeniden taktım. Kimse bizi tanıştırmamıştı o güne kadar ama şimdi oyun oynayabilecektik demek. Orada olduğumu fark etmiş miydi acaba? Mahalledeki kedileri beslerken dikkatimi

çektğini, onu her gördüğümde kalbimin çarptığını bilse ne düşünürdü? Onu beklerken sanki bin yıl geçmiş, bin düş kurmuştum.

Sonunda beklediğim an geldi işte, ona çok yakışan kırmızı kazağı ve o güne kadar kimsede görmediğim, tabanından çivi gibi bir şeyler çıkan spor ayakkabılarıyla karşıımızdaydı.

Bana bakmadı bile.

“Haydi oğlanlar, boş verin saklambacı falan, maç yapalım” dedi.

Emine ve ben gruptaki iki kızdık. Emine hemen itiraz etti:

“Aaa, ne maçı yaaa? Saklambaç oynayacaktık haniii?”

“Kızım boş versene, biz sıkı bir maç yaparız şimdi.”

Onu maç yaparken seyredebilirdim aslında; öyle ya, her maça seyirci de gerekirdi. Ama orada olduğumun farkında olup olmadığını merak ediyordum. Emine sanki içimi okumuş gibi;

“Baksana yaaa, biz burada iki kişiyiz; o zaman bizi de maça alırsınız” dedi.

Aylardır her gördüğümde yüreğimi ağzıma getiren, elimi ayağıma dolaştıran, adını bile o gün öğrenebildiğim oğlan bana şöyle bir baktı:

“Şu gözlüklü kız mı bizle maç yapacakmış? Ha ha haaa... Gözlüklü kızlara gıcık olurum ben!”

Yüreğim acımıştı; kocaman bir bıçak saplamışlardı karnıma sanki. Şaşkın, acemi, gülünç hissediyordum kendimi. Yanaklarımı ateş basmıştı, dudaklarım titriyordu, boğazımı bir şeyle tıkamışlardı. Yine de, bu sözün altında kalmamalıydım, ellerimi belime koydum:

“Yok, canım, gözlüklü kızlarda sana bayılırdı sanki koca kafa... Ben eve gidiyorum” diye söylenerek hızla yanlarından ayrıldım. Emine arkamdan seslendiyse de duymazlıktan geldim.

Birkaç gün gizli gizli ağladım, annem anlayacak diye ödüm patlıyordu. Mahalle bir anda ıssızlaşmıştı, badem ağacı bile bıkkındı üstündeki onca çiçekten. İlk şiirim dökölüvermişti günlüğüme: Badem Ağacı

Sonra, içimde bir şeyler incelip solgunlaştı, sessizliğe büründü... Artık o çocuğu hiç sevmiyordum, üstelik sesi boru gibi, boyu çok kısa, saçları da her zaman dağınıktı, nesinden hoşlanmıştım ki? Bir daha onunla konuşmadık, zaten taşınıp gittiler; adı gelmiyor bir türlü aklıma.

EK 3 : GÖRÜŞME FORMLARI

	Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Metin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygundur.	
2	Metinde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamaktadır.	
3	Metinde ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamaktadır.	
4	Metinde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamaktadır.	
5	Metinde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamaktadır.	
6	Metin, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	
7	Metin, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygundur.	
8	Metin, işlenecek süreye uygun uzunluktadır.	
9	Metin, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmaktadır.	
10	Metin tutarlılık ve bütünlüğe sahiptir.	
11	Metin, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek niteliktedir.	
12	Metin, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımaktadır.	
13	Metin, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak niteliktedir.	
14	Metin, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak niteliktedir.	

No	Kök değer	Var	Yok
1	Metin vatanseverlik değerini yansıtmaktadır.		
2	Metin adalet değerini yansıtmaktadır.		
3	Metin öz denetim değerini yansıtmaktadır		
4	Metin sorumluluk değerini yansıtmaktadır.		
5	Metin dostluk değerini yansıtmaktadır.		
6	Metin dürüstlük değerini yansıtmaktadır.		
7	Metin sabır değerini yansıtmaktadır.		
8	Metin saygı değerini yansıtmaktadır.		
9	Metin sevgi değerini yansıtmaktadır.		
10	Metin yardımseverlik değerini yansıtmaktadır.		

EK 4: GÖRÜŞME FORMLARININ ÇALIŞMADA KULLANILMASI İÇİN İZİN BELGESİ

 Gelen Kutusu

esra metin
Siz kişisine

25

Merhaba Tuba Hocam ilgili formları tezinizde kullanmanızda herhangi bir sakınca yoktur. Çalışmanızda kolaylıklar ve başarılar dilerim.

...

EK 5: MAVİSEL YENER'İN ESERLERİNİN ÇALIŞMADA
KULLANILMASI İÇİN İZİN BELGESİ

Re: Merhaba

📁 Gelen Kutusu

mavisel yener
Siz kişisine

Merhaba, tezinizi okumayı heyecanla bekliyorum.

Sevgilerimle

Mavisel Yener